

Het Eigendom Des Heren

Ds. JG Feenstra

www.christelikemedia.org

Inhoud

HET EIGENDOM VAN DE Drieënige GOD.....	5
ZONDAG 1.....	5
GOD LEERT ONS ONZE ELLENDE KENNEN	9
ZONDAG 2.....	9
DE OORSPRONG DER ZONDE.....	12
ZONDAG 3.....	12
GOD DOET DE MENS GEEN ONRECHT	15
ZONDAG 4.....	15
DE BORGTOCHTELIJKE WEG	19
ZONDAG 5.....	19
DE BORG JEZUS CHRISTUS	22
ZONDAG 6.....	22
HET WARE GELOOF.....	26
ZONDAG 7.....	26
DE DRIEËNIGE GOD	30
ZONDAG 8.....	30
GOD DE VADER.....	33
ZONDAG 9.....	33
DE VOORZIENIGHEID GODS	36
ZONDAG 10.....	36
JEZUS	39
ZONDAG 11	39
DE CHRISTUS.....	42
ZONDAG 12 (A)	42
DE CHRISTEN	46
ZONDAG 12 (B)	46
GODS ZOON ONZE HERE.....	49
ZONDAG 13	49
DE VLEESWORDING DES WOORDS	52
ZONDAG 14.....	52
HET PLAATSBEKLEDEND LIJDEN VAN CHRISTUS	55
ZONDAG 15.....	55
GEHOORZAAM TOT DE DOOD	58
ZONDAG 16.....	58
DE OPSTANDING VAN CHRISTUS	61
ZONDAG 17	61
OPGEVAREN TEN HEMEL.....	64
ZONDAG 18.....	64
DE KONINKLIJKE HEERLIJKHEID VAN CHRISTUS	67
ZONDAG 19.....	67
DE HEILIGE GEEST	70

ZONDAG 20 (A)	70
HET WERK VAN DE HEILIGE GEEST	73
ZONDAG 20 (B)	73
DE KERK	76
ZONDAG 21 (A)	76
DE WELDADEN VAN DE KERK IN DIT LEVEN	79
ZONDAG 21 (B)	79
DE WELDADEN VAN DE KERK NA DIT LEVEN.....	82
ZONDAG 22	82
DE RECHTVAARDIGMAKING	85
ZONDAG 23	85
GERECHTVAARDIGD NIET DOOR DE WERKEN	88
ZONDAG 24	88
DE HEILIGE GEEST EN DE MIDDELEN DER GENADE.....	92
ZONDAG 25	92
DE HEILIGE DOOP	95
ZONDAG 26	95
DE KINDEREN DER GELOVIGEN MOETEN GEDOOPT WORDEN	98
ZONDAG 27	98
HET HEILIG AVONDMAAL	103
ZONDAG 28	103
DE AVONDMAALSSTRIJD.....	109
ZONDAG 29	109
DE RECHTE AVONDMAALSVIERING	112
ZONDAG 30	112
DE SLEUTELN VAN HET KONINKRIJK DER HEMELN.....	114
ZONDAG 31	114
CHRISTUS VERNIEUWT ONS NAAR ZIJN BEELD	118
ZONDAG 32	118
DE WAARACHTIGE BEKERING DES MENSEN	121
ZONDAG 33	121
DE WET DES HEREN.....	124
ZONDAG 34 (A)	124
DE VREZE DES HEREN	127
ZONDAG 34 (B)	127
DE DIENST DES HEREN	130
ZONDAG 35	130
DE OPENBARING DES HEREN.....	133
ZONDAG 36 en 37.....	133
DE DAG DES HEREN	136
ZONDAG 38	136
HET GEZAG.....	139
ZONDAG 39	139

HET LEVEN	142
ZONDAG 40	142
HET HUWELIJK	145
ZONDAG 41	145
DE EIGENDOM	148
ZONDAG 42	148
DE NAAM.....	151
ZONDAG 43	151
ONZE VERHOUDING TOT DE WET DES HEREN.....	154
ZONDAG 44	154
DE NOODZAKELIJKHEID VAN HET GEBED	157
ZONDAG 45	157
ONZE VADER	160
ZONDAG 46	160
DE NAAM DES HEREN.....	163
ZONDAG 47	163
HET KONINKRIJK DER HEMELN	166
ZONDAG 48	166
DE WIL DES HEREN.....	169
ZONDAG 49	169
ONS DAGELIJKS BROOD	172
ZONDAG 50	172
DE SCHULDVERGEVING.....	175
ZONDAG 51	175
DE VERZOEKING	178
ZONDAG 52 (A)	178
DE GEBEDSVERHORING.....	181
ZONDAG 52 (B)	181

HET EIGENDOM VAN DE Drieënige GOD

ZONDAG 1

Vraag 1. *Wat is uw enige troost, beide in leven en sterven?*

Antw. *Dat ik met lichaam en ziel, beide in leven en sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit alle heerschappij des duivels verlost heeft, en alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet; waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt.*

Vraag 2. *Hoe vele stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven moogt?*

Antw. *Drie stukken. Ten eerste: hoe groot mijn zonden en ellende zijn. Ten andere: hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost word. En ten derde: hoe ik God voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.*

De Catechismusprediking is dienst des Woords. Onze drie formulieren van enigheid zijn geput uit Gods Woord. Wij mogen ze niet plaatsen in een museum voor oudheden, om alleen maar respect te hebben voor de belijdenis van onze vaders, want zij is van de Kerk des Heren en daarom onze Belijdenis.

De Catechismus zegt ons duidelijk, uit welke bron geput is, geeft ons het water des levens, en leert ons hoe wij uit die bron moeten drinken. De Geloofsbelijdenis richt zich tot hen, die *buiten* de kerk zijn en de Catechismus richt zich tot hen, die *binnen* de kerk zijn, waarom dan ook door de Catechismus gerekend wordt met de openbaring van het leven des geloofs. Er zijn altijd twee gevaren. Het gevaar van de dode verstandsrichting en het gevaar van de ziekelijke gevoelsrichting. Tegen beide gevaren waakt de Catechismus.

In Zondag I wordt gesproken over de enige troost in leven en sterven. De enige troost is, dat wij zijn *het eigendom van de Drieënige God*. Van de Zoon, van de Vader en van de Heilige Geest.

Het eigendom van de Zoon.

Gesproken wordt over *troost*, die een overlegging is van ons verstand, waardoor wij iets goeds stellen tegenover iets kwaads, zodat onze droefheid minder wordt. Van de enige troost, zodat wij iets goeds moeten hebben, dat wij kunnen stellen, in alle omstandigheden, tegenover *alle* kwaad. En dat goede is, dat wij zijn het eigendom van de Drieënige God. Want alle kwaad bestaat in drie zaken: *De sonde*, de *smart* des levens en de *eeuwige dood*. Zijn wij het eigendom van de Drieënige God, dan is onze zonde door Christus verzoend, dan geschiedt niets in ons leven bij geval en dan worden wij door de Heilige Geest van het eeuwige leven verzekerd. (Zie het antwoord).

Enige troost wijst ook op de antithese. Dit is geen Evangelie naar de mens. Velen willen deze troost niet. Zij formeren zich zelf een God en stellen zich tevreden met hun eigengemaakte troost, door zelfverlossing. Dat is geen echte troost. Door het geloof moeten wij komen tot Hem, Die Zich in Zijn Woord heeft geopenbaard als de *God van alle vertroosting*.

Want in ons leven is een zeer groot kwaad, onze afval, onze zonde, onze schuld voor God.

En dan zien wij het grote werk *des Zoons*. Christus is in de wereld gekomen, om de zondaren zalig te maken. Hij heeft de straf gedragen. Hij heeft voor de zonden van Gods volk volkomenlijk *betaald*. Hij heeft de *voldoening* aan de Vader gegeven en zo de

verzoening aangebracht. Niet de verzoening alleen, zoals men wil, en dan in pantheïstische zin, dat God en mens, Schepper en schepsel, Oneindige en eindige verzoend moeten worden, zodat tussen de these en de antithese komt een synthese. Neen, Christus heeft voldaan! Hij heeft *betaald*. Hij heeft de rekening voldaan. En Hij heeft Gods volk gered uit de macht van de duivel. En daarom is dit het enige goede, dat tegenover dat vreselijke kwaad, de zonde, gesteld kan worden, dat wij het eigendom zijn van de Zoon, van onze getrouwe Zaligmaker Jezus Christus, *Die met zijn dierbaar bloed voor al onze zonden volkomenlijk betaald heeft* en ons uit alle geweld des duivels verlost heeft. Sion zal door recht verlost worden.

Dan hebt gij in alle levensomstandigheden iets goeds, troost, wanneer gij door het geloof weten moogt, dat gij zijt het eigendom van Christus. Niet maar, dat gij de hand op Hem hebt gelegd, maar dat *Hij* de hand op u heeft gelegd, dat Hij u *gekocht* heeft en voor welke prijs? Hij heeft zijn bloed gegeven, om u te ontvangen als Zijn bezit. En dan zijt gij veilig.

De schuld is verzoend, de gerechtigheid is aangebracht. Christus is het, Die gestorven is, ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt. Wie zal ons kunnen scheiden van de liefde Gods in Christus Jezus onze Here? Dit is de enige troost in leven en sterven, dat wij het eigendom zijn van de Zoon.

Het eigendom van de Vader.

De zaligheid is het werk van de Drieënige God. En het werk des Vaders gaat steeds vooraf. Wie zijn het eigendom van Christus? Dat zijn de *gegevenen* des Vaders, Die de Vader de Zoon gegeven heeft in de raad des vredes, toen de Zoon gezegd heeft: "Zie ik kom, om Uw wil te doen, o God!"

De Vader heeft de Zijnen verkoren van vóór de grondlegging der wereld. En nu heeft de Vader hen gegeven aan Zijn Zoon. Maar zij blijven ook het eigendom des Vaders. De Vader trekt de hand niet terug. Ja, nu de Zoon ze gekocht heeft en zo dure prijs heeft betaald, nu worden zij bijzonder door de Vader *bewaard*. "En alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd kan vallen, ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet." Christus ontvangt de gegevenen des Vaders. En de Vader heeft Hem de opdracht gegeven, niemand van hen uit te werpen, en ook niemand te verliezen.

Zij kunnen niet terugvallen! Wanneer Petrus tot diepe val komt, dan bidt Christus voor hem tot de Vader, dat zijn geloof niet ophoude. Gods raad wordt vervuld, Zijn verkiezing ligt van eeuwigheid vast. Zij zullen niet verloren gaan. Dat is troost. Dat is *het* goede, dat ten allen tijde, ook in donkere tijden, gesteld kan worden, tegenover het kwade, dat ons treft.

Wie door Christus verlost is, wordt ook bewaard. Niet, dat het altijd even gemakkelijk gaat. Wij worden niet als broeikas-planten gekweekt. Het kan soms stormen. Er is in het leven van Gods kinderen ook tegenspoed. Maar de Vader leidt het zo en heeft het zo in Zijn raad beschikt, dat alle dingen zullen medewerken ten goede degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn.

Alle dingen, niets uitgezonderd. Alle dingen moeten dienen tot onze zaligheid.

Hoe goed is dat. Hoe troostvol is dat. *Alle ding. Alles* en het zijn maar *dingen*. Dus ook wat u nu drukt. Want de Heer is recht in al Zijn weg en werk, Zijn goedheid kent in 't gans heelal geen perk.

Het eigendom van de Heilige Geest.

Nu komt het meer subjectieve. Troost moeten wij kennen. Het is een overlegging van ons verstand. Wij moeten het zeker weten. En dan is daar nog een groot kwaad. Naast de

zonde en de rampen des levens is daar het allergrootste kwaad, *de eeuwige dood*. Hoe vreselijk, als wij die dood zouden moeten sterven. En nu ligt de verkiezing vast in de Vader en de verlossing is tot stand gebracht door de Zoon. Maar hoe weten wij nu, dat het ook voor ons is? Hoe worden wij getroost? Dat is het *werk van de Heilige Geest*. Hij is de *Trooster*. "Waarom Hij mij ook, door Zijn Heilige Geest, van het eeuwige leven verzekert en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt."

Dat is de verzegeling door de Heilige Geest. Wanneer wij troosteloos zijn en zien op onze zonde en schuld, op onze ontrouw en onwaardigheid, dan wijst de Heilige Geest ons op de gerechtigheid van onze Here Jezus Christus, op Zijn waardigheid, op Zijn trouw. Niets is meer verlamdend dan onzekerheid.

Sommigen vlijen zich met ijdele hoop en valse rust. Wee de gerusten Sions en de zekeren op de berg van Samaria.

Maar daar is ook een streven, de twijfel aan te kweken. Er zijn mensen, die de twijfel verheerlijken. Die menen, dat de twijfel een blad is, dat behoort tot de plant van het geloof. En dat is *niet waar! De twijfel is een woekerplant*, die zich vasthecht aan de geloofsplant en *die met wortel en tak moet worden uitgeroeid*, omdat zij het geloof ontroofd de beste sappen. Belijdt uw twijfel en ongeloof en voedt ze nooit!

Een slordig leven kan nooit gepaard gaan met de zekerheid des geloofs. Voor de twijfel is er meestal een reden, de zonde. Daarom moet gij, als gij al maar twijfelt, de diagnose vaststellen. Wat is de oorzaak? Zijn er ook onbeleden zonden? Bedroeft gij de Heilige Geest? God werkt een kinderlijk geloof.

Wilt gij weten, hoe gij tot de zekerheid des geloofs komt, lees dan onze belijdenis, de V Artikelen tegen de Remonstranten. *Hoofdstuk V, art. 9, 10, 11.*

D.L. Hoofdstuk V

Artikel 9

De gelovigen kunnen voor zichzelf zeker zijn van deze bewaring der uitverkorenen tot behoud en van de volharding der ware gelovigen in het geloof¹. En zij hebben die zekerheid ook, naarmate zij vast geloven dat zij ware, levende leden van de kerk zijn en altijd zullen blijven, en dat zij vergeving van de zonden en een eeuwig leven hebben.

¹ Rom. 8:31-39; 2 Tim. 4:8, 2 Tim. 4:18.

Artikel 10

Deze zekerheid komt dus niet voort uit een of andere speciale openbaring zonder of buiten het Woord, maar uit het geloof in Gods beloften, die Hij in zijn Woord zo overvloedig tot onze troost geopenbaard heeft. Zij komt ook voort uit het getuigenis van de Heilige Geest, die met onze geest getuigt, dat wij Gods kinderen en erfgenamen zijn¹, en tenslotte hieruit, dat de gelovigen zich met heilige ernst toeleggen op een goed geweten en goede werken². En als Gods uitverkorenen in deze wereld de vaste troost dat zij de overwinning zullen behouden, moesten missen en zonder dit onbedrieglijke onderpand van de eeuwige heerlijkheid moesten leven, dan zouden zij de beklagenswaardigste van alle mensen zijn³.

¹ Rom. 8:16-17; 1 Joh. 3:1-2. ² Hand. 24:16. ³ Rom. 8:37; 1 Kor. 15:19.

Artikel 11

Intussen getuigt de Schrift dat de gelovigen in dit leven tegen allerlei zondige twijfel te strijden hebben en in zware aanvechting dit volle geloofsvertrouwen en deze zekerheid van de volharding niet altijd voelen. Maar God, de Vader van alle vertroosting, laat hen niet boven vermogen verzocht worden, want Hij zal met de verzoeking ook voor de uitkomst zorgen en Hij maakt door

de Heilige Geest hen weer zeker van de volharding¹.

¹ 2 Kor. 1:3; 1 Kor. 10:13; 2 Tim. 4:17-18 .

Kent jij de enige troost in leven en sterven?

Nu vat de Catechismus ons bij de hand. Wij moeten drinken uit de bron, opdat we zalig leven en sterven. Eerst worden wij door de Heilige Geest ontdekt aan onze doemschuld en doemwaardigheid. Dan weten we hoe erg het is, hoe groot onze zonde en onze ellende is. Wij ontvluchten de werkelijkheid niet, zoals de moderne mens het doet. Wij vluchten tot onze God, in Christus, en weten, hoe wij van al onze zonden en ellende verlost worden. Om dan te verstaan dat wij Gode voor zulk een verlossing dankbaar zullen zijn. Dan zijn wij getroost door de enige waarachtige God van alle vertroosting.

Dan zijn wij het eigendom *van de Zoon*. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Dan zijn wij het eigendom *des Vaders*. Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? Dan zijn wij het eigendom *van de Heilige Geest*, Die ons doet zeggen: Ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch enig schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, in Christus Jezus onze Here!

GOD LEERT ONS ONZE ELLENDE KENNEN

ZONDAG 2

Vraag 3. *Waaruit kent gij uw ellende?*

Antw. *Uit de Wet Gods.*

Vraag 4. *Wat eist de Wet Gods van ons?*

Antw. *Dat leert ons Christus in een hoofdsom, Matth. 22:37-40: Gij zult liefhebben de Here uwe God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten.*

Vraag 5. *Kunt gij dit alles volkomen houden?*

Antw. *Neen ik, want ik ben van nature geneigd, God en mijn naaste te haten.*

De wet wordt behandeld *in het stuk der ellende en in het deel der dankbaarheid*. Hier is de wet de *tuchtmeester* tot Christus, de *kenbron* van de ellende, en daarom wordt niet gebod-na-gebod besproken, omdat de rijke jongeling dan kan zeggen: "Al deze geboden heb ik onderhouden van der jeugd af aan." *In het stuk der dankbaarheid* wordt de wet behandeld als de *regel* der dankbaarheid, als een *staf*, om op te leunen, en daarom wordt daar gebod-na-gebod besproken, omdat een kind des Heren niet alleen naar sommige, maar naar *alle* geboden Gods begint te leven.

God leert ons onze ellende kennen uit de wet. De Vader heeft ons die wet gegeven. De Zoon heeft ons die wet leren kennen en de Heilige Geest heeft ons aan die wet getoetst.

God de Vader heeft ons die wet gegeven.

De kennis van de ellende is voor velen een geliefkoosd onderwerp. Er zijn mensen, die er graag over spreken en er graag van horen. En dat uit verschillende motieven. Sommigen, omdat zij een pessimistische kijk hebben op het leven. Zij denken veel over *de* ellende, *niet* over *hun* ellende.

Anderen, omdat zij van een opgewekt en blijmoedig geloofsleven niet willen weten en dan kan het niet zwaar genoeg zijn, vaak tot sussing van hun geweten, en het wordt een systeem!

Maar dan is er weinig besef van ellende.

Wij moeten dieper graven. *God* leert ons onze ellende kennen. En anders kent gij de ellende niet. Waaruit kent gij *uw* ellende?

Dat wordt een strikt persoonlijke vraag. Wij kennen onze ellende *niet uit de ervaring*. Och, dan wordt er nog zoveel overgeslagen, dat wij gaan bedekken en verontschuldigen. Wij kennen onze ellende ook *niet uit het geweten*, want het geweten kan dwalen en Paulus heeft met een goed geweten de gemeente des Heren vervolgd. Met het geweten wordt heel wat "geknoeid".

De norm is ons door God gegeven, niet als "een gebod van het ogenblik", maar als de blijvende wet. De Vader heeft de wet gegeven bij de schepping van de mens in het werkverbond. Het is de wet van het verbond. Hij heeft de wet ingeschapen. Van nature wist de mens, dat Hij God moest liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf. De wet, die voor hem een *levens-wet* is, zoals de zee voor het schip, de rails voor de trein en het water

voor de vissen. Wie tegen die wet ingaat, krijgt met de wet te doen. Als het schip lek slaat, dan is de zee, die eerst *bevriend* was en het schip droeg, een *vijand* geworden, die het schip zal verslinden.

Door de zonde is de wet uitgewist. Er is nog een vage indruk, die de heidenen ook hebben, het *werk* der wet geschreven in hun harten.

God heeft de wet gegeven. Dezelfde wet, nu in het genadeverbond. Er is geen devaluatie. God handhaaft de gouden standaard. Op de Sinaï heeft Hij door bijzondere openbaring bekend gemaakt Zijn wil. God Zelf heeft, tot tweemaal toe, met Zijn vinger de twee dunne tafelen der wet, aan beide zijden, beschreven. Die wet *leeft*. Die wet verslindt de zondaar. Die wet is als een spiegel, waarin wij onszelf zien, verdorven. Die wet grijpt ons aan. Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen. God plaatst ons voor de spiegel. God heeft ons Zijn wet gegeven. *Hij* leert ons onze ellende kennen, opdat wij weten, wie wij zijn, zondaren, schuldigen. Waaruit kent gij uw ellende? Uit de wet *Gods*.

God de Zoon heeft ons die wet leren kennen.

God de Vader heeft de wet gegeven. Bij de Schepping. De herschepping is door de Zoon. Hij is gekomen om de wet te vervullen, die wet bekend te maken, en de betekenis van de wet ons te tonen. Reeds onder het Oude Testament heeft Christus dat gedaan, toen Hij door de Heilige Geest de schrijvers gedreven heeft. Niet, dat wij het nu pas weten. Hij heeft onder de oude dag het doen weten, in [Deuteronomium 6:5](#), en [Leviticus 19:8](#).

In het Nieuwe Testament geeft Christus dit antwoord uit het Oude Testament.

Ook de Farizeërs willen er wel eens over *redeneren*, welk gebod het meeste is, want zij zien niet de organische eenheid van de wet des Heren. Christus laat ons de wet zien in volmaaktheid. Zoals God de wet heeft ingeschapen. Het volkomene! *Liefhebben* God boven al en de naaste als zichzelf. Wie zich zo voor de wet plaatst, roept: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezès doods."

Met *geheel het hart*. Uit het hart zijn de uitgangen des levens.

En uit het hart zijn de uitgangen des levens om te komen tot de *profetische, priesterlijke en koninklijke* taak. Met geheel *de ziel*, als priester, met geheel *het verstand*, als profeet, met *alle kracht*, als koning.

Ambtelijk. God wil het ambtelijke, de mens als beeldrager Gods, naar zijn bestemming. *God liefhebben bovenal*. Dat is het eerste en het grote gebod. Voor velen is dat het laatste en kleine gebod. Ook in onze dagen.

Critiek op de kerk, maar niet critiek op de dwalingen, die in sommige kerken worden geduld. Critiek op alles, maar niet in de eerste plaats op het afwijken van Gods Woord. Wie afvalt van God, moet vallen.

Want in de tweede plaats komt dan de liefde tot de naaste. De naaste liefhebben als onszelf. Ook *onszelf liefhebben*, zodat wij voor onszelf het goede zoeken, de tegenstelling van de zelfzucht, het egoïsme, dat geen zelfliefde is. De Zoon leert u zo de wet kennen in volkomenheid. Zo komen wij tot de Catechismus-prediking, omdat *Hij* de wet vervuld heeft. Hij kon zeggen: "Brandofferen, noch offer voor de schuld, voldeden aan uw eis, noch eer. Toen zèid' Ik, zie, ik kom, o Heer, de rol des boeks is met Mijn naam vervuld. Ik draag uw heil'ge wet, die Gij de sterv'ling zet, in 't binnenst' ingewand."

God de Heilige Geest heeft ons aan die wet getoetst.

Gij, ons, gij! Eerst een persoonlijke vraag, toen een algemene vraag en nu weer een persoonlijke vraag. Kunt *gij* dit alles volkomen houden? Nu wordt, door de Heilige Geest, de maatstaf, die de Vader ons heeft gegeven, aangelegd. Nu stelt de Heilige Geest ons voor de spiegel. Hij toetst ons, en dan, bij het ontdekkend licht van de Heilige Geest, antwoordt gij: "Nee, ik, want ik ben van nature geneigd, God en mijn naaste te haten." Wij zijn van nature het omgekeerde van wat wij moeten zijn. God wil het volkomene, de volle eis. En dan komt het verpletterend vonnis, het doodvonnis. Van nature, als God mij loslaat en ik geheel aan mijzelf overgegeven ben! Het bederf van het beste is het *slechtste* geworden.

Dat is ontdekkend en vernederend! Het bedenken des vleses is *vijandschap* tegen God. Wij zien het in de wereld en, naarmate het einde nadert, al duidelijker. De ongerechtigheid zal toenemen. De mens haat God en de naaste. Al meer openbaart zich de geweldige haat tegen de Christus.

En daarin zien wij, *wie wij* zijn. Wij zijn van nature niet beter. De Bijbel zegt het van *ons* maar wij willen het bedekken en het niet weten. Zo ziet God ons en de Heilige Geest ontdekt ons daaraan. Hij is de Trooster, maar zal Hij troosten, dan zal Hij ons eerst beschuldigen. Hij is de arts, die eerlijk zegt, hoe het staat, om dan te genezen. Dood in zonden en misdaden, *zó* moeten wij komen tot de Christus. O, hoe hard is die prediking, die nog iets in de mens overlaat. Hoe vreselijk te paaien met ijdele hoop. En hoe liefdevol het eerlijk te zeggen, dat het *zó* erg is en dan te wijzen op de gerechtigheid van Christus. God zelf zorgt voor het recht.

De *Vader heeft de wet gegeven* en Hij heeft ook Zijn Zoon gegeven, als de Vervuiler van de wet.

De *Zoon heeft ons de wet doen kennen*, maar Hij Zelf heeft die wet volkomen gehouden. *De Heilige Geest toetst ons* aan die wet en brengt u ook tot de Christus. Hij schrijft die wet in het hart. Zo wordt God verheerlijkt. Gij hebt mijn weklacht en geschrei veranderd in een blijde rei, mijn zak ontbonden en mij weer met vreugd omgord, opdat mijn eer niet zwijg; zo klim Uw lof naar boven, mijn God, *U* zal ik eeuwig loven!

DE OORSPRONG DER ZONDE

ZONDAG 3

Vraag 6. *Heeft dan God de mens also boos en verkeerd geschapen?*

Antw. *Nee Hij, maar God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is in ware rechtvaardigheid en heiligheid, opdat hij God zijn Schepper recht kennen, Hem van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen.*

Vraag 7. *Vanwaar komt dan zulke verdorven aard des mensen?*

Antw. *Uit de val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders, Adam en Eva, in het Paradijs, waar onze natuur also is verdorven geworden, dat wij allen in zonde ontvangen en geboren worden.*

Vraag 8. *Maar zijn wij also verdorven, dat wij ganselijk onbekivaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?*

Antw. *Ja wij, tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.*

De belijdenis heeft gehandeld over de kenbron van de ellende. God leert ons door de wet, die Hij ons heeft gegeven, onze ellende kennen. Maar dan moet de vraag gesteld worden, vanwaar die ellende gekomen is, hoe die ellende ontstaan is. Wij zouden daarvan niets weten, als het ons niet was geopenbaard. Dan konden wij raden, maar zekerheid zouden wij niet bezitten. Daarom danken wij onze God voor Zijn Woord, waarin Hij ons zegt, *hoe* de zonde in de wereld is gekomen. Wij zien bij de oorsprong der zonde, vanwaar, op welke wijze en hoe diep de mens is gevallen.

Vanwaar de mens gevallen is.

Het feit is geconstateerd. Dat wij zondig zijn en dat wij door de Wet onze zonde leren kennen. Nu moeten wij wéten, waar de oorsprong van onze zonde en ellende is. En dat is een zeer eenvoudige vraag, die vaak wordt gedaan, vooral als er iets heel ergs is gebeurd. Dan zegt men: Hoe komt dat toch? Dat wij zo vragen, is goed. Wij moeten het *weten*. Maar deze vraag wordt hier in een wondere richting geleid. Of *God* dan de mens wel goed geschapen heeft. Of de oorsprong der zonde misschien bij God kan liggen. Die vraag mag feitelijk niet worden gedaan. Omdat ze goddeloos is, ongeoorloofd. Het is ten enenmale ondenkbaar, dat God de oorsprong der zonde zou kunnen zijn. En dat die vraag hier door de catechismus tóch wordt gesteld, is uit opvoedkundig oogpunt, om die vraag, door een recht antwoord, zover mogelijk terug te duwen!

Ja, in dat vragen komt ook onze ellende uit. Als wij niet zo ellendig en zondig waren, zou zo'n vraag in ons hart niet eens kunnen opkomen.

Wij demonstreren er dus mee onze diepe val. De dwaasheid des mensen zal zijn weg verkeren, en zijn hart zal zich tegen de Here vergrammen. Eerst verderft hij zijn weg, en dan wordt hij nog boos ook op God. Dan geeft hij God de schuld van wat hij zelf heeft gedaan. Zo slecht zijn wij!

De feiten bewijzen het. Door velen wordt de zonde gekenschetst als de donkere achtergrond in God Zelf. Adam en Eva hebben zijdelings God beschuldigd. En hebben wij nooit eens gedacht: "Had de Here dan de zonde niet kunnen verhinderen? Waarom heeft Hij de mens niet zó geschapen, dat deze staande gebleven was. Was de mens dan niet nog beter geweest?"

En toch, wij komen daar niet mee klaar.

Ook in de schepping naar Gods beeld ligt het "vrij zijn" van de mens. God is de Vrijmachtige.

Daarom moeten alle vragen teruggedrongen worden tot de soevereiniteit Gods. En wij gaan tot de oorsprong van de mens, om zo te zien, vanwaar hij gevallen is.

De traditie, het gerucht, de vervalsing zegt het ons niet.

De ongelovige wetenschap, die met hypothesen werkt, raadt hoe het (niet) kan zijn geweest, en promoveert de waarschijnlijkheid tot werkelijkheid. God heeft het ons geopenbaard. En door het geloof weten wij, hoe het is. Wij moeten terug tot de Schrift, en deze verklaart niet, maar geeft te kennen.

Wie tot de Schrift niet wil gaan, komt terecht bij de rede, die zelf in het geding is. Het gaat hier om de eer van de Rechter óf van de aangeklaagde, die zijn eer verloren heeft.

God heeft de mens geschapen goed en naar Zijn evenbeeld. God heeft de mens bij de schepping zoveel gegeven als maar kon, zonder de grens te overschrijden. Hij heeft hem gemaakt *naar Gods gelijkenis*, maar *niet Gode-gelijk*. Dat kan niet! Hoger dan de engelen, die knechten zijn. Naar Gods gelijkend beeld en nu mogen wij het beeld niet aanzien voor het wezen, of Gods werk nadoen en beelden maken van God.

De mens is zo hoog geschapen, dat Hij met zijn hoofd, als profeet God kon kennen en Zijn naam belijden, als priester met zijn hart God kon liefhebben en als koning, met zijn wil, Hem kon dienen. Zo hoog heeft God de mens geschapen met een volheid van kracht, bekwaam de duivel te weerstaan. Hij móést niet vallen (fatalisme). Hij *kon* vallen. Maar hij stond in de volle vrijheid. God gaf hem de volle beschikking in handen. De oorsprong der zonde ligt niet bij God.

Op welke wijze de mens gevallen is.

Wanneer het zo staat, moeten wij onszelf beschuldigen. Zo hoog is de mens geschapen, onder zo gunstige omstandigheden heeft hij geleefd en toch is hij gevallen, dat kan niet anders zijn, dan door moedwillige ongehoorzaamheid. Dat moeten wij weten en erkennen om dan ons eigen doodvonnis te ondertekenen. Want die geschiedenis is *onze* geschiedenis. Zeker het is *eenmaal* gebeurd en het gebeurt niet weer. Al dat zoeken om de paradijshistorie anders te zien, is niet anders dan een ijdel pogen van de mens de schuld te verbloemen, en het feit te verzwakken en weg te redeneren.

Daarom wil men er geen geschiedenis van maken of een *zogenaamde hoven-geschiedenis*, terwijl niemand weet, wat voor soort geschiedenis dat is.

Neen hier is het één van tweeën, óf wij geloven, óf wij geloven niet. Een derde wordt niet gegeven. Wij geven God gelijk, of wij geven God geen gelijk. Wij geloven, dat wij hier hebben *echte historie* en volle werkelijkheid en geen "sage".

Het werkverbond is *organisch*. Het proefgebod is een vrije bepaling naast de ingeschapen zedewet. Daar bij de boom der kennis des goeds en des kwaads is de hoofdstrijd gestreden. Het was één van tweeën: óf eten van de boom des levens en staande blijven, óf eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads en vallen. Hier ligt de wissel voor de trein, die rijdt naar de eeuwigheid. Wij hebben hier geen kwestie van exegetische, maar van *historieopvatting*. Is het geen historie, dan komt alles op losse schroeven te staan. En de duivel zegt door de slang tot de mens, dat, als hij de wissel over haalt, hij niet alleen een prachtreis krijgt langs berghoogten, maar ook langs de afgronden, hij als God zal zijn, en zelf

kan uitmaken, wat goed of kwaad is en zelf mag kiezen, welke kant de trein zal gaan. Daarom is de zonde bondsbreuk.

Wie zeer hoog geplaatst is en valt, valt heel diep. En al dat vragen: kan het niet anders, waarom moest het zo, is niet anders dan critiek op de wonderschone schepping van de mens, op de hoge plaats, die God hem gegeven heeft. Wij hebben *in* Adam gezondigd. Het menselijk geslacht is gevallen. Evenals Levi in Abraham aan Melchizedek de tienden heeft gegeven, zo hebben wij *in* Adam gegeten van de verboden vrucht. De zonde van Adam wordt ons *toegerekend*. En daarin ligt de mogelijkheid van behoud. Want de gerechtigheid van de laatste Adam wordt ons ook toegerekend. *Zo rekent* God! Echte historie. Volle werkelijkheid.

Wij geven God niet de schuld. Wij klagen onszelf aan en wij danken onze God, Die redding heeft gegeven door Zijn eigen Zoon.

Hoe diep de mens gevallen is.

Nu zijn er geen verzachtende omstandigheden meer. Wij kunnen niet meer vergoelijken. Wij nemen de echte volle werkelijkheid en die is zo erg.

Daar is een streven, het wat minder erg te maken. Maar dat willen wij niet. De diagnose moet zuiver worden gesteld. Zijn wij alzo verdorven, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad? Is het zo erg? En dan wordt kort en bondig gezegd, dat het zo inderdaad is. Zie de werkelijkheid maar goed. En dat kunnen wij door het geloof. Dan geven wij Gods Woord gelijk en stemmen wij van harte toe, dat het zo is. Dan ook zien wij er van af, de verlossing bij onszelf te zoeken.

De hulp komt niet van de kant van de mensen, maar van God. Wij hebben bedorven, wij hebben gezondigd, wij zijn gevallen. Hij alleen kan oprichten.

"Tenzij wij door de Geest Gods wedergeboren worden." *Wedergeboren* moeten wij zijn, want wij zijn van nature *dood* in de zonden en misdaden.

Wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God.

Hier zien wij weer de *antithese*. Er zijn niet drie wegen, er zijn maar twee wegen. Wij gaan verloren, of wij worden wedergeboren. Wij delen in de ongerechtigheid van Adam, of wij delen ook in de gerechtigheid van Christus.

Onze natuur is verdorven, wij hebben ons wezen als mens behouden. Dat is zo ontzettend met de zonde. Alle krachten werken in tegenovergestelde richting. Juist, omdat wij van Gods geslacht zijn, zijn wij zo diep gevallen.

Wij zijn door de zonde het tegengestelde van wat wij moeten zijn.

En daarom gaan wij alleen tot Christus, de laatste Adam. Niet tot de kwakzalvers. Wij gaan tot de Medicijnmeester. Wij zien door het geloof, dat *Hij* ons brengt, waar Adam ons had moeten brengen, tot het niet-meer-kunnen-zondigen, tot de eeuwige staat. Laat ons God verheerlijken, dat Hij uit zo diepe val de mens stelt in zo hoge staat. Het verbond is door God gehandhaafd.

GOD DOET DE MENS GEEN ONRECHT

ZONDAG 4

Vraag 9. *Doet dan God de mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist, wat hij niet doen kan?*

Antw. *Neen Hij; want God heeft de mens alzo geschapen, dat hij dat kon doen; maar de mens heeft zichzelf en al zijn nakomelingen, door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid, van deze gaven beroofd.*

Vraag 10. *Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?*

Antw. *Neen Hij, geenszins, maar Hij vertoornt Zich schrikkelijk beide over de aangeborene en werkelijke zonden, en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwiglijk straffen; gelijk Hij gesproken heeft: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.*

Vraag 11. *Is dan God ook niet barmhartig?*

Antw. *God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig; daarom zo eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde, welke tegen de allerhoogste majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft wordt.*

Het deel der ellende is in de catechismus kort, maar krachtig. Recht op de man af. Wij worden niet gespaard, de zonde wordt niet goedgepraat. En wij mogen dankbaar zijn. Want zo alleen komen wij tot de Christusprediking. Een arme zondaar en een rijke Zaligmaker behoren bij elkander. In Zondag 4 wordt getoond, dat God de mens geen onrecht doet en dat God de handhaver is van Zijn recht. Sion zal door recht verlost worden. Hij doet de mens geen onrecht, want Hij kan, wil en moet de zondaar straffen. God handhaaft Zijn wet, Zijn Woord, Zich Zelf.

God. handhaaft Zijn wet.

Daar worden heel wat ijdele pogingen gedaan, door de zondaar, om zich aan de straf der zonde en aan de verantwoordelijkheid te onttrekken. En dan wil hij God de schuld geven. Hij zegt, als hij zijn machteloosheid ziet, of het dan niet onbillijk is, te eisen, wat hij niet kan doen? Die gedachte leeft in veler hart. Velen willen zich verschuilen achter hun onmacht.

Dat is een zeer gewoon verschijnsel. In heel het leven zien wij dat. *Wie schuldig is, gaat beschuldigen!* Let er maar eens op. In welke gezinnen hebben de ouderlingen de meeste moeite?

Waar wordt de scherpste critiek op de kerk geleverd? Daar, waar het niet in orde is! Om de aandacht af te leiden van zichzelf! Dan komen zij zelf niet aan de beurt. Wanneer een man overspel doet, honderd tegen één, of hij gaat zijn vrouw beschuldigen van ontrouw, en omgekeerd ook. De politie op straat heeft het altijd verkeerd aangepakt! Wie begonnen is, aan te vallen, beschuldigt straks een ander van scherpe polemiek!

Zo doen wij ook tegenover God. Daarin ligt onze grote zonde. Zo erg is het, dat wij dat durven doen! Zo slecht zijn wij, dat dit in onze hersens kan opkomen. Zo arglistig is het hart, ja dodelijk.

Dat is de *onzin* van de zonde. God heeft de mens gaven en krachten gegeven, zodat hij ten volle in staat was, te doen, wat God wilde, en de mens heeft dat alles moedwillig weggeworpen. En nu dat gebeurd is, gaat hij God zelf voor de rechtbank dagen en zeggen dat God onrecht doet, door ook nu te blijven eisen, wat de mens nu niet doen kan. Zo moet men maar handelen met zijn schuldeisers! Dat is de "nonsens" van de zonde. Want God zou geen God zijn, als Hij die eis niet gehandhaafd had. God handhaaft Zijn wet.

Onze onmacht staat in verband met onze schuld. Wij hebben in Adam gekozen voor de slang, voor de duivel, en tegen God. Moedwillig! En dan daarbij nog verontschuldigen, en geen berouw! De grote kwestie is deze, dat het niet onmacht, maar *onwil* is. Daarom zijn al die klachten leugenklachten.

Wie is veranderd? God, of de mens? De mens is veranderd en God verandert nooit. En wij danken Hem, dat Hij niet verandert, en nooit zal veranderen, al zou heel de wereld veranderen. En in Zijn recht is ook geen verandering. Het is onmogelijk. Want zo komen wij tot de Christus. Wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God. God Zelf zorgt voor het recht en voor de handhaving van het recht in Zijn eigen Zoon. Sion zal door recht verlost worden. Bij God is geen onrecht!

God handhaaft Zijn Woord.

Nu moeten wij voorzichtig zijn. God wil de zondaar straffen. Maar de souvereiniteit Gods is geen willekeur, zoals de dialectische theologie leert. Men meent, dat God het bovenzedelijke wil. De wet, die God heeft, en handhaaft, kan dan niet vergeleken worden met de wet, die Hij ons gegeven heeft en die eigenlijk is voor onze moraal. God houdt dan een wet, die ver boven ons is. Neen, Gods wet, die Hij ons gegeven heeft, in het paradijs ingeschapen en straks op Sinai in de tien geboden, die Hij door de Heilige Geest schrijft op de tafelen van ons hart, is een wet, die nooit van God kan worden losgemaakt, die ten volle door Hem gehandhaafd wordt. Het is niet waar, dat God ten allen tijde een goddeloze zonder meer in de hemel kan plaats en een vrome, gelovige, zonder meer in de hel kan stoten, omdat Zijn maatstaf bovenzedelijk is.

God handhaaft Zijn wet, die Hij heeft gegeven, ten volle. Gods wil, die Hij ons heeft geopenbaard, is recht, zedelijk en norm voor ons leven.

Daarom moeten wij altijd weer komen tot het recht Gods. God doet de mens geen onrecht. Hij wil de zondaar straffen.

En dat is geen willekeur. Maar noodzakelijk, omdat God God is, en omdat Hij het door Hem gegeven recht handhaaft.

God wil deze ongehoorzaamheid en afval niet ongestraft laten. Hij vertoort Zich schrikkelijk over de zonden. De zonde brengt geen geluk. Dat is onmogelijk. Wanneer de zonde geluk zou kunnen brengen, dan was God niet de Volzalige en dan zou er buiten Hem geluk te vinden zijn.

Gelijk Hij gesproken heeft. God spreekt door de Schrift tot ons. De Bijbel is Gods Woord. Hij spreekt niet, als er een inslag komt, op een bepaald moment, neen, Hij spreekt tot ons, en wij kunnen zeggen: "Daar staat geschreven." En wat God heeft geschreven, zal vervuld worden. Gods beloften worden vervuld en Zijn bedreigingen worden ook vervuld. Vast en zeker. God handhaaft Zijn Woord.

God straft. Hij kastijdt hier, die Hij liefheeft. Wanneer Christus voor u de straf heeft gedragen, dan zijn de beproevingen des leven voor u kastijdingen. Zoals een vader een zoon kastijdt.

Er is tijdelijke straf en dan komt de eeuwige straf. Ontzettend. Zo komen wij door de bedreiging tot de beloften. Eer God de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon.

Wij doen geen beroep op Gods deugden, om ons aan onze schuld te onttrekken. Maar wij belijden onze zonde, en wij zijn dankbaar, dat God niet verandert. Dat Hij getrouw is. Tot Christus gaan wij, maar als schuldige zondaren en wij zeggen: "Wil uw knecht door schuld verslagen, o, Heer, niet voor Uw vierschaar dagen. Want niemand zal in dat gericht, daar zelfs zijn hart hem aan moet klagen, rechtvaardig zijn voor Uw gezicht."

God handhaaft Zich Zelf.

En nu wordt er nog een beroep gedaan op een van de deugden Gods. De oppositie blijft, maar is al heel wat zwakker geworden. Toch gaat de zondaar God tegen God uitspelen: Is dan God niet barmhartig?

God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig. Daar worden beide deugden Gods genoemd. Wij mogen nooit de ene deugd Gods losmaken van de andere. Alle deugden Gods zijn één. God is de hoogste liefde en de hoogste haat. Omdat God liefde is, daarom haat Hij de zonde, en moet Hij de zonde straffen. Een God, Die niet haat is geen God van liefde. Zulke slappe liefde kent de Schrift niet.

En dan wordt gesproken van de *eeuwige* straf, naar lichaam en ziel, de hellestraf. Elke dag gaan duizenden naar de hel, met hun onbeleden schuld en zonde, onverzoend, en door het bloed van Christus niet gereinigd. Vreselijk is het, te vallen in de handen van de levende God.

En dat vooral voor hen, die de weg geweten hebben en niet bewandeld. Het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels, dan de bondelingen, die verloren gaan.

En hoe zullen wij ontvlieden? God kan, Hij wil, Hij moet de zondaar straffen, omdat Hij God is. Alle wegen worden afgesneden. Vreselijk als men dan de mensen wil paaien met ijdele hoop. Dat men dan de mensen een Evangelie geeft naar de mens. Neen, het moet zo zijn, dat wij onmogelijk kunnen.

En zie dan het verlossingswerk van Christus. God *kan* de zonde straffen. Christus treedt in onze plaats. Hij *wil* de zonde straffen, en daarom heeft Hij voor ons Zijn eigen Zoon gegeven in de dood. Hij *moet* de zonde straffen. Wilt gij het horen? In Gethsemané zegt de Christus, de Zoon: "Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan, doch niet Mijn wil, Uw wil geschiede." En Christus heeft de drinkbeker gedronken. God moet de zonde straffen.

Ja, Christus heeft zelfs gedragen de smarten der hel. Hij is in de hel geweest. De nederdaling ter helle! De hel is tot Hem gekomen en heeft Hem omringd. Hij heeft niet extensief, maar *intensief*, de hellesmart, de eeuwige straf gedragen.

Zijn lijden droeg een eeuwig karakter. Hij is van God verlaten geweest. Hij heeft het alles volbracht, in onze plaats.

Nu danken wij God, dat Hij het ons heeft geopenbaard. Zo is de werkelijkheid. Er is bij God geen willekeur. Hij heeft de wet gegeven en Hij handhaaft de wet. Hij geeft in Christus de vervulling. God handhaaft Zijn wet, Zijn Woord, Zich Zelf!

Komt dan tot die Verlosser. God zal de goddeloze rechtvaardigen, niet uit willekeur, maar naar het hoogste recht. Nu zien wij door het geloof praedestinatatie, welbehagen! Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen!

DE BORGTOCHTELIJKE WEG

ZONDAG 5

Vraag 12. *Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?*

Antw. *God, wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan haar, of door onszelven, of door een ander volkomenlijk betalen.*

Vraag 13. *Maar kunnen wij door onszelven betalen?*

Antw. *In generlei wijze, maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.*

Vraag 14. *Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betale?*

Antw. *Neen; want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, die de mens gemaakt heeft; ten andere zo kan geen bloot schepsel de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen.*

Vraag 15. *Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?*

Antw. *Zulk een, die een waarachtig en rechtvaardig mens is, en nochtans sterker dan alle schepselen, dat is, die ook tegelijk waarachtig God is.*

Tegen de behandeling van Zondag 5 en 6 wordt bezwaar ingebracht. Men meent dat deze *te scholastisch is*. Eerst wordt door de opstellers uitgedacht, hoe de weg tot verlossing moet zijn, en dan klopt het ook precies!

Eerst wordt gevraagd, aan welke eisen een Middelaar moet voldoen en dan blijkt het, dat dit bij Christus zo is. Maar dat is *niet juist!* De belijder gaat *van de Christus uit*. Wanneer wij een sterrenkaart hebben, dan zeggen wij toch niet: "Wat verbeelden zich die mensen wel, dat zij eerst tekenen, hoe de sterren moeten gaan en dat het dan ook zo gebeuren moet." Zij hebben eerst de sterrenhemel bestudeerd en toen de kaart getekend, om ons de schoonheid van de sterrenhemel beter te doen zien. Zo hebben de opstellers eerst Gods Woord bestudeerd en toen de weg der verlossing ons getekend, opdat wij des te beter de schoonheid en heerlijkheid van het verlossingswerk van Christus zouden zien, om God te verheerlijken. *Niet wij* denken het zo uit. *God* heeft het zo beschikt en daarom is het zo. Zo zien wij de vragen en ook de *volgorde der vragen* in Zondag 5 en 6. *De enige weg tot verlossing is de borgtochtelijke*. Zo wordt *aan Gods recht voldaan, van alle schepselen afgezien en de Middelaar gezocht*.

Zo wordt aan Gods recht voldaan.

De overgang is niet plotseling maar *geleidelijk*, niet scholastisch, maar *theologisch*, om ons te doen zien, hoe heerlijk Gods weg is en dat *alle wegen* voor ons worden *afgesneden*, opdat God zou worden verheerlijkt en wij gebracht zouden worden tot de borgtochtelijke weg.

En dat hier het recht Gods voorop gesteld wordt, blijkt al terstond uit het *constateren* van onze zonde en ellende, en daarom onze verdoemelijkheid. *Aangezien wij*, naar het rechtvaardig oordeel Gods, tijdelijke en eeuwige *straf verdiend hebben*. Wij gaan uit van het recht onzes Gods, en dan mogen wij de vraag stellen, of er een weg is, maar dan een weg, waarin dat recht Gods wordt gehandhaafd, en waarin tevens Gods grote liefde en genade naar voren treedt. Wij hebben, als wij het eerste deel van de catechismus gelezen hebben, niets meer te zeggen.

En dat is zeer nodig. Want als wij niet van het recht Gods uitgaan, dan is het tweede deel der verlossing voor ons een gesloten boek.

Toch blijft er *gevaar*. Dat onze zondekennis *niet echt* is, alleen een historische kennis, zó, dat wij het weten, zonder dat het ons ontroert.

En een ander gevaar is, dat wij in onze zonde en ellende willen blijven, en in *valse lijdelijkheid* gaan neerzitten.

Daarom is deze vraag Godverheerlijkend. God doet niet afstand van Zijn recht. Hij verandert nooit. Hij is *de Onveranderlijke*. En daarom komt de zondaar als een schipbreukeling, als een ter dood veroordeelde en roept: Is er nog een weg? Is er nog redding en uitkomst?

Deze vraag, *in de hel* gedaan, moet beantwoord worden met: *neen!* Maar *op aarde* wordt die vraag gesteld. En zie nu het opvoedkundige. De catechismus zal ons binnenleiden in de ontfermingen Gods. Het is *niet* zo, dat alles-van-zelf spreekt. *God wil* dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede. Niet wat wij willen, maar wat God wil, beslist. Aan Gods recht zal worden genoeggedaan. Wanneer in het recht Gods een kronkeling zou zijn, dan zou God veranderd zijn, en dan is God geen God. Hij handhaaft zichzelf. En daarom moeten wij deze vraag niet alleen dogmatisch verstaan, maar ook persoonlijk kennen. Dat geldt voor ons allen. Aan Gods recht moet *door ons* worden voldaan. Zo wordt de poort eng en de weg smal. Zo zien wij, dat de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt. Sion zal door recht verlost worden. *De enige weg* tot verlossing is *de borgtochtelijke*, omdat zo aan Gods recht wordt voldaan.

Zo wordt van alle schepselen afgezien.

Dat de vragen zo gesteld worden, is om verschillende redenen. Ten eerste is er een *morele reden*. Wij hebben gezondigd en die gezondigd heeft, moet ook betalen. Wij zijn verantwoordelijk.

Dan heeft God *het werkverbond* gegeven, dat nog altijd van kracht is. Het verbond is geen contract. In het verbond is het alles of niets. De val heeft de eis van het werkverbond niet weggenomen, die door Christus is vervuld. De eis van het werkverbond klinkt nog na.

Zo wordt *de zondaar ontdekt* aan zijn farizeërs-gestalte. Immers hij meent nog zo dikwijls, dat hij zelf het kan. Zo is inderdaad de praktijk. Massa's willen het zo. De heiden brengt zijn mensenoffers, die caricatuur zijn van Golgotha. En dan denken wij aan allen, die Christus alleen zien als voorbeeld. Er zijn velen, die pogen te betalen. *Modernen* door goede werken. *Roomsen* door bijverdienste. *Ethischen* door het leven, en *wijzelf* door onze rechtzinnigheid, door ons kerkgaan, door onze bevinding. Zelfs zijn er die door een tollenaars-gestalte God willen behagen. Neen, wij moeten de dood schrijven op al die dingen. Bij velen wordt weinig gezegd van de Christus en alles van de christen.

Alsof het buiten Hem zou kunnen, alsof ook de Heilige Geest het niet uit het Zijne neemt. Daarom moeten al deze wegen worden afgesneden. Wij moeten het eerlijk zeggen. Hoevelen gaan met een ingebeelde hemel verloren. Gelukkig, als ons alles ontnomen wordt, wanneer alleen de door God gegeven weg wordt bewandeld. "Wij maken de schuld dagelijks meerder."

En wat de schepselen betreft. De Oud-Testamentische offers hadden alleen ceremoniële betekenis, en zagen alle heen naar de Christus. Ja, zelfs heeft God ons doen zien, dat de mensen niet kunnen betalen. *Mozes* heeft gebeden, dat zijn naam zou worden uitgedelgd uit het boek des levens. *Paulus* wenste wel verbannen te zijn van Christus, om zijner broederen wil naar het vlees. En Mozes kon zelf Kanaan niet eens binnengaan. Paulus roept uit: Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods? Ik dank God, door Christus Jezus onze Here.

Brandofferen noch offer voor de schuld, voldeden aan uw eis noch eer. Toen zeid' Ik, zie Ik kom o Heer, de rol des boeks is met Mijn naam vervuld!

Zo wordt de Middelaar gezocht.

De catechismus gaat hier zeer opvoedkundig te werk. Hij komt al dichter bij. Telkens treedt de borgtochtelijke gedachte naar voren. Hij is er van uitgegaan. Hij heeft eerst de sterrenhemel gezien. En nu wil hij de schoonheid ons tonen. Want dan wordt verstaan: "Wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God." God Zelf heeft de weg gebaad.

Dan komen wij *van het middel tot de Middelaar* en tot de Verlosser. Tot genade komen en de straf ontgaan. Daarin liggen beide opgesloten, de *voldoening* en de *verzoening*. Gods recht wordt gehandhaafd.

Dat is ook in onze dagen van grote betekenis. Men wil een Middelaar, die een brug vormt tussen God en mens, die ook zonder de zondeval zou gekomen zijn. Die ons tot "eeuwigheidsmensen" maakt en ons uit de tijd opheft tot de eeuwigheid. Dan spreekt men wel over de verzoening met God, maar *niet* over de *voldoening*. Velen willen wel een Middelaar Gods en der mensen, maar *niet* een *Borg* en Verlosser van zondaren. Dan moet Christus alleen twee partijen tot elkander brengen en wij weten, dat Hij de *schuld* heeft betaald en de gerechtigheid heeft aangebracht. Als Middelaar verlost Hij en als Verlosser brengt Hij bemiddeling tot stand.

Houdt daarom vast aan uw Christusbeschouwing. Eer God de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon. Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon niet heeft onthouden. Wat voor Middelaar en Verlosser moeten wij zoeken? Niet oppervlakkig, maar met ernst. Zoek door gebeên, met ernst, Mijn aangezicht. Buiten Christus zijn wij verloren. Wij laten niet los, tenzij Hij ons zegent. Wij zoeken, tot wij gevonden hebben. De parel van grote waarde, de schat in de akker. En dan achten wij alle dingen schade en drek, om de uitnemendheid van onze Here Jezus Christus.

Niet altijd is het even helder. De Zon der gerechtigheid schijnt. Maar eerst hebben wij morgenstond en dan de dag. Zoals de catechismus het beschrijft, zo gaat het ook vaak in ons leven. Wonderbomen groeien heel snel en zijn zo weer verdwenen. God werkt organisch, rustig, en wij worden alleen verlost, als aan Zijn recht is voldaan. Christus is de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Hem.

DE BORG JEZUS CHRISTUS

ZONDAG 6

Vraag 16. *Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?*

Antw. *Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde; en dat een mens, zelf zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.*

Vraag 17. *Waarom moet Hij tegelijk waarachtig God zijn?*

Antw. *Opdat Hij, uit kracht Zijner Godheid, de last van de toorn Gods aan Zijn mensheid zou kunnen dragen, en ons de gerechtigheid en het leven zou kunnen verwerven en wedergeven.*

Vraag 18. *Maar wie is deze Middelaar, die tegelijk waarachtig God en een waarachtig en rechtvaardig mens is?*

Antw. *Onze Here Jezus Christus, die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en tot een volkomen verlossing geschonken is.*

Vraag 19. *Waaruit weet gij dat?*

Antw. *Uit het heilig Evangelie, hetwelk God zelf eerstelijk in het Paradijs heeft geopenbaard, en daarna door de heilige Patriarchen en Profeten laten verkondigen, en door de offeranden en andere ceremonieën der Wet laten voorbeelden, en ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon vervuld.*

De behandeling van de Zondagen 5 en 6 is niet scholastisch, maar theologisch. Het is niet vanzelfsprekend, dat wij door Christus verlost worden. Het is niet voldoende, dat er een indruk van Jezus op ons uitgaat. Want dan kan men van de Christus maken, wat men wil en wij moeten alleen hebben de Christus der Schriften.

Zeker, wij mogen niet uit louter nieuwsgierigheid al die vragen stellen, die hier gedaan worden. Wij willen niet koud ontleden. Het is ons te doen om onze Borg en Middelaar te leren kennen, in Zijn onmisbaarheid en dierbaarheid voor arme zondaren. Alle wegen zijn afgesneden, en God Zelf baant de weg, door Hem, Die gezegd heeft: Ik ben de Weg.

Hier wordt gesproken over de Middelaar en Borg, Jezus Christus. Wij zien: Hij is de Borg, die God voor ons heeft *bestemd*. Hij is de Borg, Die God aan ons heeft *gegeven*. Hij is de Borg, Die God aan ons heeft *verkondigd*.

Hij is de Borg, Die God voor ons heeft bestemd.

De kennis van onze Here Jezus Christus is niet product van menselijke studie, maar van Goddelijke Openbaring. De verborgenheid der Godzaligheid is groot, God is geopenbaard in het vlees. *Geopenbaard*. En daarom wordt door de vijanden strijd gevoerd tegen de confessie, tegen Gods Woord en daarin tegen onze God. Van de *zuivere Christologie* hangt af het leven van de kerk des Heren.

Zelf heeft de Here Jezus tot de discipelen in Caesaréa Filippi de vraag gericht: Wie zeggen de mensen, dat Ik de Zoon des mensen ben? En dan komen de verschillende antwoorden. Wanneer Christus vraagt: Wie zegt gij, dat Ik ben, dan zegt Petrus, in naam van allen: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods. En dat weet Petrus niet door vlees en bloed, maar door de Openbaring des Vaders. Die belijdenis wordt de *petra*, waarop Christus Zijn gemeente bouwt.

Daarom heeft God Zijn eis gehandhaafd. Wanneer wij dat in onze Zondag loslaten, maken wij alles aannemelijk, en kunnen wij het zonder onze Borg wel af. Neen, wij hebben hier *een*

Goddelijk moeten. Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn? Zo leren wij onze Borg beter kennen. Dan zien wij, welke eis God gesteld heeft. Het onmogelijke bij de mensen is mogelijk bij God. Zo wordt God verheerlijkt en de zondaar vernederd en Christus onmisbaar.

Hier is een Goddelijk moeten. God is rechtvaardig en bij Hem is geen kronkeling. Waar de straf bedreigd is, daar moet de straf ook vallen. Let wel! Er staat *niet* dat *de verlossing noodzakelijk* is. Als God ons in de ellende laat, dan doet Hij geen onrecht. Wie verloren gaat, kan God niet van onrecht beschuldigen, maar gaat rechtvaardig verloren. Maar de verlossing is alleen mogelijk in de weg van het recht. Daarom is Christus *waarachtig mens*, een *echt mens*, Hij staat niet buiten ons geslacht. Hij is, naar Zijn menselijke natuur *uit* Adam voortgekomen, maar is niet *in Adam*, omdat Hij *vóór* Adam is. Hij is geseseld en gekruisigd in onze plaats. De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem. Hij is *rechtvaardig mens*. Zonder zonde, zonder erfzonde. In gelijkheid des zondigen vleses. God heeft een Reine gegeven uit een onreine.

Hij is *waarachtig God*. Niet maar *Goddelijk*. Wij mogen het Goddelijke niet afsleuren naar het menselijke en het menselijke niet optillen tot het Goddelijke. *Velen* plaatsen Christus *tussen God en mens*. Sommigen heel dicht bij God, anderen heel dicht bij ons. Neen, Hij is waarachtig God en daarom kan Hij de straf *niet extensie*, zo als de verlorenen in de hel, die nooit klaar komen, maar *intensief* dragen, in éénmaal, zodat het *af* is, zodat het is volbracht en Hij ons kan geven, wat Hij voor ons heeft verworven. Zo draagt Zijn borgtochtelijk werk een eeuwig karakter. Hij heeft de oneindige last in een eindige tijdsduur gedragen en heeft gezegd: Het is volbracht. Hij trekt zondaren uit de greep der hel en zet ze over in het rijk des lichts. Die Borg heeft God voor ons bestemd.

Hij is de Borg, Die God ons heeft gegeven.

Het is voor ons dus *een afgesneden zaak*. Het vraagstuk der verlossing is voor ons zo moeilijk en zo bang. Het is voor ons onuitvoerbaar. Doordring u daar toch van. Want dat wil de catechismus. De strijd tegen onze belijdenis, en Gods Woord, het schimpen op de belijdenis, en het dwepen met het "*beleven*" is niets anders, dan dat men het *zelf* wil doen, en het met Gods Woord niet eens is. Het kruis van Christus is een ergernis.

Maar *wie is deze Middelaar*? Is er zulk een? En dan komt het antwoord, het volle Evangelie. Alles is uit God. Eer wij roepen, heeft Hij geantwoord. Daar zijn wij niet bij geweest in de raad des vredes, het verbond der verlossing. Wij hebben het niet mee gereed gemaakt, wij hebben geen raad gegeven. Wij hebben de Middelaar niet uitgedacht en niet gezocht. *Die ons geschonken is*. Hij is Gods gave. Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Bij de Samaritaanse vrouw spreekt Christus van *de gave Gods*.

Daarom komt nu de jubel. *Onze*. Niet *de*, maar *onze*. Kunt gij daarmee instemmen? Is Hij *uw* Borg? Dan laten wij alleen het Woord Gods spreken. Hij is ons gegeven. En de Rechter zorgt Zelf voor het recht. Welk een gave. Wij hebben in Hem alles.

Hij is gegeven tot *wijsheid*. Hij is de hoogste profeet, Hij heeft ons Gods Raad tot onze verlossing geopenbaard. Tegen de dwaasheid der wereld stelt Hij de wijsheid Gods. Nu "*veronderstellen*" wij niet maar wij *weten* door Hem. *Tot rechtvaardigheid*. Hij is onze Koning. Hij is als onrechtvaardige behandeld en buiten de wet gestoten. Hij heeft de gerechtigheid aangebracht. Wij dan gerechtvaardigd door het geloof, hebben vrede bij God.

Hij is onze *heiligmaking*. Hij is Priester naar de ordening van Melchizedek. Hij heeft de straf gedragen. En dan komt alles *in één brandpunt*. Hij is ons gegeven tot *een volkomen*

verlossing. Wij behoeven er niets aan toe te voegen en wij mogen en kunnen het ook niet. Niet Hij wat en gij wat. *In Hem alles of niets*. Lof zij de God van Israël, de Heer, Die aan Zijn erfvolk dacht en, door Zijn liefderijk bestel, verlossing heeft teweeggebracht.

Hij is de Borg, Die God ons verkondigd heeft.

God bestemt en geeft de Borg. Wat hebben wij eraan, als wij het niet weten? Hoe zullen wij geloven, als ons niet gepredikt wordt? En ook daarvoor heeft God Zelf gezorgd. En dat terstond. Hij heeft dit geopenbaard. Nu hebben wij *zekerheid*, en die zekerheid is meer dan wetenschappelijke kennis. Hiermee kunnen wij in de dood gaan.

Nooit is iemand zalig geworden dan alleen door Christus. Ook onder de oude dag is er geen andere weg geweest. Wel is er onderscheid. Toen was de *schaduw* en wij hebben de *vervulling*. Wij hebben, in de Christologie, niet een leer van mensen, niet een gevoelszaak, wij steunen niet op ervaring, wij hebben alleen het Woord van onze God.

Daarom wordt *de strijd* aangeboden *tegen de Schrift*, maar willen wij ook alleen buigen voor *de Schrift*, die tot ons komt met Goddelijk gezag.

Reeds in het paradijs heeft God gesproken in de moederbelofte. Daar is de Christus als de tweede Adam. En dan komt de ontplooiing.

De knop wordt straks al voller en eindelijk komt de bloem. *Alle profetie is Messiaans*. Christus is de Profeet en het geprofeteerde!

God spreekt. Van heel de Schrift geldt: *De Heilige Geest zegt*. Daarom komt straks de Christus, Die de profetie vervult. De Heilige Geest heeft de schrijvers gedreven, organisch, niet machinaal, en Hij heeft ook gezorgd, dat dat Woord te boek werd gesteld, en tegen vervalsing is bewaard en *overal* gelezen kan worden.

Christus heeft onder de oude dag *voorbeelden* gegeven. *Hij* heeft uit de hemel *Zijn* schaduw geworpen op de aarde. Als wij een schaduw zien, is de Persoon er. *Hij was er*. Eer Abraham was, *ben Ik*. Het Woord *was* bij God en was God.

Hij spreekt al duidelijker. In de Psalmen wordt door Hem geklaagd, geleden.

Van heel het Oude Testament geldt, dat de profeten niet van zichzelf, maar van een Ander hebben gesproken. *Heel het Oude Testament is Christo-centrisch*. Psalm 22. Jes. 53 heel duidelijk.

Dan treedt Christus op in *symbolen* en *typen*. In de offeranden en ceremoniën. Daarin zien wij nog de rijkdom van Christus.

In het Paaslam, in het manna, in de rotssteen. God laat ons zien de schaduw en hoe zij hebben verlangd onder de oude dag, dat zij de dag van Christus zouden zien. Abraham heeft gezien door het geloof en hij heeft zich verblijd.

Ook heeft God *typen* gegeven. David, Salomo, Mozes, en vele anderen, die allen heenwijzen naar de vleeswording des Woords.

En straks is de Christus gekomen in de volheid des tijds. Toen heeft God Zijn Zoon gezonden.

Zo zien wij de betekenis van Gods Woord. Christus opent de Schriften. Wij hebben zekerheid tegenover alle critiek. Wij weten! Wij leven niet bij "inslagen". Dat heil heeft God

nu doen *verkondigen*, nu heeft Hij Zijn gerechtigheid, zo vlekkeloos en ongeschonden, voor 't heidendom ten toon gespreid!

HET WARE GELOOF

ZONDAG 7

Vraag 20. *Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam verdoemd zijn geworden?*

Antw. *Neen zij, maar alleen degenen, die Hem door een waar geloof worden ingelijfd en alle Zijn weldaden aannemen.*

Vraag 21. *Wat is een waar geloof?*

Antw. *Een waar geloof is niet alleen een stellig weten of kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houd, dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een vast vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat wet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit louter genade, alleen om der verdienste van Christus wille.*

Vraag 22. *Wat is dan een Christen nodig te geloven?*

Antw. *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leren.*

Vraag 23. *Hoe luiden die artikelen?*

Antw.

1. *Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.*
2. *En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Here;*
3. *die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;*
4. *die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;*
5. *ten derde dage wederom opgestaan van de doden;*
6. *opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders;*
7. *van "waar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.*
8. *Ik geloof in de Heilige Geest.*
9. *Ik geloof een Heilige, algemene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;*
10. *vergeving der zonden;*
11. *wederopstanding des vleses;*
12. *en een eeuwig leven.*

Christus is onze Borg. De Vader heeft Hem als Borg voor ons bestemd, gegeven en heeft Hem ons ook laten verkondigen, zodat wij Hem leren kennen uit het Woord des Heren. Al spoedig komt de vraag, *hoever* het borgtochtelijk werk van de Here Jezus zich uitstrekt, voor wie het is. Is het voor alle mensen, of is het alleen voor de uitverkorenen? Gods Woord leert, dat het werk van Christus *alleen is voor de uitverkorenen*. Zullen wij deel hebben aan Christus, dan moeten wij in Hem geloven, en zullen wij geloven, dan moeten wij *wedergeboren* zijn door de Heilige Geest, die het nieuwe leven wekt. In Zondag 7 wordt gesproken over *het ware geloof*.

Door dat geloof worden wij Christus *ingelijfd*, leren wij Christus als onze Borg *kennen* en leren wij ook op Christus *vertrouwen*.

Door het ware geloof worden wij Christus ingelijfd.

Er kwam eens een man tot de Here Jezus, die vroeg: Zijn er weinigen, die zalig worden? En Christus heeft hem geantwoord: Strijdt om in te gaan door de enge poort, want velen zullen zoeken in te gaan (niet door de enge poort) en zullen niet kunnen. Hoofddoel is de eer van God, die door Christus tegenover satan gehandhaafd is. En dan kan de vraag worden gesteld: *Worden dan alle mensen wederom zalig, gelijk zij in Adam verdoemd zijn geworden?* Er zijn er, die de algemene verzoening leren. Dat Christus voor allen is

gestorven en dat het nu van de mens afhangt, of hij gelooft, ja dan neen, of, dat alleen de gelovigen zalig worden en de ongelovigen vernietigd, of zelfs en dat is de leer van de alverzoening dat allen ook de duivelen, eens zullen komen tot de volle zaligheid.

Tegen deze dwaling verzet zich, op grond van Gods Woord, onze belijdenis.

In *Romeinen 5* wordt een *parallel getrokken tussen de eerste en de laatste Adam*. Daar wordt gesproken over *velen* en *allen*. *Velen*, als gezien wordt op het grote aantal en *allen*, als gedacht wordt aan het organisch verband. Wij nemen het beeld van een boom. *Adam is de stam van de mensheid*. De gerechtigheid van Christus wordt toegerekend aan *allen*, die *in Christus* begrepen zijn. De gerechtigheid van Christus wordt ook gegeven aan alle takken van die boom, aan de ranken van de wijnstok. Daarom wordt ook bij Christus gesproken van *allen*, die in Hem zijn. Allen in Adam en allen in Christus.

Allen in Adam, zijn allen die *geboren* zijn uit Adam.

Allen in Christus, zijn allen, die *wedergeboren* zijn. Daarom luidt het antwoord: Neen zij, maar alleen degenen, die Hem door een waar geloof worden *ingelijfd*. Door de Heilige Geest worden de uitverkorenen ingelijfd in Christus, in het Lichaam van Christus, zodat zij zijn leden van dat lichaam, en ranken van die wijnstok. Dat geschiedt bij de wedergeboorte, die een werk des Geestes is. Wij lijven onszelf niet in. Bij de wedergeboorte zijn wij, evenals bij de geboorte, lijdelijk. Wij *worden* wedergeboren, wij *worden* in Christus ingelijfd. Wie in Christus gelooft, moet eerst in Hem *zijn*.

En dan wordt dat geloof ook werkzaam. Die Hem door een waar geloof worden ingelijfd en *al zijn weldaden aannemen*. Niet, die het-maar-aannemen. Neen, wie wedergeboren is, neemt het aan. Zoals een tak de sappen aanneemt uit de stam, zoals een rank de sappen aanneemt uit de wijnstok. Het geloof is *aannemend* van aard. Het ware geloof neemt *al* de weldaden van Christus aan. Niet sommige maar alle. Wat is Gods volk toch rijk. Door het ware geloof worden wij Christus ingelijfd. Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.

Door het ware geloof leren wij Christus kennen.

De inlijving in Christus is het werk van de Heilige Geest. Dat kunnen wij niet zien en ook niet aanwijzen. Ook kinderen kunnen wedergeboren worden, door de Heilige Geest, zelfs in hun prille jeugd. Maar die wedergeboorte moet zich straks openbaren door het geloof, door de geloofswerkzaamheid.

En dan komt de vraag: *Wat is een waar geloof?* Het is dat geloof, dat gewerkt wordt door de Heilige Geest. Onze Catechismus stelt een ernstig onderzoek in.

Immers er is ook *namaak*. Een *historisch geloof*, dat zich eenzijdig richt op het verstand, als men zijn bewustzijn laat vormen door zijn omgeving, hier door de kerk des Heren. Dat historisch geloof kan sterk zijn. Er zijn er, die er mee de dood ingaan. Bij velen verandert het langzamerhand in ongeloof. Het is immers niets dan verstandswerk. Dan gelooft men het wel, en is "van geloof voorzien", wat noodlottig kan zijn, vooral in onze tijd, die grenzeloos oppervlakkig is.

Een *wondergeloof* hebben zij, die geloven dat God wonderen doet. Het *tijdgeloof* ontvangt het woord eerst met vreugde, maar straks, als vervolging komt, verdwijnt het even spoedig, omdat het geen diepgang heeft en geen vrucht draagt. Mensen, die licht bewogen worden, moeten voorzichtig zijn.

Het *ware geloof* is een *zekere kennis*. Geloof is vertrouwen. Wie gelooft vertrouwt op God en vertrouwt ook op Zijn Woord. *Wij geloven God op Zijn Woord*. Daarom is het een zekere kennis, waardoor wij het al voor waarachtig houden, wat God ons in Zijn Woord heeft geopenbaard. Wij geven God gelijk want God is waarachtig en alle mensen zijn leugenachtig. Wij aanvaarden, wat Hij ons zegt. En dan niet een gedeelte, maar *alles*. Tegenover de leugen en de twijfel houden wij het voor waarachtig. Christus is de Weg, de Waarheid en het Leven. Geloven staat niet tegenover het weten, maar tegenover bewijsvoering. Wij geloven God op Zijn Woord en daarom is dit weten veel vaster dan wetenschappelijke kennis. Het is een *zeker weten*.

Zo *weten* wij, dat God de wereld heeft geschapen, tegenover alle hypothesen van mensen. Zo *weten* wij, dat God een Drieënig God is. Dat Christus Gods Zoon is, ons gegeven tot Borg en Middelaar. Zo leren wij God kennen. Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt. Het echte geloof spreekt met de Samaritanen: Wij geloven niet meer om uws zeggens wil (historisch), want wij zelf hebben Hem gehoord, en *weten*, dat Deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld. Ik roem in God, ik prijs 't onfeilbaar Woord, ik heb het zelf uit Zijn mond gehoord.

Door het ware geloof leren wij op Christus vertrouwen.

Het vertrouwen behoort *niet tot het welwezen*, maar *tot het wezen* van het geloof.

Het vertrouwen is niet een sieraad, dat bij het geloof komt, maar een bestanddeel van het echte geloof. Het geloof is *vertrouwend van aard*.

Er is geen geloof zonder vertrouwen. Het geloof draagt de zekerheid in zich. Wel hebben wij onderscheid te maken. Er kan zijn een zwak geloof en een sterk geloof, een zwak vertrouwen en een sterk vertrouwen. Ook zijn er in het geloofsleven verschillende tijden, lentetijden, ook wintertijden en ook tijden, waarin de vruchten rijpen. Maar het karakter van het geloof is vertrouwen. De bloem zit reeds in de knop. Het is *ook een vast vertrouwen*. Het geloof "mijnt". Wij moeten kopen zonder prijs en zonder geld, wijn en melk.

Nu mogen wij niet maar behoren tot de kijkers, die het wel mooi vinden, of het wel graag zouden bezitten. Wij moeten "mijn" roepen. Kopen!

En dan zien wij *de gemeenschap der heiligen*. Wij kunnen soms zo gemakkelijk van anderen aannemen, dat zij geloven. Maar als ons geloof echt is, dan richt het zich op Christus en dan vertrouwen wij, dat het *niet alleen van anderen*, ook van ons is. God werkt het geloof *in organisch verband* met het Lichaam van Christus, omdat de gelovigen in Christus zijn ingelijfd.

Dat vertrouwen wordt gewerkt door de Heilige Geest, Die ons leert roepen: Abba, Vader, en Die met onze geest getuigt, dat wij kinderen Gods zijn.

Hij doet dat niet door bijzondere openbaringen, niet door dromen of visioenen. Hij werkt het vertrouwen in de gewone weg door het Woord, door de prediking van het Woord, door het onderzoek van de Heilige Schrift. De Heilige Geest verbindt aan de Christus en doet ons putten uit de volheid van Christus.

Hij toont u, dat *gij* die zondaar zijt en dat Christus *uw* Borg is. Hij bindt de strijd aan tegen alle wantrouwen en twijfel, die *zonde* is.

Twijfel is een *woekerplant*, die het geloofsleven veel schade berokkent. Naarmate wij minder met onszelf en met anderen bezig zijn, en *meer* met de beloften des Heren, naar die mate wordt ons geloofsleven vaster.

En dat alles is uit louter genade, om de verdienste van Christus. Alle band, hoe schoon ze schijnt te zijn, knapt af. De band aan Christus, gelegd door de Heilige Geest, blijft. Wanneer het leven Christus is, is het sterven gewin. Ontbonden te worden en met Christus te zijn, is zeer verre het beste. Blijft in Mij en Ik in u. Die in Mij blijft, draagt veel vrucht!

DE DRIEËNIGE GOD

ZONDAG 8

Vraag 24. *Hoe worden deze Artikelen gedeeld?*

Antw. *In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping. Het andere, van God de Zoon en onze verlossing. Het derde, van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.*

Vraag 25. *Aangezien er maar één enig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?*

Antw. *Omdat God Zich alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheidene Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.*

In Zondag 7 is gesproken over het geloof. Daar is ook een onderzoek ingesteld naar de *geloofsinhoud*. Wat is een christen nodig te geloven? En dat is zo veelomvattend: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt*. En het wordt *heel kort* samengevat: "hetgeen ons de artikelen van ons algemeen ongetwijfeld Christelijk geloof *in een hoofdsom* leren."

En dan worden de artikelen des geloofs genoemd, omdat wij hier hebben een korte inhoud van wat een christen nodig is te geloven. En deze artikelen spreken ons van God, van de Drieënige God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

In Zondag 8 wordt gehandeld over God, *de Drieënige God*. Wij zien dat deze *verborgenheid* groot is, dat God Zich zo heeft *geopenbaard* en dat *ons geloof* alleen in Hem rust.

Deze verborgenheid is groot.

De meeste mensen vinden Zondag 7 *veel mooier* dan Zondag 8. En oppervlakkig gezien is het ook zo. Als gij alleen let op de *vorm* en niet op het *wezen*, dan valt Zondag 7 beter in de smaak. Maar wij laten ons niet door de schijn bedriegen. Daar is een reiziger in een woestijn. Hij heeft ontzettende dorst. Geef hem een *beker*, desnoods een gouden beker. Dan zal hij dat niet genoeg vinden. Al is die beker van het beste goud, hij moet *water* hebben en zal zeggen: geef mij te drinken, want het is voor mij een kwestie van leven en dood.

In Zondag 7 is ons gegeven de *beker*. Maar in *Zondag 8* komen wij tot de *bron*. Wat is meer, het geloof, of God, Die voorwerp van het geloof is en het geloof werkt? Wat is meer? Zondag 7 of Zondag 8? Geloof zonder God is geen geloof en geloof in een afgod ook niet. *Zondag 7 leidt ons heen naar Zondag 8*.

Nu moeten wij voorzichtig zijn, dat wij hier niet zoeken een "leer" over God, zonder meer, een wijsgerig stelsel, dat heel goed is opgebouwd. Dat wordt ons wel eens verweten door mensen, die dan van de Drieënige God niet willen weten. Neen, het is hier niet een dor Godsbegrip en niet een wiskundig vraagstuk. Het gaat ons om *het geloof in de Drieënige God*.

Er zijn velen, die dwepen met de twaalf artikelen, en van de inhoud toch niet willen weten en de Drieënige God verwerpen. Dat is ontzettend! Want dan kennen zij niet de waarachtige God. En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige, waarachtige God en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt.

Deze verborgenheid is groot. Dat kan niet anders, want God is groot en wij begrijpen het niet. De machtigste denkers staan hier zo verlegen en de kerk is niet veel verder gekomen dan Athanasius en Nicéa. Wel is dit stuk des geloofs altijd bestreden, omdat het van zo grote betekenis is.

Bij God is het oorspronkelijke. En het oorspronkelijke is niet het één-persoonlijke maar het *Drie-persoonlijke*, God is de Drieënige God. In Hem is levens volheid. Hij is de Volzalige in Zichzelf. Hij heeft niemand nodig. Hij heeft een volheid van leven.

Dat God de Drieënige God is, gaat wel *boven*, maar *niet tegen* de rede. Wij kunnen over de Drieënige God spreken, zonder Hem te kennen in Christus. Laat ons nooit deze verborgenheid "aannemelijk" trachten te maken voor het denken. De catechismus wil, dat ons geloof niet vaag zal zijn. Voorwerp en inhoud van het ware geloof is God. De Drieënige God. Hoe worden deze artikelen gedeeld. In drie delen: Het eerste is van God de Vader en *onze* schepping. Het tweede is van God de Zoon en *onze* verlossing. Het derde is van God de Heilige Geest en *onze* heiligmaking. De verborgenheid is groot, Abraham zag een rokende oven en een vurige fakkel. Rook en vuur! Verborgenheid en openbaring.

God heeft Zich zo geopenbaard.

Er zijn een tweetal gevaren, als wij zien de verhouding van het Oude- en het Nieuwe Testament.

Ten eerste: onder de oude dag wisten de gelovigen evenveel als onder het Nieuwe Testament.

Ten tweede: Het Oude Testament is van minder waarde dan het Nieuwe.

Daarover is veel strijd geweest. Wij zien *de eenheid* van beide. Het Oude Testament is als een bloembol. In die bol zit de kleurenpracht reeds in, maar verborgen. En straks wordt de bloem openbaar. Zo is het Nieuwe Testament in het Oude verborgen en wordt het Oude in het Nieuwe openbaar. Het Nieuwe Testament is de vervulling, de ontplooiing van het Oude Testament.

God heeft Zich geopenbaard als de Drieënige God. Wel wordt op die eenheid de volle nadruk gelegd in *Deut. 6:4*. De HERE uw God is *een enig Heer*.

Omdat Israël leefde te midden van de heidenen met hun veel-godendom.

Maar in het Oude Testament worden de drie Personen bij elkander genoemd, en ook afzonderlijk. In heel het Oude Testament zien wij de openbaring van de Drieënige God.

En dan komt de bloem, die in de bol zit. Bij alle hoofdmomenten van onze Here Jezus Christus, openbaart God Zich als de Drieënige God. En de bloem wordt zeer schoon, in het doopsbevel. Daar wordt *éénmaal* genoemd de *naam*, en de naam is het *Wezen*, en dan worden de *drie Personen* genoemd.

Eén Wezen en drie Personen. In de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Zo verlustigen wij ons in onze God, de God van onze volkomen zaligheid. Deze verborgenheid is zeer groot. Wij begrijpen het niet. Maar wij kennen onze God als de Volzalige, de Algenoegzame. Hij heeft ons niet nodig. Hij heeft redenen uit Zichzelf genomen. Uit Hem zijn alle dingen. Hij is de Drieënige God. Wie is aan U gelijk? Wie kan U evenaren? Grootmachtig zijt G'o Heer, ja eind'loos in vermogen. Uw onverbreekb're trouw omringt U voor elks ogen.

Het geloof rust alleen in Hem.

Wat hebben wij er nu aan, te weten, dat God is de Drieënige God? Hier ligt voor ons het leven. Wij geloven *in* Hem. En daarmee staan wij tegenover zo velen. Te allen tijde is er strijd geweest. Er zijn er, die de *eenheid* hebben willen handhaven eenzijdig tegenover de

drie personen (Het Sabellianisme) en ook die *de drie personen* hebben willen handhaven eenzijdig ten koste van de eenheid (Het Arianisme).

Wij staan hier ook tegenover het *Dëisme*, de koude verstandrichting en de dialectische theologen, die alleen willen kennen een God boven ons en het Sabelliaanse standpunt innemen en tegenover het *Pantheïsme*, dat alleen wil weten van een God die alles is.

Neen, door de Drieënige God te kennen, leren wij verstaan, dat wij hebben een groot voorrecht, omdat het geloof rust in Hem, Die is *boven* ons, Die met *ons* is en Die *in* ons woont, door de Heilige Geest.

Van hen, die de Drieëenheid loochenen, en toch een God vereren, kan nooit kracht uitgaan, ook niet van een Jezusverering, die Hem loochent als de Zoon van God. Onze belijdenis moet gekend en beleefd worden, tegenover alle methodistische richtingen, ook tegenover de Oxfordbeweging, die niet kent de waarachtige Drieënige God.

Hoe hebben onze vaders daarbij geleefd! In onze *formulieren* zien wij dat. In ons doopsformulier en in ons Avondmaalsformulier. Ook in de *gebeden*, die door onze vaders opgezonden zijn. Zij eindigen steeds met de verheerlijking van de Drieënige God.

Wij zijn immers in Zijn Naam gedoopt en wij dragen die Naam geschreven op onze voorhoofden. *De Vader* heeft Zijn volk verkoren en de Zijnen gegeven aan de Zoon. *De Zoon* heeft zich zelf gegeven en Zijn bloed gestort tot voldoening van de zonden der uitverkorenen en de *Heilige Geest* weder-baart ons en werkt het nieuwe leven. Alle dingen zijn *uit* Hem, en *door* Hem!

Zo wordt deze belijdenis vol van leven. Zo wordt God verheerlijkt. Wij danken Hem, dat Hij Zich zo heeft geopenbaard. Rust dan door het geloof in Hem.

Dan zijt gij veilig en zeker. Dan gaat gij nooit verloren.

Dan wordt God verheerlijkt, want *uit* Hem en *door* Hem en *tot* Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid!

GOD DE VADER

ZONDAG 9

Vraag 26. *Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?*

Antw. *Dat de eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus, die hemel en aarde, met al wat er in is, uit niet geschapen heeft, die ook door Zijn eeuwige raad en voorzienigheid ze nog onderhoudt en regeert, om Zijn Zoons Christus wille mijn God en mijn Vader is; op welke ik alzo vertrouw, dat ik niet twijfel, of Hij zal met mij alle nooddrift des lichaams en der ziele verzorgen, en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren, dewijl Hij zulks doen kan als een almachtig God, en ook doen wil als een getrouw Vader.*

De naam Vader wordt door velen zo gemakkelijk uitgesproken. Sommigen dwepen met het Vaderschap Gods, zonder dat zij verstaan de diepe betekenis. De catechismus grondt zich op de Heilige Schrift. En is daarom met de naam alleen niet tevreden, maar wil komen tot het *wezen*. Want de naam is uitdrukking van het *wezen*. Wanneer de catechismus spreekt over het geloof in God de Vader, dan wijst hij ons op *de Zoon* des Vaders, op *het werk* des Vaders, en op *de kinderen* des Vaders.

God is de Vader van onze Here Jezus Christus.

Dit eerste artikel is van zo grote waarde. Er ligt veel in besloten, en door het geloof mogen wij iets van de rijkdom zien. Daarom begint de belijder niet slap te spreken over het Vader zijn, zoals dat in moderne en ethische kringen gemakkelijk gebeurt. Neen, hij gaat terug tot de eeuwigheid en klimt op tot de hemelen. Want God is de *eeuwige Vader* van onze Here Jezus Christus.

En dat is niet een term, die gebruikt kan worden, maar een *werkelijkheid*, en een grote verborgenheid. Omdat God is de Drieënige God. Wij hebben hier een geweldige inhoud. Wij komen tot het Goddelijk Wezen, tot het mysterie van de Drieéénheid. De Vader, in verhouding tot Zijn Zoon, God uit God, Licht uit Licht. De Vader deelt Zich in levensvolheid mede aan de Zoon, Die is het afschijnsel Zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid.

De *eeuwige Vader*. Daar komen wij tot het grondeloze, het onpeilbare. Wat is de eeuwigheid? De eeuwigheid is niet te meten met de tijd. De eeuwigheid is niet maar eindeloos, doch zonder begin en zonder einde en *zonder opeenvolging van ogenblikken*, zodat duizend jaren zijn als één dag en één dag is als duizend jaren. Tussen de eeuwigheid en de tijd is geen graadverschil, maar een *wezensverschil*. God is de eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus. Van eeuwigheid en in eeuwigheid. Altijd volkomen. De verhouding van de Zoon tot de Vader is die van *eeuwige generatie*.

En dat is het echte, oorspronkelijke Vaderschap. Dat is het echte, het oorspronkelijke Zoonschap. Wat wij op de aarde zien, is afgeleid, is een zwakke schaduw.

Hoe nietig worden wij! Als wij bij het Vaderschap Gods terug gaan tot de eeuwigheid. Want dan zien wij, dat God de wereld niet nodig heeft. Hij is de Volzalige in Zichzelf. Hij heeft van eeuwigheid een Voorwerp van Zijn liefde. Er is een Goddelijk huisgezin. Hij deelt Zijn Wezen aan de Zoon mede. Zo staan wij sterk tegenover het pantheïsme, dat meent, dat God Zijn Wezen aan het schepsel meedeelt. Neen, Hij is de eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus. Die kennis is ons te wonderbaar, wij kunnen daar niet bij.

Zo wordt God verheerlijkt. Hij is de fontein van alle goede dingen.

God is de Vader van de schepping.

Want nu komen wij van de eeuwigheid tot de tijd. God heeft de schepping niet nodig. Al was er nooit een schepping geweest, dan zou Hij Zichzelf in Zichzelf verheerlijken. God heeft geschapen, omdat Hij *wilde*.

Wanneer wij dat werk des Vaders zien, dan zien wij tevens, dat Hij een brug gelegd heeft tussen Zich en dat werk.

Die brug is Zijn *eeuwige raad*. In de catechismus wordt ook van die eeuwig raad gesproken. Gods raad is van eeuwigheid.

Zijn besluiten zijn eeuwig. In Hem is een volheid van ideeën, die Hij in de schepping heeft verwerkelijkt.

Dat besluit is een inblijvende daad Gods. Het besluit is het eigenlijke! Het is organisch.

Zoals een kind vóór de geboorte in de moeder *is*, zo *is* het besluit voor de verwerkelijking *in God*. De Schrift zegt: Eer het besluit *bare*. Dat besluit wordt werkelijkheid.

God heeft besloten, te scheppen en Hij heeft geschapen. Hij heeft gesproken en het was. God is de Vader van de schepping. Van Hem is het besluit en ook de verwerkelijking van het besluit. Daarom wordt Adam genoemd "de zoon van God". Alle vaderschap is uit God. God heeft de wereld geschapen, niet omdat Hij moest, maar omdat Hij het heeft *gewild*. Niet, omdat Hij zo ledig was en schepselen nodig had. Hij heeft niemand nodig. Hij is de Volzalige.

In den beginne schiep God de hemel en de aarde.

Daarmee is het gezegd. Door ons? Neen, door God en niemand dan Hij kan het ons zeggen. Niemand is er bij geweest. Niemand kan het navertellen. Want toen Adam geschapen is, toen waren al de schepselen reeds geschapen. God heeft hem *het laatst* geschapen. Hij kon niets weten, dan door openbaring. En God heeft het geopenbaard. In Genesis 1 hebben wij de geboorte van hemel en aarde. *De geboorte. Het besluit heeft gebaard!*

De ongelovige wetenschap gaat terug. En dan komen zij tot hypothesen, tot veronderstellingen. Zij raden, hoe het kan zijn geweest. Maar zodra zij komen, van de geschiedenis tot de wording der dingen, verlaten zij hun terrein, en worden zij puzzelaars. Dan gaan zij gissen en vermoeden en aannemen. Dat is onwetenschappelijk!

Wij geloven derhalve, dat de menselijke geest die sprong tot het andere geslacht kan doen, zonder te struikelen en te verongelukken (wat onmogelijk is), *of* wij geloven, wat God ons heeft geopenbaard! Daarom moeten wij hebben een wetenschap, ook een natuurwetenschap, die zich stelt onder Gods Woord en uitgaat van Gods Woord. God heeft de wereld geschapen en dat weten wij alleen door het geloof. Door het geloof verstaan wij, dat de wereld, door het Woord Gods, is toebereid. Van dat standpunt gaan wij uit. Dat geloofsvooroordeel hebben wij. De wereld heeft heel veel vooroordelen. Wij hebben het vooroordeel van de Heilige Schrift, dat het juiste, het enige uitgangspunt is. Voor velen is het zo moeilijk, omdat de ongelooftmannen zoveel pretentie hebben.

Gij schiept het barre Noord en het zoele Zuiden saam.

God is de Vader van de schepping!

God is de Vader van Zijn kinderen.

Nu dalen wij nog meer af. Ik geloof *in* God. Niet maar, dat er een God is. Niet maar, dat God bestaat. De duivelen geloven het ook en sidderen. Neen, ons geloof richt zich op God en vindt steun *in* God, rust in Hem. Ik geloof *in* Hem. Dat de eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus, Die hemel en aarde uit niet geschapen heeft, ook *mijn God* en *mijn Vader* is.

Ook dit vindt zijn grond in God, en niet in ons. Kinderen Gods genaamd worden en zijn is genade. Alleen door de Zoon, omdat God Zijn Zoon heeft gegeven tot in de dood. Hij heeft geen redenen uit ons, maar redenen uit Zichzelf genomen. De verkiezing is het middelpunt van al de besluiten Gods. Daarom beweegt zich alles om Christus, als Middelaar en om het Lichaam van Christus.

Om Zijns Zoons wille. Alleen door Christus en door het werk des Heiligen Geestes worden arme zondaren kinderen Gods. Daar is niets van ons bij. Het is door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.

Immers, door de zonde is de mens van God afgefallen. En dat vaderschap is door de zonde weg. God is rechter. Maar Christus heeft aan het recht Gods voldaan. Hij heeft in onze plaats geleden. Hij heeft zich gegeven in de dood. Door Zijn *voldoening* hebben wij *verzoening* ontvangen, zodat wij mogen zeggen, door de Heilige Geest: "Abba, Vader".

Mijn God en mijn Vader. Maar dan ook, als wij die God tot onze Vader hebben, dan moet dat in het leven uitkomen. Op Wie ik alzo vertrouwd, dat ik niet twijfel. Twijfel is een lelijke kwaal, die veel onheil heeft gesticht. Twijfel is een woekerplant. Twijfel kan acuut zijn, maar helaas ook chronisch worden en is dan moeilijk te genezen. Vertrouwen sluit de twijfel buiten. Hebt toch hoge gedachten van uw God, als gij Hem kent als uw Vader.

Omdat Hij de Vader is van onze Here Jezus en van de schepping. Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, hoe zal Hij *met Hem* ons niet *alle dingen* schenken? Hij zal ons met alle nooddrift van lichaam en ziel verzorgen. En wat er gebeurt, ook de tegenspoed, ja alle dingen zullen medewerken ten goede degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn. Hij zal voor ons alles ten beste keren. Deze Vader heeft Zijn kinderen nooit kwaad gedaan. Zo gaan wij de toekomst in. Hij *kan* het als de Almachtige, Hij *wil* het als de Getrouwe. Hij *kan* en *wil* en *zal* in nood, zelfs bij het naad'ren van de dood, volkomen uitkomst geven.

DE VOORZIENIGHEID GODS

ZONDAG 10

Vraag 27. *Wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods?*

Antw. *De almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt, en alzo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen niet bij geval, maar van Zijn vaderlijke hand ons toekomen.*

Vraag 28. *Waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt?*

Antw. *Dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen, en in alles, wat ons nog toekomen kan, een goed toevorcht hebben op onze getrouwe God en Vader, dat ons geen schepsel van Zijn liefde scheiden zal, aangezien alle schepselen alzo in Zijn hand zijn, dat zij tegen Zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.*

Over de voorzienigheid Gods wordt gehandeld in onze geloofsbelijdenis artikel XIII. De belijdenis behandelt de voorzienigheid niet als een dor begrip. Zij plaatst haar midden in het volle leven en — daarop dient ook gelet — maakt Gods voorzienigheid niet los van het verlossingswerk van onze Here Jezus Christus. Het bestel des Heren over alle dingen wordt in rechtstreeks verband gezet met het werk van Christus. Dat zelfde zien wij ook bij de catechismus. Deze Zondag staat in de praktijk van het leven, en wijst tevens op de betekenis van Christus, omdat de getrouwe God en Vader is de Vader van onze Here Jezus Christus, zoals in de vorige Zondag eerst is gezegd.

Wij wijzen op het *wezen*, het *voorwerp* en het *nut* van Gods voorzienigheid.

Wat Gods voorzienigheid is.

De naam "voorzienigheid Gods" wordt in de Heilige Schrift niet gevonden, maar de *zaak* wel. Op elke bladzijde van Gods Woord lezen wij ervan, omdat Gods voorzienigheid heel ons leven beheerst, en alles er vol van is. De voorzienigheid staat in het nauwste *verband met de schepping*. Zij is niet een voortgaande schepping. De schepping is af. Er komt niets bij. Alleen, wat in potentie door God in de schepping is neergelegd, moet door de voorzienigheid Gods komen tot volle ontwikkeling en ontplooiing. De voorzienigheid is de dingen brengen van het punt van vertrek tot het punt van aankomst. *Na de geboorte komt de opvoeding*. En dit wordt door Gods Woord genoemd een *rusten* van God, een met welgevallen zien. Daarvan gaat zegen uit. God heeft de schepping, tot Zijn eer, in gebruik genomen. Hij heeft de wereld "afhankelijk" geschapen. Onafhankelijk zijn, zou voor het schepsel vernietiging betekenen en daarom gaat Gods voorzienig bestel over alle dingen.

Het is een kwestie van verhouding.

Hoe onze verhouding tot God is en Zijn verhouding tot ons. Daarom heeft de voorzienigheid Gods pas rechte betekenis in ons leven, als onze verhouding tot God door Christus een rechte verhouding is geworden.

Het pantheïsme vereenzelvigd God en de wereld. De voorzienigheid wordt dan één met de loop van de natuur. Misdadigers zijn zieken, die genezen moeten worden. Een tak is niet verantwoordelijk, als hij krom groeit. Dan is er geen verantwoordelijkheid, maar heerste het sombere *noodlot*. Voor voorzienigheid is geen plaats meer. Het pantheïsme is een groot gevaar, vooral voor jonge mensen.

*Het Deïsme kent ook geen voorzienigheid Gods. God is de horlogemaker, Die het uurwerk in elkaar gezet heeft en als het stuk is, moet het gerepareerd worden, maar de wereld loopt op zijn best zonder God. God is de reder, die het schip uitstuurt en de mensen een goede reis wenst en verder wel ziet, wat er gebeurt. Vooral de *dialectische theologie* wijst eenzijdig op een God, Die boven ons is en hoogstens eens *inslaat* in ons leven, zodat er crisis komt, zodat er wat gebeurt, evenals een bliksem inslaat. Maar ook dan is er geen voorzienig bestel des Heren. Dan is er hoogstens toeval of willekeur.*

Neen, wij moeten zien de juiste verhouding, waarin God staat tot Zijn schepping.

Nooit is Hij, Die boven de schepping staat, los van die schepping. Want de voorzienigheid Gods is de *almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods*. God *onderhoudt* de wereld. Hij heeft de schepping afhankelijk geschapen. Hij doet de wereld voortbestaan. Hij onderhoudt alle dingen, middellijk of onmiddellijk. Het onmiddellijke schijnt van hoger orde te zijn dan het middellijke en toch is het niet zo. Het is meer ongewoon. *Maar het middellijke is nog ingewikkelder*. Als God manna geeft, dan is dat onmiddellijk. Maar als God de landman laat zaaien en oogsten en dorsen en het meel laat voorbereiden en bakken, dan voedt God ook. Middellijk!

Zie dan de wijsheid Gods. Middellijk in [Hosea 2:20-21](#). Niet, alsof Hij de middelen nodig heeft. God *werkt mede*. Er zijn, behalve de Eerste Oorzaak, ook tweede oorzaken. Er is een rijke verscheidenheid. De tweede oorzaak dankt haar *bestaan* en ook haar *voortbestaan* aan de eerste Oorzaak. De eerste Oorzaak gebruikt de tweede oorzaken *naar haar aard*, en brengt ze tot selfwerkzaamheid. Gij leiddeet uw volk als een kudde, door de hand van Mozes en Aaron. Werkt uwzelfs zaligheid, want het is God, Die in u werkt, beide het willen en het werken. God brengt de werkzaamheid van het schepsel tot volle ontplooiing. En dan regeert Hij alle dingen. Zijn bestel faalt nooit. Er is geen toeval, of noodlot. God bereikt altijd doel.

Waarover Gods voorzienigheid gaat.

Gods voorzienigheid gaat niet alleen over gewichtige en grote dingen. Niet alleen over dingen, die voor ons lichaam van betekenis zijn, maar over *alle dingen*, niets uitgezonderd. En dan over alle dingen, maar met *Christus* in het middelpunt, als de laatste Adam, Die gezeten is aan de rechterhand Zijns Vaders, door Wie de Vader alle dingen regeert. Hij heeft het boek van Gods raadsbesluit genomen en de zegelen verbroken en Hij zal alle dingen doen medewerken ten goede degenen, die naar Gods voornemen geroepen zijn. Daarom worden in de catechismus heel *gewone* dingen genoemd. Dingen, die ons hart kunnen vervullen en ons denken in beslag nemen. En nu zijn er allerlei factoren, die meewerken en tegenwerken. Maar de belijder ziet in dat alles en daarachter de *hand des Vaders*. Uit Zijn vaderlijke hand ons toekomen. Zelfs de zonde staat niet buiten Gods voorzienigheid. Deze, door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en, door de handen der onrechtvaardigen, aan het kruis gehecht en gedood.

De *energie* in de zonde is van God, maar de zonde staat op onze rekening. David zegt van Simeï, die hem zo smadelijk heeft behandeld: "*De Here heeft gezegd: 'Vloek David.'*" God heeft David aangepord, om het volk te tellen, en Davids hart slaat hem, als hij het volk heeft geteld.

Alle dingen, geboorte en sterven, woonplaats en werkkring, armoede en rijkdom, gezondheid en ziekte, wat op zee gebeurt en op het land, zelfs een slapeloze nacht. Ons leven bestaat niet uit losse stukjes, maar is een organisch geheel. De Heer regeert, de hoogste Majesteit, bekleed met eer, omgord met heerlijkheid, bevestigt d'aard en houdt door Zijn hand, dat schoon gebouw onwankelbaar in stand.

Het nut van Gods voorzienig bestel.

Wat wij belijden, heeft voor ons leven grote betekenis, omdat het is gegrond op Gods Woord. Zonder Gods voorzienigheid zou er geen geestelijk leven kunnen zijn. Het is tot troost, te weten, dat ons leven is in de hand des Heren, Die, om Christus wil, onze God en Vader is.

Zo worden wij *geduldig in tegenspoed*. Wij zijn niet onaandoenlijk onder de slagen. Wij zijn niet koud en onverschillig. Wie groot *is*, behoeft zich niet groot te *houden*. De Here Jezus heeft in Gethsemané tot Zijn discipelen gezegd, dat Hij bedroefd was tot de dood toe. Zij mochten en moesten het *weten*. Daarom hebben wij niet kil te zijn. Wij moeten de roede kussen. Om dan te bidden, dat wij *eenswillens* mogen zijn, zoals een kind, dat gespeend is en nu bij moeder wil zijn, niet om de gaven, maar om moeder. Zo moet het ons om God en om Christus te doen zijn. Dan is onze ziel rustig in ons. Dan geven wij het in Gods hand en zeggen: De Here heeft gegeven, de Here heeft genomen, de naam des Heren zij geloofd.

In voorspoed dankbaar. Wij zijn erg ondankbaar, evenals die negen melaatsen. Slechts één van de tien kwam terug, om te danken. Het is even moeilijk, geduldig te zijn als dankbaar te zijn, want *beide* zijn genade. Er wordt meer geduld gevonden dan dankbaarheid, omdat wij in tegenspoed meer afhankelijk zijn. Er wordt meer gebeden om geduld, dan om dankbaarheid. Wij verlaten in voorspoed zo gemakkelijk de wegen des Heren. Maar, als wij belijden, dat wij alles hebben ontvangen uit de hand des Heren, dan zien wij onze voorrechten, dan zeggen wij: Loof de Here mijn ziel en vergeet *geen* van Zijn weldaden. Dan komen wij niet tot zwartgallig pessimisme en niet tot oppervlakkig optimisme.

Vertrouwen voor de toekomst.

De leer van Gods voorzienigheid maakt ons rustig en kalm. De mens lijdt dikwijls 't meest door 't lijden, dat hij vreest. Wij mogen niet bezorgd zijn. Maar ook niet luchthartig en zorgeloos. Wij moeten de volle werkelijkheid zien. Dan zien wij de middelen als tweede oorzaken. En dan weten wij, dat God zorgt. De Vader zorgt. Hij weet, wat het beste is en geeft het. Geen schepsel zal ons kunnen scheiden van de liefde Gods in Christus. Want Christus is van Hem verlaten geweest. Wij gaan in rustig vertrouwen voort. Al is de weg donker. God houdt Zijn volk in stand. Hij is getrouw. En al is de toekomst zorgwekkend, wij zeggen door het geloof: Maar de Heer zal uitkomst geven. Hij Die daags Zijn gunst gebiedt, 'k Zal in dit vertrouwen leven en dat melden in mijn lied!

JEZUS

ZONDAG 11

Vraag 29. *Waarom wordt de Zoon Gods Jezus, dat is Zaligmaker, genoemd?*

Antw. *Omdat Hij ons zalig maakt en van alle zonden verlost; daar-benevens, dat bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is.*

Vraag 30. *Geloven dan die ook in de enige Zaligmaker Jezus, die hun zaligheid en welvaart bij de Heiligen, bij zichzelf, of ergens elders zoeken?*

Antw. *Neen zij; maar zij verloochenen met de daad de enige Heiland Jezus, ofschoon zij met de mond in Hem roemen; want van tweeën één: of Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn, of die deze Zaligmaker met waar geloof aannemen, moeten alles in Hem hebben, dat tot hun zaligheid van node is.*

De catechismus begint met de namen van de Middelaar. En daarmee wordt terstond positie gekozen tegen het ongeloof. Wie met de naam *begint*, wil van genade leven. Want de naam is niet conventie, maar wezen. Een boek, in een bibliotheek, heeft een *nummer* en ook een *titel*. De titel wijst op het *wezen*, op de inhoud. Het nummer niet. Als wij de namen van de Middelaar leren kennen, dan zien wij daarin *openbaring* van God. God wil ons daarmee zeggen, wie de Middelaar is. Want de naam is uitdrukking van het Wezen. Jezus zegt ons, dat Hij de Zaligmaker is. God zegt ons door die naam, dat Zijn Zoon de Zaligmaker is, dat wij zondaren zijn, en dat onze zaligheid zeker is.

God zegt ons door die Naam, dat Zijn Zoon onze Zaligmaker is.

Geloof en ongeloof gaan hier uiteen. Het *ongeloof* wil *niet beginnen* met de naam Jezus, maar *komen tot* de naam. De wijsheid der wereld geeft eerst een beschouwing over Jezus, ziet wat Hij doet en zegt, en komt dan eindelijk *tot een conclusie* en dan krijgt gij de naam: "Jezus is een nobel verheven mens. Jezus is een religieus genie. Jezus is een Martelaar voor Zijn beginsel. Jezus is een maatschappelijk hervormer. Jezus is de Synthese tussen God en mens," enz. enz.

Neen, zegt het *geloof*, zo doen wij niet, zo mogen wij niet doen. Niet *wij* zullen uitmaken, wie Jezus is, om dan een "Leven van Jezus" te schrijven, of een "karaktertekening" van Hem te geven, (wat niet kan en niet mag) maar *God* zal zeggen, wie Hij is. En wij zullen luisteren en door het geloof aanvaarden. Luisteren, wat God tot ons heeft gezegd. Gabriël, die voor God staat, heeft ook geluisterd, toen hem gezegd is, wat hij moest doen. Dat was voordat de Zoon de heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, verlaten had. Toen heeft de Drieënige God Gabriël uitgezonden naar Nazareth en hem gezegd, wat hij tot Maria moest zeggen, en dat zij de naam van haar Zoon moest noemen: *Jezus*.

In de hemel is die naam gegeven. De Vader heeft hem gegeven aan Zijn Zoon en de Zoon heeft die naam ontvangen uit de handen des Vaders, als Openbaring van Zijn wezen, als Middelaar. Hij heet Jezus. Hij *is* Jezus. Hij *is* de Zaligmaker.

God spreekt dus door die naam tot ons. En wij luisteren. Want nu weer het moeilijke. Die naam was in die tijd een *heel gewone naam*. Het liep niet eens in het oog, dat, bij de besnijdenis, door Jozef het Kindeke genaamd is Jezus. Niemand heeft toen gezegd: "Hoe vreemd toch". Daarin heeft de Zoon van God ook de *dienstknechtsgestalte* aangenomen. Hij is ons *in alles* gelijk geworden. Jezus van Nazareth, zoals er ook wel in andere plaatsen mensen woonden, die Jezus werden genoemd, zelfs de vader van Elymas de tovenaer.

Nu zijn er vooral twee mensen, die deze naam gedragen hebben. *Jozua, de zoon van Nun*, die eerst Hoséa genoemd werd. Mozes moest zijn naam veranderen. "Jehovah redt" moet

worden "Jehovah zal redden". En Jozua, de zoon van Jozadak, heeft Israël, met Zerubabel, gebracht uit Babel.

Jozua. Jehovah zal redden! Jesus, want Hij zal Zijn volk zalig maken. Jezus is waarachtig God. En dan is daar het *verbond* in die naam. Jozua, Jezus betekent, *Jehovah zal redden*. En HERE is de Verbondsgod. Om dat verbond is Israël gekomen uit Egypte in Kanaän met Jozua. Om dat verbond is het volk gekomen uit de ballingschap. Jozua! Om dat verbond geeft God Zijn Zoon, de Middelaar van het verbond der genade, de tweede Adam.

God zegt ons door die naam, dat Zijn Zoon de Zaligmaker is.

God zegt ons door die Naam dat wij zondaren zijn.

Hoe komt het, dat velen niet willen luisteren naar God, en dat velen willen komen tot een eigengemaakte Jezus, wiens naam een heel andere betekenis heeft? Hoe komt het, dat velen dwepen met een "lieve Jezus" een "dierbare Jezus" en zingen : "Ik wens te zijn als Jezus" en er dan bij zeggen, dat ze helaas niet als Jezus zijn? Wat een onzin toch!

Dat komt, omdat de mensen *niet* meer willen *luisteren* en het zelf willen zeggen! Dat komt, omdat zij niet van genade willen leven en zichzelf willen verlossen. Wij moeten luisteren! En als God zegt: Gij zult Zijn naam heten Jezus, dan zegt Hij daarmee tot ons: "gij zijt zondaren". Immers die naam heeft Jezus in de dood gebracht. Die naam heeft Hem gedreven naar Gethsemané, waar Hem de beker is voorgezet voor onze zonden. Die naam heeft Hem geslagen aan het kruis en heeft Hem gestoten in de hel. Daarom stond boven dat kruis die naam geschreven. Want Jezus is toen ter helle gevaren, omdat Hij die naam droeg en *Jezus* heeft geroepen: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten", om onze zonden, om onze ongerechtigheden!

Wij moeten onze zonde kennen en dat is niet gemakkelijk. Hoe zullen wij? Wel, zeggen de mensen: Zie maar eens in dat hart, dat is zo slecht. Wie ziet iets in een donkere kelder of in een donkere afgrond? Wie is er uit de hemel neergedaald, en wie daalt in die diepte? Dat heeft Jezus gedaan! Hij is uit de hemel gekomen en Hij is gegaan in de diepte van de hel. Hij is niet gekomen voor rechtvaardigen maar voor zondaren. Wie zichzelf als zondaar wil leren kennen moet gaan naar Golgotha, naar Jezus! Daar zien we hoe erg onze zonde, schuld, vloek en doemwaardigheid is.

Jezus is Jehovah redt. Maar uit Egypte, uit het diensthuis, waar wij zwart zijn van dienstbaarheid en uit Babel, waar dat volk is heengegaan om de afschuwelijke zonden. Jezus, Jehovah redt, maar *door de woestijn*. En daarom heeft Hij de verbondswraak gedragen en is Hij tot zonde gemaakt, en tot zonde geworden. Wilt gij uw zonde kennen? God zal het u zeggen, door de naam *Jezus*.

Hij is gekomen, om te zoeken en zalig te maken, wat *verloren is*. En daarom komen tot Hem niet de Farizeën, die zo vroom zijn en zo best en intussen vol ongerechtigheid, vol doodsbeenderen, die bedekt zijn door gepleisterde stenen. Neen, tot Jezus zijn gekomen *hoeren* en *tollenaren* en *zondaren*, die het leven buiten zichzelf zochten.

God zegt ons door die naam, dat wij zondaren zijn. Hoe *heilig* is Zijn naam!

God zegt ons door die Naam, dat onze zaligheid zeker is.

Hoséa. Jehovah redt, kan redden, wordt Jozua, Jehovah *zal redden*. En heel de woestijntocht mocht Israël het horen: Jozua, Jehovah zal redden en uitkomst geven. Het is vast en zeker, dat wij in Kanaän komen! En straks komt dat volk uit Babel in Jeruzalem.

Wij kunnen er op aan! Wat God werkt, is zeker. Hij zorgt en maakt zalig. Christus heeft dan ook geen half werk gedaan. Hij heeft het *volbracht*. En daarom mogen de kinderen Gods niet twifelen. Wat Hij doet, doet Hij volkomen. Dat is af. Die Naam is in de hemel gegeven. Maar daarom is onder de hemel ook *geen andere Naam* gegeven, door welke wij moeten zalig worden. Dat heeft Petrus tot het sanhedrin gezegd. En Jezus zelf heeft gezegd: "*Niemand* komt tot de Vader dan door Mij." Dat is *exclusief*, dat is de *antithese*.

Niemand buiten Hem! Hoe *scherp*, neen, hoe *liefdevol*. Dat is de werkelijkheid. Er is maar één weg. Buiten Christus zijn we verloren, en gaan we naar het eeuwige verderf. Hoe liefdeloos, de mensen verloren te doen gaan met een ingebeelde hemel.

Wij moeten luisteren naar de Naam, die God Zijn Zoon heeft gegeven en dan weten wij, dat onze zaligheid vast ligt in Hem. Wie een "lieve Jezus" wil en een "dierb're Jezus" en "wil-zijn-als-Jezus" en *geen voldoening* en geen vergeving der zonden, die gaat met zulk een eigengemaakte Jezus verloren voor eeuwig. O, die zelfhandhaving en zelfverloochening!

Wij hebben in Hem *alles*. Niet alleen de zaligheid, ook de *welvaart*. Sommigen willen een Jezus voor de binnenkamer en voor de kerk en voor de Zondag, en niet voor de genoegens dezer wereld en voor de levensopenbaring. Wat een opvatting! En dan vragen zij angstvallig, hoever kan ik nog meedoen, in schouwburg, bioscoop en dans en met de moderne huwelijks-opvattingen en -zaken! Zij kennen *Jezus* niet. Want wie Jezus kent, die vraagt niet, hoever kan ik meegaan, maar vraagt: Here, wat wilt Gij, dat ik zal doen?

Bij een volkomen Zaligmaker past een volkomen overgave des harten. En dan is er geen zonde te groot of te ernstig. Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken, van welke, zegt Paulus, ik de voornaamste ben.

Wie niet in Jezus, de Zaligmaker gelooft, gaat, als is hij nog zo godsdienstig, verloren. Niet onze zonde, maar ons ongeloof houdt ons buiten het Koninkrijk Gods.

Dan ook achten wij alle dingen schade, om de uitnemendheid van Christus.

In Hem alles, of in Hem niets. Jezus! Uw verzoenend sterven blijft het rustpunt van mijn hart. Als wij alles, alles derven, blijft Uw liefd' ons bij in smart. Och, wanneer mijn oog eens breekt, 't angstig doodzweet van mij leekt. Dat Uw bloed mijn hoop dan wekke, en mijn schuld voor God bedekke!

DE CHRISTUS

ZONDAG 12 (A)

Vraag 31. *Waarom is Hij Christus, dat is, Gezalfde, genaamd?*

Antw. *Omdat Hij van God de Vader verordineerd is, en met de Heilige Geest gezalfd, tot onze hoogste Profeet en Leraar, die ons de verborgen raad en wil Gods van onze verlossing volkomen geopenbaard heeft; en tot onze enige Hogepriester, die ons met de enige offerande Zijns lichaams verlost heeft, en voor ons met Zijn voorbeding steeds tussentreedt bij de Vader; en tot onze eeuwige Koning, die ons met Zijn Woord en Geest regeert, en ons bij de verworvene verlossing beschut en behoudt.*

God heeft bevolen, dat onder de oude dag de profeten, priesters en koningen *gezalfd* moesten worden tot hun dienst. De heilige zalfolie móest worden vervaardigd van zuivere specerijen. Nadrukkelijk wordt er bij gezegd, dat deze heilige zalfolie *niet* mocht worden *nagemaakt*. Voor dagelijks gebruik mocht zij geen dienst doen. De zalfolie ziet op de Heilige Geest, Die bekwaamt tot de dienst, waartoe God heeft geroepen. Het werk van de Heilige Geest mag niet worden nagemaakt.

Wij zien, waarom de Zoon van God, Christus, dat is Gezalfde, genaamd wordt. Hij is onze *hoogste Profeet*, onze *enige Hogepriester* en onze *eeuwige Koning*.

Christus is onze hoogste Profeet. Die ons de weg toont.

De allesbeheersende vraag is, of Jezus is de Christus en of de Christus is de historische Jezus. Jezus en Christus mogen niet gescheiden worden. Sommigen willen *Jezus alleen*, een lieve Jezus, een martelaar. Niet de Ambtsdrager.

Anderen willen *Christus alleen*. Die gedachte is zo schoon, en dan doet het er niet toe, of Jezus werkelijk heeft geleefd. En zo worden de namen Jezus en Christus van hun betekenis beroofd en verwerpt men de Christus der Schriften.

Neen, wij belijden, dat Jezus, de historische Jezus, is de Christus, de door God Gezalfde, de Messias.

Dat heeft Kajafas verstaan, als hij zegt: Ik bezweer u bij de levende God, dat gij mij zegt, of gij zijt de Christus, de Zoon van God. Voor Kajafas hing er alles van af, of Jezus de Christus was, ja dan neen. Hij wilde Hem niet als de Christus erkennen, maar zich zelf als hogepriester handhaven tegenover de Hogepriester naar de ordening van Melchizedek. Daarom is *Andréas* zo verheugd, dat hij gevonden heeft de Christus. Daarom vragen de Joden aan Johannes de Doper, of hij misschien de Christus is. Jezus zegt tot de Samaritaanse, dat Hij de Messias is. Petrus belijdt Hem als de Christus. En op de Pinksterdag zegt Petrus: Zo wete dan het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Here en Christus heeft gemaakt, deze Jezus, Die gij gekruisigd hebt.

In de zalving ligt de aanwijzing, de *verordining*. Christus is van eeuwigheid gezalfd en aangewezen in de raad des vredes, om onze Middelaar te zijn. Daar heeft Hij Zelf aan deelgenomen. En *om gezalfd te kunnen worden, moet Hij eerst de heerlijkheid afleggen, die Hij bij de Vader had*. Hij moet vernederd worden, in dienstknechtsgestalte komen en dan wordt Hij gezalfd met de Heilige Geest. Als de Christus is Hij opgetreden, terstond toen Adam is gevallen. Wij zijn nooit zonder de Middelaar des verbonds geweest. God heeft gezorgd, dat het drievoudig ambt, dat de mens bij de schepping heeft ontvangen, niet één moment onbediend is gebleven. En straks, in de volheid des tijds, ontvangt Christus de Heilige Geest zonder mate. Daarom is heel Zijn ambtelijke bediening *plaatsbekledend*.

Hij is onze hoogste Profeet, Die ons de weg toont.

Terstond na de val heeft Hij geprofeteerd van Zichzelf in de moederbelofte. Hij heeft in Gods raad gelezen. Hij openbaart, wat ons verborgen is. Daarom hebben wij ontvangen de Oud-Testamentische openbaring. En nu gebruikt Christus Zijn instrumenten, de heilige mannen Gods. Hun bewustzijn gebruikt Hij, opdat zij de gedachten Gods leren kennen. Hij brengt die gedachten uit Gods bewustzijn in hun denken, opdat zij het straks vertolken. Hij gebruikt hun tong, om *die* gedachten uit te spreken, hun hand om te schrijven. De Geest van Christus was in hen.. Hij is de Profeet en het geprofeteerde. Hij kondigt Zichzelf aan. Hij is achter het gordijn en openbaart Zich in schaduwvorm. Waar de schaduw van Hem gezien wordt is Hij Zelf aanwezig. Mozes is een type van deze Profeet. Een profeet uit het midden van u, uit uw broederen, als mij zal de Here uw God u verwekken, *naar Hem zult gij horen*. Later komt Mozes op de berg der verheerlijking en dan zegt de Vader: *Hoort Hem*. Want Hij is niet gekomen om de wet en de profeten te ontbinden, maar om die te vervullen. De profeten hebben gezegd: *Zo zegt de HERE*. Hij zegt: *Voorwaar voorwaar zeg Ik u*. En nu in de hemel is Hij nog onze hoogste profeet, die de Heilige Geest op de Pinksterdag heeft gegeven aan Zijn kerk. Wij hebben het profetische Woord, dat vast is. Nog altijd wil Hij het Woord bedienen. Wij zijn gebonden aan Gods Woord. Alwat wij weten, weten wij alleen van Hem. Want Hij is de hoogste Profeet, Die ons de verborgen raad en wil Gods tot onze verlossing volkomen heeft geopenbaard.

Christus is onze enige Hogepriester, Die de weg is.

Adam was Priester. Heel zijn leven moest zijn een dankoffer. Maar dat altaar is door de val ledig geworden en terstond is de Zoon van God opgetreden als Priester, Die de offeranden brengt. En dan niet alleen het dankoffer, maar ook het *zoenoffer* voor de zonde. Hij is de Priester, ook voor de Oud-Testamentische gelovigen. Alleen door Hem ontvangen zij vergeving der zonden. Aaron is van Hem een type, een voorbeeld, een schaduw. Hij zal zijn Priester naar de ordening van Melchizedek. De arm, waarmede Adam de offers de Here gaf, is gebroken. Om die arm wordt door God, in het priesterschap van Aaron, een gipsverband gelegd.

Maar Melchizedek, aan wie Abraham de tienden heeft gegeven, heeft het oorspronkelijke priesterschap van Adam, zoals een vinger zich nog bewegen kan, ook al is de arm gebroken. En nu komt Christus, niet naar de ordening van Aaron. Dat verband moet verbroken worden! Hij komt *naar de ordening van Melchizedek*. Hij herstelt het oorspronkelijke. De arm, die nu *het* offer brengt, is weer gezond.

En nu is dit het wonderlijke. Dat Hij komt als Hogepriester, en Zelf de offerande is. Het was Zijn spijze te doen de wil des Vaders. Hij heeft macht het leven af te leggen en heeft een gebod van de Vader ontvangen, om het leven af te leggen en het weder aan te nemen. Hij is onze enige Hogepriester, Die ons met de enige offerande Zijns lichaams verlost heeft. Hij geeft Zich in de dood. En dan moeten de andere altaren worden afgebroken. Het voorhangsel des tempels scheurt en de priester, die is naar de ordening van Aaron, Kajafas, wil niet de tienden geven aan Melchizedek. Hij wil zichzelf handhaven en het gescheurde voorhangsel weer dichtnaaien. Maar God zelf heeft eerst het hogepriesterlijk kleed van Kajafas en daarna het voorhangsel des Tempels gescheurd.

De Hogepriester gaat straks naar het heilige der heiligen, naar de hemel. Daar is Hij onze Voorbidder. Wij hebben de voorbede van Maria niet nodig, die ons niet kent. Wij mogen Maria en de heiligen niet *onteren* (N.G.B. Art. 26: Van de enige voorbeding van Christus). Hij kent ons. Hij bidt voor ons. Er komt tot de Vader geen gebed, dan door Hem. Hij is het, Die voor ons met Zijn voorbeding steeds tussentreedt bij de Vader. Hij kan zeggen: Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt. De zonde is verzoend. Een

stroom van ongerechtigheden had d' overhand op mij. Maar ons weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij.

NGB, Artikel 26 - Christus onze enige Voorspraak

Wij geloven dat wij geen toegang hebben tot God dan alleen door de enige Middelaar¹ en Voorspraak Jezus Christus, de rechtvaardige². Hiertoe is Hij mens geworden en heeft Hij de goddelijke en menselijke natuur verenigd, om ons mensen toegang te geven tot de goddelijke majesteit³. Anders zou de toegang voor ons gesloten zijn. Maar deze Middelaar, die de Vader ons gegeven heeft tussen Zich en ons, moet ons door zijn verhevenheid niet afschrikken, zodat wij een andere, naar eigen inzicht, zouden gaan zoeken. Want er is niemand onder de schepselen in de hemel of op aarde die ons meer liefheeft dan Jezus Christus⁴, *die hoewel Hij in de gestalte Gods was, Zichzelf ontledigd heeft en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen (Filip. 2:6-7) en aan zijn broeders in alle opzichten gelijk geworden is (Heb. 2:17).*

Indien wij een andere middelaar moesten zoeken, die ons gunstig gezind zou zijn, wie zouden wij dan kunnen vinden, die ons meer liefheeft dan Hij die zijn leven voor ons gegeven heeft, zelfs *toen wij zijn vijanden waren (Rom. 5:8, 5:10)*? En als wij iemand moesten zoeken die macht en aanzien heeft, wie is zo machtig en aanzienlijk als Hij die gezeten is aan de rechterhand van zijn Vader⁵ en *die alle macht heeft in hemel en op aarde (Matth. 28:18)*? En wie zal eerder verhoord worden dan de eigen zeer geliefde Zoon van God⁶?

Het is dus enkel gebrek aan vertrouwen dat geleid heeft tot de gewoonte om de heiligen te onteren in plaats van hen te eren. Want men doet wat zij nooit gedaan of begeerd hebben, maar wat zij onophoudelijk volgens hun plicht verworpen hebben⁷, zoals uit hun geschriften blijkt.

Men moet onze onwaardigheid hier niet tegen inbrengen, want er is geen sprake van dat wij onze gebeden op grond van onze waardigheid voor God zouden brengen, maar wij doen dat alleen op grond van de uitnemendheid en waardigheid van onze Heer Jezus Christus⁸; zijn gerechtigheid is immers de onze door het geloof⁹. Daarom zegt de Schrift ons, als zij deze dwaze vrees of liever dit gebrek aan vertrouwen van ons wil wegnemen, *dat Jezus Christus in alle opzichten aan zijn broeders is gelijk geworden, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zou worden bij God, om de zonden van het volk te verzoenen. Want doordat Hij zelf in verzoeken geleden heeft, kan Hij hun die verzocht worden, te hulp komen (Heb. 2:17-18)*. En om ons nog meer moed te geven om tot Hem te gaan, zegt de Schrift verder: *Daar wij nu een grote Hogepriester hebben, die de hemelen is doorgedaan, Jezus, de Zoon van God, laten wij aan die belijdenis vasthouden. Want wij hebben geen Hogepriester die niet kan meevoelen met onze zwakheden, maar een die in alle dingen op gelijke wijze als wij is verzocht geweest, doch zonder te zondigen. Laten wij daarom met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid ontvangen en genade vinden om hulp te verkrijgen te gelegener tijd¹⁰ (Heb. 4:14-16)*. In dezelfde brief zegt de Schrift, *dat wij volle vrijmoedigheid bezitten om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus; laten wij dan toetreden in volle verzekerdheid van het geloof (Heb. 10:19, 10:22)*. Eveneens: *Christus heeft een priesterschap dat op geen ander kan overgaan; daarom kan Hij ook volkomen behouden wie door Hem tot God gaan, daar Hij altijd leeft om voor hen te pleiten¹¹ (Heb. 7:24-25)*.

Wat hebben wij dan nog meer nodig, daar Christus zelf uitdrukkelijke zegt: *Ik ben de weg en de waarheid en het leven; niemand komt tot de Vader dan door Mij (Joh. 14:6)*? Waarom zouden wij een andere advocaat zoeken, daar het God behaagd heeft ons zijn Zoon te geven om voor ons te pleiten? Laten wij Hem niet loslaten om een ander te nemen, of liever, om een ander te zoeken, zonder die ooit te vinden. Want toen God Hem aan ons gaf, wist Hij heel goed dat wij zondaars waren. Daarom roepen wij naar het gebod van Christus de hemelse Vader aan door Christus, onze enige Middelaar¹², zoals ons in het gebed des Heren geleerd is¹³. En wij zijn er zeker van *dat de Vader ons zal geven al wat wij Hem bidden in Christus' naam¹⁴ (Joh. 16:23)*.

¹ 1 Tim. 2:5. ² 1 Joh. 2:1. ³ Ef. 3:12. ⁴ Matth. 11:28; Joh. 15:13; Ef. 3:19; 1 Joh. 4:10. ⁵ Heb. 1:3; Heb. 8:1. ⁶ Matth 3:17; Joh. 11:42; Ef. 1:6. ⁷ Hand. 10:26; 14:15. ⁸ Jer. 17:5; Jer. 17:7; Hand. 4:12. ⁹ 1 Kor. 1:30. ¹⁰ Joh. 10:9; Ef. 2:18; Heb. 9:24. ¹¹ Rom. 8:34. ¹² Heb. 13:15. ¹³ Matth. 6:9-13; Luc. 11:2-4. ¹⁴ Joh. 14:13.

Christus is onze eeuwige Koning, Die ons op de weg brengt.

Velen zijn in het geestelijk leven zelfzuchtig en verstaan niet, dat het koningschap van Christus een brede plaats in ons leven moet innemen. Sommigen willen Hem wel als Profeet en ook als Priester, maar niet als Koning. En daarin komt uit de verhouding, waarin Hij tot ons staat. Hij brengt ons op de door Hem gebaande weg.

Als Koning is Hij terstond na de val opgetreden. Hij heeft de scepter opgenomen en de kroon op het hoofd gezet. Straks zien wij Hem als Koning optreden.

Het volk Israël heeft een theocratie, een Godsregering. Christus is *de* Koning. De koningen van Israël mogen niet meer zijn dan onderkoningen, die precies doen, wat *de* Koning zegt. Daarom is Saul een antitheocratisch koning, die het bevel des Konings niet uitvoert maar Agag en het beste van het vee spaart. Daarom is David de man naar Gods hart, die de oorlogen des HEREN voert en wanneer de ark in Jeruzalem komt, en *de* Koning naar Zijn residentie gaat, niet een koninklijk kleed aan heeft, maar een linnen lijfrok. *De* Koning gaat naar Jeruzalem, de Koninklijke intocht wordt gehouden en dan is David één met het volk, al wordt hij door Michal veracht en bespot.

Straks komt Christus. Hij is de geboren Koning der Joden. Zij willen Hem Koning *maken*. Maar Hij *is* de Koning. Als machthebbende spreekt en handelt Hij. Hij eist een rijdier voor Zich op. Hij heeft de verzoeking afgewezen en het koninkrijk niet uit de handen van de duivel willen ontvangen.

Hij heeft het ontvangen van de Vader. Mij is *gegeven* alle macht in de hemel en op de aarde. Van uit de hemel regeert Hij de Zijnen. Hij brengt al de uitverkorenen, door de werking des Heiligen Geestes, op de weg. Hij regeert de wereld. Hij heeft de volkeren in Zijn hand. Hij behoudt ons bij de verworven verlossing, niemand zal ons uit Zijn hand rukken en de uitverkorenen zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid.

Zo willen wij, door het geloof, luisteren naar Zijn stem als Profeet, rusten in Zijn volbrachte offerande, en Hem dienen van ganser harte. Want onze Koning is van Israëls God gegeven!

DE CHRISTEN

ZONDAG 12 (B)

Vraag 32. Maar waarom wordt gij een Christen genaamd?

Antw. Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo Zijn zalving deelachtig ben, opdat ik Zijn naam belijde, en mijzelf tot een levend dankoffer Hem offer, en met een vrije en goede conscientie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijde, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regeer.

De belijdenis behandelt de naam christen in het nauwste verband met de naam Christus. Die beide kunnen en mogen nooit gescheiden worden. Er zijn geen christenen buiten de Christus. En Christus is gezalfd, opdat Hij ons Zijner zalving kon deelachtig maken, door de Heilige Geest. De gelovigen te Antiochië zijn voor het eerst christenen genaamd. Dat zal een scheldnaam zijn geweest, die de *heidenen* aan de gelovigen gegeven hebben. De Joden noemden de gelovigen verachtelijk Nazareners. Voor de Joden is de naam Christus een heerlijke naam, omdat zij ook de Messias verwachtten, en deze naam christen niet licht gegeven hebben aan die verachte Nazareners. De christen heeft dus ook een ambt, *het ambt der gelovigen*. Zij zijn medegezalfd met Christus tot het drievoudige ambt van profeet, priester en koning.

Het profetisch ambt.

Christus is gekomen, om het oorspronkelijke te herstellen. Hij is de tweede Adam, die als hoofd van het werkverbond, ons genade geeft, en ons herstelt, zodat wij onze ambtelijke roeping weer kunnen vervullen in Hem.

Het ambt der gelovigen is van grote betekenis, omdat hierin uitkomt het *echt menselijke*, het oorspronkelijke, het Goddelijk beroep, dat God de mens bij de schepping heeft gegeven. De naam christen heeft rijke inhoud. Hoe is die naam misbruikt door hen, die de Christus verachten en toch gesierd worden met de christennaam. Er zijn veel *naamchristenen*. Wie is een christen? Wie is het inderdaad? Die *in Christus ingelijfd* en alzo *Zijner zalving deelachtig* is. Doch gij zijt *van* Christus en hebt de zalving van de Heilige. Hij is het Hoofd en wij zijn de leden. Op de Pinksterdag heeft het Hoofd de heilige zalfolie, de Heilige Geest, uitgestort op het Lichaam, de Kerk. Toen zijn wij *Zijner zalving mededeelachtig* geworden. En die zalfolie mag ook niet worden nagemaakt. Wij kunnen en mogen het werk des Heiligen Geestes niet nabootsen.

Wij zijn gezalfd tot *profeten*.

De gemeente des Heren heeft niet anders dan *werkende* leden. Dat begint al bij de godzalige opvoeding. Wat gaat er van het *gezin* rijke kracht uit. De opvoeding, in de vreze des Heren, krachtens de profetische roeping, is van onschatbare waarde voor de kerk. En dan wil de Heilige Geest die opvoeding gebruiken, om het verstand te verlichten, en in de volheid van Christus de jonge christenen te doen delen. Die profetische roeping brengt de jonge kinderen naar die *scholen*, waar de Naam des Heren wordt gevreesd en waar het Woord des Heren de enige richtsnoer is. In de *catechisatie* verricht de kerk haar profetische taak, om de jonge mensen de weg te banen tot de openlijke aanvaarding van het ambt der gelovigen. Het ambt der gelovigen eist deugdelijke opleiding. Bij de openbare belijdenis treden wij in het ambt.

En dan zien wij de *dienst des Woords*. Verzuim de prediking niet. Laat ons de onderlinge bijeenkomsten niet nalaten, zoals sommigen de gewoonte hebben, die *willens* zondigen. De gelovige heeft, krachtens het ambt der gelovigen, niet alleen te luisteren, maar ook te *oordelen* over de prediking en haar te *toetsen* aan Gods Woord. De mensen in Berea waren edeler dan die van Thessalonica, als die het Woord ontvingen, met alle toegenegenheid,

onderzoekende dagelijks de Schriften, of deze dingen alzo waren. [Hand. 17:11](#). Er is ook veel *onbillijke* critiek. Om deze ambtelijke roeping zuiver te vervullen, is nodig een liefdevol hart, een gedegen kennis van Gods Woord, en een geleid worden door de Heilige Geest. En dan is alleen *de* maatstaf het Woord Gods en onze belijdenis.

Dan ook moet dat door de kerk met gezag gepredikte Woord, door de gelovigen, krachtens hun ambt, uitgedragen worden in *alle levensverbanden* en toegepast worden in heel het leven. Wij mogen ons niet schamen en hebben te getuigen, niet alleen door ons woord, ook door onze godzalige levenswandel.

Het priesterlijk ambt.

Wanneer wij door de Heilige Geest gezalfd zijn, dan wordt niet alleen ons denken gevuld, zodat wij onze gedachten gehoorzaam geven aan de Christus, ook ons hart wordt bewerkt door de Geest. Dat hart is receptief, ontvankelijk. Het staat open naar de wereld en de zonde. Door de zalving van Christus wordt hetzelfde hart open gezet naar de hemel, zodat wij Hem door Zijn Geest in ons laten werken.

En dan worden ons lichaam en onze ziel tempelen des Heiligen Geestes, waarin de offers van dank worden ontstoken, ter ere van onze God. Christus heeft het *Zoenoffer* aangebracht en wij worden door Hem bekwaamd, het *dankoffer* te geven, ook vrucht van het Offer van Christus. Dan worden wij rechte rentmeesters, die eerder bevreesd zijn, dat wij te weinig, dan te veel geven voor de dienst des Heren en voor de dienst der barmhartigheid. God heeft de blijmoedige gever lief.

De priester *offert*. Hij verloochent zichzelf. De priester offert een verbroken en verslagen hart, dat niet wordt veracht. De priester *bidt*. En als hij bidt, gaat hij met zijn gebeden naar het reukaltaar, opdat door de voorbede van Christus zijn gebed zal opstijgen tot de troon der genade.

Zo ontvangt God het zuivere reukwerk der gebeden.

De huisvader gaat als priester voor in het gebed. Hij draagt de noden en behoeften van zijn gezin op voor de troon der genade. Hij is voorbidder en de kinderen leren bidden. En de kinderen weten, dat door vader en moeder voor hen gebeden wordt. Als wij nu maar putten uit de volheid van Christus, dan gaat er van de priesters kracht uit. De gebeden der heiligen regeren mede de wereld. En hem werd veel reukwerk gegeven, opdat hij het met de gebeden aller heiligen zou leggen op het gouden altaar, dat vóór de troon is. Laat ons gaan in de binnenkamer. Kent toch de kracht van het gebed des rechtvaardigen, dat veel vermag. Ouders, bidt voor uw kinderen, zoals Job voor zijn kinderen gebeden en geofferd heeft. Wees een zegen!

Het koninklijk ambt.

Wij moeten strijden de goede strijd des geloofs. Tegen de zonde, de duivel en ons eigen vlees. Wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de geestelijke boosheden in de lucht. Van de vrome, die strijdt, gaat geestelijk *gezag* uit. Wie gezalfd is, moet zijn zalving tonen. Hoevelen, die zich schamen en de wapenen neerleggen, in plaats van te zeggen: Hier sta ik, ik kan niet anders, God helpe mij. En als wij strijden, dan moeten wij niet alleen *verdedigend* te werk gaan, en langzaam achteruit lopen, om straks weer veilig ons op te sluiten. Neen, omdat wij *uitgaan* van de overwinning van onze Here Jezus Christus, daarom moeten wij ook *aanvallend* optreden. De wereld moet *zien*, dat Gods volk er is. De wereld mag niet met rust gelaten worden. En daarom hebben wij, ook persoonlijk, een roeping tot zending en evangelisatie, om te getuigen van Christus. En dan hebben wij te strijden tegen onze eigen zonden. In die strijd mogen wij niet onderliggen, maar moeten

wij sterke weerstand bieden. In Christus, omdat wij door Hem gezalfd zijn, zijn wij meer dan overwinnaars.

De duivel wil de *vernietiging* van het ambt. Van het *profetisch* ambt door de godlozenactie, door het atheïsme.

Vernietiging van het *priesterlijk* ambt door de gewetenloosheid, de duivelaanbidding en Judasverering. Vernietiging van het *koninklijk* ambt door de anarchie en de revolutie. De *caricatuur* van het *profetisch* ambt zien we in het spiritisme en bij de waarzeggers. Van het *priesterlijk* ambt in de ascese en de mensenoffers. Van het *koninklijk* ambt in het despotisme.

Het komt er op aan, dat wij *ware* christenen zijn. Naamchristenen zijn tot grote schade voor het kerkelijk leven. In Christus hebben wij de herstelling van het ambt. Zo oefenen wij alleen in Zijn kracht, door de werking des Heiligen Geestes, invloed uit tegen de goddeloosheid in de wereld. Dan wachten wij ons voor wereldgelijkvormigheid en werelddienst.

Vreselijk de naam christen gedragen te hebben en niet de zalving van Christus deelachtig te zijn. Er zullen zijn, die zeggen : Here, wij hebben in Uw naam geprofeteerd en duivelen uitgeworpen, die Christus niet als de Zijnen kent. Zijt gij een christen, een gezalfde? Leef dan dicht bij Christus!

Een christen is receptief: Leer mij naar Uw wil te hand'len.

Hij is ook actief: 'k Zal dan in Uw waarheid wand'len.

Hij is afhankelijk: Neig mijn hart en voeg het saam tot de vrees van Uwe naam. Maar dan ook werkzaam: Heer, mijn God, ik zal U loven, heffen 't ganse hart naar boven, 'k Zal Uw naam en majesteit eren tot in eeuwigheid.

GODS ZOON ONZE HERE

ZONDAG 13

Vraag 33. *Waarom is Hij Gods eniggeboren Zoon genaamd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn?*

Antw. *Daarom dat Christus alleen de eeuwige natuurlijke Zoon Gods is, maar wij zijn om Zijnentwil uit genade tot kinderen Gods aangenomen.*

Vraag 34. *Waarom noemt gij Hem onze Here?*

Antw. *Omdat Hij ons met lichaam en ziel van al onze zonden, niet met goud of zilver, maar met Zijn dierbaar bloed gekocht, en van alle heerschappij des duivels verlost heeft, en ons alzo Zich tot een eigendom gemaakt heeft.*

In Zondag 13 wordt niet in de eerste plaats gesproken over het kinschap der gelovigen. Het gaat ook hier over de namen van de Middelaar, en in verband daarmee wordt dan tevens gehandeld over de betekenis van de naam, die de kinderen Gods mogen dragen. De belijder spreekt derhalve over het geloof in Gods eniggeboren Zoon, onze Here.

Over de verhouding van de Zoon tot de Vader en over de verhouding waarin de Zoon staat tot ons. Hij is Gods Zoon en Hij is onze Here.

Christus is Gods Zoon.

De catechismus doet ons hier zien de grootheid en heerlijkheid van onze Borg en Middelaar. Hij, Die ons bevrijdt en verlost, is Gods eniggeboren Zoon. Hij is de enige, eeuwige en waarachtige Zoon van God. En dat wordt dan *in verband* gesteld *met het kinschap* van de gelovigen. Maar dat in de tweede plaats. Dit is echt practisch. Want nu zien wij, dat onze belijdenis niet dor en droog is, maar telkens weer heen-grijpt naar het leven des geloofs. De hoogste eer voor Christus schenkt ons het rijkste voorrecht. Het is ook *zielkundig*, dat de belijdenis beide met elkaar in verband brengt, omdat hier de *dwaling* een aanknopingspunt wil vinden, alsof er niet een *wesensverschil* maar een *graadverschil* zou zijn tussen het Zoonschap van Christus en het kinschap van de gelovigen. Al de eeuwen door is strijd gevoerd tegen de Godheid van Christus. Want hoe hoge gedachten men ook van Hem had, al zag men in Hem het hoogste schepsel, al gaf men Hem de *eer* van Gods Zoon, al wilde men Hem zien als *Goddelijk*, men kwam niet tot de *eeuwige generatie*. De grote vraag is immers deze, of de zaligheid is het werk van God of van ons. Komt de mens tot God, of komt God tot de mens.

Want in wezen wordt de strijd gevoerd tegen God, tegen de Drieënige God, Vader, Zoon en Heilige Geest. En een van de hoofdvragen is en blijft: *Wat dunkt u van de Christus, Wiens Zoon is Hij?* Wij hebben nodig de Christus der Schriften. Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon niet heeft onthouden. De *Vader* noemt Hem bij de doop en bij de verheerlijking op de berg Zijn geliefde Zoon, in Welke Hij Zijn welbehagen heeft. Hij, Die het geen roof geacht heeft, Gode evengelijk te zijn, heeft Zichzelf vernietigd en heeft de gestalte van een dienstknecht aangenomen. *Thomas* noemt Hem zijn Here en zijn God. In de beginne was het *Woord* en het *Woord* was bij God en *het Woord was God*, Christus Zelf. Geloof en ongelooft gaan hier uit elkander. Wij mogen de eer van Christus niet roven. Christus is de eniggeboren Zoon van God. Hij zou onze Verlosser niet kunnen zijn, als Hij niet was de Zoon des Vaders. Het gaat in deze belijdenis om Zijn eer. Zo wordt Christus verheerlijkt en groot-gemaakt. Christus is Gods Zoon en wij zijn kinderen Gods.

Wij zijn kinderen Gods.

Want nu moeten wij voorzichtig wezen, dat wij de grenzen niet wegdoezelen. Hier, aan de namen Zoon en kind, haakt de ketterij vast, om zo Christus de kroon van het hoofd te rukken. De catechismus geeft ons troost, door de werkelijkheid te laten zien. Want Christus is

de eeuwige Zoon van God en wij worden in de tijd kinderen Gods. Christus is de *natuurlijke* Zoon van God en wij zijn tot kinderen Gods aangenomen. Christus is *alléén* de Zoon van God en de kinderen Gods vormen een schare, die niemand tellen kan. En wij zijn kinderen Gods, alleen om Zijntwille. Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven, kinderen Gods genaamd te worden. Hoe meer gij Christus verheerlijkt als uw Borg en Zaligmaker en als Zoon van God, te meer zult gij ook u bewust worden van uw kindschap.

Dankt uw God, dat uw Redder niet is een mens, een schepsel, maar dat Hij is Gods Zoon, waarachtig God. Daarom heeft Hij macht, de zonden te vergeven. Daarom kan Hij zeggen: "Die Mij ontvangt, ontvangt Hem, Die Mij gezondend heeft." Hij zegt: "Ik en de Vader zijn één." "Eer Abraham was, ben Ik". Met het Zoonschap van Christus valt of staat het christendom, en staat of valt ook uw kindschap. Anders zou het christendom niet anders zijn dan een bloot historisch verschijnsel. Nu staat er op *het merk der eeuwigheid*. Het gaat niet om een naam, maar om de werkelijkheid. Daarom zijn wij kinderen Gods, wij, die van nature zijn kinderen des toorns. De zonde is sterk, de duivel is sterk, maar Christus is *de* Held Gods. Wij mogen roemen: "Mijn Redder is mijn God." En daarom zeggen wij: "Gij zijt *mijn* God, U zal ik loven, verhogen Uwe majesteit!"

Christus is onze Here.

Christus is onze Here. Dat ziet niet op zijn Godheid, zoals sommigen menen. Zeker, Hij is de Here van eeuwigheid. Maar deze naam Here heeft Hij ontvangen als loon op Zijn werk. Hij, Die het geen roof geacht heeft, Gode evengeliek te zijn, heeft Zichzelf *vernietigd* en heeft de gestalte van een dienstknecht aangenomen en is ons in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Daarom heeft God Hem uitermate verhoogd en heeft Hem gegeven een naam boven alle naam. Dat is de naam *Here*.

Here betekent eigenaar. Christus is *onze Eigenaar*. Hij heeft ons gekocht tot Zijn eigendom.

Waaruit? Uit de macht des duivels en der zonde. Wij zijn van nature *kinderen des toorns*, die in het rijk van God niet kunnen komen, tenzij wij van nieuws geboren worden. Wij zijn van nature *dienstknechten* der zonde. Wij zijn onder een geweldige heerschappij. Niemand, die zichzelf of een ander kan bevrijden. De ouders kunnen hun kinderen niet bevrijden en er is geen schepsel, dat het kan, zelfs geen engel. De Zoon heeft het gedaan en als de Zoon u heeft vrijgemaakt, dan zijt gij *waarlijk vrij*. Hij heeft voor de gevangenen vrijheid uitgeroepen en voor de gebondenen opening der gevangenis. Daarom zijn de kinderen Gods *vrijgekochten*, en mogen zij hun verlosser noemen *Here!*

Waarmee heeft Hij hen gekocht? Hij heeft hen losgekocht en dat heeft Hem gekost een zeer dure prijs. Niet met goud of zilver, maar met *Zijn dierbaar bloed*. Voor geld is alles te koop: eer, een goede naam, roem en macht. Maar voor geld kan geen zondaar uit de macht des duivels verlost worden. Christus heeft Zichzelf gegeven in de dood. Hij heeft Zijn eigen bloed gestort tot een rantsoen. Hij heeft de duurste prijs betaald en hoe is Hij geperst, tot het volbracht is geworden. Maar nu ook moet de duivel ons loslaten. Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt? *Gij zijt duur gekocht!* Staat dan in de vrijheid van de kinderen Gods. Christus is uw *Here*, uw Eigenaar.

Waartoe heeft Hij u gekocht? Groot voorrecht hebben de kinderen Gods. Zij zijn niet voor eigen rekening, maar het eigendom van Christus. Hij is uw Eigenaar en gij zijt Zijn eigendom. Dan ook hebt gij niets over u zelf te zeggen, noch over uw gaven en krachten, geld, goed en bezittingen. Dan moeten wij in *alle* dingen vragen: "Here, wat wilt Gij, dat wij zullen doen?"

Wij zijn Zijn eigendom.

Niet ieder, die zegt Here, Here, zal ingaan in het koninkrijk Gods. Er zullen zijn ten jongsten dage, die zullen zeggen:

"Wij hebben in Uw naam geprofeteerd" en Christus zal zeggen : "Ik heb u nooit gekend."

Niemand kan zeggen de Here te zijn, dan door de Heilige Geest. Niemand kan zeggen, dat Jezus zijn Here, zijn Eigenaar is, en dat hij is het eigendom van Jezus Christus, dan alleen door de Heilige Geest. Daarom dragen wij Zijn merk- en veldteken. Wie Zijn eigendom is heeft de enige troost, beide in leven en sterven. Dan kunnen wij zeggen: "Wiens ik ben, Wie ik ook dien." In Zijn hand zijn wij veilig. Straks komt de volle vrijheid, het jubeljaar!

De vrijgekochte schare zal zeggen: "Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed uit alle geslacht, natie, taal en tong." Want onze Borg en Middelaar is *Gods* eniggeboren Zoon en *onze* Here!

DE VLEESWORDING DES WOORDS

ZONDAG 14

Vraag 35. *Wat is dat gezegd: Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria?*

Antw. *Dat de eeuwige Zoon Gods, die waarachtig en eeuwig God is en blijft, ware menselijke natuur, uit het vlees en bloed van de maagd Maria, door de werking des Heiligen Geestes, aangenomen heeft, opdat Hij ook het ware zaad Davids zij, Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde.*

Vraag 36. *Wat nuttigheid verkrijgt gij door de heilige ontvangenis en geboorte van Christus?*

Antw. *Dat Hij onze Middelaar is, en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt.*

De Catechismus heeft eerst in drie Zondagen gesproken over de *namen* van de Middelaar. Nu volgen drie Zondagen, waarin gehandeld wordt over de *staat van vernedering*, waarbij *vijf trappen* van vernedering genoemd worden. Zijn nederige geboorte, lijden, sterven, begrafenis en nederdaling ter helle.

Zondag 14 spreekt over de nederige geboorte, of liever over de vleeswording des Woords. Wij zien, dat deze *besloten* is in Gods raad, *voorbereid* onder de oude dag en *geschied* in de volheid des tijds.

Besloten van eeuwigheid.

In Gods raad zijn alle dingen, die geschieden, opgesloten. Ook de schepping en de onderhouding van alle dingen, zodat er niets bij geval geschiedt. Hier hebben wij het werk van de Drieënige God. En dan niet Gods raad over iemand, die er nog niet was, of over zaken, die niet waren. Gods Zoon Zelf besluit mede over Zichzelf. "Dat de *eeuwige* Zoon van God". Het gaat hier over een van de Personen van het Goddelijk Wezen. De Zoon is als Middelaar verkoren. En, als het besluit genomen wordt, dan is Christus mee werkzaam. Eer Abraham was, ben Ik. Zie, Ik kom, om Uw wil te doen.

Wij denken hier aan het *verbond der verlossing*, of de raad des vredes. Gods raad is het werk van de Drieënige God en de raad des vredes wordt door de drie Personen genomen in, onderlinge Verbondsverhouding tot elkander, het verbond der verlossing. De Vader stelt de eis tot verlossing. De Zoon is bereid die eis te vervullen en de Heilige Geest neemt de taak op Zijn schouders, dat werk van Christus toe te passen.

Wij zien derhalve, dat er in het verlossingswerk niets van ons bij is en dat God alleen redenen uit Zichzelf genomen heeft.

De Vader geeft Zijn Zoon. Zijn enige Zoon, die Hem even-gelijk is, en dat geen roof heeft geacht, Die waarachtig en eeuwig God is en blijft.

De Zoon geeft Zichzelf. Hij neemt op Zich de heerlijkheid te verlaten, die Hij bij de Vader had, van vóór de grondlegging der wereld.

De Heilige Geest neemt op Zich, dat alles toe te passen, en uit te werken in de harten der verkorenen. Om Christus te zalven en te bekwamen. Hij daalt op Christus en woont nu in de kerk.

Zo ligt onze verlossing van eeuwigheid vast in Gods raad, in de raad des vredes. Die verlossing kan nooit ongedaan gemaakt worden. God heeft ons liefgehad, toen wij nog vijanden waren. Hij heeft redenen uit Zichzelf genomen. Zo wordt de Drieënige God op het

hoogst verheerlijkt en de zondaar op het diepst vernederd. Laat ons aanbidden. De verborgenheid der godzaligheid is groot: "God is geopenbaard in het vlees."

Vorbereid onder de oude dag.

Reeds terstond na de val is de belofte van de Middelaar gegeven in [Genesis 3:15](#). Dit zou anders een raadsel zijn. Maar nu wij uitgaan van de vrede raad, is het geen raadsel. Nu deelt God aan de mens mede, wat in de raad des vredes besloten is. God stond, toen de mens gevallen was, niet voor een moeilijkheid en onverwachte toestand. Het ligt alles gereed en dan zegt God, dat Hij doen zal, wat van eeuwigheid vastgelegd is.

Uit die ene belofte groeien de andere beloften. Daarom is dit de moederbelofte. De Heilige Geest, Die de Geest van Christus wordt genoemd, heeft al het andere nader geopenbaard. Hij heeft gesproken van de *tijd*, de zeventig jaarweken. Van de *plaats* Bethlehem, van het *teken* door de profeet Jesaja. Daarom zal de Here Zelf ulieden een teken geven: Ziet een maagd zal zwanger worden en een Zoon baren en Zijn naam Immanuel heten.

God bereidt de vleeswording ook voor onder Zijn volk. Er is en blijft een *heilige linie*, waaruit de Christus zal geboren worden. Terstond vindt daarin de splitsing plaats. God zorgt, dat de heilige linie blijft. En welk materiaal gebruikt Hij daarvoor? *Echte* mensen en ook *zondige* mensen, zelfs *vrouwen* uit de heidenwereld worden ingevoegd in de lijn, zoals *Rachab* en *Ruth*.

God bereidt de vleeswording voor en dat niettegenstaande de grote *vijandschap*. Wij zien de geweldige strijd van de duivel tegen God. Daarom de *vermenging* van de heilige en onheilige linie vóór Noach. Daarom de *onderdrukking* van het volk in Egypte. Daarom de *strijd* van Saul tegen David. Daarom zal Athalia het heilige zaad uitroeien op één na. Daarom zorgt God, dat in de ballingschap de heilige linie nog bewaard wordt, doordat hij *Jojachin* vooruitzendt. Daarom de geweldige haat van *Haman*, die allen verdelgen wil. Daarom de vreselijke strijd van *Antiochus Epifanes*, de antichrist van de oude dag. Niettegenstaande de grote vijandschap wordt de heilige linie bewaard. Zelfs moet het werk van de vijand mee-dienen, om Gods werk tot heerlijker openbaring te brengen.

Christus Zelf is onder de oude dag *verschenen*. *Zijn Persoon* is niet voorbereid, wel de menselijke natuur. Hij was er. Ook onder de oude dag. Hij is *de* Engel des Heren. En dan zien wij *Hem in schaduwvorm*, achter het gordijn. In typen en symbolen, in offeranden en ceremoniën. Alle dingen heen-wijzend naar de volheid des tijds en voorbereidend de volheid des tijds.

Lof zij de God van Israël, de Heer, Die aan Zijn erfvolk dacht en, door Zijn liefderijk bestel, verlossing heeft teweeggebracht.

Geschied in de volheid des tijds.

Toen is het *geschied*. Het *geschiedde*, als de dagen vervuld waren, dat zij baren zou en zij baarde haar eerstgeboren Zoon, en wond Hem in doeken en legde Hem neder in de kribbe. Toen was de Heilige Geest over Maria gekomen. Toen had de Zoon de heerlijkheid verlaten, die Hij bij de Vader had.

Hij heeft de menselijke natuur aangenomen. Niet, dat de Zoon van God haar maar genomen heeft zoals zij was, neen Hij heeft haar zo doen zijn, als Hij haar wilde aannemen. Dat aannemen is *gehoorzaamheid*. Hij heeft Zichzelf ontledigd. Hij heeft Zich vernederd, doordat Hij een *zwakke* menselijke natuur heeft aangenomen, zodat Hij kon lijden en sterven.

Ware menselijke natuur. Hij is *echt* mens, tot zonde gemaakt, maar Zelf zonder zonde. Hij moest leren uit de Schrift, Hij moest groeien. Hij is ons in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde.

Toen is er weer verzet gekomen. De duivel heeft eerst de vleeswording des Woords willen *belemmeren* en toen hij dat niet kon, willen *vernietigen*. Daarom de kindermoord te Bethlehem. En als hem dat ook niet gelukt, dan komt hij met de dwaling en wil de vleeswording des Woords *loochenen* in de leer van de Doceten.

Hij is *onze Middelaar*, zegt de belijder. Gode zij dank voor die onuitsprekelijke gave. Hij komt in onze plaats, ook reeds als kind. Daarom moest Hij *kind* worden, omdat daar onze zonde *begint*. Daar staan wij schuldig, door onze erfschuld en erfsmet. Wij zijn in zonde ontvangen en geboren. Daarom is Christus ontvangen van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria.

Daarom is Kerstfeest ook het feest voor onze kinderen. De volheid des tijds heeft rijke betekenis voor de kerk des Heren. Wanneer er geen zonde was, zou Christus niet gekomen zijn.

Wie leren, dat Christus ook dan gekomen zou zijn, om de tegenstellingen te verzoenen, spreken tegen Gods Woord. Christus is *niet* maar "Goddelijk", doch waarachtig en eeuwig God.

Wij hebben hier rijke troost voor ons en voor onze kinderen. Het is alles Gods werk. Er is niets van ons bij. Wij rusten alleen in het werk van Christus.

Grote genade, als de Vader ons heeft verkoren en de Zoon ons heeft verlost en de Heilige Geest het uitwerkt in ons leven. Dan gaan wij ook met onze erfzonde tot Hem. Want 't is niet alleen dit kwaad, dat roept om de straf. Ik ben in ongerechtigheid *geboren*. Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van Uw toorn reeds van het uur van mijn *ontvang'nis* af! Opdat Hij met Zijn heiligheid, waarin Hij ontvangen en geboren is, onze zonde en schuld voor Gods aangezicht bedekt. Zo wordt *heel ons leven* bedekt door het werk van onze Middelaar. Dan verstaan wij, dat het *zaad* Hem zal dienen, het zal de Here worden aangeschreven in de geslachten.

Zij komen aan, door Goddelijk licht geleid, om 't nakroost, dat de Heer wordt toebereid, te melden 't heil van Zijn gerechtigheid en grote daden!

HET PLAATSBEKLEDEND LIJDEN VAN CHRISTUS

ZONDAG 15

Vraag 37. *Wat verstaat gij door het woordje: Geleden?*

Antw. *Dat Hij aan lichaam en ziel, de ganse tijd Zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de toorn Gods tegen de zonde des gansen menselijken geslachts gedragen heeft, opdat Hij met Zijn lijden, als met het enige zoenoffer, ons lichaam en onze ziel van de eeuwige verdoemenis verlost en ons Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierf.*

Vraag 38. *Waarom heeft Hij onder de rechter Pontius Pilatus geleden?*

Antw. *Opdat Hij, onschuldig onder de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmede van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zoude, bevrijdde.*

Vraag 39. *Heeft dat iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij met andere dood gestorven ware?*

Antw. *Ja het; want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft; dewijl de dood des kruises van God vervloekt was.*

De catechismus zegt, dat Christus naar lichaam en ziel, de ganse tijd Zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht heeft gedragen. *De ganse tijd Zijns levens op de aarde.* Dus van het eerste begin af. Dus ook, als het niet zo schijnt te zijn. Dus ook, als de mensen zeggen: Wat gaat het goed. Wij hebben hier het *geloofsvooroordeel*, omdat Gods Woord het ons zo zegt en wij het nazeggen en "amen" op Gods Woord zeggen. Want de Zoon van God heeft *dienstknechtsgestalte* aangenomen. Hij heeft zich vernederd tot de dood des kruises. Hij heeft geleden plaatsbekledend aldoor. Hij was het Lam Gods, dat de zonde der wereld heeft gedragen. Wij zien het plaatsbekledend lijden van onze Borg en dan de *inhoud*, de *oorzaak* en het *doel* van dat lijden.

De inhoud van dat lijden.

Wanneer de Here Jezus in Gethsemané is, bidt Hij: "Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan." De inhoud van die beker is ontzettend, en Christus heeft Zelf tot Zijn discipelen gezegd, dat zij die niet kunnen drinken. Neen, dat kunnen wij niet. Daar zal de zondaar *eeuwig* over doen in de hel en dan wordt die beker nooit geledigd. Daarom kunnen wij het lijden van Christus niet peilen. Het draagt een *enig* karakter, het is voor ons een mysterie. Wij zien het, maar doorgronden 't niet.

Wat wij *zien*, is al zo ontzettend. Hij is gekomen tot het Zijne en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen. Hij is verworpen. Hij heeft gezegend en is veracht. Als Hij duivelen uitwerpt, zeggen zij, dat Hij het doet door Beëlzebul. Hij wordt door Zijn eigen discipel verraden, door een ander verloochend, door allen verlaten. Hij wordt gezeseld, bespot, buiten de wet gezet, veroordeeld, aan het kruis geslagen, en na drie-urige duisternis moet Hij roepen: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" Mijn God, hoe zwaar, hoe smart'lijk valt dit lijden voor Mijn gemoed.

En dat is voor ons dan nog de buitenkant. Maar wat is het voor Hem geweest. Zijn ziel was niet vereelt. Hij was de Heilige, te midden van zondaren. Een grote weegschaal kan wel een duw hebben, maar met een apothekersweegschaal moet voorzichtig worden omgegaan. Onze ziel is niet zo ontvankelijk, niet zo teer, maar evenals een matglas of een zwarte plaat. Maar de ziel van Christus was als *de gevoelige plaat* van een foto toestel. De geringste aanraking met de zonde deed pijn. Hoe smartelijk is voor Hem geweest het verraad van Judas en de verloochening van Petrus. En dan de verwerping door Zijn volk. Jeruzalem,

hoe menigmaal heb Ik uwe kinderkens willen bijeen vergaderen, als een hen hare kiekens, en gij hebt niet gewild!

En dan heeft Christus dat alles *onschuldig* gedragen. Dertig jaar is Hij ongeveer in Nazareth geweest en bij de *eerste* prediking willen zij Hem van de steilte werpen. Wanneer Hij Lazarus heeft opgewekt, wordt besloten, Hem te doden. Zo vreselijk is de haat tegen Hem.

En dan de *dienstknechtsgestalte*. Hij, Die het geen roof heeft geacht, Gode evengelijk te zijn, heeft de gestalte van een dienstknecht aangenomen. Hij heeft de heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, verlaten. Wat een vernedering.

God heeft Hem *gesteld* in een *staat* van een schuldige. God heeft Hem schuldig verklaard. Omdat Hij was in onze plaats, daarom is Hij met de misdadigers *gerekend*. Hij is *tot zonde* geworden. De Vader heeft Zijn Zoon gezien met schuld en zonde beladen, en heeft Hem zo behandeld.

De Vader heeft onze zonde en schuld gelegd op Zijn Zoon. Christus is als Middelaar van het verbond, dat Adam verbroken heeft, in onze plaats gekomen. Daarom is Hij nooit los geweest van die toorn Gods tegen de zonde. De ganse tijd Zijns levens op de aarde! Hij heeft *intensief* de toorn Gods gedragen.

De oorzaak van dat lijden.

De oorzaak van het lijden ligt niet in Christus, maar in onze schuld en ongerechtigheid. De catechismus zegt, dat Hij de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht heeft gedragen. Daarmee wordt *niet* geleerd de *algemene verzoening*. Alsof Christus voor *alle* mensen geleden zou hebben! Gods Woord leert ons, dat Hij *alleen voor de uitverkorenen* geleden heeft. Hij heeft Zijn ziel gegeven tot een rantsoen voor *velen*. Maar Hij heeft gedragen de volle toorn Gods tegen de zonde van het menselijk geslacht. Het is niet zo, dat Hij een gedeelte van die toorn heeft gedragen. Neem aan, dat het aantal uitverkorenen een honderdste gedeelte van het menselijk geslacht was, dan heeft Christus *niet* een honderdste gedeelte van die toorn gedragen. Dan toch zou gezegd kunnen worden: "Wanneer Hij allen had verlost, zou Hij *veel meer* hebben moeten lijden." Dat is niet juist. Wanneer Christus *één* zondaar, of *alleen de uitverkorenen*, of *alle* mensen verlossen zou, dan moet Hij dragen zowel voor die éne, als voor allen de toorn Gods tegen de zonde van het menselijk geslacht. Daarom zegt de belijder: "Opdat Hij *ons* lichaam en *onze* ziel van de eeuwige verdoemenis verlost". De genade is *particulier*. Christus heeft geleden alleen voor de gegevenen des Vaders. De goede Herder stelt Zijn leven voor de *schapen*.

En nu kunnen wij zien de *oorzaak* van het lijden. Onze zonde heeft dat gedaan. Daar ligt bij velen de ergernis van het kruis. Wanneer wij zien, wat de oversten doen en de Joden, hoe zij Hem haten en aan het kruis willen slaan, dan kunnen wij wel eens boos worden op die gehate Joden, die zo gehandeld hebben. Maar dan moeten wij zeggen: Neen, wij hebben Hem aan het kruis gehecht. Onze zonden zijn oorzaak, dat Hij zo geleden heeft. Hij is om *onze* overtredingen verwond en om *onze* ongerechtigheden is Hij verbrijzeld.

Daarom is Hij tot zonde gemaakt en met de misdadigers gerekend.

Daarom moest Hij dragen de last van de toorn Gods tegen onze zonde en ongerechtigheid. Want Sion zal door recht verlost worden. *Wij* hebben Hem dat aangedaan. Daarom kunnen wij geen rechte kennis van onze ellende krijgen, wanneer wij de Christus niet zien in Zijn lijden en sterven. Eer God onze zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon. Zo ontzettend is onze zonde. Wat moet het dan zijn, als wij het bloed van de Zoon van God zouden verachten. Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, *de toorn Gods blijft op Hem*. Laten de

mensen toch geen beroep doen op een liefde Gods, die geen liefde is. Wilt gij de liefde Gods kennen? Zie dan Zijn toorn over uw zonde. Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

Het doel van dat lijden.

Christus verlost Zijn volk, door dat lijden, van het eeuwig verderf en geeft ons het eeuwige leven. Hij ving de slagen op, die wij verdiend hebben. Hij heeft de schuld betaald, zodat wij het eeuwig verderf zullen ontgaan. Daarom heeft Hij dat lijden, die smart gedragen, *intensief*, zodat Hij, de Eeuwige, in de tijd, het eeuwigdurende lijden heeft gedragen. Hij heeft de beker, waar de zondaar eeuwig over doet, *ineens* met volle teugen geledigd.

En nu zien wij Zijn lijden en Zijn lijdensweg bij dat licht. Daarom de veroordeling door *Pontius Pilatus*. De wereld moet Hem veroordelen, want God heeft Hem schuldig gesproken in onze plaats. En dan zien wij, dat God alles leidt, ook het woeden van de mensen. Het was de Joden om het even, *hoe* Christus gedood zou worden, als Hij maar uit het midden werd weggedaan. Daarom hebben de inwoners van Nazareth Hem van de steilte willen werpen. Zij hebben Hem willen stenigen, evenals zij later Stefanus hebben gedaan. En wat gebeurt er nu? Pilatus weifelt. Hij weet niet, wat hij zal doen. Daarom neemt hij de toevlucht tot een uiterst middel. Op het feest moet één losgelaten worden. Er is een groot zondaar. Het kruis ligt al voor hem klaar, want Barabbas is een moordenaar, een oproermaker. Hij zal aan het kruis geslagen worden. En nu neemt Pilatus die twee Jezus en Barabbas. Want de Joden zullen dan zeggen, dat Jezus vrij moet. En ziet, het loopt geheel anders en dan komen die Joden meteen op de gedachte van een kruis. Immers Barabbas zou gekruisigd worden en als Pilatus dan vraagt, wat hij doen zal met Jezus, dan schreeuwen ze vol woede: "Laat Hem dan gekruisigd worden." Maar God heeft de leiding.

"Deze, door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen." Zo wordt Hij *veroordeeld*, opdat wij zouden *gezegend* worden. Christus heeft voor ons gedragen de *toorn* Gods, het *oordeel* Gods en de *vloek* Gods, want de dood des kruises was van God vervloekt. En daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft. Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.

GEHOORZAAM TOT DE DOOD

ZONDAG 16

Vraag 40. *Waarom heeft Christus Zich tot in de dood moeten vernederen?*

Antw. *Daarom, dat vanwege de gerechtigheid en waarheid Gods niet anders voor onze zonde kon betaald worden, dan door de dood des Zoons Gods.*

Vraag 41. *Waarom is Hij begraven geworden?*

Antw. *Om daarmee te betuigen, dat Hij waarachtiglijk gestorven was.*

Vraag 42. *Zo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het, dat wij ook moeten sterven?*

Antw. *Onze dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving van de zonden en een doorgang tot het eeuwige leven.*

Vraag 43. *Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis?*

Antw. *Dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat zij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.*

Vraag 44. *Waarom volgt daar: Nedergedaald ter helle?*

Antw. *Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Here Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling, in welke Hij in zijn ganse lijden (maar inzonderheid aan het kruis) gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.*

Christus is gehoorzaam geweest tot de dood, ja tot de dood des kruises. En dan tot de dood in volle omvang. Het leven is *compositie*, *saamstelling* en de dood is *decompositie*, *ontbinding*, losmaking van de door God gelegde banden. Dan wordt losgemaakt de band, die lichaam en ziel verbindt, de band, die ons bindt aan de mensheid en de band, die ons bindt aan God. Dat is de dood in volle omvang. En omdat Christus in onze plaats is gekomen, moet Hij die dood in volle omvang ondergaan, zodat Hij gaat in de *dood*, in het *graf* en in de *hel*.

Christus gaat in de dood.

Christus is gehoorzaam geweest tot de dood. Die dood staat in het middelpunt van Zijn verlossingswerk. Denk aan de sacramenten. Aan de *Doop* — wij worden met Hem begraven door de doop in de dood. Aan het *Avondmaal* — wij vieren gedachtenis van het lijden en sterven van onze Here Jezus Christus. Het brood wordt gebroken en de wijn wordt vergoten.

En daarin komt uit de *ergernis* van het kruis. Hoe licht komt de gedachte bij ons op: Moest het nu zover komen? En er zijn er, die aan het *leven* van Christus genoeg menen te hebben, die Hem louter zien als voorbeeld. Die Zijn sterven niet achten. Waarom niet? Omdat zij niet *zondaar* willen zijn, omdat zij geen schuldbesef hebben en niet kennen de betekenis van de vloek. Moest het dan zover komen? Ja, het kon niet anders. Christus gaat in de dood en is gehoorzaam tot de dood.

Het *moet*, want Hij heeft een *gebod* van de Vader ontvangen. Hij moet met die doop gedoopt worden en hoe wordt Hij geperts tot het volbracht zij. Hij heeft een gebod ontvangen om het leven af te leggen.

Want wij kennen geen verlossing, die in strijd is met de deugden Gods. God is *rechtvaardig*.

Hij is de Rotssteen. Wiens werk volkomen is. Buiten Hem is de zondaar rampzalig. God kan Zichzelf niet verloochenen. Hij is de *Bron* van alle *recht* en de *Handhaver* van het *recht*. Eer Hij de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon. En tegenover de leugen van satan, dat de zonde het goede bewerkt, handhaaft God de *waarheid*. De duivel heeft gezegd: Gij zult niet sterven en God heeft gezegd, dat zij de dood wel zullen sterven. En nu geeft Hij Zijn Zoon. God zal Zijn *waarheid* nimmer krenken, en daarom staat de duivel bij het kruis en hij laat roepen: "Indien gij Gods Zoon zijt, zo kom af van het kruis."

Gods *gerechtigheid* en *waarheid* maken de dood van Christus noodzakelijk. Gods *liefde* maakt de dood van Christus mogelijk. Zijn sterven is niet een natuurverschijnsel, is niet natuurnoodwendig. Voor Christus is Zijn sterven een oordeel, een straf, een vonnis. Want het is onze zonde, die die dood noodzakelijk heeft gemaakt. Hij is door al onze poorten heengegaan, vanaf de ontvangenis en geboorte tot in de dood.

Nu zien wij de *kracht* van de dood van Christus voor ons. De *oude mens sterft met Hem*. Door de dood van Christus krijgt de oude mens de doodssteek. Wij zelf kunnen hem niet doden. Door *Zijn kracht* wordt onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven. Niet door onze kracht, want dan gaan we die oude mens ontzien en zelfs vertroetelen. Dat gebeurt alleen door de kracht van Christus. Ik vermag alle dingen door de mij kracht gevende Christus. En dan is onze dood in strikten zin des woords niet meer nodig. Zie Elia en Henoeh. Christus is in onze plaats geweest in de dood. De ark is in de Jordaan geweest en nu kan al Gods volk doortrekken. *Onze dood* is geen betaling voor de zonde, maar een afsterving van de zonde en een doorgang tot het eeuwige leven. Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou niet vrezem!

Christus gaat in het graf.

God heeft gezegd: Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren. Een begrafenis is echt menselijk, na de zonde. De begrafenis van Christus zegt ons, dat Hij is *echt mens*, *waarachtig mens*.

De wereld kan ook zeggen: Christus is begraven. En dan zet de wereld achter die begrafenis een punt. Dan hebben wij louter *verleden* en geen heden en geen toekomst. Neen, wij hebben hier *Borgtocht*. Christus is begraven in onze plaats. Daarom heeft Hij tevoren er van gesproken. De afgebroken *tempel* zou door Hem in drie dagen worden gebouwd. Evenals "*Jona* drie dagen en nachten in het ingewand van de vis geweest is, zo zou de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten zijn in het hart der aarde. Hij heeft het *gewild*. Hij moest. Hij liet Zich afnemen van het kruis. Hij wilde de begrafenis. Hij wilde in de schoot der aarde zijn. Hij was gehoorzaam. Hij is *het* Tarwegraan, dat in de aarde valt.

Die begrafenis is voor Hem *vernedering*, niet natuur-noodwendig, maar vonnis, straf. En daarom heeft Hij uit ons graf de straf genomen. Hij heeft ons graf geheiligd. Wij moeten begraven worden. Wij worden met Hem begraven, door de doop, in de dood. *Onze oude mens is begraven*.

En nu *moeten* wij niet sterven, maar wij *mogen* sterven. En dan is het graf niet een breken met het verleden. Zo wordt ons graf een akker. Het lichaam wordt *gezaaid*. En dat zaad draagt in zich de belofte van de toekomst, van de oogst, wanneer alle graven geopend zullen worden en de gelovigen worden opgewekt ten eeuwigen leven. Als wij een kind des Heren begraven, dan vervullen wij een roeping, een taak. Dan moeten wij het lichaam zaaien, door het geloof. Wie hier bedrukt met tranen zaait, zal juichen als hij vruchten maait.

Christus daalt ter helle.

Na de dood begint voor de ongelovige het lijden pas. Na het sterven komt de hellesmart. Christus is *niet*, zoals Rome en Luther leren, *na het sterven* gegaan naar de hel. Toen heeft Hij Zijn geest bevolen in de handen des Vaders. Vader in Uwe handen beveel ik Mijn geest. En tot de moordenaar aan het kruis heeft Hij gezegd: Heden zult gij met Mij *in het paradijs* zijn.

Maar wel is *de hel tot Hem gekomen!* Anders zou Hij de dood niet in volle omvang gekend hebben. De helse machten zijn op Golgotha losgelaten. Vooral in die ure van bange duisternis. Drie uur aaneen. Dan wordt Hij van God verlaten. En straks roept Hij met luider stem: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? *De hel is tot Christus gekomen!*

Wij zien nu het grote verschil tussen Christus en de zondaar. In *wezen* is het lijden in de hel gelijk. Hij heeft gedragen *dezelfde straf*.

Dat was voor Hem een vonnis, dat Hij moest dragen, in onze plaats. Hij heeft het gewild en de *hel moest* tot Hem komen met al de verschrikkingen.

Wanneer een zondaar in de hel komt, dan blijft hij daar en hij komt met dat eeuwige lijden *nooit klaar*. Hij moet de straf der hel dragen *extensief*, d.w.z. eeuwigdurend.

Christus komt met dat lijden wel *klaar*. Hij komt er af. Hij neemt het op Zich en betaalt. Hij is de heilige. Hij is de Zoon van God en daarom draagt Zijn lijden een *eeuwig karakter*. De hel kan Hem grijpen, maar *niet vasthouden*. De hel moet Hem weer *loslaten*. Hij heeft de duivel overwonnen. Toen de smarten der hel het hoogtepunt bereikt hadden, was de hel tevens zijn macht over Hem kwijt. Hij heeft afgerekend. Hij heeft het lijden der hel gedragen *intensief*. En daarom kon Hij zeggen en heeft Hij gezegd: *Het is volbracht!* Hij heeft de machtige ontwapend.

Niemand kan dat ten volle indenken, hoe dat is geweest. Maar wij hebben er wel mee te rekenen. En daarom is het zien van de hellesmart, die Christus geleden heeft, zo ontzettend en voor Gods volk zo vertroostend. In onze hoogste aanvechtingen mogen wij verzekerd zijn, dat Hij voor ons de helse straf heeft gedragen en ons van de helse pijn en benauwdheid verlost heeft.

Zo krijgt heel het lijden voor ons rijke betekenis. Wij zien, dat Christus voor ons de dood in volle omvang heeft geleden. Daarom rusten wij alleen in Zijn volbracht werk. Zo grote liefde heeft God ons bewezen. Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Nu kunnen wij zeggen: Ik lag gekneld in banden van de dood, daar d'angst der hel mij alle troost deed missen. Ik was benauwd, omringd door droefenissen, maar riep de Heer dus aan, in al mijn nood: Och Heer, och wierd mijn ziel door U gered! Om dan, ziende Christus, te zeggen: Toen hoorde God, Hij is mijn liefde waardig, de Heer is groot, genadig en rechtvaardig en onze God ontfermt Zich op 't gebed!

DE OPSTANDING VAN CHRISTUS

ZONDAG 17

Vraag 45. *Wat nut ons de opstanding van Christus?*

Antw. *Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken. Ten andere worden ook wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven. Ten derde is ons de opstanding van Christus een zeker pand onzer zalige opstanding.*

De strijd is met kracht aangebonden tegen de *heilsfeiten*. Dat is zo ontzettend. Het klinkt vroom, te zeggen: "Al zou Christus niet opgestaan zijn uit de doden, al is het graf van Hem gesloten gebleven, al is wat het Evangelie zegt niet waar, dat heeft minder betekenis, als Christus maar leeft in mijn hart, en opgestaan is in mij" — maar het is heel goddeloos. Het is ook dwaas, zo te spreken. Wij zeggen toch ook niet: Al zou wetenschappelijk bewezen kunnen worden, dat de zon niet bestaat, dat hindert niet, als ik de warmte maar gevoel. Want dan zou men terecht kunnen zeggen: en iemand kan de warmte van de zon niet gevoelen als de zon er niet is. En zo kan Christus niet in ons leven, als Hij niet is opgewekt. Indien Christus niet is opgewekt, dan is uw geloof tevergeefs, dan zijt gij nog in uw zonden, dan zijn ook verloren, die in Christus ontslapen zijn. De opstanding van Christus heeft rijke betekenis voor Hemzelf en voor de Zijnen. Voor Hemzelf, ziende het werk des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, voor ons, ziende onze rechtvaardigmaking, heiligmaking en heerlijkmaking.

De betekenis van de opstanding voor Christus.

A. *Het werk des Vaders.*

Daarmee moeten wij beginnen, bij het werk des Vaders. Immers God, de Vader, stelt Christus, op de dag der opstanding "in een andere staat". De opstanding is *staats overgang*. En de staat hangt af van de *rechtsbedeling*. De staat is de plaats, waar wij *staan* en door God *geplaatst* zijn, gesteld zijn. God zet ieder op Zijn plaats. Christus is eerst door de Vader gesteld in de staat van vernedering. Hij is tot zonde gemaakt. Hij is met de misdadigers *gerekend*. En nu bij de opstanding heeft de Vader Hem gegeven een andere staat, namelijk de *staat van verhoging*. Daarom heeft de Zoon de Vader gedurig voor Zich gesteld en heeft de Vader gezorgd, dat de Heilige geen verderving heeft gezien. In Filippenzen 2 lezen wij, dat de Zoon Zichzelf vernietigd en vernederd heeft, maar dan staat er *niet*, dat Hij *Zich* verhoogd heeft, neen, daarom heeft *God* hem uitermate verhoogd.

Wij weten, dat de *Vader* een engel gezonden heeft naar de hof van Jozef van Arimathéa. De gevangenis kan de Zoon niet meer houden, de straftijd is voorbij. En nu zendt de Vader, de Rechter, een van Zijn dienstknechten om de *gevangenisdeuren te openen*, opdat de Zoon uitga. En daarom heeft Christus verlangd naar die ure. Hij heeft gebeden: Vader, verheerlijk Uw Zoon met de heerlijkheid, die Hij bij U had, eer de wereld was. God heeft Hem opgewekt, de smarten des doods ontbonden hebbende. De smarten des doods waren de barensweeën voor het leven. Christus is de Eerstgeborene uit de doden. Zijn opstanding is *geboorte*. Hij heeft door Zijn opstanding krachtelijk bewezen de Zoon des Vaders te zijn.

B. *Het werk des Zoons.*

Christus is door de Vader opgewekt en Zelf *opgestaan* uit de doden. De ene staat is nu ten einde, de staat van vernedering. De straftijd is voorbij. Hij heeft nu geen dienstknechtsgehalte meer. Hij is niet meer in de staat van een schuldige, en dat is voor Hem heerlijk.

Wat een overgang is dat voor de Zoon geweest. Hij heeft tevoren er reeds over gesproken, als Hij tot de vijanden zegt: "Breekt deze tempel af en in drie dagen zal Ik hem opbouwen."

Of als Hij zegt: "Gelijk Jona drie dagen en drie nachten in het ingewand van de vis geweest is, zo zal de Zoon des mensen drie dagen en nachten zijn in het hart der aarde."

Voor Christus is de opstanding de kroning tot Koning. Nu doet Hij inderdaad Zijn koninklijke intocht in Jeruzalem. Nu heeft Hij ontvangen het zegel van het Zoonschap, en het bewijs van Zijn Messiasschap.

Dit feit staat *historisch* vast. De duivel verzint de leugen. De mensen hebben *angst* voor de waarheid en *haat* tegen de waarheid en daarom wordt de leugen zo graag geloofd.

Daarom heeft Christus het bevestigd door Zijn verschijningen, opdat wij niet zouden twijfelen. Zelfs Thomas heeft geloofd. Het feit is in de harten der jongeren gegrift.

C. Het werk des Heiligen Geestes.

Ook de Heilige Geest heeft, bij de opstanding van Christus, een taak gehad. Christus is levendgemaakt door de Geest, door de Geest der heiligmaking. De Heilige Geest werkt het leven. Bij de schepping en bij de herschepping. De Heilige Geest gaat in tegen de ontbinding, tegen de dood. Daarom is Hij de *Geest der heiligmaking*. Wie met de dood in aanraking kwam, was onrein. Christus' lichaam is een lijk geweest. En de Heilige Geest heeft niet toegelaten, dat Zijn Heilige verderving heeft gezien. De dood kon Christus nemen, maar niet houden. Hij heeft, o God, van U begeerd het onvergank'lijk leven, Gij hebt het Hem gegeven!

De betekenis van de opstanding voor de Zijnen.

A. De rechtvaardigmaking.

Wij hebben eerst gezien de betekenis van het *feit* der opstanding. Dat is de grond, het fundament. Dat feit te kennen zonder meer, is niet genoeg. Wij moeten hebben het *echte* geloof tegenover de leugen, die juist op Paasfeest zo grote kracht heeft ontwikkeld. Het feit is een vruchtbare bodem voor de heilservaring. Christus heeft de dood overwonnen. Hij is overgeleverd om onze zonden en opgewekt *om* onze rechtvaardigmaking. Onze zonden waren oorzaak, dat Hij is overgeleverd en onze rechtvaardigmaking, het feit, dat God ons, op grond van Christus' werk, heeft vrijgesproken, is oorzaak dat toen het graf van Christus is geopend en de gevangenis opengedaan. Toen wij door God zijn vrijgesproken, heeft de Vader het graf laten openen. Daarom is de engel *toen* gekomen. Als er nog èèn onverzoende zonde geweest was, zou het graf van Christus gesloten zijn gebleven. Indien Christus niet is opgewekt, zo zijn wij nog in onze zonden. Buiten Hem zijn wij verloren! Gode zij dank, de rekening is voldaan. Nu jaagt de dood geen angst meer aan, want alles, alles is voldaan.

B. De heiligmaking.

Er is ook levensgemeenschap met Christus. Hij is één met Zijn volk. Het Hoofd is opgestaan en nu staat het Lichaam ook op. Wij worden met Hem opgewekt tot een nieuw leven. Dat nieuwe leven is kenmerk, dat wij deel hebben aan de opstanding van Christus. Wie roemt in de opstanding van onze Here Jezus en niet strijdt tegen de zonde en niet wandelt in de wegen des Heren, die is niet één met Christus, en behoort niet tot het Lichaam van Christus, en komt Hem niet toe. Wij moeten zijn ranken van de Wijnstok, en dan zal de kracht van Christus in ons leven openbaar worden. Die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht. Alle rank, die geen vrucht draagt, wordt afgesneden en in het vuur geworpen. Kent gij de kracht van de opstanding van Christus? Want nu de Heer is opgestaan, nu vangt het nieuwe leven aan.

C. De heerlijkmaking.

Het open graf van Christus wijst heen naar de open graven, die er ten jongsten dage zullen zijn. Christus is de Overwinnaar van dood en graf. Hij is waarlijk opgestaan. Het graf krijgt niet het laatste woord. Wij zetten er niet een punt achter. De eerste mens Adam is geworden tot een levende ziel; de laatste Adam tot een levendmakende Geest. 1 Cor. 15 : 45. Adam was afhankelijk van spijs en drank. Bij de schepping is bij hem de bloedcirculatie begonnen. Na de val gaat dit door van ouders op kinderen. Adam is geworden tot een levende *ziel*, psyche.

De laatste Adam heeft ook levende ziel aangenomen uit het vlees en bloed van de maagd Maria. Aan het kruis neemt deze bloedcirculatie een einde — de kruisdood. Hij wordt opgewekt en heeft nu een verheerlijkt lichaam. Hij is geworden tot een levendmakende *Geest*, *pneuma*. Hij zal de lichamen der gelovigen opwekken in onverderfelijkheid. Een natuurlijk, *psychisch* lichaam wordt gezaaid, een geestelijk, *pneumatisch* lichaam wordt opgewekt. Een klok, die telkens opgewonden moet worden, is een beeld van het natuurlijk lichaam. Een elektrische klok is een beeld van het geestelijk lichaam. Buik en spijzen worden te niet gedaan, er is geen bloedcirculatie meer.

Dat is de heerlijkmaking. En de opstanding van Christus is een zeker pand van onze zalige opstanding. Dat is de rijkdom van Gods volk, tegenover de armoede der wereld. O, die dag van heil en loon! Dag van jubel, dag van glorie! Als d'in God ontslapen doôn zullen opstaan in victorie! 't Eeuwig Licht is opgegaan! Onze Heer is opgestaan!

OPGEVAREN TEN HEMEL

ZONDAG 18

Vraag 46. *Wat verstaat gij daarmee: Opgevaren ten hemel?*

Antw. *Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden.*

Vraag 47. *Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?*

Antw. *Christus is waarachtig mens en waarachtig God. Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op aarde; maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.*

Vraag 48. *Maar zo de mensheid niet overal is waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?*

Antw. *Ganselijk niet; want dewijl de Godheid onbegrijpelijk (door niets kan worden ingesloten) en overal tegenwoordig is, zo moet volgen, dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is en nochtans (niettemin) ook in haar is en persoonlijk met haar verenigd blijft.*

Vraag 49. *Wat nut ons de hemelvaart van Christus?*

Antw. *Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is. Ten andere, dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons Zijn lidmaten ook tot Zich zal nemen. Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door wiens kracht wij zoeken dat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is.*

De catechismus spreekt heel kort over de opstanding en lang over de hemelvaart. Niet, alsof de hemelvaart van meer gewicht zou zijn, maar omdat, in die tijd, niet over de opstanding en wel over de hemelvaart verschil van gevoelens is geweest. En dat bij de Luthersens, die menen, dat Christus bij de hemelvaart *alomtegenwoordig* is geworden naar Zijn menselijke natuur. Dat de menselijke natuur de eigenschappen van de Goddelijke natuur deelachtig is geworden. En dat is een *principiële jout*, die verstrekkende gevolgen heeft, en daarom grondig bestreden moet worden, zoals de catechismus inderdaad ook doet. Daarom wordt bij de hemelvaart gewezen op het *feit*, op de *strijd* en op het *profijt*. Wij zien welke *verklaring* gegeven wordt, welke *dwaling* bestreden wordt, en welke *toepassing* gemaakt wordt.

Welke verklaring gegeven wordt. Het feit.

Ook hier beginnen wij bij het *heilsfeit*. Maar nu was het nodig van dat feit een nadere verklaring te geven. Immers de Luthersens beweerden, dat de hemelvaart niet is geweest een verandering van plaats, maar een *verandering van toestand*. Wanneer ik een ketel water breng van het ene vertrek naar het andere, is er een verandering van *plaats*. Wanneer ik die ketel water op het vuur laat verdampen, krijg ik een verandering van *toestand*. De waterdamp is dan in heel het vertrek. Welnu, zo is, volgens de Lutherse opvatting, de menselijke natuur bij de hemelvaart *alomtegenwoordig* geworden, zodat Christus nu *overal* is, zowel in de hemel, als ook op de aarde. De hemelvaart is dan niet een verandering van plaats, maar van toestand.

En daartegen gaat de belijder in. Want die afbuiging schijnt niet ernstig te zijn, maar de gevolgen zijn zo ontzettend, zoals ook later in de ethische theologie is openbaar geworden. Wij hebben hier de zonde van het pantheïsme. En ook een overblijfsel van de Roomse zuurdesem, alsof het stoffelijke, het lichaam minderwaardig zou zijn en daarom vergoddelijkt moet worden. En als een rails even afbuigt bij het begin, dan gaan straks de beide treinen,

die eerst een eind naast elkaar gereden hebben, ieder een eigen richting uit en komt de ene trein op een heel andere plaats dan de andere.

Zo hebben wij te letten op de geringste afbuiging van de lijn. De Lutherse theologie heeft machtige invloed gehad, ook in ons land waar men nogal houdt van *import*, zodat ook thans de dialectische theologie invloed heeft, die van dat pantheïsme weer niets moet hebben en in een ander uiterste is gevallen. *Hier* hebben wij de zonde van het pantheïsme. De grens tussen God en schepsel wordt uitgewist en die grens kan nooit worden weggedaan. De zonde van de mens is, dat hij als God wil zijn. Nu moeten wij zuiver onderscheiden. God is de Schepper en wij zijn de schepselen. Ook buiten de zonde is dat zo. God is de eeuwige en wij zijn kinderen van de tijd. Die tegenstelling gaat nooit weg. Die antithese wordt door geen synthese weggenomen. Maar *door de zonde* is een tegenstelling gekomen, niet van natuur en genade, maar van zonde en genade. Tegenover de heilige God staat de zondaar. En daarom is Christus gekomen. Christus is niet gekomen om de mens te vergoddelijken, niet om de Schepper en het schepsel tot één te maken, maar om de van God afgevalen *zondaar* met God te verzoenen. Buiten de zonde zou Christus *niet* gekomen zijn. *Zijn menselijke natuur wordt niet vergoddelijkt*. De feiten zijn werkelijkheid. Hemel en aarde zijn beide *plaatsen*. De hemel is niet een sfeer zwevend, zonder werkelijkheid. Neen, de hemel is het *huis* des Vaders en daarin zijn vele *woningen*. De hemel is Gods troon en de aarde de voetbank Zijner voeten. Christus is *voor de ogen* Zijner jongeren *van de aarde ten hemel* opgeheven en is ons ten goede *daar*, totdat Hij *wederkomt* om te oordelen de levenden en de doden. De hemelvaart is geen verandering van toestand, maar van *plaats*. Daarom is dat feit voor Hem van zo grote betekenis. Hij ontvangt nu de heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, van vóór de grondlegging der wereld.

Welke dwaling bestreden wordt. De strijd.

De dwaling heeft een paar argumenten, die, op het eerste gezicht, van betekenis zijn en dus weerlegd moeten worden. Dat men spreekt van de alomtegenwoordigheid van de menselijke natuur is, omdat men sterke begeerte had, Christus bij *zich* te houden, ook lichamenlijk. Dat is ook de lijn van de valse mystiek. Zo komt men tot de zwevende begrippen.

Allereerst wordt genoemd een *Schriftuurlijk bezwaar* en daarmee staat men in de regel sterk. Christus heeft immers beloofd, dat Hij zal *blijven* bij Zijn volk, tot het einde der wereld. Wat doen wij dan met die belofte, als Hij toch van ons is heengegaan? Hoe hebben wij die tekst dan te verstaan? Hier zien wij tevens, dat het Biblicisme niet voldoende is, omdat het beroep op een tekst zonder meer, toch dwaling kan betekenen. Elke ketter heeft zijn letter.

En er zijn ook andere teksten. Wij moeten *Schrift met Schrift vergelijken*. Christus heeft ook gezegd, dat wij de armen altijd bij ons hebben en *Hem niet altijd*, dat het ons nut is, dat Hij is *heengegaan*. Dat Hij zou *opvaren* tot de Vader. Daarom is er een *schijnbare tegenstrijdigheid*. Christus zegt, dat Hij *blijft* en dat Hij *gaat*. Welnu, naar Zijn menselijke natuur is Hij altijd bij ons en naar Zijn Goddelijke natuur is Hij van ons gegaan. Zo krijgen wij de echte, gezonde mystiek. De ware gemeenschap met onze Here Jezus Christus.

Dan is er ook nog een *dogmatisch bezwaar*. Er wordt gewezen op de verhouding van de beide naturen van Christus. Wij mogen die beide naturen *niet scheiden* en ook *niet vermengen*.

Wanneer wij *scheiden* komen wij tot een dualisme, en tot de koude orthodoxie. Wanneer wij *vermengen* komen wij tot het pantheïsme en de valse mystiek. De dialectische theologie scheidt, de ethische theologie vermengt. Christus is naar Zijn Goddelijke natuur overal en naar Zijn menselijke niet. De Goddelijke natuur is wel waar de menselijke is, zodat wij

hebben de *persoons-éénheid*. Zijn menselijke natuur is in de hemel. Hij is ten hemel gevaren. Loof, loof met waar erkentenis, Zijn naam, die hoog verheven is, dewijl Zijn wond're majesteit door aard' en hemel is verspreid.

Welke toepassing gemaakt wordt. Het profijt.

Wij moeten eerst de grondslag hebben, het fundament, en dan komt het gebouw. Eerst de plant en dan de vrucht, eerst de strijd en dan de rust. Elk dogma heeft een zijde naar de hemel en naar de aarde. Er is een verhouding tot God en tot de mens.

Nu moeten wij eerst de nadruk leggen op het *zijn*. Christus *is* in de hemel onze Voorspreker. Hij is daar onze *mond*. Dat Hij in de hemel is, is ons ten goede. Hij is daar in onze plaats. Hij zegt: Vader Ik wil, dat waar Ik *ben*, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt. Hij zegt: Heilige Vader, bewaar hen in Uw naam. Als wij bidden, Hij bidt voor ons. Als Paulus bidt, neem toch die doorn uit mijn vlees, dan bidt Christus: Vader doe het niet, want ik wil in Mijn dienst een Paulus, die zwak is, omdat Mijn kracht in zwakheid volbracht wordt en dan is Gods genade voor Paulus genoeg. Wij zien hier in de voorbede van Christus ook het geheim van onze onverhoorde gebeden en ook het geheim, dat God doet boven bidden en denken.

Christus is in de hemel. Hij is anders naar de hemel gegaan, dan toen Hij, in de volheid des tijds, uit de hemel op de aarde is gekomen. Hij heeft de menselijke natuur aangenomen en meegenomen. Hij heeft dat lichaam niet als minderwaardig achtergelaten. Dat lichaam is ook niet alomtegenwoordig geworden en vergoddelijkt. Neen, Hij heeft datzelfde lichaam nu in de hemel. Dat is een pand, en nu weten wij, dat wij ook daar zullen komen en dat ook onze lichamen zullen worden opgewekt tot heerlijkheid.

Hij heeft ons ook gegeven een *tegenpand*. De kerk, de bruid heeft Hem een pand meegegeven, ons lichaam, en wij hebben op de Pinksterdag van Hem uit de hemel een tegenpand gekregen, de Heilige Geest. Zo is er niet pantheïstisch, maar echt Gereformeerd, een band tussen de hemel en de aarde. Wij hebben in de hemel onze menselijke natuur, die Hij heeft meegenomen. Wij hebben op de aarde Zijn Geest, Die Hij heeft gezonden.

Zo is er wederzijds contact. Christus is in de hemel onze hoogste Profeet, onze enige Hogepriester, onze eeuwige Koning.

Hij denkt aan Zijn bruid en *de bruid* denkt aan Hem. Hij vergeet ons niet en wij mogen Hem niet vergeten. Er is groot verlangen. De Bruidegom verlangt naar de dag van volkomen verlossing van Zijn volk. En de bruid verlangt bij Christus te zijn, want ontbonden te worden en met Christus te zijn, is zeer verre het beste!

De Bruidegom bidt. En de bruid bidt: Kom, Here Jezus, kom haastelijk. Amen.

DE KONINKLIJKE HEERLIJKHEID VAN CHRISTUS

ZONDAG 19

Vraag 50. *Waarom wordt daarbij gezet: Zittende ter rechterhand Gods?*

Antw. *Dewijl Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zich-zelfen daar bewijze als het Hoofd Zijner Christelijke Kerk, door Wie de Vader alle ding regeert.*

Vraag 51. *Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?*

Antw. *Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet. Daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.*

Vraag 52. *Wat troost u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden?*

Antw. *Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgericht hoofd even Dezelfde, die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel verwachtte, die al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en zaligheid nemen zal.*

De belijdenis spreekt hier de taal van de Heilige Schrift, als gehandeld wordt over het zitten ter rechterhand Gods. Wij lezen in [Psalm 110:1](#): De Here heeft tot mijn Here gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten.

In [Markus 16:19](#) lezen wij: De Here dan is opgenomen in de hemel en gezeten aan de rechterhand Gods.

Christus heeft tegenover de Farizeën zich beroepen op [Psalm 110](#). ([Matth. 22:44](#)). Op de Pinksterdag spreekt Petrus over die Psalm en wijst er op, dat niet David, maar Christus ten hemel is gevaren. En in [Hebreen 1:13](#) wijst de apostel er op dat tot geen van de engelen ooit dat woord uit [Psalm 110](#) gesproken is. Het gaat daarin dus om de koninklijke heerlijkheid van Christus, de *hoge plaats*, die Hij bekleedt, de *rijke zegeningen*, die Hij geeft en de *machtige toekomst*, die Hij tegengaat.

De hoge plaats, die Christus bekleedt als Koning.

Wij maken onderscheid tussen de hemelvaart en het zitten ter rechterhand Gods. Deze zijn twee trappen van verhoging, die niet vermengd mogen worden, maar wel onderscheiden moeten worden. Elia is ten hemel gevaren, maar niet gezeten ter rechterhand Gods. De engelen zijn in de hemel, en Ga-briël, die de hoogste plaats heeft, kan zeggen: Ik Gabriël, die voor God sta. Nadat Christus ten hemel gevaren is, is Hij gezeten aan de rechterhand des Vaders.

Daarom wordt de vraag gesteld: *Waarom wordt daarbij gezet: Zittende ter rechterhand Gods?* Hij is, toen Hij ten hemel gevaren is, door de Vader gezet naast de Vader, aan Diens rechterhand, en daar heeft Hij toen als de Zoon des mensen plaats genomen.

Wij denken hier aan Christus, naar Zijn menselijke natuur, als onze Borg en Middelaar. Hij is de laatste Adam. Wanneer Adam niet gevallen was en boven de engelen geplaatst was, aan de rechterhand Gods, dan zouden wij eerst recht verstaan, welke hoge plaats dat is. En Christus is de laatste Adam. Opdat Hij zich daar bewijze als het Hoofd van Zijn Christelijke kerk, door Wie de Vader alle ding regeert.

De kerk des Heren is te onderscheiden in de *triumferende* en de *strijdende* kerk. Is Christus nu alleen bij de triumferende kerk? Neen, Hij is ook bij de strijdende, want Hem is gegeven *alle* macht in de hemel en op de aarde en daarom is Hij bij ons tot het einde der wereld.

De Vader regeert door Hem alle dingen. De wereldregering is in de handen van Christus. Hij heeft het verzegelde boek geopend. [Openb. 5:5, 7](#). Hij is de Koning der koningen. Het lijkt niet zo en het is wel zo. Nu zien wij nog niet, dat Hem alle dingen onderworpen zijn, [Hebr. 2:8](#). Jozef regeerde over Egypte en zijn regering kwam Israël ten goede. Zo regeert Christus de hele wereld en dat ten goede voor Zijn kerk. Het natuurverbond is ondergeschikt aan het genadeverbond.

Hij regeert bijzonder Zijn kerk. De kerkregering is niet van bijkomstige betekenis. Een reformatie kan roeping zijn, omdat het gaat om het *koningschap van Christus*. Christus is Koning en daarom hebben onze vaders de strijd aangeboden tegen de *reglementen*. Daarom hebben zij in afscheiding en doleantie gezocht de *presbyteriale* kerkregering, Want zij hebben verstaan de betekenis van het zitten aan de rechterhand Gods, niet in naam, maar in volle heerlijkheid, zij hebben gezien de hoge plaats, die Christus bekleedt als Koning.

De rijke zegeningen, die Christus geeft als Hoofd.

Die hoge plaats is voor Christus ten goede, een trap van verhoging, maar ook voor Zijn kerk.

Er is *een rijk van genade*. Christus is het *Hoofd* van Zijn kerk.

De verhouding van Hem tot Zijn volk is *organisch*. Hij is het Hoofd en wij vormen het Lichaam. [Efeze 4:10-12](#). Hij bewijst Zich daar als het Hoofd van Zijn Christelijke Kerk.

Hij giet de hemelse gaven uit. Zo is het ook in het natuurlijke leven. Het voedsel komt door het hoofd, door de mond, tot de maag^de frisse lucht komt door mond en neus, door het hoofd, tot de longen. En zo krijgt het lichaam voedsel en adem. *Alle versterking en verkwikking*, die gij krijgt, ontvangt gij *door uw Hoofd* Jezus Christus. Dat is de *echte geloofservaring* in de organische weg. Dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven *uitgiet*. Dus moeten wij *ontledigd* zijn. Wij worden in het geloof gesterkt, in de weg der middelen. Het geloof neemt de gaven van Christus aan.

Er moet contact zijn. Zeker, het lichaam kan *ziek* zijn, zodat de ademhaling belemmerd wordt en het lichaam voedsel weigert. Dan moet het eerst weer genezen worden.

Christus geeft *gaven*. Ambtelijke en persoonlijke. De geestelijke armoede ligt niet in de uitdeling. Christus is mild in het geven. Maar wij zijn zo gebrekkig in het aannemen. De vraag: Zou het wel voor mij zijn, doet zoveel kwaad. En wij zijn zo traag in het gebruiken en leggen de gaven soms in een zweetdoek, in plaats er mee te werken en te woekeren.

Ook zijn wij niet dankbaar genoeg.

Christus heeft ook het *rijk van Zijn macht*. Wij zijn bij Hem volkomen veilig. Ook de macht, die de vijand heeft, is van Hem. Alle macht is Hem gegeven. Stel u voor, dat Christus zou geven en de vijand zou kunnen roven. Dan zouden wij niets behouden en alles verliezen. Maar dat zal niet geschieden. Hij waakt. Onnaspeurlijk is het wonder van onze bewaring door Hem. Machtig is de vijand en zwak is de kerk. Almachtig is Christus. Alle dingen zullen medewerken ten goede. Niemand zal ze uit Zijn hand rukken. Des Heren sterke rechterhand doet door haar daan de wereld beven, houdt door haar kracht Gods volk in stand.

Met Zijn macht beschut en bewaart Hij ons tegen alle vijanden.

De machtige toekomst, die Christus tegen gaat als Rechter.

Alles werkt heen naar die toekomst. Sommigen beweren, dat de wereldgeschiedenis het wereldgericht *is*. Dat is niet waar. Aan het einde van de wereldgeschiedenis komt het wereldgericht. Zie zo het wereldgebeuren, dat daarop uitloopt. Wat een beroering is er. Hoe machtig is de wereld en toch hoe machteloos tevens.

Die toekomst is van betekenis *voor Christus*.

Dat is de laatste trap van verhoging. Christus komt op de wolken des hemels. Het teken van de Zoon des mensen zal worden gezien. Hij zal Zich openbaren. Hij zal verschijnen in heerlijkheid aan alle mensen. Hij, de Koning der koningen. Hij alleen zal dan groot zijn. Dan zullen allen moeten luisteren naar Hem en zal Hij alleen het woord hebben en de beslissing. Die niet met Hem gerekend hebben, zullen dan sidderen. Wat een toekomst is dat voor Christus Zelf.

Die toekomst is van betekenis *voor de kerk des Heren*.

De strijdende kerk is hier altijd op de achtergrond geschoven door de wereld, gehaat, bespot en veracht. De gelovigen zijn hier in de minderheid. Maar de strijdende kerk kan het overwinningslied nu reeds zingen, omdat zij mag uitgaan van de overwinning van Christus, die zeker is. Zelfs ten tijde van vervolging, ook als de antichrist komt. Dus, wij moeten niet nu tobben, om straks te komen tot de overwinning. Neen, alles werkt heen naar het oordeel. Alle *uitverkorenen* zullen worden toegebracht. Wij steken 't hoofd omhoog en zullen d' eerkroon dragen, door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.

Die toekomst is van betekenis *voor de wereld*.

De maat zal *vol* gemeten worden, de oogst moet *rijp* zijn. De ongerechtigheid zal ook *vol* worden. Dan is gedaan, wat gedaan moest worden. Uit de schepping is gehaald, wat er in zit. De wereld heeft moeten meewerken in wetenschap en cultuur, en de eer en heerlijkheid der volkeren zal ingebracht worden in het nieuwe Jeruzalem. Ook de zondemaat zal vol zijn. Wat in de zondaar is, is tot volle openbaring gekomen. De haat tegen God, de uitgieting van ongerechtigheid, is zo vreselijk, dat de dag der wrake moet komen. En dan zal Christus al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen. Niet *mijn*, maar *Zijn* en daarom mijn vijanden. Zij haten ons, omdat zij Hem haten.

Hoe ernstig is nu de roepstem tot bekering.

Nu is het nog de welaangename tijd. Wij bidden u van Christus wege: Laat u met God verzoenen. Straks worden de boeken geopend. *Objectief*, de boeken van *Gods alwetendheid* en *subjectief* de boeken *der consciëntie*. Hier wordt gesproken van de *uitverkorenen*, om te doen zien de *vrije genade* Gods in Christus. De verkiezing is van eeuwigheid. Die heerlijke toekomst gaat Christus tegen. Hij komt, Hij komt, om d' aard te richten, de wereld in gerechtigheid. Al 't volk, daar 't wreed geweld moet zwichten, wordt in rechtmatigheid geleid.

DE HEILIGE GEEST

ZONDAG 20 (A)

Vraag 53. *Wat gelooft gij van de Heilige Geest?*

Antw. *Eerstelijk, dat Hij tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, mij troost, en bij mij eeuwig blijft.*

Wanneer wij spreken van het geloof in de Heilige Geest, willen wij onderscheid maken tussen de Heilige Geest en Zijn werk. De catechismus zegt eerst, wie de Heilige Geest is: Dat Hij tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. En dan wijst de catechismus op Zijn werk, als er volgt: Ten andere dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwig blijft.

Omdat de kennis van en het geloof in de Heilige Geest van zo groot belang is, zien wij *nu*, wie de Heilige Geest *is*, en in een volgende meditatie, wat speciaal het *werk des Geestes is*. Nu zien wij de verhouding, waarin de Heilige Geest staat tot de Vader en de Zoon. Hij is *waarachtig* God met de Vader en de Zoon. Hij is *gezonden* door de Vader en de Zoon. Hij *brengt ons* tot de Vader en de Zoon.

De Heilige Geest is waarachtig God met de Vader en de Zoon.

Zullen wij het werk des Heiligen Geestes recht leren kennen, dan moeten wij eerst weten, wie Hij *is*. De Drieëenheid Gods vindt sterke bestrijding, ook van de kant van hen, die toch de *namen* Vader, Zoon en Geest gebruiken, ook van de kant van hen, die dwepen met de 12 artikelen des geloofs. De strijd gaat tegen God, tegen Zijn openbaring. De mens maakt zich een god en wil niet leven van de genade der openbaring in Christus.

Vooraf de Heilige Geest moet het ontgelden. Hij wordt verlaagd tot een kracht, tot een kracht van de Heilige God, en daarom wordt Hij genoemd, zo zegt men, heilige kracht of heilige geest. En wij stemmen toe, dat in de Bijbel van het werk des Geestes wel gesproken wordt als van een kracht. Maar Gods Woord zegt ons, dat de Heilige Geest is een *Persoon*, Die Trooster wordt genoemd, spreekt, wil, leert, indachtig maakt. De Heilige Geest is ook niet een algemeengeest, zoals de geest des tijds, de geest der eeuw. Neen, de Heilige Geest is de *derde Persoon* van het Goddelijk Wezen, tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God. Ik geloof *in* de Heilige Geest.

En dat stellen wij met klem voorop. De Heilige Geest is, evenals de Vader en de Zoon, waarachtig God. De Vader is van Zichzelf, de Zoon wordt eeuwig gegeneerd door de Vader, en de Heilige Geest gaat uit van de Vader en de Zoon. Dat is geen dogmatisme. Deze waarheid hangt ten nauwste samen met de kern van de godsdienst en is van het hoogste gewicht.

Theologisch, want door het anders te zeggen wordt de eer van God aangerand en de Drieënige, de waarachtige God, verworpen, door de critiek van het eindige en zondige mensenverstand.

Soteriologisch, want er is geen gemeenschap met Christus en de Vader dan *door* de Heilige Geest. En wat zou het dan zijn, als de Heilige Geest was een kracht, een schepsel of een gemeenschappelijke geest in de gemeente, zonder hoofdletter liefst. Dan is alles *illusie*. Dan is uw geloof ijdel. Met de Godheid van de Heilige Geest staat en valt de leer van de Drieëenheid, ons zo trouw en duidelijk geopenbaard. Dan valt het mysterie van het christendom, het hart van de godsdienst, de waarachtige en echte gemeenschap van ons

met onze God. Wij geloven en belijden ook, dat de Heilige Geest uitgaat van eeuwigheid van de Vader en de Zoon (Art. 11, NGB).

NGB, Artikel 11 - De godheid van de Heilige Geest

Wij geloven en belijden ook dat de Heilige Geest van eeuwigheid van de Vader en de Zoon uitgaat. Hij is niet gemaakt of geschapen en ook niet voortgebracht; wij kunnen alleen maar zeggen: Hij gaat van beiden uit¹.

In orde is Hij de derde Persoon van de Drieëenheid, van éénzelfde wezen, majesteit en heerlijkheid als de Vader en de Zoon, echt en eeuwig God, zoals de Heilige Schriften ons leren².

¹ Joh. 14:15-26; Joh. 15:26; Rom. 8:9. ² Gen. 1:2; Matth. 28:19; Hand. 5:3-4; 1Kor. 2:10; 3:16; 6:11; 1 Joh. 5:6.

De Heilige Geest wordt gezonden door de Vader en de Zoon.

De Drie Personen van het Goddelijk Wezen zijn nooit los van elkaar. Wij spreken van het Goddelijk Huisgezin. Daar is een volheid van leven. God Drieëinig is de Volzalige in Zichzelf. Daarom is de *schepping* het werk van de Drieënige God. De Vader schept door het Woord, terwijl de Heilige Geest broedt op de wateren. Daarom is het werk der *verlossing* het werk van de Drieënige God. De Vader zendt de Zoon, Die gezalfd wordt door de Heilige Geest.

Daarom is de *heiligmaking* het werk van de Drieënige God, want de Vader en de Zoon zenden de Geest der heiligmaking.

En dan op de Pinksterdag wordt de Heilige Geest gezonden van de Vader, op de voorbede van de Zoon, Die gezegd heeft: Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster zenden, namelijk de Geest der waarheid.

Nu woont de Heilige Geest in de kerk. De woonplaats was eerst in de hemel en nu *in de kerk* des Heren, om de bruid toe ' te bereiden voor de komst van de Bruidegom. Zo verstaan wij, dat Paulus verhinderd wordt het Woord in Azië te spreken, dat de Geest het hem niet toeliet, omdat de Heilige Geest, Die in de kerk is, wilde gaan naar Europa, om daar Zijn arbeid te beginnen.

Daarom moet Petrus gaan naar Cornelius, de kerk gaat tot Cornelius. En al heeft een engel gesproken van gebedsverhoring, *niet eerder* daalt de Heilige Geest op hen, dan wanneer Petrus daar is en *de Christus* gepredikt heeft. De Heilige Geest wordt gezonden door de Vader en de Zoon.

Van de Vader en de Zoon.

Niet los van elkaar. Van beiden gaat de Heilige Geest uit. Daar is geweest een felle strijd tussen de Oosterse en Westerse kerk over de kwestie, of de Heilige Geest uitgaat alleen van de Vader, zoals het Oosten leerde, of ook van de Zoon (*Filioque*), zoals het Westen leerde. En dat is een strijd van grote betekenis geweest. De Heilige Geest gaat uit van de Vader en de Zoon. Als de Heilige Geest alleen zou uitgaan van de Vader, dan komt men tot de valse mystiek, dan krijgen wij woorden buiten de Christus, dan krijgen wij apart bezoek, los van Christus, dan heeft het Woord geen betekenis meer, dan vinden modernen en religieuzen elkaar. Dan is de kracht van het borgtochtelijk werk van Christus weg. En Hij heeft gezegd, dat de Heilige Geest het uit het Zijne zou nemen. Dan zouden wij allerlei teksten en gegevens en woorden krijgen, los van het Woord, los van de Christus, niet te controleren. Wanneer gij de Heilige Geest hebt ontvangen, dan hebt gij Die ontvangen als een gave van de Vader en de Zoon. Dan is de Drieënige God uw God en werkzaam in uw leven, dan zijt gij verbonden aan de enige en waarachtige God.

De Heilige Geest brengt ons tot de Vader en de Zoon.

Het oorspronkelijke wordt, als vrucht van het offer van Christus, door Hem weer hersteld. Hij legt de band aan de Christus Gods. Door het geloof verenigt Hij u met de Christus en zo met de Vader. Niemand kan zeggen, dat Jezus de Here is, dan door de Heilige Geest en niemand komt tot de Vader dan door de Zoon. Door het geloof verbindt de Heilige Geest de rank en de wijnstok. Hij werkt de wedergeboorte, zodat wij worden kinderen des Vaders, het eigendom van Christus. Altijd komt weer uit de verhouding, waarin wij staan tot de Drieënige God. Dat zien wij bij de doop, als wij in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes gedoopt worden.

En dan gaat de Heilige Geest *troosten*. Door onze zonden komt er scheiding. De pijpjes in de kandelaar kunnen wel eens verstopt raken. Dan brandt het licht niet helder. Maar de Heilige Geest zal de rokende vlaswiek niet uitblussen, en weer helder doen branden. De Heilige Geest brengt u met uw zonden, altijd weer tot de Zoon en zo tot de Vader.

Daarom is de zonde tegen de Heilige Geest zo ontzettend. Dat is niet het bedroeven van de Heilige Geest. Neen, de zonde tegen de Heilige Geest is zo vreselijk, omdat de mensen, die haar bedrijven, eerst genoten hebben van de weldaden, die het volk des Heren bezit. Zij hebben niet gegeten, maar wel *geproefd* en zij vonden het lekker. Maar dan vallen zij af, dan vloeken zij God, dan haten zij Gods volk. Dan noemen zij leugen wat de waarheid is, dan verharden zij zich, willen zij zich niet meer bekeren. Zij krijgen nooit berouw en daarom ook nooit vergeving. Zij worden verstokt in de zonde. En daarom is het tot rijke troost voor aangevochtenen, dat zij mogen weten, dat zij de Heilige Geest wel bedroefd hebben, maar toch de zonde tegen de Heilige Geest niet hebben bedreven.

De Heilige Geest leidt ons! Hij voltooit, wat Hij begin. Hij laat niet varen het werk Zijner handen. De Heilige Geest brengt u tot de Zoon, en Deze zegt: Niemand zal ze uit Mijn hand rukken. De Zoon brengt u tot de Vader, Die de Zijnen in Zijn handpalmen heeft gegraveerd. De zaligheid is vast, want zij is het werk van de Drieënige God, Vader, Zoon en Heilige Geest!

HET WERK VAN DE HEILIGE GEEST

ZONDAG 20 (B)

Wij moeten eerst weten, wie de Heilige Geest *is*, en dan pas kunnen wij recht zien, welk *werk* Hij verricht. Immers ons uitgangspunt moet goed zijn. Dan ook krijgt dat werk voor ons meer betekenis, en zullen wij de Drieënige God verheerlijken.

En dat werk des Geestes wordt wel eens op de achtergrond gedrongen, of te veel beperkt. Wij hebben het Woord Gods te lezen. God Zelf zegt ons, Wie Hij is en wat Hij doet. Gods Woord leert ons, wat het werk des Geestes is. Wij zien de Heilige Geest en de *schepping*, de Heilige Geest en de *herscheping*, de Heilige Geest en de *gelovigen*.

De Heilige Geest en de schepping.

De Heilige Geest is de derde Persoon van het Goddelijk Wezen. Niet maar een kracht, doch een Persoon. Wij geloven *in* de Heilige Geest. Hij is te zamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God.

De schepping, de verlossing en ook de heiligmaking is het werk van de Drieënige God. Dus ook van de Heilige Geest.

Immers, het gevaar is zo groot, dat wij het werk des Heiligen Geestes *beperken* alleen tot de wedergeboorte. En hoe arm zijn wij dan!

Daarom gaan wij terug tot de schepping. En de Geest Gods zweefde op de wateren. De materie, de stof is van God de Vader. De gedachte, die in elk schepsel ligt, is door de Zoon, Die genoemd wordt het *Woord* Gods en de Heilige Geest werkt levenwekkend, bezielend. Alle leven, dat op aarde wordt gevonden is van God de Heilige Geest. Ook het leven in de onbezielde natuur. Ook het leven van planten en sterren, het leven in de dieren, en in de bacteriën. Ook het leven in de mensen, het levensprincipe, het redelijk bewustzijn is van de Heilige Geest. En dat niet alleen bij de schepping, ook na de zonde.

Zendt Gij Uw Geest uit, zo worden zij geschapen, en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks (Ps. 104:30). Door Zijn Geest heeft Hij de hemelen versierd (Joh. 16:13). Door het Woord des Heren zijn de hemelen gemaakt en door de Geest Zijnsmonds al hun heir (Psalm 33:6).

Van de Heilige Geest is het *speciale*. Het broeden op het geschapene, de schepping van het heir des hemels, het versieren der hemelen, de bezieling van mens en dier, en het leiden van de schepping naar Gods raad.

Gods Woord leert ons meer. Dat de Heilige Geest ook werkt de *bijzondere bezieling en bekwaamaking*. In Exodus 31 : 2 v.v. [Exo 31:2-5]. lezen wij: "Zie Ik heb met name geroepen Bezaliël, de zoon van Uri, de zoon van Hur, van de stam van Juda. En Ik heb hem *vervuld met de Geest Gods*, met wijsheid en met verstand en met wetenschap, namelijk in alle handwerk; om te bedenken vernuftige arbeid." De Heilige Geest bekwaamt dus tot dat werk, om de tabernakel te maken. Die gaven worden ook gewrocht door de Geest. Wij zien, dat Saul, als hij koning wordt, ook *ambtelijke* gaven ontvangt van de Heilige Geest, Die later weer van Saul is geweken, en die Geest zou niet geweken zijn, als daarmee zaligmakende gaven werden bedoeld. Dus alle gaven en krachten, ook die in de wereld gevonden worden, al dat mooie werkmateriaal, dat God de mensen heeft gegeven, wordt gewrocht door de Heilige Geest, zodat de wereld bestierd wordt tot dat doel, en tot de verwerkelijking van dat plan, dat God in Zijn raad heeft gegeven. Het *natuurverbond is vrucht van de vervulling van het werkverbond door Christus*, en staat in dienst van het genadeverbond.

De Heilige Geest en de herschepping.

Nu komt het bijzondere terrein van werkzaamheid van de Heilige Geest. Niet alleen bij de schepping, ook in de herschepping is Hij werkzaam.

Ook hier is van Hem het bijzondere, de levenwekking, de gaven en krachten, welke de Heilige Geest geeft, als vrucht van het verlossingswerk van de Christus.

Allereerst denken wij hier aan de *inspiratie*. De Heilige Geest heeft hen, die gesproken en geschreven hebben, *gedreven*. Bij het spreken heeft Hij hen gedreven, zodat wij hebben de *woord-inspiratie* en ook bij het *schrijven*, zodat wij hebben de *Schriftinspiratie*. Hij is de Geest van Christus. Die het genomen heeft uit het bewustzijn van de Christus. Want de Geest van Christus getuigde in hen. De Heilige Geest heeft de gedachten Gods uit Zijn raad gegeven in het Woord Gods.

Dan is de Heilige Geest *op Christus* gekomen bij de zalving, bij de doop. En de Heilige Geest heeft Christus bekwaamd tot de ambtelijke taak, waartoe Hij geroepen is geworden. Door deze zalving heeft Christus het grote werk verricht.

Dan is de Heilige Geest *uitgestort op de Pinksterdag*. Hij is gezonden van de Vader en de Zoon, om het verlossingswerk van Christus toe te passen.

Nu is er wel verschil tussen de werkzaamheid des Geestes onder de oude dag en onder het nieuwe verbond. Onder het Oude Testament had de Heilige Geest de *woonplaats in de hemel* en zo vanuit de hemel werkte Hij op aarde. Zoals de regen neerdaalt op het land Kanaän en zo het land vruchtbaar maakt, maar telkens moet de regen weer vallen.

Na de uitstorting des Heiligen Geestes werkt de Heilige Geest *van uit de kerk*. Hij woont in de kerk en werkt zo door de kerk, evenals *de Nijl* door Egypte stroomt en tevens het land vruchtbaar maakt. Daarom laat de Heilige Geest Paulus niet toe, in Bithynië te blijven, de Geest wil naar Europa.

Daarom is de *zending* niet het werk van een vereniging, maar *van de kerk* des Heren, die de woonstede is van de Heilige Geest. De Heilige Geest werkt in de kerk en door de kerk. Hij bereidt de bruid voor op de komst van de Bruidegom. De Geest en de bruid zeggen: Kom, Here Jezus, ja kom haastiglijk.

De Heilige Geest en de gelovigen.

Nu komen wij van het gemeenschappelijke tot het individuele. Wij mogen het éne niet nemen ten koste van het andere. De gemeente is de woonplaats des Geestes en lichaam en ziel zijn tempelen des Heiligen Geestes. Wat een weldaad. Hij neemt de gaven en zegeningen uit Christus en deelt ze ons mee. Hij verbindt ons door de wedergeboorte en het geloof aan de Christus, en als de ranken zijn in de wijnstok, dan gaan de sappen in die ranken. Wie in Christus blijft, draagt veel vrucht.

De Heilige Geest werkt de honger en dorst naar de gerechtigheid van Christus. Hij woont in u. Hij troost ons, zoals een moeder troost.

Nu zijn er velen, die verlangen kunnen naar een tijd, dat het weer zou zijn, als toen de Heilige Geest is uitgestort. Dat is in de grond der zaak *dwaasheid*. Wie verlangt nu, dat in de Rijn in ons land dezelfde stroomversnellingen en watervallen zullen zijn, die er ook zijn als de rivier afstort van de bergen? Wanneer een stroom komt van de bergen, dan hebt gij het *geweldige*. En straks stroomt diezelfde rivier heel rustig en kalm en de schepen varen

daarop. Zo is de Heilige Geest op de Pinksterdag *uitgestort*, maar nu is de werking des Geestes *rustig*, zonder bijzondere tekenen en wonderen.

Maar in *wezen* is het werk des Geestes gelijk. Het is immers hetzelfde water en dezelfde stroom in Zwitserland en in ons land.

Het kan zijn, dat iemand heeft bijzondere gaven. Gebedsgaven, gaven om te vermanen en te troosten, te leiden, te spreken en dat hij toch niet heeft de zaligmakende gaven des Heiligen Geestes. Zoals Judas en Saul.

Dat brenge ons tot verootmoediging. Laat ons de Geest niet bedroeven, maar ons overgeven aan Zijn troostvolle leiding door dit leven.

Dan zoeken wij het niet in uitwendigheden, maar in de Christus. Dan weten wij, dat de Heilige Geest het uit de Christus neemt. En wij roemen in het kruis van de Christus, in het werk van de Drieënige God.

Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid, in der eeuwigheid.

DE KERK

ZONDAG 21 (A)

Vraag 54. *Wat gelooft gij van de heilige algemene Christelijke Kerk?*

Antw. *Dat de Zoon Gods uit het ganse menselijk geslacht Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord, in enigheid des waren geloofs, van de beginne der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levend lidmaat ben, en eeuwig zal blijven.*

Het vraagstuk van de kerk is van groot gewicht. Onze belijdenis spreekt daarvan in artikel 27—29. In artikel 29 worden de kenmerken van de ware kerk genoemd, ook de merktekenen der christenen, en de merktekenen van de valse kerk. De *norm*, voor de kerk ligt *niet* in de *geschiedenis*, want de geschiedenis moet zelf beoordeeld worden naar het Woord des Heren. De kerk kan *ook niet uit de kerk* gekend worden, dan toch komt de kerk op één lijn te staan met de secte. Neen, de norm ligt *alleen in het Woord van God*, of, zoals onze belijdenis zegt: "Kortelijk, zo men zich aanstelt naar het zuivere Woord van God, verwerpende alle dingen, die daartegen zijn, houdende Jezus Christus voor het enige Hoofd." Zo zien wij en beoordelen wij al die kerken, die zich met de naam der kerk bedekken. Want er kan zijn *verbastering* (deformatie), *scheuring* (schisma) en ook *haeresis* (ketterij).

De kerk is het eigendom van Jezus Christus.

Het onderwerp van de kerk is van grote betekenis. Beschuldiging na beschuldiging wordt tegen de kerk des Heren gericht. Er wordt van de kerk veel kwaads gezegd. Zij moet het ontgelden. Wie inderdaad de zonden recht ziet, zegt niet: de kerk heeft gezondigd, maar *wij* hebben gezondigd.

Wanneer wij zien, dat de gelovigen één moeten zijn en dat er zoveel versnippering is, mogen wij nooit de eenheid zoeken ten koste van het beginsel. Een gezond geloofsleven is geen belemmering, maar voorwaarde voor de rechte beoefening van de gemeenschap der heiligen. Een gezond kerkelijk leven is geen belemmering, maar voorwaarde, om te zoeken de eenheid van allen, die buigen voor het Woord van onze God. Onze belijdenis zegt, dat wij door ons af te scheiden van degenen, die niet van de kerk zijn, onderhouden *de enigheid* der kerk.

De oorsprong van de kerk ligt in God. In de *verkiezing*. De kerk is geen vinding van mensen. De kerk is het eigendom van onze Here Jezus Christus, Hij is het Hoofd en de kerk is het Lichaam van Christus. Dat is organisch, zodat wij de gelovigen niet zien als losse individuen, los naast elkaar, die wij kunnen optellen, maar als lidmaten. De hand kan tot de voet niet zeggen: Ik heb u niet van node. Dit tegenover het individualisme, dat bij secten en gezelschapsmensen hoogtij viert.

De kerk op aarde heeft een zichtbare en een onzichtbare zijde. De kerk is *onzichtbaar* door het geloof in Christus. De kerk is *zichtbaar* door haar belijdenis en wandel.

Wij kunnen hier wel *onderscheiden*, maar mogen de zichtbare en onzichtbare kerk nooit scheiden.

Immers een onzichtbare kerk zonder de zichtbare kerk zou zijn geestelijke hoererij. De bruid van Christus mag hier niet verschijnen, zonder het door haar Bruidegom gegeven kleed.

En een zichtbare kerk zonder onzichtbare zou zijn een lijk, derhalve dood.

Wij moeten de kerk kennen, in haar optreden te midden van de wereld, als de kerk van onze Here Jezus Christus.

Christus heeft Zelf de *ambten* ingesteld. Hij heeft Zijn apostelen de opdracht gegeven, de kerken te institueren. Hij Zelf schrijft aan *de engel* van de gemeente in Klein Azië. Hij richt zich in Zijn brieven tot een *bepaald adres*. Niet aan twee adressen in een plaats. De plaatselijke kerk is zelfstandige openbaring van het lichaam des Heren en dat Lichaam mag niet gescheurd worden. Wij hebben te vragen waar de *wettige* openbaring is van dat Lichaam van Christus.

De kerk is de vergadering der gelovigen.

De kerk heeft van God ontvangen een *centrale* plaats in 't leven.

Zij heeft het Woord Gods te brengen, en dat Woord des Heren moet met gezag worden gepredikt, opdat het door de uitverkorenen, krachtens het ambt der gelovigen, wordt uitgedragen en toegepast *in alle levensverbanden*. Zo komen wij van het middelpunt tot de omtrek. En heeft de kerk, als vergadering der gelovigen, een centrale plaats, te midden van de wereld, om te zijn als een stad op een berg, die niet verborgen kan blijven.

Christus is haar Hoofd en haar Koning. Hij zal zeggen, *hoe* de kerk zich moet openbaren. Daarom ook zal de kerk er altijd zijn, omdat Christus een eeuwig Koning is, Die zonder onderdanen niet zijn kan.

De kerk is de *verzameling* der gelovigen. Christus verzamelt de gelovigen tot één kudde (congregatie).

De kerk is ook de *vergadering* (coetus) der gelovigen, die tot taak hebben samen te vergaderen. Daaruit mag geenszins volgen, dat elke vergadering van gelovigen de naam kerk mag dragen. De gelovigen kunnen ook samenkomen in een *conferentie*, ook in een *secte*, ook in een *gedeformeerde kerk*. Maar zij hebben een roeping. De gelovigen behoren bij de kudde en moeten zich voegen bij de kudde. Niemand behoort op zijn eigen persoon te staan. Allen zijn *schuldig*, zich daar bij te voegen, onderhoudende de enigheid der kerk.

De vraag is, of wij zoeken de *wettige* openbaring van het lichaam van Christus. De ware kerk moet de drie kenmerken bezitten. De pluriformiteit, die niet anders is dan pluraliteit, is *tegen* het Woord van Christus, Die wil dat allen één zullen zijn. Niet de geschiedenis, maar Gods Woord, geeft de norm voor ons kerkelijk leven.

Aan de kerk zijn de woorden Gods toebetrouwd. Christus wil, door de kerk en in de kerk, als vergadering van de gelovigen, de sacramenten uitdelen tot versterking van het geloof, in de gemeenschap der heiligen.

De kerk is de moeder der gelovigen.

De kerk is niet alleen de vergadering der gelovigen, zij is ook de moeder der gelovigen. Wij hebben God tot een Vader en de kerk tot moeder. Welke is ons aller moeder. En daarom heeft zij als moeder een taak van Christus ontvangen.

Wie Christus toebehoort, heeft in gehoorzaamheid te wandelen. Wij mogen het kerkelijk leven niet inrichten naar eigen goedvinden. Wij mogen geen menseninzettingen stellen boven het Woord des Konings. God wil geen eigenwilligen godsdienst. Hij zal zeggen, *hoe* het moet.

Nu zijn er ook in andere kerken gelovigen. En er wordt vaak op die mensen gewezen, die soms in hun leven tot een voorbeeld zijn. Daar komt bij, dat velen, die tot de ware kerk

behoren, soms niet leven naar de ordinantie van Christus. Zij berokkenen, vooral bij jonge mensen, veel schade. Maar de maatstaf ligt niet in het individu. Christus wil, dat al de gelovigen Hem gehoorzaam zullen zijn. En op die *gehoorzaamheid* ook in ons kerkelijk leven leggen wij alle nadruk. Gehoorzamen is beter dan offerande en opmerken dan het vette der rammen. Christus wil, dat in Zijn kerk het *Woord* zuiver wordt gepredikt, dat de *sacramenten* bediend worden naar Zijn instelling en dat de *tucht* wordt gehandhaafd, om de zonden te straffen.

Zo strijden wij tegen *kerkisme*. Aan kerkisme maken zich schuldig, die om de ere Gods niet geven, die eigen gebouw stellen boven de eis van Christus. Kerkisme vindt men daar, waar eigenwillige godsdienst wordt gevonden.

Wij hebben ook te strijden tegen *onkerkelijkheid*. Bij velen is een slap kerkelijk leven. Zij gaan slechts eenmaal op tot de dienst des Woords. Zij menen dat aan hun stand verschuldigd te zijn. Maar zij zondigen tegen de ordinantie des Heren. Zij mogen de onderlinge bijeenkomsten niet nalaten. Slapheid van kerkelijk leven wreekt zich in de geslachten.

Dan hebben wij de *eenheid* te zoeken en er om te bidden. Wij zoeken de eenheid met allen, die ook in het kerkelijk leven willen buigen voor het volle woord des Heren.

Ik ben een vriend, ik ben een metgezel van allen, die Uw Naam ootmoedig vrezen en *leven naar Uw Goddelijk bevel!*

De kerk is de moeder der gelovigen. Wij behoren tot het gezin.

De moeder heeft de taak de kinderen te voeden en op te voeden. De moeder heeft de taak voor haar kinderen te waken en hen te leiden. De kerk zal ook zalig zijn in het baren van kinderen. In de veelheid der onderdanen is des Konings heerlijkheid, 'k Waar liever in mijns Bondgods woning een dorpel-wachter, dan gewend, aan d'ijd'le vreugd in 's bozen tent.

DE WELDADEN VAN DE KERK IN DIT LEVEN

ZONDAG 21 (B)

Vraag 55. *Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?*

Antw. *Eerstelijk, dat de gelovigen, allen en iegelijk, als lidmaten aan de Here Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben. Ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden.*

Vraag 56. *Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?*

Antw. *Dat God, om des genoegdoens van Christus wil, al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmede ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenke, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.*

In Zondag 21 wordt gesproken over de kerk, over de gemeenschap der heiligen en over de vergeving der zonden. Dat is wel wat veel. Daarom willen wij nu het tweede gedeelte van die Zondag behandelen. En toch is het van de opstellers zeer juist gezien, dat zij dit alles in één afdeling hebben behandeld. Waarom? Omdat de gemeenschap der heiligen en de vergeving der zonden zo gemakkelijk *losgemaakt* worden van de kerk en dat kan en mag niet geschieden. Immers de gemeenschap der heiligen en de vergeving der zonden zijn *weldaden, die God geeft aan Zijn kerk* en zo in die weg aan ieder, die tot de ware lidmaten van die kerk behoort. Wij mogen en kunnen die weldaden niet los maken van de kerk des Heren, die ze heeft ontvangen.

Wij zien de gemeenschap der heiligen als gave, als mandaat, en de vergeving der zonden als genadegift.

De gemeenschap der heiligen als gave.

De gemeenschap der heiligen is een gave, die God heeft gegeven aan Zijn kerk. Wij moeten de gemeenschap der heiligen in de eerste plaats zien als een *voorrecht*, dat ons is gegeven. Immers, het gaat ook hier om de eer van onze God. Wij gaan terug tot de *schepping*. God heeft de mens geschapen naar Zijn beeld en gelijkenis, en Hij heeft uit éne bloede het ganse menselijke geslacht gemaakt. Eva is uit Adam. Daar is dus een organisme. Wij kunnen de door God gewilde en geschapen mensheid vergelijken met een boom, die vol takken is.

En nu is de zonde gekomen. En door de zonde is de scheuring gekomen. Satan werkt niet organisch, maar verdervend. Hij breekt en slaat uiteen. Hij verdeelt, wat bij elkaar behoort. Hij bewerkt het *individualisme*. En dat zal het ontzettende wezen in de hel, dat allen zullen zijn *tegen* allen en dat alles uit elkaar zal spatten, dat zij God zullen haten en elkander zullen haten. Satan krijgt de losse takken. Het *individualisme ten top*.

En nu komt Christus! Hij is van God gegeven als de *laatste Adam*, die de duivel zal overwinnen en ook heeft overwonnen. Hij is de Herschepper, Die herstelt, wat verscheurd is. Hij is gekomen om de *mensheid* te behouden, al gaan veel mensen verloren. Christus redt de *boom* der mensheid en de duivel neemt de meeste takken mee naar de hel, maar de boom van het menselijk geslacht, ook besnoeid, blijft behouden. Want Christus is de Wijnstok en wij zijn de ranken. Hij is het Hoofd en de Kerk is het lichaam.

Dat is de *gemeenschap der heiligen* in de ware zin des woords. De wereld kent ook gemeenschap, maar het is altijd gemaakte gemeenschap, zoals een bundel pijlen samen verbonden is, maar geen eenheid vormt. Eendracht maakt macht, maar er is geen organische eenheid. Die wordt gevonden bij het volk des Heren. De kinderen Gods zijn

ranken aan de wijnstok. De gelovigen allen en een iegelijk hebben, als lidmaten, aan de Here Christus en al zijn schatten en gaven gemeenschap. De *gemeenschap* der heiligen is een *gave*. Alle uitverkorenen, hoe onderscheiden ook, en waar zij zich ook bevinden, hebben dit gemeen, dat zij deel hebben aan Christus, dat zij kennen een en hetzelfde leven, dat zij bezitten dezelfde Geest.

Al hebben zij elkander nooit gezien, al zijn zij geheel verscheiden van karakter en positie, zij zijn toch één, broeders en zusters van een en hetzelfde huis. Zij hebben allen deel aan de schatten en gaven van onze Here Jezus Christus.

De gemeenschap der heiligen als mandaat.

Bij de gemeenschap der heiligen kunnen wij ook spreken van "Gabe" en "Aufgabe". Van een gave, die wij hebben gekregen en een *opdracht*, een *mandaat*, dat God ons ook heeft gegeven. Die beide kunnen niet los van elkaar worden gemaakt. De gemeenschap der heiligen is ook *roeping*. Wie gaven heeft ontvangen, moet ze gebruiken.

Christus geeft aan de lidmaten gaven. Hij deelt ze uit door de Heilige Geest. En dat doet Hij niet willekeurig. Neen, de gaven worden ons geschonken naar de plaats, die wij hebben ontvangen. Elk lidmaat heeft een bepaalde plaats en taak van God ontvangen. Christus geeft de gaven naar de *mate des geloofs*, in verband met de taak, die gij moet vervullen. Elke gave is openbaring des Geestes.

Bij de gemeenschap der heiligen wordt veel geklaagd. Vroeger, zo zegt men, was het zo anders. Het is nu zo koud. Gij ontvangt zo weinig. De klachten zijn vele. Maar weet gij wel, dat de oorzaak bij ons ligt? Wij zelf moeten beginnen. *Elk moet zich schuldig weten*, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden.

Vraag dus niet in de eerste plaats: Wat kan ik *krijgen*? Dat is een egoïstische vraag. Neen, vraag in de eerste plaats: Wat kan en mag en moet ik *doen*? Wat is de taak, die God mij heeft gegeven, op die plaats, waar Hij mij heeft gesteld? En aan die taak mag niemand zich onttrekken. Niemand, ook niet hij, die denkt, dat hij geen gaven heeft. Verberg uw talent nooit in een zweetdoek, want gij weet, dat Christus zich dan vertoort. Wie heeft, zal ontvangen en wie niet heeft, van die zal genomen worden, ook wat hij heeft. De akker *heeft* het zaad, en nu ontkiemt het en draagt vrucht. Wie heeft, zal ontvangen.

Wanneer op een asfaltweg zaad gestrooid is, dan *heeft* die weg dat zaad *niet*. Het wordt vertrapt, door de vogels opgepikt of met een bezem weggeveegd. Ook zal genomen worden, wat hij heeft. De zegenende ziel zal worden vet gemaakt. En dan komt er groei en zal de gemeenschap der heiligen ook als mandaat gezien en beoefend worden. Zo geeft gij en gij zult veel ontvangen.

Alle gaven moeten *ondergeschikt* gemaakt worden aan de *liefde*, die is de meest uitnemende gave. Dan gaan wij niet pronken met onze gaven.

De gemeenschap der heiligen is een voorrecht, dat God aan de kerk heeft gegeven. In de eerste plaats taak van de kerk. Het is een groot verzuim, tot verdieping van het geestelijk leven te werken, *los van de kerk*. Dat is het gevaar van de gezelschappen, ook van de intellectuele gezelschappen, ook van de "élite" gezelschappen. Neen, zie dan de eerste christengemeente. Daar was liefde, eenheid, gemeenschap der heiligen. Daar werd het mandaat gekend. En zo wordt ook de gemeenschap der heiligen beoefend in de collecte voor de armen. Die collecte is de thermometer. Zoveel gij dat een van Mijn minsten gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan.

De vergeving der zonden als genadegift.

De vergeving der zonden staat ook niet los van de kerk des Heren. God geeft door Christus de vergeving der zonden aan het Lichaam van Christus, aan de kerk des Heren. En dat voorwerpelijk en ook onderwerpelijk. De zonde is zo ontzettend. De zonde is *actieve beroving*, vijandschap tegen God. De zonde is, dat wij met de gaven, die God ons heeft gegeven, werken tegen Hem. En 't is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf, wij zijn in ongerechtigheid geboren. De *erfzonde* is zo vreselijk. Daar ligt de bron van alle wanbedrijven. Zie nu naar het werk van Christus. Hij is tot zonde gemaakt in onze plaats en Zijn Borgtochtelijk werk wordt ons toegerekend door God. En nu is het heerlijke, dat God, om des genoegdoens van Christus' wille, al mijn zonden, ook mijn zondigen aard, waarmede ik mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij de gerechtigheid van Christus schenkt, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome. Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn. Dat is een genadegift, die God aan de kerk heeft gegeven, en die wordt geschonken aan allen, die ware lidmaten van die kerk zijn. Niet alleen anderen, ook mij, zegt het geloof. Voor de hypocrieten, die wel *in*, maar *niet van* de kerk zijn, geldt dit niet. Zij zullen met vele slagen geslagen worden, zo zij zich niet bekeren. Maar Gods volk weet het: Zo ver het West verwijderd is van 't Oosten, zo ver heeft Hij om onze ziel te troosten, van ons de schuld en zonden weggedaan, zodat wij mogen zeggen: Rechtvaardig volk, verhef uw blijde klanken, verheugd in God, naar waarde nooit te danken. Zing vrolijk, roem zijn deugden 't allen tijd, gij die oprecht van hart en wandel zijt.

DE WELDADEN VAN DE KERK NA DIT LEVEN

ZONDAG 22

Vraag 57. *Wat troost geeft u de opstanding des vleses?*

Antw. *Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd, en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.*

Vraag 58. *Wat troost scheidt gij uit het artikel van het eeuwige leven?*

Antw. *Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomene zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, en in geens mensenhart opgeklommen is, en dat om God daarin eeuwig te prijzen.*

In Zondag 21 is gehandeld over de betekenis van de kerk en over de weldaden, die Christus aan Zijn kerk geeft in *dit* leven. Maar nu mogen wij de weldaden, die wij *na dit leven* krijgen, niet opeens losmaken van die kerk. De opstanding des vleses en het eeuwige leven zijn genadegaven, die Christus geeft aan Zijn kerk *na* dit leven. Daarom wordt hier ook gesproken over Christus het *Hoofd*. Het Hoofd is niet los te denken van het Lichaam. Wij zien, wat Christus doet. Hij neemt de ziel tot Zich. Hij verheerlijkt het lichaam en Hij geeft het eeuwige leven.

Christus neemt de ziel tot Zich.

Een van de moeilijkste problemen is de rechte verhouding van ziel en lichaam. Daarbij moeten wij ons laten onderwijzen door het Woord des Heren. God heeft de mens geschapen naar Zijn evenbeeld. God heeft de mens geformeerd uit het stof der aarde en in zijn neusgaten geblazen de adem des levens; also werd de mens tot een levende ziel. En nu is Christus gekomen, niet om de zielen te redden, maar om mensen te redden en dit is onze enige troost in leven en sterven, dat wij, naar lichaam en ziel, het eigendom zijn van onze Here Jezus Christus. Nu moeten wij ons wachten voor twee gevaren.

Ten eerste voor overschatting van het *lichaam* en onderschatting van de ziel. Dat is de Griekse zonde, zoals wij zien in de Olympische spelen en in de sportverdwazing van onze dagen. De zonde van het *materialisme*, van hen, die roepen: Laat ons eten en drinken en vrolijk zijn, want morgen sterven wij. De lichaamskracht en schoonheid wordt verheerlijkt. De medische wetenschap komt in dienst van de staat, om te zorgen dat er flinke burgers komen en zijn, door positieve verzorging en negatieve sterilisatie. En intussen lijdt de ziel schade. Wat baat het de mens, zo hij de gehele wereld gewint en lijdt schade zijner ziel? Neen, onze vakantie, onze sport, de verzorging van ons lichaam heeft tot doel, dat wij straks weer *beter* onze God kunnen dienen, op de plaats, waar Hij ons heeft gesteld, tot eer van Zijn naam.

Ten tweede voor overschatting van de *ziel* en onderschatting van het lichaam. Alsof de ziel het enige zou zijn. De platonische opvatting, die de ziel geëmaneerd ziet uit de godheid, terwijl de ziel zich verlaagd heeft, door zich met de stof te verenigen en nu is de taak, weer van die stof bevrijd te worden. Zoals een gevangene uit de kerker en de vogel uit de kooi, zo moet de ziel bevrijd worden uit het lichaam en de dood is een weldaad. Het lichaam wordt *ballast*. En dat is gevaarlijk. Want het lichaam is niet minderwaardig. De ziel is niet op-zich-zelf onsterfelijk. God heeft haar geschapen zo, dat zij zal blijven voortbestaan. God alléén heeft onsterfelijkheid. En wij zijn, ook naar het lichaam, gekocht door het bloed van Christus. Het Woord is vlees geworden. De tegenstelling is niet geest en stof, natuur en genade, maar *zonde* en *genade*.

God heeft beide geschapen en in harmonische verhouding tot elkaar. En nu is dit het heerlijke, dat een kind van God, bij het sterven, al moet het lichaam in de groeve der vertering gelegd worden, terstond tot Christus wordt opgenomen. De engelen brengen de kinderen Gods naar Christus. Ontbonden te worden en met Christus te zijn, is zeer verre het beste. Christus neemt de gelovige tot Zich in heerlijkheid. Want Hij is het Hoofd. En de hemel is zonder Christus voor ons geen plaats van zaligheid. Wij worden opgenomen. De kerk heeft grote weldaden. In dit leven en na dit leven.

Christus verheerlijkt het lichaam.

Ook het lichaam is geschapen door God naar Zijn beeld. En dat lichaam is door de zonde geschonden en lijdt zo vreselijk door de gevolgen der zonde.

Christus is gekomen, om lichaam en ziel te redden, om *mensen* te redden. Want tegenover de satan handhaaft Hij de ere Gods. Straks komt de grote dag. Het lichaam is gezaaid, maar het zal worden opgewekt in heerlijkheid. Nu wordt in [1Corinthe 15:42-45](#) gesproken over het lichaam, dat gezaaid wordt en het lichaam dat wordt opgewekt.

En dan worden de *eerste* en de *tweede Adam* vergeleken met elkander.

De *eerste Adam* is geworden tot een levende ziel, tot een levende *psyche*, en de *laatste Adam* tot een *levendmakende geest*, tot een levendmakende *pneuma*. Adam krijgt het leven van God. Christus geeft het leven. Adam is een levende geest, *psyche*, veranderlijk en aan de wisselingen onderhevig. En Christus is de onveranderlijke, die het leven geeft, het onvergankelijk leven.

Nu wordt er gezaaid een *psychisch*, een natuurlijk lichaam, dat wij hebben van de eerste Adam, dat aan het verderf onderworpen is, dat veranderd is, en de gevolgen der zonde ondergaat. Maar er wordt opgewekt een *pneumatisch* lichaam, dat wij ontvangen van de laatste Adam, van de levendmakende *pneuma*, en dat lichaam zal zijn onvergankelijk. Daar is de vastheid.

Dat is het heerlijke bij de opstanding des vlees. Christus Zelf is opgewekt. En door de kracht van Christus wordt dit mijn vlees opgewekt en met de ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig. En gelijkwijs wij het beeld des aardse gedragen hebben, zo zullen wij ook het beeld des hemelsen dragen. Zij die leven, als Christus komt, zullen in een punt des tijds veranderd worden. Omdat dit verderfelijke onverderfelijke moet aandoen en het sterfelijke onsterfelijke. Zo wordt God verheerlijkt door de rijke weldaden, die de kerk *na* dit leven ontvangt.

Christus geeft het eeuwige leven.

In de weg van het werkverbond zou Adam gekomen zijn tot het eeuwige leven. Christus heeft gehandhaafd en vervuld het *werkverbond*, dat door Adam verbroken is en dat verbond is voor ons *genadeverbond* geworden, omdat wij alles ontvangen en Christus de laatste Adam zorgt, dat wij uit Zijn hand ontvangen het eeuwige leven. Dan kunnen wij niet meer zondigen, dan kunnen wij niet meer vallen.

Nu hebben wij gelukkig niet een koelheidens onsterfelijke geloof, maar een verwachting op grond van Gods Woord. De voorsmaak wordt hier reeds gekend. Wij hebben hier het *beginsel* der eeuwige vreugde. Het *beginsel*, dat leeft en meer is dan een *begin*. Het wedergeboren leven staat in het nauwste verband met het eeuwige leven.

Daarom is het een en het zelfde leven in wezen. Hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heren. Maar er is een groot onderscheid. Paulus spreekt van kinderen en volwassenen. Het zien door een spiegel èn van aangezicht tot aangezicht.

Die zaligheid is zo groot. Ons oog heeft veel gezien, maar dit is geen vrucht van onmiddellijke ervaring. Ons oor kan veel horen, maar dit kan geen overlevering ons vertellen. Ons hart kan fantaseren. Maar in het hart van geen wijsgeer is dit opgekomen. De ongelovige zegt: Ik heb het nooit gezien, nooit gehoord, en 't is nooit in mijn hart opgekomen, dus het kan niet waar zijn. En een kind des Heren zegt: dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en in geen mensenhart opgeklimmen is, om God daarin eeuwiglijk te prijzen.

Dan zullen alle banden weer harmonisch verbonden zijn. De band van ziel en lichaam, mens en mensheid, God en mens.

Vreselijk zal het zijn, voor de goddelozen, die naar lichaam en ziel de eeuwige dood zullen ondergaan en de eeuwige rampzaligheid zullen krijgen.

Daarom verstaan wij, dat het louter genade is. God moet er in verheerlijkt worden. De ziel wordt tot Christus opgenomen. De engelen worden door Hem gezonden. Het lichaam wordt door de kracht van Christus opgewekt. Hij geeft ons de zaligheid. En Hij heeft het recht ontvangen van de Vader. Hij heeft, o God, van U begeerd het onvergankelijk leven. Gij hebt het Hem gegeven. En Hij geeft, als het Hoofd, dat leven aan het Lichaam, tot verheerlijking van Hem, uit Wien en door Wien en tot Wien alle dingen zijn!

DE RECHTVAARDIGMAKING

ZONDAG 23

Vraag 59. Maar wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?

Antw. Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben, en een erfgenaam des eeuwigen levens.

Vraag 60. Hoe zift gij rechtvaardig voor God?

Antw. Alleen door een waar geloof in Jezus Christus; also dat, al is het, dat mij mijn consciëntie aanklaagt, dat ik tegen alle geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit louter genade mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad noch gedaan, fa, als had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, inzoverre ik zulke weldaad met een gelovig hart aanneem.

Vraag 61. Waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?

Antw. Niet, dat ik van wege de waardigheid mijns geloofs God aangenaam ben; maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is, en dat ik die niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toeëigenen kan.

Ten opzichte van de rechtvaardigmaking is er heel wat misverstand. De kerk in het Oosten heeft de rechtvaardigmaking opgevat als een wegnemen van de *ellende*, die er door de zonde in de wereld is gekomen.

De Roomse kerk legt meer nadruk op de *smet* der zonde, die door de rechtvaardigmaking wordt weggenomen. Maar de juiste opvatting is dat de rechtvaardigmaking is een *rechterlijke daad* van God, waardoor Hij de zondaar vrij spreekt en recht geeft op het eeuwige leven. Van eeuwigheid heeft God besloten, de zondaar te rechtvaardigen in Christus, zodat het voor de uitverkorenen vastligt. Christus is opgewekt om onze rechtvaardigmaking en wij worden gerechtvaardigd door het geloof, terwijl ten jongsten dage volgt de publieke rechtvaardigmaking.

Wij zien: God maakt de zondaar rechtvaardig, in Christus, door het geloof in Christus.

God maakt de zondaar rechtvaardig.

Dat is het eerste in de rechtvaardigmaking, dat God de zondaar vrij spreekt. Hij rechtvaardigt, en wij doen er niets bij en niets af. Wij hebben gezondigd. God rechtvaardigt de zondaar. Niet de zondaar, die eerst nog iets heeft gedaan en tot stand gebracht, die eerst het zich waardig heeft gemaakt, neen, de zondaar *als zondaar* en niet anders. God is het, Die rechtvaardig maakt.

Rechtvaardigmaken. Die naam heeft wel eens misverstand gewerkt. Alsof er iets *in* de zondaar plaats vindt en hij recht wordt gemaakt, hij, die krom was. Wanneer ik zeg: Komt, maakt God met mij groot, dan wil dat niet zeggen, dat God niet groot is en het gemaakt wordt. Neen, dan *verklaren* wij, dat Hij groot is. En zo *verklaart* God de zondaar rechtvaardig, en als God het zegt, dan is het zo, want Hij spreekt en het is, Hij gebiedt en het staat. Hij verklaart de zondaar rechtvaardig. Daarom kunnen wij ook gebruiken de naam *rechtvaardiging*. Rechtvaardigmaking is *vrijspreken* en staat tegenover veroordelen.

Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn. God is het, Die rechtvaardigt, wie is het, die verdoemt?

God is de Rechter en de zondaar is de schuldige. Wij zelf weten het, dat wij schuldig zijn, maar deze Rechter weet het nog veel beter, dan wij het weten. Hij is de [^]wetende. Wat Hij weet, zijn wij vergeten. Hij is de Kenner der harten. Maar nu laat Hij het ons ook weten door Zijn Woord en door de Heilige Geest, Die ons onze zonde en schuld doet zien.

En dan komt het geweten, dat ons aanklaagt. Welk een zware aanklacht.

Een *drievoudige aanklacht*. Het geweten zegt: Die zondaar heeft *tegen alle geboden* Gods zwaarlijk gezondigd en niet dat alleen, hij heeft *geen van die geboden* gehouden en voor de toekomst is van hem niets te wachten, want hij is nog steeds *tot alle boosheid geneigd*. Dus moet veroordeling volgen, na zo verschrikkelijke aanklacht. En dat het zo erg is, weten wij niet alleen van de Vader, ook van de Zoon. Want eer God de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon. Zie Golgotha en gij ziet uw zonde, zo erg als het geweten u heeft beschuldigd. Ja, de Heilige Geest overtuigt ons, zodat wij het toestemmen en ons beoordelen en veroordelen. En daarom God rechtvaardigt de zondaar.

God is het, Die rechtvaardig maakt!

God maakt de zondaar rechtvaardig in Christus.

Hoe is dat mogelijk, dat God de zondaar, die zo zwaar beschuldigd wordt, toch vrijspreekt en recht geeft op het eeuwige leven? God zorgt ook voor het recht. Want op die aanklacht zou moeten volgen een veroordeling.

Dat doen wij zelf ook. Wij zeggen: Zo Gij in 't recht wilt treden, o Heer en gadeslaan onz' ongerechtigheden, ach, wie zal dan bestaan?

Wij willen ons vonnis onderschrijven. Wij zijn niet beter dan anderen.

Als God veroordeelt, doen wij de hand op de mond. Maar Sion zal door recht verlost worden en God heeft *Zelj voor het recht gezorgd door Christus*.

Hij ziet ons aan in Zijn eigen Zoon. De gerechtigheid van Christus wordt de *onze*, wordt ons *gegeven* en *toegerekend*. Want tegenover de *drievoudige aanklacht* van het geweten staat het *drievoudige werk* van onze Borg.

Als het geweten zegt: Hij heeft tegen alle geboden zwaarlijk gezondigd, dan komt Christus en zegt: Doch Ik heb voor hem volkomen *genoeggedaan*.

Wanneer het geweten antwoordt: Hij heeft geen van die geboden gehouden, dan zegt Christus: en Ik heb ze alle voor Hem gehouden, Mijn *gerechtigheid* wordt hem gegeven. En wanneer het geweten dan zegt: Van hem is geen verwachting, want hij is nog steeds tot alle boosheid geneigd, hij is recidivist, dan zegt Christus: Ik ben zijn *heiligmaking*, in Mij is hij heilig. En die genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus wordt ons *toegerekend* en *geschonken* door de Rechter. God heeft Zijn Zoon gegeven, in onze plaats. De gerechtigheid van de laatste Adam wordt ons toegerekend, zoals ook de ongerechtigheid van de eerste Adam ons toegerekend is. Dat is het wondere geheim van de *plaatsbekleding* en van het *verbond*. In Christus ligt onze vrijspraak vast. Hij is opgewekt om onze rechtvaardigmaking. Hij is overgeleverd om onze zonden. Onze zonden hebben Hem de dood doen ingaan. Maar Hij is opgewekt om onze rechtvaardigmaking. Onze vrijspraak heeft Hem het graf ontsloten. Want als er nog één zonde onbetaald gebleven ware, zou het graf gesloten zijn. Alles is betaald. Het is volbracht. Sion wordt door recht verlost. De gerechtigheid van Christus is onze gerechtigheid voor God. Rechtvaardig volk, verhef uw blijde klanken.

God maakt de zondaar rechtvaardig, door het geloof in Christus.

Wat God doet, is volkomen. Wat Christus doet, is volkomen. Hij heeft het volbracht. God geeft, rekent toe en spreekt vrij. En dat is *af*. Alsof ik nooit zonde gehad had of gedaan, ja, alsof ik zelf alle gerechtigheid had volbracht, die Christus voor mij heeft volbracht. God geeft *niet* maar de *mogelijkheid*, doch de *werkelijkheid*. De gerechtigheid van Christus is onze gerechtigheid voor God. En dan is de rechtvaardigmaking niet, dat er vergeving der zonden is en dat wij dat weten en dat wij elk ogenblik in de crisis kunnen zijn, en daarom al maar moeten twifelen, omdat God vrij blijft. Neen, God spreekt ons vrij en dan *zijn* wij vrij. Dan *hebben* wij de vergeving der zonden.

Christus is onze gerechtigheid voor God. Hij is veroordeeld, opdat wij zouden worden vrijgesproken. Hij heeft ontvangen de zwarte keursteen der veroordeling, opdat wij zouden ontvangen uit Zijn hand de witte keursteen der vrijspraak.

Maar nu *het geloof!* Door het geloof nemen wij de gerechtigheid van Christus aan en eigenen wij ons de gerechtigheid van Christus toe. Ook dat geloof is *Gods gave*. Wij worden *niet om het wezen* van het geloof gerechtvaardigd, maar om *de inhoud* des geloofs en die inhoud is de gerechtigheid van onze Here Jezus Christus. Dat geloof verdient niet de vrijspraak. De rechtvaardigmaking hangt ook niet af van de sterkte van het geloof. Neen, door het geloof, als *Gods gave*, mogen wij ons de borggerechtigheid van Christus toe-eigenen, zodat wij weten, dat wij vrijgesproken zijn.

En dan is het God, Die rechtvaardigt. Dat "*nochtans*" heeft grote betekenis. Aan de ene zijde is alles verloren. En door Christus is alles gewonnen. *Niet*, zoals de dialectische theologen willen, een paradox, die tegen de *rede* is. Neen, een paradox, die *tegen de mening* is en opgelost kan en moet worden. Want onze gerechtigheid is de gerechtigheid van Christus. Sion wordt door recht verlost en nu moet de vrijspraak volgen. O, hoe treurig zou het zijn, als wij moesten werken, als er eerst iets in ons moest zijn. Dan was het een onmogelijke zaak. Maar wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God.

God spreekt de schuldige zondaren vrij. Het is alleen door Hem. Alleen om de verdienste van Christus. Alleen om 't eeuwig welbehagen. Zo wordt God verheerlijkt, want Hij rechtvaardigt de zondaar door het geloof in Christus.

Wij steken 't hoofd omhoog en zullen d'eerkroon dragen, door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen!

GERECHTVAARDIGD NIET DOOR DE WERKEN

ZONDAG 24

Vraag 62. *Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God of een stuk daarvan zijn?*

Antw. *Daarom, dat de gerechtigheid, die voor Gods gericht bestaan kan, gans volkomen en der wet Gods in alle stukken gelijkvormig zijn moet, en dat ook onze beste werken in dit leven alle onvolkomen en met zonde bevuurd zijn.*

Vraag 63. *Hoe? Verdienen onze goede werken niet, die God nochtans in dit en in het toekomstige leven wil belonen?*

Antw. *Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.*

Vraag 64. *Maar maakt deze leer niet zorgeloze en goddeloze mensen?*

Antw. *Neeen zij; want het is onmogelijk, dat, zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.*

De zonde van hoogmoed is een ernstige zonde, die met wortel en tak moet worden uitgeroeid en die zoveel plaats inneemt in het leven. De kerkgeschiedenis kan er van getuigen, hoe vijandig de mens staat tegenover de leer van vrije genade. De mens wil niet gerechtvaardigd worden *alleen door het geloof* in Christus. En wat wij in de geschiedenis lezen, lezen wij ook in ons eigen hart. Wij kunnen wel wijzen op het onkruid, dat in de tuin van onze buurman groeit, maar dan mogen wij in de eerste plaats wel eens een kijkje nemen in onze eigen tuin. Zelfs als in de genade geroemd wordt, kan toch de hoogmoed en eigengerechtigheid ons parten spelen. Het is heel droevig, als een "tollenaar" gaat danken, dat hij niet is zoals die Farizeër.

Wij worden gerechtvaardigd, niet door de werken, want zij kunnen geen grond voor onze gerechtigheid zijn, zij worden door God uit genade beloond en zij zijn vruchten, die door het geloof worden voortgebracht.

Zij kunnen geen grond zijn voor onze gerechtigheid.

Gods Woord leert ons, dat God op het hoogst verheerlijkt zal worden, de zondaar op het diepst vernederd. Dat wij de verlossing alleen uit genade ontvangen, dat de gerechtigheid van Christus ons wordt toegerekend, en dat wij Hem niet kunnen en niet mogen helpen. Ook hier geldt: in Christus alles of niets!

En toch, daartegen komt van alle kanten verzet. Buiten de kerk en in de kerk. Men wil niet alles laten in de hand des Heren. Veel liever zoekt men de weg van zelfverlossing. En dan zijn er, die naast het werk van Christus heel veel willen doen en anderen, die naast het werk van Christus heel weinig willen doen, maar *doen* willen zij iets. Zij moeten aan God iets kunnen tonen, al is het dan nog zo weinig, al zou het maar zijn een goede wil en gezindheid, of een gebed, of een oprecht verlangen, of een waar berouw, of een verbroken en verslagen hart. Als zij maar iets kunnen tonen, dan zijn ze tevreden, dan toch hebben zij ook een beetje grond in zichzelf.

En zo gaan de mensen samenwerken met Christus, en dat is de nawerking van het verbond der werken, dat nooit is afgeschaft maar door Christus geheel vervuld is geworden. De mens wil zelf aan het werk. En voor ons is het verbond een *genadeverbond*.

En dan moet gij eens toetsen. Niet de goede werken der wereld, die niet zijn uit het geloof. Och, daar is zoveel schijn. Het is een groot verschil, of aan een boom allerlei vruchten

gehangen zijn, dan of aan de boom vruchten *gegroeid* zijn. De goede werken van hen, die buiten God leven, zijn niet uit het geloof en niet tot eer van God.

Maar neem dan onze daden. Ga terug en graaf dieper. Zie eens uw woorden, die gij gesproken hebt, en die dus gecontroleerd kunnen worden, of uw gedachten die verborgen zijn, uw begeerten, en dan daarbinnen het verdorven hart: Zo Gij in 't recht wilt treden, o Heer en gadeslaan onz' ongerechtigheden, ach wie zal dan bestaan?

Weet gij, hoe het staat? Goede werken zijn van Christus. Wat gij, als kind van God, goed doet, is niet van u, maar vrucht van Christus. En de zonde, die er bij komt, is van u. Dus als er van verdienste sprake is, dan komt de verdienste Christus toe. Voor de rechtvaardigmaking zijn er geen goede werken als grond. De vrucht is van de boom. Alles is uit Christus. Hij is de Wijnstok en wij zijn de ranken. Alleen door het geloof in Hem worden wij gerechtvaardigd, zonder de werken der wet. Onze beste werken zijn in dit leven onvolkomen en met zonde bevekt.

Zij worden uit genade beloond.

Velen spreken niet graag van goede werken. Wij kunnen, mogen en moeten het doen, omdat Gods Woord het doet en zegt, dat de rank, die geen vrucht draagt, wordt afgesneden en in het vuur geworpen.

Nu zijn de goede werken in discredit gekomen, door de verkeerde beschouwing, alsof zij grond zouden zijn voor de rechtvaardigmaking.

De Farizeën deden goede werken, om van de mensen gezien te worden en die werken waren niet goed. Zij kregen loon van de mensen en daarom hadden zij hun loon weg.

God rekent ons de gerechtigheid van Christus toe in de rechtvaardigmaking. Wij krijgen de gerechtigheid van Christus uit genade. Wij worden gerechtvaardigd, door het geloof in Hem. En zo ook worden de goede werken gewerkt niet door ons, maar door Christus, Die in ons werkt beide het willen en het werken. Zij zijn van Christus en als zij beloond worden, dan is deze beloning niet voor ons, maar voor Christus, voor de laatste Adam. De beloning uit verdienste is alleen voor Hem en wij krijgen beloning uit genade. Onze belijdenis zegt, Art. 24, "Zo doen wij dan goede werken; maar niet om te verdienen (want wat zouden wij verdienen?); ja wij zijn in God gehouden voor de goede werken die wij doen, en niet Hij in ons." Wij staan bij Hem in de schuld voor de goede werken en niet Hij bij ons. Wij zijn Hem dankbaar, en niet omgekeerd. En nu wordt de verdienste, die Christus toekomt, ons *gegeven*. Zo wordt het *genadeloon*. Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.

NGB, Artikel 24 - De heiliging

Wij geloven dat dit ware geloof, in de mens verwekt door het horen van het Woord van God en door de werking van de Heilige Geest¹, hem opnieuw geboren doet worden en hem tot een nieuwe mens maakt². Dit ware geloof doet hem leven in een nieuw leven en bevrijdt hem uit de slavernij van de zonde³.

Daarom is er geen sprake van dat dit rechtvaardigend geloof de mensen onverschillig zou maken voor een vroom en heilig leven⁴. Integendeel, zonder dit geloof zullen zij nooit iets doen uit liefde tot God⁵, maar alleen uit liefde tot zichzelf en uit vrees veroordeeld te worden. Het is dan ook onmogelijk dat dit heilig geloof in de mens niets zou uitwerken. Wij spreken immers niet van een onvruchtbaar geloof, maar van geloof waarvan de Schrift zegt, *dat het door de liefde werkt* (Gal. 5:6). Het beweegt de mens ertoe, zich te oefenen in de werken die God in zijn Woord geboden heeft. Als deze werken voortkomen uit de goede wortel van het geloof, zijn ze goed en voor God aangenaam, omdat zij alle door zijn genade geheiligd zijn.

Toch worden zij niet in rekening gebracht, als het gaat om onze rechtvaardiging. Wij worden immers gerechtvaardigd door het geloof in Christus, zelfs vóór wij goede werken doen⁶. Anders zouden deze werken niet goed kunnen zijn, evenmin als de vrucht van een boom goed kan zijn, voordat de boom goed is⁷. Wij doen dus goede werken, maar niet om daarmee iets te verdienen. Trouwens, wat zouden wij kunnen verdienen? Wij zijn veeleer aan God dank verschuldigd voor de goede werken die wij doen, en Hij niet aan ons⁸. *Want Hij is het die om zijn welbehagen zowel het willen als het werken in ons werkt* (Filip. 2:13). Laten wij dus ter harte nemen wat geschreven staat: *Zo moet ook gij, nadat gij alles gedaan hebt wat u bevolen is, zeggen: Wij zijn nutteloze slaven; wij hebben slechts gedaan wat wij moesten doen* (Luc. 17:10). Toch willen wij niet ontkennen dat God de goede werken beloont⁹, maar door zijn genade kroont Hij zijn gaven.

En verder, al doen wij goede werken, toch funderen wij daar ons heil niet op. Want wij kunnen geen enkel werk doen of het is besmet doordat wij zondaren zijn, en verdient daarom gestraft te worden¹⁰. En al konden we op één goed werk wijzen, dan is toch de gedachte aan één zonde genoeg om het verwerpelijk te maken voor Gods ogen¹¹. Op deze wijze zouden wij altijd in twijfel leven, heen en weer geslingerd, zonder enige zekerheid, en ons arme geweten zou altijd gekweld worden, indien het niet steunde op de verdienste van het lijden en sterven van onze Heiland¹².

¹ Hand. 16:14; Rom. 10:17; 1Kor. 12:3. ² Ezech. 36:26-27; Joh. 1:12-13; Joh. 3:5; Ef. 2:4-6; Tit. 3:5; 1 Petr. 1:23. ³ Joh. 5:24; Joh. 8:36; Rom. 6:4-6; 1 Joh. 3:9. ⁴ Gal. 5:22; Tit. 2:12. ⁵ Joh. 15:5; Rom. 14:23; 1 Tim. 1:5; Heb. 11:4, Heb. 11:6. ⁶ Rom. 4:5. ⁷ Matth. 7:17. ⁸ 1Kor. 1:30-31; 4:7; Ef. 2:10. ⁹ Rom. 2:6-7; 1Kor. 3:14; 2 Joh. 1:8; Opb. 2:23. ¹⁰ Rom. 7:21. ¹¹ Jak. 2:10. ¹² Hab. 2:4; Matth. 11:28; Rom. 10:11.

De echte goede werken worden beloond naar Goddelijke maatstaf. En Christus zal ten jongste dage zeggen: Zoveel gij dit een van Mijn minsten gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan. En de mensen, die het zo goed weten, dat zij wat gedaan hebben, die geprofeteerd hebben en duivelen uitgeworpen en zich daarop beroemen, zullen horen: Gaat weg van Mij, Ik heb u nooit gekend.

Zo krijgen wij onderscheid tussen de *zaligheid* en de *heerlijkheid*. De zaligheid, die voor alle uitverkorenen gelijk is en de heerlijkheid, die voor allen verschillend is. Evenals verschillende glazen alle gevuld zijn, dus vol en toch met verschillende inhoud, zo zullen alle uitverkorenen zalig zijn, vol geluk en toch zal de heerlijkheid van de een verschillen van de ander. Er zal zijn een rijke veelvormigheid en verscheidenheid. Zalig zijn de doden, die in de Here sterven, en hun werken volgen met hen. De zegenende ziel wordt vet gemaakt. Dus krijg ik van mijn plicht, o God, een klaar bericht. Wat is 't vooruitzicht schoon. Hij, die op U betrouwt, Uw wetten onderhoudt, vindt daarin grote loon.

Zij zijn vruchten, die door het geloof worden voortgebracht.

Van alle kanten kunnen wij horen een beschuldiging, dat de leer van vrije genade de toets niet kan doorstaan, dat deze leer goddeloze en zorgeloze mensen maakt. En inderdaad zijn

er mensen geweest en nog, die van deze leer *misbruik* hebben gemaakt. Ze waren er al in Paulus' dagen, die het kwade wilden doen, opdat de genade te meerder zou worden.

Neen, wie misbruik maakt van deze leer, zal het hard hebben te verantwoorden. De rank, die geen vrucht draagt, wordt in het vuur geworpen.

Wie zich achter zijn onmacht verschuilt, gaat verloren. Zonder heiligmaking zal niemand God zien.

Welk een verkeerde voorstelling hebben sommigen toch van het leven. Wij verwonderen ons toch ook niet, wanneer iemand, die leeft, spreekt en werkt. Hoe zou het ons dan verwonderen, als een kind des Heren goede werken doet. De geschiedenis heeft bewezen, dat in de bloeitijd van het Gereformeerde leven, de meeste vruchten des geloofs zijn gezien. Een boom moet vrucht dragen, een kind des Heren doet goede werken. Een dode tak kan geen vrucht dragen, maar de rank aan de wijnstok wel.

En de geboden Gods zijn niet zwaar voor de gelovige. Het juk van Christus is zacht en Zijn last is licht. Voor de onwedergeborene is het juk van Christus zwaar. Het past niet op zijn schouders. Hij verzet zich. Maar als gij een kind des Heren zijt, dan gaat uw hart uit naar de geboden des Heren. Gij geniet, als gij in de wegen des Heren wandelt en gij bedroeft u zelf, als gij de zonde doet. En het loon op een goed werk is weer het volgende goede werk. Wij worden gerechtvaardigd *niet* door de werken. Want de gerechtigheid, de verdienste en het werk van Christus zijn volkomen.

De goede werken zijn de vruchten van de ware Wijnstok.

Wanneer in uw hart sterke neiging is naar de wereld en naar de wereldgelijkvormigheid, dan wordt het hoog tijd, uw hart te onderzoeken. Waar is de richting van uw leven dan? O, het is een verkeerd teken, als het u zoveel moeite kost, u zelf te verloochenen, en de Here te dienen. Strijden wij tegen de hoogmoed. Beking is nodig. Genade maakt klein en afhankelijk. Wij leven uit de volheid van Christus. Deze leer maakt geen zorgeloze en goddeloze mensen, want het is *onmogelijk*, dat wie Christus door een waar geloof is ingelijfd niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid!

DE HEILIGE GEEST EN DE MIDDELEN DER GENADE

ZONDAG 25

Vraag 65. *Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk geloof?*

Antw. *Van de Heilige Geest, die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging des heiligen Evangelies, en het sterkt door het gebruik van de Sacramenten.*

Vraag 66. *Wat zijn Sacramenten?*

Antw. *De Sacramenten zijn heilige zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele; namelijk, dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.*

Vraag 67. *Zijn dan beide, het Woord en de Sacramenten, daarheen gericht, of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als op de enige grond onzer zaligheid, wijzen?*

Antw. *Ja zij toch; want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie, en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomen zaligheid in de enige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is.*

Vraag 68. *Hoeveel Sacramenten heeft Christus in het nieuwe Verbond of Testament ingezet?*

Antw. *Twee, namelijk, de Heilige Doop en het Heilige Avondmaal.*

In onze Nederlandse geloofsbelijdenis worden drie kenmerken voor de ware kerk genoemd. De rechte bediening van het Woord, de zuivere" bediening van de sacramenten en de handhaving van de christelijke tucht. In Zondag 25 en verder wordt gehandeld over het *Woord* en de *sacramenten* en in Zondag 31 wordt gesproken over de bediening des Woords en de kerkelijke *tucht*. Hier wordt gehandeld over het Woord en de sacramenten, over de middelen der genade. Het geloof en de middelen der genade. God is zo groot, dat Hij de middelen, die Hij niet nodig heeft, gebruikt. Levensmiddelen, geneesmiddelen en ook genademiddelen. Wij zien de oorsprong van het geloof, de versterking van het geloof en de grond van het geloof.

De Heilige Geest werkt het geloof door het Woord.

Hoe de Heilige Geest het geloof werkt. Want geloof en genademiddelen worden hier genomen in verband met het werk van de Heilige Geest, Die de *Werkmeester* is van het ware geloof. De catechismus voert ons nu terug naar de oorsprong van het geloof. Wij worden gerechtvaardigd door het geloof, zonder de werken der wet. Wij ontvangen door het geloof zoveel. *Vanwaar* komt nu dat geloof? En het is nodig, dat die vraag zo gesteld wordt. In 't voorafgaande was alles Gods werk. Er is niets in onze handen gelaten. En toch zijn wij geneigd iets bij ons zelf te zoeken.

Alle roem is uitgesloten. Wij worden uit genade zalig, door het geloof, en dat niet uit u, het is *Gods gave*. Niet slechts de weldaden zijn van God, ook de hand heeft Hij gegeven, om die weldaden te kunnen aannemen. Hij geeft het oog om te zien, het oor om te horen en de hand om te nemen.

Het geloof is van de *Heilige Geest*. Dat is een verborgen werk. Wij kunnen het zelf niet werken. De ouders kunnen hun kinderen het geloof niet geven, wij kunnen het elkaar niet geven.

Als het geloof van ons was, dan zouden wij het ook weer kunnen verliezen en zeker weer kwijt raken. Wij zouden het niet kunnen vasthouden.

Dat geloof wordt gewerkt door de bediening des Woords. Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het gepredikte Woord. Dat is het middel, dat de Heilige Geest gebruikt. En zelfs als de Heilige Geest de wedergeboorte werkt in de harten van kinderen, dan doet Hij dat daar, waar de akker is van het Woord Gods, waar het Woord des Heren gepredikt en gezaaid wordt. Lydia nam acht op het Woord des Heren, want toen heeft de Heilige Geest, door dat Woord, haar hart geopend, en haar geloof gewerkt. Petrus moet eerst gaan naar Cornelius, en dan werkt de Heilige Geest door het Woord het geloof in de harten. Dan wordt het een persoonlijke zaak. Het geloof is niet vrucht van eigen akker. En daarom kan het echte geloof bestreden worden, maar niet vernietigd. Het historisch geloof houdt geen stand, het tijdgeloof ook niet. Het kan niet bestaan en zal afbreken. Maar het ware geloof, door de Heilige Geest gewerkt, blijft. Hoe de satan ook woede. Niemand zal hen uit de hand des Heren rukken en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid. De oorsprong van het geloof is niet in ons, maar in God.

De Heilige Geest versterkt het geloof door de Sacramenten.

Ook dat is het werk van de Heilige Geest. Hij werkt het geloof en versterkt het ook. Het is een tedere plant, waarover Hij waakt. Hij onttrekt zich nooit aan die taak. Hoe wij ook tegenwerken. Hij is getrouw. De olie blijft in de kandelaar, door de olijfbomen. Er is altijd olie in de vaten.

En nu zijn er vele middelen, om dat geloof te sterken. Het Woord, dat gelezen en gepredikt wordt, het gebed, dat is de ademtocht der ziel, de beproevingen des levens, die de wortelen sterker maken, de leidingen Gods. De Heilige Geest werkt van binnen uit, maar Hij gebruikt middelen, die van buiten af worden toegediend.

Hij gebruikt de weg van het *oor* en van het *oog*. En vooral versterkt Hij het geloof, door ons te laten *zien*, wat Christus heeft gedaan, door de heilige Sacramenten.

Wij gebruiken bij de sacramenten niet meer de latijnse woorden, zoals Rome doet, maar wel hebben wij de *naam* behouden, om onze historische adel te vertolken. Voor het woord "sacrament" hebben wij geen Hollands woord gekozen.

En door die sacramenten geeft de Heilige Geest ons aanschouwelijk onderwijs. Hij doet ons zien en zelfs proeven, wat Christus voor ons heeft gedaan. Ze zijn heilige, zichtbare *tekenen*. Ze zijn *zegelen*. Het testament is verzegeld en de *betekende zaak* is, dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.

De sacramenten wijzen op het werk van de *Drieënige God*, Vader, Zoon en Heilige Geest. De elementen zijn van de *Vader*. Bij de schepping heeft God die elementen er al voor bestemd. Hij heeft het water gegeven voor de doop tot afwassing der zonden, en brood en wijn, die wijzen op het lichaam en bloed van Christus.

De elementen krijgen kracht door het werk van de *Zoon*, Die het Woord is, zodat er rapport komt tussen de gelovige en de elementen, die gebruikt worden.

De *Heilige Geest* zorgt voor de uitwerking. Hij past toe het werk van Christus. Hij werkt de wedergeboorte en versterkt het nieuwe leven.

En hoe buigt God zich dan tot ons neder. Alsof Zijn Woord niet voldoende zou zijn. Want ons hart is zo arglistig en daarom zegt Hij: *ziet* dan, Wie Christus voor u is, wat Hij heeft gedaan. Uw God, o Isr'el, heeft de kracht, door Zijn bevel, u toegebracht, o God, schraag dat vermogen. Versterk hetgeen Gij hebt gewrocht en laat Uw hulp, door ons verzocht, Uw volk voortaan verhogen.

De Heilige Geest wijst het geloof op de enige grond der zaligheid.

De Heilige Geest werkt het geloof en stelt het op een stevige grondslag. Want beide, zowel het Woord als de sacramenten worden door de Heilige Geest gebruikt, om ons geloof te zetten op een en dezelfde grondslag. En er is geen ander fundament, dan dat gelegd is, namelijk Jezus Christus.

En dan gebruikt de Heilige Geest *oor* en *oog*.

Beide zijn *receptief* en *actief*.

Met het oor horen wij receptief en wij luisteren, wij spannen ons in, om te horen actief. Met het oog zien wij receptief en wij nemen waar actief.

De Heilige Geest neemt het uit de rijkdom van Christus.

Nu is er onderscheid tussen de werking van het Woord en de werking van de sacramenten. Het Woord ontleedt en geeft de analyse. Het sacrament geeft de synthese.

Wanneer het Woord gepredikt wordt, dan wordt nu eens gewezen op het werk des Vaders en dan weer op het werk des Zoons en dan op het werk van de Heilige Geest. Nu eens wordt gesproken van de rechtvaardigmaking en dan weer van de heiligmaking. Er zijn zoveel onderwerpen. Gods Woord is zo rijk.

Maar bij de sacramenten hebt gij altijd weer één en hetzelfde. Het volle werk van de Drieënige God. Het sacrament *concentreert* de volle aandacht op het volbrachte werk van Christus. Daarom moeten wij bij de sacramenten ook niet worden afgeleid door allerlei bijkomstigheden.

En waarop richt de Heilige Geest nu de aandacht? Op de volle erfenis, die bereid is. Op de vergeving der zonden, door de voldoening van Christus. Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog.

Wat God samengevoegd heeft, scheidde de mens niet. Wij stellen niet het ene sacrament hoog boven het andere. De sacramenten geven rythme in ons leven. De sacramenten zijn als een stemvork: als het leven gedaald is, wordt de toon weer aangeslagen, opdat de gemeente het lied des geloofs weer zuiver zinge. En het sacrament heeft altijd uitwerking.

Wie het *niet* gebruikt en niet gebruiken wil, zal door het oordeel gegeseld worden. Wie het *verkeerd* gebruikt, zal zich een oordeel verwerven, in verharding en geestelijke slaap. Wie het *recht* gebruikt, gehoorzaam en heilbegerig, zal versterkt worden in het geloof, al zal hij het niet altijd terstond ervaren.

God wil, dat wij ze zullen *gebruiken*. Hij geeft de middelen, die wij nooit mogen verachten. De Here is zo trouw als sterk, Hij zal Zijn werk voor mij volenden. Verlaat niet wat Uw hand begon, o Levensbron, wil bijstand zenden.

DE HEILIGE DOOP

ZONDAG 26

Vraag 69. *Hoe wordt gij in de Heilige Doop vermaand en verzekerd, dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?*

Antw. *Alzo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel, dat is, van al mijn zonden, gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben.*

Vraag 70. *Wat is dat, met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn?*

Antw. *Het is vergeving der zonden van God uit genade te hebben om des bloeds van Christus wil, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het] kruis voor ons uitgestort heeft; daarna ook door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn; opdat wij hoe langer hoe meer der zonde afsterven, en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen.*

Vraag 71. *Waar heeft ons Christus toegezegd, dat Hij ons zo zeker lijk met Zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het Doopwater ge wassen worden?*

Antw. *In de inzetting des Doops, welke alzo luidt: Gaat dan heen, onderwijst al de volkeren, hen dopende in de naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; [Matth. 28:19](#). En: Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden; [Marc. 16:16](#). Deze belofte wordt ook herhaald, waar de Schrift de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt; [Tit. 3:5](#); [Hand. 22:16](#).*

De apostel Paulus wijst ons op het grote voorrecht, dat wij *in Christus gedoopt* zijn. En hij zegt verder, dat wij met Hem zijn begraven door de doop in de dood. Christus is ook gedoopt. Eerst door Johannes en later met de doop van Zijn dood. Hij Zelf zegt, dat Hij geperst is, tot het volbracht zij. Hij is ondergegaan, zelfs in de diepten der hel. Hij heeft uitgeroepen : Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? Hij is met een doop gedoopt en toen heeft Hij geroepen : Het is volbracht. En wij zijn met Hem begraven, door de doop, in de dood. Zo moeten wij onze doop zien. Nooit los van Christus. *In Hem* gedoopt, dan krijgt die doop rijke betekenis. Als wij letten op het teken en zegel, op de betekende zaak en op de Goddelijke instelling.

Het teken en zegel.

Voor velen mist de doop tegenwoordig alle betekenis. Het is in onze dagen droevig gesteld. De doop heeft voor menigeen geen waarde meer. Er zijn ouders, die voor hun kinderen de doop niet graag zouden missen en er verder zelden aan denken. En nu is dit het mooie van onze catechismus, dat wij niet in de eerste plaats aan de doop van anderen worden herinnerd, maar aan *onze eigen doop*. De vraag is immers zo strikt persoonlijk en geldt voor u, of gij jong zijt of oud, wie dan ook: Hoe wordt gij in de Heilige Doop vermaand en verzekerd, dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschiedt, *u* ten goede komt? Wij moeten allen werkzaam zijn met onze eigen doop en vragen, of wij de betekenis kennen van het feit, dat wij in Christus gedoopt zijn.

Nu is de doopskwestie niet zo gemakkelijk. Dat komt, omdat wij altijd veel meer letten op de praktijk, dan op de betekenis van Gods Woord. Immers vele gedoopten gaan verloren en nu zitten wij er mee. De lijn loopt niet recht. Sommigen gaan de doop *overschatten* en anderen gaan de doop *onderschatten*. En de grote fout is, dat de doop het ontgelden moet en dat de gedoopten niet geroepen worden tot bekering en gehoorzaamheid.

In ons antwoord wordt eenvoudig gerekend met het *in Christus* gedoopt zijn. Wat de doop is, zoals Christus die geeft. Dan heeft die doop grote waarde. Omdat wij hebben een *teken en zegel*. Omdat wij worden vermaand en verzekerd.

Een bankbiljet van honderd gulden heeft, als stuk papier, geen waarde. Maar omdat dat stuk papier is een teken en zegel, daarom heeft het grote waarde. En zo is het ook met de doop. Die doop is een teken en zegel van het goud dat Christus voor Zijn volk verworven heeft, van de vergeving der zonden, door het bloed van Christus.

En dan legt de Schrift in de doop een rijke gedachte. Wie gedoopt werd, ging in de diepte, werd vroeger ondergedompeld. Hij werd in het watergraf begraven. Zo zijn wij door de doop *begraven* met Christus in de dood. Wij zijn met Hem der zonde gestorven. En evenals een gedoopte weer opstond uit het watergraf, zo ook zijn wij, die in Christus gedoopt zijn, nu met Hem *opgestaan* tot een nieuw leven. Onze oude mens is met Hem gedood en begraven en onze nieuwe mens is met Hem opgewekt.

Het water is door God ons gegeven. Het water bindt de strijd aan tegen het stof. Zo reinigt het bloed van Jezus Christus ons van alle zonde. De Doop herinnert ons aan onze geestelijke melaatsheid. Opdat wij een mishagen aan onszelven zouden hebben en ons voor God zouden verootmoedigen. Wanneer een melaatse genezen was, dan ging hij naar de Priester. Dan werd hij door de Priester rein verklaard, en werd hij besprenkeld met water. Zo wijst ons de doop op onze reiniging, door het bloed van Christus, dat reinigt van alle zonde. Wij zijn *in Christus* gedoopt.

De betekende zaak.

De doop is een teken en zegel. Maar dan ook moeten wij weten, wat ons door God in de doop betekend en verzegeld wordt.

Als wij het bankbiljet zien, moeten wij weten, welke waarde het heeft. Daarom gaat de catechismus daar nader op in. Wat is dat, met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn? Daar wordt gesproken van het bloed en de Geest van Christus. Het bloed van Christus moet toegepast worden door de Heilige Geest. Dus niet de Geest alleen, en niet het bloed alleen. Wat God samengevoegd heeft, scheidde de mens niet.

En dan wijst de belijder op twee dingen. Op de *rechtvaardigmaking* en op de *heiligmaking*. Wij worden gerechtvaardigd door het geloof. Wij ontvangen, door het bloed van Christus, de vergeving der zonden. Christus is onze Borg en Middelaar, Die in onze plaats heeft voldaan. En als wij door Zijn bloed gereinigd zijn, dan zijn wij vrij, rechtvaardig voor God. Wie zal dan beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt? En nu geeft Christus aan Zijn volk, in de doop, bewijs van de vergeving der zonden door Zijn bloed.

Maar Hij spreekt daarin ook van de *heiligmaking*. Wie in het water gaat, is onrein en wie uit het water komt, is gereinigd. Ten andere worden wij vermaand en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid. De oude mens wordt met Christus begraven en de nieuwe mens wordt met Hem opgewekt tot een nieuw leven. Wij zijn lidmaten van Christus. Wij zijn in Christus gedoopt. Opdat wij hoe langer hoe meer de zonde afsterven en in een Godzalig onstraffelijk leven wandelen. Hoe langer hoe meer, dat is de weg van de dagelijkse bekering. Zo moeten wij onze doop leren verstaan. Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort. Want een stroom van ongerechtigheden had d'overhand op mij. Maar ons weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij.

De Goddelijke instelling.

Waarom heeft de doop zo grote waarde? Niet, omdat de doop een kerkelijke plechtigheid is. Voor velen is de doop niet meer. Neen, de doop is geen menselijke, maar een Goddelijke instelling.

De *proselietendoop* was een menselijke inzetting. De Joden wilden, dat de heidenen, die in Israël werden ingelijfd, eerst werden gewassen van hun vuile heidense zonde, en daarom moesten de proselieten, de Jodengenoten, gedoopt worden. Zij waren onrein en moesten eerst gereinigd worden.

Hoe snijdend scherp is het geweest, toen Johannes de Doper is opgetreden en hij gezegd heeft tot de Joden: Zult gij in het koninkrijk Gods ingaan, dan moet *gij* eerst gereinigd worden van uw zonden. Dan moet gij ook gedoopt worden. Gij zijt niet beter dan de heidenen. *De doop van Johannes* is uit de " hemel. Jezus is door Johannes gedoopt. En *Christus* heeft straks die doop van Johannes, die alleen voor Israël was, genomen en ingesteld *voor alle volkeren*. Want Zijn discipelen moeten heengaan en dopen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. En wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden. Dat is een drievoudig snoer, dat niet verbroken zal worden. Want die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden, ook al is hij gedoopt geweest. Vreselijk met een gedoopt hoofd verloren te gaan. Vele gedoopten gaan verloren, die het merk- en veldteken van Christus dragen, en straks gevonden worden aan de kant van de vijand.

Welke betekenis heeft de doop voor u? Wordt toch werkzaam met uw doop. Onze belijdenis zegt in artikel 34: Doch deze doop is niet alleen nut, zolang het water op ons is, en dat wij het water ontvangen, maar ook *al de tijd van ons leven*. Verstaan wij dat? Al de tijd van ons leven. En dan is er een verbondzegen en een verbondsvloek. Nooit komen wij van onze doop af.

Door de doop hebben wij rijke voorrechten ontvangen. Wij zijn gedoopt in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Gaat dan met uw doop tot Hem. Hij is getrouw, Die het ook doen zal. De Nederlandse bank kan falen. Een bankbiljet kan waardeloos worden, als het ingewisseld zal worden. Maar zo is het met uw doop niet. Die is van nut al de tijd uws levens.

Pleit dan op Gods eigen Woord. Kom met uw zonden tot Christus. En weet het wel: Uw macht is groot, Uw trouw zal nooit vergaan. Al wat Gij ooit beloofd hebt, zal bestaan.

DE KINDEREN DER GELOVIGEN MOETEN GEDOOPT WORDEN

ZONDAG 27

Vraag 72. *Is dan het uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelve?*

Antw. *Neen het; want alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigt ons van alle zonden.*

Vraag 73. *Waarom noemt dan de Heilige Geest de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden?*

Antw. *God spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk, niet alleen om ons daarmede te leren, dat gelijk de onzuiverheid des lichaams door het water, alzo ook onze zonden door het bloed en de Geest van Jezus Christus weggenomen worden, maar veelmeer, omdat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteken wil verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewassen zijn, als wij uitwendig met het water gewassen worden.*

Vraag 74. *Zal men ook de jonge kinderen dopen?*

Antw. *Ja het; want mitsdien zij alzowel als de volwassenen in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn, en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, Die het geloof werkt, niet minder dan de volwassenen toegezegd wordt, zo moeten zij ook door de Doop, als door het teken des Verbonds, der Christelijke Kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden, gelijk in het oude Verbond of Testament door de Besnijdenis geschied is, voor dewelke in het nieuwe Verbond de Doop ingezet is.*

De bestrijders van de kinderdoop gaan uit van een verkeerde beschouwing ten opzichte van de gemeente des Heren. De grote vraag, die eerst gesteld moet worden, is deze, hoe wij de gemeente zien, neen, hoe Gods Woord de gemeente ziet. Wanneer de gemeente is een *vereniging*, en Christus dus voorzitter is van die godsdienstige vereniging, dan hebben de bestrijders van de kinderdoop volkomen gelijk. Dan wordt iemand pas lid van die vereniging, als hij volwassen is. Kinderen behoren daar niet bij.

Maar de gemeente is niet een vereniging, doch een *volk*. Het volk des Heren. En dat volk des Heren heeft een *Koning*, Jezus Christus en tot dat volk behoren natuurlijk ook de kinderen, al zullen er velen zijn, die op rijper leeftijd zeggen: "Wij willen niet, dat Hij Koning over ons zij."

De kinderen der gelovigen moeten gedoopt worden. Want de Catechismus zegt: dat zij behoren tot het verbond der genade, dat zij ontvangen de beloften des verbonds en moeten wandelen in de wegen des verbonds.

Zij behoren tot het verbond der genade.

De kinderdoop moet het ontgelden. En waarom? Omdat wij wel eens met de practijk zitten. Omdat wij zo graag een rekensommetje maken. En als dan niet *alle* gedoopte kinderen zalig worden en velen verloren gaan, hoe staan wij dan tegenover de doop? Is het dan niet beter, dat niet de kinderen, maar de volwassenen gedoopt worden?

En dan moet de doop het ontgelden. Die doop wordt dan een kerkelijke plechtigheid zonder meer, of men schaft de kinderdoop of, zoals ook Dr Karl Barth wil.

De Bijbel gaat uit van de doop van volwassenen. Wanneer in heidenlanden het Evangelie gebracht wordt, dan spreekt het toch vanzelf, dat eerst de volwassenen gedoopt worden en dan pas later, als er een kerk is geïnstitueerd, de kinderen. Zo lezen wij ook in de Schrift, dat de volwassenen gedoopt werden, hoewel wij reeds terstond lezen, dat ook de

huisgenoten, in een vijftal gezinnen, de doop hebben ontvangen en het zou al heel merkwaardig zijn, als daar geen kinderen geweest zijn. De doop is in de plaats van de besnijdenis gekomen, en als de kinderen nu niet gedoopt moesten worden, dan zou Christus een *verbod* hebben gegeven. Onze Belijdenis zegt in Art. 34: "dewelke wij geloven, dat men behoort te dopen en met het merkteken des verbonds te verzegelen, gelijk de kinderkens in Israël besneden werden, op dezelfde beloften, die onze kinderen zijn gedaan."

Maar laat ons zien de verhouding, waarin Christus staat tot de kinderen. Wij zijn met Hem begraven, door de doop, in de dood. In Christus gedoopt en dat kan niet alleen zien op de volwassenen, dat moet ook slaan op de kinderen, omdat tot het Lichaam van Christus ook de kinderen behoren.

"En voorwaar, Christus heeft Zijn bloed niet minder vergoten om de kinderkens der gelovigen te wassen, dan Hij gedaan heeft om de volwassenen" (Art. 34).

NGB, Artikel 34 - De heilige doop

Wij geloven en belijden dat *Jesus Christus, die het einde van de wet is (Rom. 10:4)*, door het vergieten van zijn bloed een eind gemaakt heeft aan elke andere bloedstorting die men zou kunnen of willen doen tot verzoening voor onze zonden. Hij heeft de besnijdenis, waarbij bloed vloeyde, afgeschaft en in plaats daarvan het sacrament van de doop ingesteld¹. Hierdoor worden wij in de kerk van God opgenomen en van alle andere volken en vreemde godsdiensten afgezonderd, om helemaal het eigendom te zijn van Hem², van wie wij het merk en veldteken dragen. Dit dient ons tot een getuigenis dat Hij eeuwig onze God en onze genadige Vader zal zijn.

Daarom heeft Christus geboden al de zijnen te dopen *in de naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest (Matth. 28:19)*, met gewoon water. Daarmee geeft Hij ons te verstaan: evenals het water waarmee de dopeling overgoten en voor aller ogen besprenkeld wordt, de onreinheid van het lichaam afwast, zo bewerkt het bloed van Christus hetzelfde van binnen, in de ziel, door de Heilige Geest³; het besprenkelt de ziel en zuivert haar van zonden⁴ en doet ons van kinderen des toorns opnieuw geboren worden tot kinderen van God⁵. Wij worden evenwel niet door het water als zodanig van onze zonden gereinigd⁶, maar door de besprenkeling met het kostbaar bloed van de Zoon van God⁷. Hij is onze Rode Zee⁸, waar wij doorheen moeten gaan om te ontkomen aan de tirannie van Farao — dat is de duivel — en binnen te gaan in het geestelijke Kanaän.

De dienaren van hun kant geven ons alleen het sacrament, dat zichtbaar is, maar onze Here geeft wat door het sacrament wordt aangeduid, namelijk de onzichtbare genadegaven. Hij wast onze ziel en reinigt haar grondig van alle onreinheden en ongerechtigheden⁹. Hij vernieuwt ons hart, schenkt ons volkomen troost en geeft ons vaste zekerheid van zijn vaderlijke goedheid. Hij doet ons de nieuwe mens aan en Hij trekt ons de oude mens uit met al zijn werken¹⁰.

Daarom geloven wij dat wie tot het eeuwige leven wil komen, maar eenmaal gedoopt moet worden¹¹. De doop mag niet herhaald worden, want wij kunnen ook niet tweemaal geboren worden. Deze doop is immers niet alleen van waarde voor ons wanneer wij hem ontvangen en het water op ons is, maar gedurende ons hele leven.

Daarom verwerpen wij de dwaling van de wederdopers, die niet tevreden zijn met de eens ontvangen doop en die bovendien de doop van de kleine kinderen der gelovigen veroordelen. Wij geloven daarentegen dat men hen behoort te dopen en met het teken van het verbond te verzegelen, evenals de kleine kinderen in Israël besneden werden op grond van dezelfde beloften die aan onze kinderen gedaan zijn¹². Christus heeft zijn bloed even zeker vergoten om de kleine kinderen van de gelovigen te wassen, als Hij dat gedaan heeft voor de volwassenen¹³. Daarom behoren zij het teken en sacrament van wat Christus voor hen gedaan heeft te ontvangen, zoals de Here in de wet gebod hun kort nadat zij geboren waren, deel te geven aan het sacrament van het lijden en sterven van Christus door het offer van een lam¹⁴. Dat was een sacrament van Jezus Christus.

Bovendien doet de doop aan onze kinderen hetzelfde wat de besnijdenis deed aan het joodse volk. Daarom noemt de apostel Paulus de doop: *de besnijdenis van Christus (Kol. 2:11)*.

¹ Kol. 2:11. ² Exo. 12:48; 1 Petr. 2:9. ³ Matth. 3:11; 1Kor. 12:13. ⁴ Hand. 22:16; Heb. 9:14; 1 Joh. 1:7; Opb. 1:5b. ⁵ Tit. 3:5. ⁶ 1 Petr. 3:21. ⁷ Rom. 6:3; 1 Petr. 1:2; 1 Petr. 2:24. ⁸ 1Kor. 10:1-4. ⁹ 1Kor. 6:11; Ef. 5:26. ¹⁰ Rom. 6:4; Gal. 3:27. ¹¹ Matth. 28:19; Ef. 4:5. ¹² Gen. 17:10-12; Matth. 19:14; Hand. 2:39. ¹³ 1Kor. 7:14. ¹⁴ Lev. 12:6.

Zonder hun weten zijn de kinderen de verdoemenis in Adam deelachtig. Zonder hun weten zijn de kinderen der gelovigen in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen.

Zij behoren evenals de volwassenen tot het verbond der genade. Zij zijn heilig, niet van nature, maar uit kracht van dat genadeverbond.

Daarom is Christus Zelf *kind* geworden. Hij is begonnen bij het begin. Daar, waar onze zonde begint, onze erfzonde, opdat ook de kindeen gezaligd zouden worden door Hem.

Wij zijn in Christus gedoopt, ook de kinderen.

Onder het Oude Testament is het volk in Mozes gedoopt, in de wolk en in de zee. Daar waren toch ook de kinderen bij. Heel het volk is in Mozes gedoopt in de wolk en in de zee. En zo wordt nu heel het volk in Christus gedoopt.

Christus is *Kind* geworden. Hij is onze Koning. Er is geen Koning, die geen kinderen tot onderdanen heeft. Zo wordt de kerk en het rijk Gods gebouwd, door de kinderen ook. Daarom ligt in de veelheid van kinderen des Konings heerlijkheid. De kinderbeperving strijdt tegen het rijk van Christus. Sion is zalig in het baren van kinderen. Kinderen zijn een erfdeel des Heren. Christus is ook voor de kinderen gekomen.

Zij ontvangen de beloften des verbonds.

Onze Here Jezus heeft de volle aandacht aan de kinderen gegeven, meer dan wij. De kinderen waren niet bang voor Hem. Zij waren vaak dicht bij Hem, zodat Hij een kind voor het grijpen heeft, om dat te stellen in het midden van de jongeren, die ook moeten worden als dat kind. Hij geeft het de twistende discipelen tot een voorbeeld.

Christus heeft de kinderen zien spelen op de markt, en hij vergelijkt dat geslacht met de spelbrekers, die niet willen wenen, als klaagliederen worden gezongen en niet willen dansen, als op de fluit wordt gespeeld.

De discipelen zijn op zekere dag bezig met een heel ernstige kwestie. Het gaat over de *echtscheiding*. Of echtbescheiding geoorloofd is en op welke gronden. En dan, als zij daarover spreken, dan komen daar opeens mensen met kleine kinderen. Die kinderen worden tot Jezus gebracht, opdat Hij hen zou aanraken. Dat vinden de discipelen vreselijk. Nu hebben ze juist zulk een interessant gesprek met de Here Jezus, en dan die kleine kleuters er bij. Dat past niet. Dat is zo lastig. Stuur toch die mensen weg, laten zij komen op geschikter tijd. De Here Jezus heeft nu wel wat anders te doen, dan zich te bemoeien met die kleine kinderen.

Wacht even, zo staat het niet! Jezus neemt het de discipelen zeer kwalijk. Hij is ontstemd op de jongeren. De Here Jezus vindt het heel erg van de discipelen, dat ze de kinderen van Hem willen afhouden. En de Here vindt die kleinen tien keer gewichtiger, op dat moment, dan de eigenwijze discipelen, en Hij zegt: *Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet, derzulken is het koninkrijk der hemelen*. Ook zij ontvangen de beloften des Heren. Hun wordt door Christus' bloed de verlossing der zonden, en de Heilige Geest die het geloof werkt, niet minder dan de volwassenen toegezegd. "En daarom behoren zij het teken te ontvangen en het sacrament van hetgeen dat Christus voor hen gedaan heeft" Art. 34.

Kinderen, weest dankbaar dat de Here Jezus zoveel van jullie houdt, en het zo voor de jonge mensen opneemt. En toen heeft Hij hen *gezegend*. En nog worden de kinderen tot Hem gebracht in de bediening van de doop. En dan zijn er sommigen, die durven vragen: Wat doen die kinderen hier? Wat begrijpen zij er toch van! Neen, ook zij zijn *in* Christus gedoopt. Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet. Derzulken is het *koninkrijk* der hemelen. En daarom zegt Petrus op de Pinksterdag in opdracht van Christus: U komt de belofte toe en *uwe kinderen*. Wij zijn in Christus gedoopt, ook de kinderen.

Zij moeten wandelen in de wegen des verbonds.

Derzulken is het koninkrijk der hemelen. Christus stelt de kinderen tot een voorbeeld. Het koninkrijk der hemelen heeft kinderen. En zij zullen Christus dienen en wandelen in de

wegen des Heren. Het is zeer de vraag, wie het meer oprecht doen, de groten, de volwassenen, of de kinderen. Velen moeten weer worden als de kinderen. Velen zeggen, dat hun geloofsleven vroeger beter was.

Bij de intocht te Jeruzalem zingen de kinderen: Hosanna. En dan zeggen de Farizeën, dat Jezus dit verbieden moet. Maar dan wijst Christus op de vervulling van de profetie: Uit de mond der kinderen en der zuigelingen hebt Gij U lof toebereid.

Christus aanvaardt de lof der kinderen. Wie de toekomst heeft moet de jeugd hebben en Christus heeft de toekomst, en daarom het beste voor Hem, de beste jaren, de jeugdijaren, het jonge frisse leven voor de dienst des Heren. En daarom moeten de kinderen in hun jeugd het merk- en veldteken van Christus dragen. Dan weten zij alvast bij het opgroeien, dat Jezus hen in Zijn dienst wil hebben, en dat Hij uit hen Zijn kerk bouwt, en Zijn koninkrijk uitbreidt. Zonder kinderen gaat het niet. De kinderen hebben in de dienst des Heren rijke betekenis.

Ouders, ziet zo uw kinderen! Laten wij toch eindigen met dat gescharrel, met een doopsopvatting, die de kinderen der gelovigen op één lijn stelt met de kinderen van de wereld. Door de Doop, als door het teken des verbonds worden zij van de kinderen der ongelovigen *onderscheiden*. God wil, dat wij en onze kinderen zullen wandelen in de paden des verbonds. We moeten de wereld verzaken, onze oude natuur doden en in een Godzalig leven wandelen.

Wanneer de kinderen bij het opgroeien Christus leren omhelzen door 't geloof en Zijn Naam belijden, dan zullen zij delen in de rijke zegeningen des verbonds. Wanneer zij daarentegen het bloed des Nieuwen Testaments onrein achten en niet willen dat Christus Koning over hen zij, dan zullen zij met vele slagen geslagen worden.

Het gebeurt ook dat kinderen sterven in hun prille jeugd. Dan moeten de Godzalige ouders niet twifelen aan de verkiezing en zaligheid voor hun kinderen, die God in hun kindsheid uit dit leven wegneemt. D. L. I, Art. 17.

D.L. Hoofdstuk I, Art. 17.

Over de wil van God kunnen wij ons alleen uitspreken op grond van zijn eigen Woord. Dit verzekert ons ervan, dat de kinderen van de gelovigen heilig zijn, niet van nature, maar uit kracht van het genadeverbond, waartoe zij met hun ouders behoren¹. Daarom moeten godvrezende ouders niet twifelen aan de uitverkiezing en het behoud van hun kinderen, die God zeer jong uit dit leven wegneemt.

¹ Gen. 17:7, Hand. 2:39, 1 Cor. 7:14.

Daarom brengen wij onze kinderen tot Christus. Wij willen niet verhinderen. En als wij dan met onze kinderen komen bij Jezus, dan moeten die kinderen niet worden als wij en zo gewichtig doen, neen, dan moeten *wij* worden als de kinderen, zo eenvoudig.

Die gunst heeft God *Zijn volk* bewezen, opdat het altoos Hem zou vrezen.

HET HEILIG AVONDMAAL

ZONDAG 28

Vraag 75. Hoe wordt gij in het Heilig Avondmaal vermaand en verzekerd, dat gij aan de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap hebt?

Antw. Alzo, dat Christus mij en alle gelovigen tot Zijn gedachtenis van dit gebroken brood te eten en van deze drinkbeker te drinken bevolen heeft, en daarbij ook beloofd heeft; eerstelijk, dat Zijn lichaam zo zekerlijk voor mij aan het kruis geofferd en gebroken en Zijn bloed voor mij vergoten is, als ik met de ogen zie, dat het brood des Heren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt; en ten andere, dat Hijzelf mijn ziel met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed zo zeker tot het eeuwige leven spijst en laaft, als ik het brood en de drinkbeker des Heren (als zekere waartekenen des lichaams en bloeds van Christus) uit des dienaars hand ontvang en met de mond geniet.

Vraag 76. Wat is dat te zeggen, het gekruisigde lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken?

Antw. Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen, maar ook daarbenevens door de Heilige Geest, die èn in Christus èn in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden, dat wij, al is het, dat Christus in de hemel is en wij op aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zijn, en dat wij door één Geest (gelijk de leden van een lichaam door één ziel) eeuwig leven en geregeerd worden.

Vraag 77. Waar heeft Christus beloofd, dat Hij de gelovigen zo zekerlijk alzo met Zijn lichaam en bloed wil spijzen en laven, als zij van dit gebroken brood eten en van deze drinkbeker drinken?

Antw. In de inzetting des Avondmaals, welke alzo luidt: De Here Jezus, in de nacht, in welke Hij verraden werd, nam het brood en als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: *Neemt, eet; dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker, na het eten des Avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het nieuwe Testament in Mijn bloed; doet dat, zo dikwijls als gij die zult drinken, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten, en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heren, totdat Hij komt. 1 Cor. 11:23-26.* Deze toezegging wordt ook herhaald door de heilige Paulus, waar hij spreekt: *De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus? Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn. 1 Cor. 10:16-17.*

Over het Heilig Avondmaal wordt zeer uitvoerig in de Catechismus gesproken. Dat was toen nodig en in onze dagen is het ook nodig. Het Avondmaal is door Christus ingezet tot versterking van ons geloof. Het heeft bijzondere waarde. Omdat het zo eenvoudig is, daarom moeten de gelovigen verstaan de betekenis van dat eenvoudige. Het Avondmaal heeft ook *centrale* betekenis. Het wijst altijd weer op de volle Borggerechtigheid van onze Middelaar Jezus Christus. Christus staat in het middelpunt. Wij zien de *instelling* door Christus, de *belofte* van Christus en de *gemeenschap* met Christus.

De instelling door Christus.

Het Heilig Avondmaal is door onze Here Jezus Christus ingesteld. Daarom heeft het zo grote betekenis. Het is niet door mensen ingezet, niet door de kerk. Alzo, dat *Christus* mij en alle gelovigen, tot Zijn gedachtenis, van dit gebroken brood te eten en van deze drinkbeker te drinken *bevolen* heeft. In *antw. 77* worden twee teksten genoemd uit 1

Corinthe. En dan zien wij, dat ook de apostel Paulus het niet in de eerste plaats van de discipelen heeft gehoord, maar dat Christus Zelf hem heeft onderwezen. Hij zegt: Want ik heb *van de Here ontvangen*, hetgeen ik u ook overgegeven heb. Paulus heeft het ontvangen van Christus. Christus Zelf heeft hem onderwezen. Hij is niet bij de instelling van het Avondmaal tegenwoordig geweest, maar Christus heeft het hem *geopenbaard*.

In de nacht, in welke Hij verraden werd. Toen heeft Hij het Avondmaal ingesteld. In die nacht, toen de vijand heeft gewoed, toen Judas gereed stond Hem te verraden, toen heeft Hij bijzonder aan de Zijnen gedacht en ook aan ons.

Christus viert met Zijn jongeren het laatste Paasfeest. Bij dat Paasfeest was een *offer* en een *maaltijd*. Christus is ons Pascha, dat voor ons geslacht is. Hij is *het offer* voor onze zonden en op grond van Zijn *voldoening* hebben wij verzoening met God. Op grond van dat offer is er gemeenschap met Christus. Teken en betekende zaak zijn hier bij elkaar. Nu is het Paasfeest vervuld. Nu sterft *de Eniggeborene* des Vaders. Nu kan het bloed aan de deurposten gesprengd worden. Want het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden. En daarom neemt Christus het brood en breekt het, de wijn en vergiet die en geeft het brood en de wijn aan de discipelen. Zij moeten eten en drinken tot Zijn gedachtenis.

Dat heeft Christus *bevolen*. Wij staan hier niet voor willekeur, maar voor een *opdracht*. Verkondigt de dood des Heren, totdat Hij komt. De zwijgende gemeente spreekt, verkondigt de dood des Heren. De doop is in plaats van de besnijdenis en het Avondmaal in plaats van het Pascha. Beide sacramenten zijn door Christus ingezet. Want Christus werkt door Zijn Geest het ontstaan van het nieuwe leven in de wedergeboorte en Hij versterkt dat leven. Wij worden eenmaal gedoopt, omdat wij slechts eenmaal geboren worden (Art. 34). Wij worden telkens versterkt, daarom moet het Avondmaal telkens weer gevierd worden (Art. 35). Christus heeft het Avondmaal ingezet en de kerk zal het vieren tot de wederkomst van onze Borg en Middelaar.

NGB, Artikel 34 - De heilige doop

Wij geloven en belijden dat *Jesus Christus, die het einde van de wet is (Rom. 10:4)*, door het vergieten van zijn bloed een eind gemaakt heeft aan elke andere bloedstorting die men zou kunnen of willen doen tot verzoening voor onze zonden. Hij heeft de besnijdenis, waarbij bloed vloeiende, afgeschaft en in plaats daarvan het sacrament van de doop ingesteld¹. Hierdoor worden wij in de kerk van God opgenomen en van alle andere volken en vreemde godsdiensten afgezonderd, om helemaal het eigendom te zijn van Hem², van wie wij het merk en veldteken dragen. Dit dient ons tot een getuigenis dat Hij eeuwig onze God en onze genadige Vader zal zijn.

Daarom heeft Christus geboden al de zijnen te dopen *in de naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest (Matth. 28:19)*, met gewoon water. Daarmee geeft Hij ons te verstaan: evenals het water waarmee de dopeling overgoten en voor aller ogen besprenkeld wordt, de onreinheid van het lichaam afgewast, zo bewerkt het bloed van Christus hetzelfde van binnen, in de ziel, door de Heilige Geest³; het besprenkelt de ziel en zuivert haar van zonden⁴ en doet ons van kinderen des toorns opnieuw geboren worden tot kinderen van God⁵. Wij worden evenwel niet door het water als zodanig van onze zonden gereinigd⁶, maar door de besprenkeling met het kostbaar bloed van de Zoon van God⁷. Hij is onze Rode Zee⁸, waar wij doorheen moeten gaan om te ontkomen aan de tirannie van Farao — dat is de duivel — en binnen te gaan in het geestelijke Kanaän.

De dienaren van hun kant geven ons alleen het sacrament, dat zichtbaar is, maar onze Here geeft wat door het sacrament wordt aangeduid, namelijk de onzichtbare genadegaven. Hij wast onze ziel en reinigt haar grondig van alle onreinheden en ongerechtigheden⁹. Hij vernieuwt ons hart, schenkt ons volkomen troost en geeft ons vaste zekerheid van zijn vaderlijke goedheid. Hij doet ons de nieuwe mens aan en Hij trekt ons de oude mens uit met al zijn werken¹⁰.

Daarom geloven wij dat wie tot het eeuwige leven wil komen, maar eenmaal gedoopt moet worden¹¹. De doop mag niet herhaald worden, want wij kunnen ook niet tweemaal geboren worden. Deze doop is immers niet alleen van waarde voor ons wanneer wij hem ontvangen en het water op ons is, maar gedurende ons hele leven.

Daarom verwerpen wij de dwaling van de wederdopers, die niet tevreden zijn met de eens ontvangen doop en die bovendien de doop van de kleine kinderen der gelovigen veroordelen. Wij geloven daarentegen dat men hen behoort te dopen en met het teken van het verbond te verzegelen, evenals de kleine kinderen in Israël besneden werden op grond van dezelfde beloften die aan onze kinderen gedaan zijn¹². Christus heeft zijn bloed even zeker vergoten om de kleine kinderen van de gelovigen te wassen, als Hij dat gedaan heeft voor de volwassenen¹³. Daarom behoren zij het teken en sacrament van wat Christus voor hen gedaan heeft te ontvangen, zoals de Here in de wet gebod hun kort nadat zij geboren waren, deel te geven aan het sacrament van het lijden en sterven van Christus door het offer van een lam¹⁴. Dat was een sacrament van Jezus Christus.

Bovendien doet de doop aan onze kinderen hetzelfde wat de besnijdenis deed aan het joodse volk. Daarom noemt de apostel Paulus de doop: *de besnijdenis van Christus (Kol. 2:11)*.

¹ Kol. 2:11. ² Exo. 12:48; 1 Petr. 2:9. ³ Matth. 3:11; 1Kor. 12:13. ⁴ Hand. 22:16; Heb. 9:14; 1 Joh. 1:7; Opb. 1:5b. ⁵ Tit. 3:5. ⁶ 1 Petr. 3:21. ⁷ Rom. 6:3; 1 Petr. 1:2; 1 Petr. 2:24. ⁸ 1Kor. 10:1-4. ⁹ 1Kor. 6:11; Ef. 5:26. ¹⁰ Rom. 6:4; Gal. 3:27. ¹¹ Matth. 28:19; Ef. 4:5. ¹² Gen. 17:10-12; Matth. 19:14; Hand. 2:39. ¹³ 1Kor. 7:14. ¹⁴ Lev. 12:6.

Artikel 35 - Het heilig avondmaal

Wij geloven en belijden dat onze Heiland Jezus Christus het sacrament van het heilig avondmaal voorgeschreven en ingesteld heeft¹, om te voeden en te onderhouden degenen die Hij reeds opnieuw geboren deed worden en in zijn huisgezin, dat is zijn kerk, heeft ingelijfd. Nu hebben zij die opnieuw geboren zijn, tweeërlei leven in zich². Het ene is lichamelijk en tijdelijk: zij hebben het van hun eerste geboorte meegebracht en alle mensen bezitten het. Het andere is

geestelijk en hemels: het wordt hun gegeven in de tweede geboorte, die geschiedt door het Woord van het evangelie³ in de gemeenschap met het lichaam van Christus. Dit leven bezitten slechts Gods uitverkorenen. Zo heeft God voor de instandhouding van het lichamelijke en aardse leven gewoon, aards brood voorgeschreven, dat allen ontvangen, zoals het leven zelf. Maar voor het onderhouden van het geestelijke en hemelse leven, dat de gelovigen bezitten, heeft Hij hun *een levend brood gezonden, dat uit de hemel neergedaald is* (Joh 6:51), namelijk Jezus Christus⁴. Hij voedt en onderhoudt het geestelijke leven van de gelovigen⁵, als Hij gegeten wordt, dat wil zeggen geestelijk toegeëigend en door het geloof ontvangen⁶.

Om ons dit geestelijke en hemelse brood af te beelden, heeft Christus een aards en zichtbaar brood voorgeschreven als sacrament van zijn lichaam en de wijn als sacrament van zijn bloed⁷. Hiermee verzekert Hij ons ervan: zo zeker als wij het sacrament ontvangen en in onze handen houden en het eten en drinken met onze mond, om ons leven in stand te houden, zo zeker ontvangen wij in onze ziel door het geloof⁸ — dat de hand en mond van onze ziel is — het ware lichaam en het ware bloed van Christus, onze enige Heiland, om ons geestelijke leven in stand te houden.

Nu is het volstrekt zeker dat Jezus Christus ons zijn sacramenten niet voor niets heeft voorgeschreven. Hij werkt dan ook in ons alles wat Hij ons door deze heilige tekenen voor ogen stelt, hoewel de wijze waarop dit geschiedt ons verstand te boven gaat, evenals de werking van de Heilige Geest verborgen is en niet te begrijpen⁹.

Toch vergissen wij ons niet, als wij zeggen dat wat door ons gegeten en gedronken wordt, het eigen en natuurlijke lichaam en het eigen bloed van Christus is. Maar de wijze waarop wij deze nuttigen, is niet met de mond, maar geestelijk, door het geloof. Zo blijft Jezus Christus altijd gezeten aan de rechterhand van God, zijn Vader, in de hemel¹⁰ en deelt Hij Zichzelf toch aan ons mee door het geloof. Bij dit geestelijke feestmaal geeft Christus ons deel aan Zichzelf met al zijn schatten en gaven en doet Hij ons zowel Zichzelf als de verdiensten van zijn lijden en sterven genieten¹¹. Hij voedt, sterkt en troost onze arme, verslagen ziel door ons te eten te geven van zijn lichaam, en verkwikt en vernieuwt haar door ons te drinken te geven van zijn bloed.

Verder, hoewel het sacrament met de zaak waarvan het een teken is, verbonden is, worden beide toch niet door allen ontvangen¹². De goddeloze ontvangt wel het sacrament, tot zijn veroordeling, maar niet de waarheid van het sacrament, evenals Judas en Simon de tovenaars beiden wel het sacrament ontvingen, maar niet Christus, die daardoor voorgesteld wordt¹³. Hij wordt alleen het deel van de gelovigen¹⁴.

Tenslotte, wij ontvangen dit heilig sacrament in de samenkomst van Gods volk¹⁵ met ootmoed en eerbied. Daarbij gedenken wij samen met dankzegging de dood van Christus, onze Heiland, en doen wij belijdenis van ons geloof en van de christelijke godsdienst¹⁶. Daarom behoort niemand aan het avondmaal te gaan zonder *zichzelf eerst* op de juiste wijze *beproefd te hebben*, om, als hij van dit brood eet en uit de beker drinkt, niet *tot zijn eigen oordeel te eten en te drinken* (1 Kor. 11:28-29). Kortom, we worden door het gebruik van dit heilig sacrament bewogen tot een vurige liefde jegens God en onze naaste.

Daarom verwerpen wij als ontheiliging van de sacramenten alle toevoegingen en vervloekte verzinsels die de mensen erin aangebracht en ermee vermengd hebben. En wij verklaren dat men zich tevreden moet stellen met wat Christus en zijn apostelen ons voorgeschreven hebben en dat men daarover moet spreken zoals zij erover gesproken hebben.

¹ Matth. 26:26-28; Marc. 14:22-24; Luc. 22:19-20; 1Kor. 11:23-26. ² Joh. 3:5-6. ³ Joh. 5:25. ⁴ Joh. 6:48-51. ⁵ Joh. 6:63; Joh. 10:10b. ⁶ Joh. 6:40, Joh. 6:47. ⁷ Joh. 6:55; 1Kor. 10:16. ⁸ Ef. 3:17. ⁹ Joh. 3:8. ¹⁰ Marc. 16:19; Hand. 3:21. ¹¹ Rom. 8:32; 1Kor. 10:3-4. ¹² 1Kor. 2:14. ¹³ Luc. 22:21-22; Hand. 8:13, 21. ¹⁴ Joh. 3:36. ¹⁵ Hand. 2:24; 20:7. ¹⁶ Hand. 2:46; 1Kor. 11:26.

De belofte van Christus.

De tekenen, die Christus gegeven heeft, spreken tot ons. Zij zijn genomen uit het plantenrijk.

Christus noemt Zichzelf het *tarwegraan*, dat in de aarde valt en vrucht draagt. Zo is Hij begraven en opgestaan. Hij draagt veel vrucht.

Hij noemt Zichzelf ook de ware *Wijnstok*. Want in die tekenen heeft God bij de schepping al bijzondere betekenis gelegd.

Christus neemt het brood. En dat brood heeft een bewerking ondergaan. De tarwe wordt eerst gemalen. Dat is een gewelddadige handeling en dan wordt het brood toebereid, zodat het gegeten kan worden.

De druiven worden geperst, en dan wordt de wijn toebereid, zodat zij gedronken kan worden.

Christus is het brood des levens en de ware drank voor ons leven. Maar daartoe is Hij *verbrijzeld* geworden. Daarom kon Hij zeggen, dat wij Zijn vlees en bloed zullen eten en drinken.

Dat brood wordt gebroken en de wijn wordt vergoten. Zo heeft Hij Zichzelf gegeven in de dood voor onze zonden.

En dan belooft Christus ons twee dingen.

Ten eerste zegt Hij ons, wat Hij *voor* ons heeft gedaan.

Hij geeft ons aanschouwelijk onderwijs en laat ons zien, wat Hij *voor* ons heeft gedaan. Hij heeft Zichzelf voor ons gegeven. Hij heeft de vloek gedragen. Hij heeft de gerechtigheid aangebracht. En nu geeft Hij het gebroken brood en de vergoten wijn, als tekenen en zegelen. Zo zeker heeft Hij voor ons geleden en is Hij gehoorzaam geweest tot de dood des kruises. Zo zeker, als ik met de ogen zie. ..

Christus werkt ook *in* ons.

Hij geeft Zich niet alleen voor, ook *aan* de Zijnen. Zoals de rank is *in* de wijnstok, zo is de gelovige in Hem ingelijfd. En eten met de mond valt bij een kind des Heren samen met het eten met de mond des geloofs. Ten andere, dat Hij zelf mijn ziel met Zijn gekruisigd lichaam zo zekerlijk tot het eeuwige leven *spijs*t en *laaft*.

Gods verborgen omgang vinden zielen, waar Zijn vrees in woont.

De gemeenschap met Christus.

Wat is dat te zeggen, het gekruisigde lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken? Wat is een ware Avondmaalsviering?

Bij een rechte Avondmaalsviering zien wij *vier* zaken.

Ten eerste wat Christus *voor ons* heeft gedaan. Het brood wordt gebroken en de wijn wordt vergoten. De gelovige ziet, door het geloof, wat Christus heeft gedaan in zijn plaats, voor ons. Wij zien de Koning in Zijn schoonheid.

Ten tweede wat *door ons* wordt gedaan. Christus heeft Zichzelf gegeven voor ons. En dan wordt dat gebroken brood ons gegeven en wij nemen het aan en eten. De vergoten wijn wordt ons ook gegeven, wij nemen de beker en drinken. Zo neemt Gods volk, door het geloof, heel het lijden en sterven van Christus aan, zo nemen wij Christus aan en eten en drinken zijn vlees en zijn bloed.

Ten derde zien wij wat *in ons* geschiedt. Wanneer wij eten en drinken, dan wordt brood en wijn één met ons. Daar is door God in de schepping gelegd een wondere eenheid.

Er is een organisch verband tussen spijs en drank en ons lichaam. Daarom kunnen wij gevoed worden. Voedsel versterkt, gift verderft. Sommigen zeggen: De mens is, wat hij eet. Dat is materialistisch. Neen, de mens eet, wat hij is. En zo worden wij door Christus versterkt. Hij wordt één met ons. Want het is niet alleen met een gelovig hart het lijden en sterven van Christus aannemen, maar ook door de Heilige Geest, Die èn in Christus èn in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer *verenigd* worden, dat wij vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zijn. De mystieke unie met Christus.

Ten vierde zien wij, wat *onderling* geschiedt. Het gezin is één, maar straks zijn de leden van het gezin van elkaar verwijderd. Ieder is aan zijn werk. En dan komen zij weer bij elkaar, als de maaltijd wordt gehouden. Zo ook zijn de kinderen Gods één. Zij behoren tot hetzelfde gezin. Maar die eenheid wordt dikwijls niet gezien. Totdat het Avondmaal gevierd wordt, en dan komen zij weer bij elkaar. Daar wordt bijzonder genoten de gemeenschap der heiligen. Gelijk uit vele graankorrels één meel gemalen en één brood gebakken wordt. En dat wij door één Geest, gelijk de leden van het lichaam door één ziel, eeuwiglijk leven en geregeerd worden.

Zo moeten wij Avondmaal vieren. Een *dode* kan niet eten. Wie dood is in de zonden en de misdaden, kan geen Avondmaal vieren.

Een *zieke* smaakt het niet. Er zijn velen, die geen trek hebben en genezen moeten worden in de weg der gehoorzaamheid. Maar Gods volk vindt versterking van het geloof, door de gemeenschap met Christus, Die het Avondmaal heeft ingesteld en het ook beloofd heeft.

DE AVONDMAALSSTRIJD

ZONDAG 29

Vraag 78. *Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus?*

Antw. *Neen; maar gelijk het water in de Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt, noch de afwassing der zonden zelve is, (waarvan het alleen een Goddelijk waarteken en verzekering is), alzo wordt ook het brood in het Avondmaal niet het lichaam van Christus zelf, hoewel het naar de aard en eigenschap der Sacramenten het lichaam van Christus Jezus genaamd wordt.*

Vraag 79. *Waarom noemt dan Christus het brood Zijn lichaam en de drinkbeker Zijn bloed, of het Nieuwe Testament in Zijn bloed, en Paulus de gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus?*

Antw. *Christus spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk, niet alleen om ons daarmede te leren, dat, gelijk als brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, alzo ook Zijn gekruisigd lichaam en Zijn vergoten bloed de waarachtige spijs en drank zijn, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden; maar veelmeer om ons door deze zichtbare tekenen en panden te verzekeren, dat wij zo waarachtig Zijns waren lichaams en bloeds door de werking des Heiligen Geestes deelachtig worden, als wij deze heilige waartekenen met de lichamelijke mond tot Zijn gedachtenis ontvangen, en dat al Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zekerlijk onze eigen is, als hadden wijzelf in onze eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan.*

Op sommige punten worden de verschillende meningen heel sterk openbaar. Dat geldt vooral van de opvatting van het heilig Avondmaal. Hoe fel is de strijd geweest. Vooral in de tijd van de Reformatie.

Rome heeft grote invloed gehad, en zelfs velen, die met Rome gebroken hebben, konden zich niet geheel aan die invloed onttrekken.

Wij moeten altijd voor twee dingen oppassen. Dat wij niet onderschatten maar ook niet overschatten. Niet, alsof het zuivere standpunt in het juiste midden zou liggen! Neen, het komt aan op de rechte waardering, volgens het Woord van onze God. Daarom zien wij hoe het Avondmaal is *onderschat*, hoe het is *overschat* en hoe het *op de rechte wijze geschat* moet worden.

Hoe het Avondmaal wordt onderschat.

Tijdens de Reformatie was er een heftige strijd over de Avondmaalsbeschouwing. Het Avondmaal werd het *schibboleth*, waaraan de mensen te herkennen waren. Want niet alleen liep de strijd tussen de Reformatoren en Rome, neen, ook tussen de Reformatoren onderling was verschil van gevoelen, wat niet te verwonderen valt, omdat het was een nieuwe tijd.

Feitelijk ging de strijd over een enkel woord, het woordje "is". Dit *is* Mijn lichaam en dit *is* Mijn bloed. Hoe dat woordje "is" moest worden opgevat. En dat kan, want ook Christus en de apostelen hebben geargumenteed, door op de betekenis van één enkel woord te wijzen. Wij hebben te vragen, wat de betekenis van dat woord "is" volgens de bedoeling van de Heilige Geest moet zijn.

En dan zien wij eerst hoe het Avondmaal des Heren is *onderschat*.

Zwingli ging uit reactie tegen Rome veel te ver. Hij wierp bijna alles over boord, tot zelfs de orgels in de kerk.

Hij vatte het woordje "is" heel gewoon op. Zoals wij zeggen, als wij een portret zien van de koningin: Dat *is* de koningin. Zo wil Zwingli in de tekenen niet anders zien, dan een heenwijzen naar Christus. Doe dat tot Zijn gedachtenis, dat is het enige. Het Avondmaal is een *gedachtenismaaltijd*. Zoals wij op onze verjaardag terug denken aan onze geboorte, zo denkt de kerk terug aan het lijden en sterven van Christus. Zwingli wil de *figuratie*. Hij ontkent alle genadewerkingen in buitengewone zin. Niet God, niet Christus doet iets. *Wij* doen iets. Wij tonen en belijden ons geloof. Wij denken aan het lijden van Christus. Wij ontvangen niets, maar wij *geven*. Maar dan is het Avondmaal niet meer een sacrament. Het maakt nog wel een stichtelijke indruk. Het kan ook nog wel invloed hebben op het geloof, maar wij zien alleen, wat voor ogen is.

Deze opvatting heeft veel kwaad gedaan. Ook in de kerk des Heren zijn er, die zulk een opvatting huldigen. Die het Avondmaal zien als de meest gewone zaak ter wereld, die meer denken aan wat *zij* doen, dan dat zij daar komen als een arm en verloren volk, behoeftig, om te ontvangen de rijkdom, die is in Christus Jezus onze Here.

Hoe het Avondmaal wordt overschat.

Daaraan maakt *Rome* zich schuldig. De sporen van de transsubstantieel vinden wij al in de 9de eeuw. In 1215 is deze leer als kerkleer vastgesteld. Bij het sacrament geschiedt volgens Rome een wonder. Het brood wordt *veranderd* in het lichaam des Heren en de wijn wordt veranderd in het bloed des Heren. Het woordje "is" heeft dus *eigenlijke* betekenis. Wel zegt Rome, dat de *hoedanigheid* blijft. De smaak en de kleur veranderen niet. Als jij proeft, proeft jij brood en wijn. Maar toch heeft er verandering plaats gevonden, toen de woorden der instelling zijn uitgesproken. Dat is overschatting van het Avondmaal en daarmee staat in verband ook de dwaling van de mis, waar Christus wordt aangebeden in brood en wijn.

Ook *Luther* maakt zich schuldig aan overschatting.

Luther heeft het zeer moeilijk gehad. Hij heeft zijn beschouwing over het Avondmaal telkens gewijzigd. Eerst zegt hij, dat het geloof beslist, of Christus tegenwoordig is. Dan is het Woord één en al. En straks stelt hij Christus naast het Woord tegenwoordig. Luther leert dat Christus *in, met* en *onder* de tekenen lichamelijk tegenwoordig is. Dit hangt samen met zijn opvatting van de hemelvaart, van de mededeling van de Goddelijke eigenschappen aan de menselijke natuur, in de grond van de zaak, ofschoon niet door Luther gewild, een pantheïstische trek. Evenals water is in een spons, en vuur is in het ijzer, dat verhit is, en zout is in brood, zo is Christus lichamelijk tegenwoordig in brood en wijn, de *consubstantiatie*. Luther wees op de betekenis van dat woord "is".

En hier is iets, dat ons aantrekt. Hij denkt aan het hoge karakter van het sacrament. Maar evenmin als het water in de doop veranderd wordt in het bloed des Heren, zo ook niet brood en wijn. Wil men "is" letterlijk opvatten, hoe dan te verstaan: Deze *drinkbeker is* het Nieuwe Testament in mijn bloed? De besnijdenis wordt ook genoemd het verbond des Heren, ofschoon het een teken en zegel is. Wij hebben hier een *sacramentele* uitdrukking.

Daarom moeten wij het Woord Gods lezen naar de mening des Geestes. Hoe wonderbaar is Uw getuigenis, dies zal mijn ziel dat ook getrouw bewaren.

Hoe het Avondmaal op de rechte waarde geschat wordt.

Het woord "is" moet *sacramenteel* worden verstaan. Als ik een bankbiljet heb van honderd gulden, dan kan ik ook zeggen: dat *is* honderd gulden en dan wordt dat papier niet veranderd in honderd gulden en dan zit het er niet in, en toch is het meer dan alleen een teken. Dan is en blijft het papier, maar het heeft tevens de waarde van honderd gulden. Zo heeft Christus gezegd: Dat *is* Mijn lichaam en dat *is* Mijn bloed.

Ook zien wij bij het Avondmaal de actie van de Drieënige God.

Ten eerste van de *Vader*.

De Vader is de Schepper. Hij heeft brood en wijn geschapen. In de schepping heeft Hij reeds gerekend met de Avondmaalsviering. In Gods raadsbesluit ligt al vast, dat de hoogste aanwending van brood en wijn in de Avondmaalsviering zou plaats vinden.

De Vader heeft Zijn Zoon gegeven tot een spijszake en drank voor ons. Hij heeft Hem het lichaam toe bereid in Maria. Hij heeft gegeven het Lam, dat de zonde der wereld dragen zou. Hij heeft Zijn Zoon tot zonde voor ons gemaakt.

Hij wil door de Zoon ons voeden ten eeuwiggen leven.

Daarom heeft Christus het Avondmaal ook ingesteld, in opdracht van de Vader. Hij heeft ook in die laatste nacht de wil des Vaders gedaan. Wij mogen bij het Avondmaal het werk des Vaders niet vergeten.

Ten tweede van de *Zoon*.

Wij zien hier de betekenis van de kruisverdienste van onze Here Jezus Christus. Daarom moet bij de bediening van het Avondmaal de dienaar des Woords op de achtergrond staan. Wij moeten onze Borg zien in Zijn schoonheid en onmisbaarheid. Dan hebt gij een goede Avondmaalsviering, als gij door het geloof gemeenschap hebt met Christus.

Want de gelovigen zijn leden van het lichaam van Christus. Hij is de wijnstok en wij zijn de ranken. En dan zal het Woord alleen *verklaren* in alle eenvoud: Dit is Mijn lichaam en dit is Mijn bloed.

Ten derde van de *Heilige Geest*.

Daar is een verborgen werking van de Heilige Geest. Wij leven door één Geest. Daarom moeten wij onze harten opheffen in de hemel, waar Christus is. Want *het* eigenlijke Avondmaal wordt in de hemel gevierd. Zo worden wij gevoed en versterkt. Zo komen wij met onze zonde en schuld en proeven de vergeving der zonden. Want Hij geeft de moede kracht en vermenigvuldigt de sterkte dien, die geen krachten heeft.

Rijken worden ledig heen gezonden en armen worden met goederen vervuld. Wij willen het Avondmaal niet onderschatten en ook niet overschatten.

Wij willen het, naar Gods Woord, stellen op de rechte prijs. Sta op, eet, want de weg zou voor u te veel zijn. Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort!

DE RECHTE AVONDMAALSVIERING

ZONDAG 30

Vraag 80. *Wat onderscheid is er tussen het Avondmaal des Heren en de Paapse Mis?*

Antw. *Het Avondmaal des Heren betuigt ons, dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben door de enige offerande van Jezus Christus, die Hijzelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft en dat wij door de Heilige Geest Christus worden ingelijfd, Die nu naar Zijn menselijke natuur niet op de aarde maar in de hemel is, ter rechterhand Gods Zijns Vaders, en daar van ons zvil aangebeden zijn. Maar de Mis leert, dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor hen van de Mispriesters geofferd wordt, en dat Christus lichamenlijk onder de gestalte des broods en wijns is, en daarom ook daarin moet aangebeden worden; en alzo is de Mis in de grond anders niet, dan een verloochening der enige offerande en des tijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.*

Vraag 81. *Voor wie is het Avondmaal des Heren ingesteld?*

Antw. *Voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen, en nochtans vertrouwen, dat deze hun om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is; die ook begeren hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren. Maar de hypocrieten en die zich niet met een waar hart tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel.*

Vraag 82. *Zal men ook diegenen tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hun belijdenis en hun leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen?*

Antw. *Neen; want alzo wordt het verbond Gods ontheilgd, en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt. Daarom is de Christelijke Kerk schuldig, naar de ordening van Christus en van Zijn Apostelen, sul ken, totdat zij betering huns levens bewijzen, door de Sleutelen des hemelrijks uit te sluiten.*

Wij hebben gezien, wat de betekenis is van het Avondmaal, door Christus ingesteld en ook de strijd, die ten opzichte van het Avondmaal is gestreden. Nu komt het aan op de *rechte viering* van het Avondmaal, dat door Christus is ingezet. Hij wil, dat wij het zullen doen tot Zijn gedachtenis. Daarom hebben wij toe te zien, *hoe* wij komen tot de dis des Heren. Het Avondmaal kan tot een zegen en ook tot een oordeel zijn. De rechte Avondmaalsbeschouwing en de juiste Avondmaalsviering is van grote waarde voor de kerk des Heren. Wij zien, hoe het niet mag gevierd worden, wie het moeten vieren en wie niet mogen komen.

Hoe het niet mag gevierd worden.

Er wordt door Rome veel propaganda gemaakt. De invloed van Rome is groot. En dat, terwijl de *dwalingen kerkelijk* zijn *vastgesteld*, wat een bewijs is, dat de kerk in *deformatie* verhardt.

De dwaling is zo ontzettend. Toen eerst de leer van de transsubstantiatie ingang had gevonden, is het daarbij niet gebleven.

Dat is altijd het vreselijke bij afwijking. Het is een hellend vlak. Dat zien wij bij de mis. Was het nog maar gebleven bij de verkeerde opvatting van de communie. Naast de communie heeft Rome de *Mis*, die geheel mis is.

Want bij de Mis heeft Rome een *altaar* gebouwd. Christus moet op onbloedige wijze geofferd worden voor onze zonden. Immers het brood verandert in het lichaam van Christus en de wijn verandert in Zijn bloed. Welnu dan is Christus lichamenlijk tegenwoordig. Rome gaat terug tot het Oude Testament. Het gescheurde voorhangsel wordt dichtgehecht en de

offeranden worden weer gebracht. Er is op het altaar een hostie, een slachtoffer voor onze zonden. Het offer van Christus op Golgotha wordt herhaald.

En als dan de hostie aan de gemeente wordt getoond, dan valt de gemeente in *aanbidding ter neer*. Immers daar wordt getoond het lichaam en bloed van Christus en daarom moeten zij aanbidden.

Wij moeten Rome principieel bestrijden. Wij rusten in het volbrachte werk van onze Here Jezus Christus. Christus heeft *het* offer gebracht en dat wordt niet herhaald. Wij zien in het Avondmaal, dat Christus *eenmaal* op Golgotha Zich heeft gegeven voor onze zonden en wij rusten in Zijn werk. Rome wil een *herhaling* van dat offer en verloochent daarmee de enige betekenis en de kracht van dat offer. Als wij Avondmaal vieren, dan *aanbidden* wij Christus. Maar wij heffen onze harten op tot in de hemel, waar Christus is, zittende ter rechterhand des Vaders. En Rome doet aan schepselvergoding, want zij aanbidden brood en wijn, al menen zij dat zij Christus daarin aanbidden. Een heiden meent ook, dat hij in dat beeld, dat hij ziet, God vereert. Maar God noemt dat afgoderij en zo is de Mis in de grond van de zaak afgoderij. Zo mag het Avondmaal des Heren niet worden misbruikt. Zo mag het niet worden gevierd.

Door wie het gevierd moet worden.

Nu komt de vraag, wie van Godswege gerechtigd zijn. Voor wie is het Avondmaal des Heren ingesteld? En het antwoord is psychologisch zo juist. Daar wordt niet gesproken van uitverkorenen, ook niet van wedergeborenen. Neen, de catechismus neemt de kinderen Gods bij de hand, om ze tot Christus te leiden.

Voor degenen, die zichzelf *vanwege hun zonden mishagen*. Wij moeten hebben kennis van onze zonde en droefheid over onze zonde. Zullen wij verzadigd worden, dan moeten wij *KV* honger hebben. Zullen wij gereinigd worden, dan moeten wij met onze zonde en schuld komen tot Christus.

Neen, wij spreken hier niet van een algemeen schuldgevoel, dat dikwijls zo goedkoop is. Wij willen allemaal wel erkennen, dat wij zondaren zijn. Het is zo gemakkelijk in het algemeen te zeggen, dat wij schuldig staan. Het is ook gemakkelijk in sommige tijden belijdenis te doen van sommige zonden, vooral als de gevolgen zich openbaren. Hier wordt ook niet gesproken van een pessimisme, of droefgeestigheid, of onvoldaanheid.

Neen wij denken hier aan de *echte droefheid*, zoals de Schrift ons die leert. Evenals bij Paulus, die zei: Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezès doods? Hoe meer wij zien de heiligheid Gods, des te meer zien wij onze eigen zonden. Het gaat in het Avondmaal ook om de ere van onze God en de onmisbaarheid van Christus.

Daarbij blijft het niet. Zondekennis alleen is niet genoeg. Er is meer nodig. Wij moeten nochtans *vertrouwen*, dat onze zonden ons om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is. Wij rusten in het volbrachte werk van Christus. Wanneer wij zien op onszelf, dan zeggen wij: Hoe zal ik ten Avondmaal gaan, maar zien wij op Christus, dan weten wij, dat het juist voor ons is. En dan leggen wij de hand des geloofs op de verdienste van Christus. Dat vertrouwen moet er zijn. Want het geloof is niet alleen een zéker weten, waardoor ik alles voor waarachtig houd, wat ons God in Zijn Woord heeft geopenbaard, maar ook een *vast vertrouwen*, dat mij al mijn zonden om Christus wil vergeven zijn.

En dan kan de *dankbaarheid* niet achterwege blijven. Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezès doods? Ik *dank* God, door Jezus Christus onze Here. Ik zal uw naam met dankerkentenis verheffen. Bij de ware droefheid om de zonde komt de lust tot alle

gerechtigheid. Wij begeren ook, hoe langer hoe meer, ons geloof te sterken en ons leven te beteren.

En dan komen wij aan het Avondmaal. Zo Gij, Here, de ongerechtigheid gadeslaat, wie zal bestaan? Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.

Dan komen wij, zoals wij zijn en wij worden in het geloof versterkt en hebben gemeenschap met onze Borg en wij nemen toe in de genade en kennis van onze Here Jezus Christus. 't Behoeftig volk in hunne noden, in hun ellend' en pijn, gans hulpeloos tot Hem gevloeden, zal Hij ten Redder zijn.

Door wie het niet gevierd mag worden.

Er is bij het Avondmaal *zelftucht* en ook *kerkelijke tucht*.

Zelftucht, want de hypocrieten en die zich niet met waren harte tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel. De Kerk kan over het verborgene niet oordelen. Daarom worden de hypocrieten gewaarschuwd. Zij hebben de gedaante van Godzaligheid, maar niet de kracht. Zij eten zichzelf een oordeel. Ook wanneer *wij* zonden aan de hand houden en weigeren ermee te breken. Een Avondmaalsviering kan tot oordeel zijn. Daarmee wordt niet het eeuwig oordeel uitgesproken. Dat kan het worden, maar Paulus zegt, dat er vele zwakken en zieken zijn, omdat ze het Avondmaal verkeerd hebben gevierd. Ook de kinderen Gods kunnen tijdelijk zijn op een schadelijke weg met onbeleden zonden. Hoe zullen wij in de zonde leven, als Christus voor de zonde gestorven is. Toch worden vele schuchtere gelovigen ten onrechte van het Avondmaal afgehouden. Zij moeten komen in gehoorzaamheid, zoals zij zijn. Dan zullen zij versterkt worden in het geloof en ervaren, dat Christus hen troost.

Dan is er *kerkelijke tucht*, die gaat over *leer* en *leven*. De kerk moet de tucht handhaven, opdat Gods verbond niet ontheiligd worde en Zijn toorn niet over de ganse gemeente verwekt. Door openlijke zondaren toe te laten, lijdt heel de gemeente schade.

Wanneer de Here Jezus in de gelijkenis spreekt van iemand, die zonder bruiloftskleed is binnengekomen, dan zegt hij, dat de heer zich schrikkelijk heeft vertoornd en hem heeft buitengeworpen. Maar Christus vertoornt zich ook over degenen, die genodigd zijn en niet hebben willen komen, die allerlei argumenten hadden, *om zich te verontschuldigen*.

Behoeft en ware gehoorzaamheid zijn niet te scheiden. En als wij komen door het geloof, dan wordt ons geloof sterker. Het wordt gesterkt in de wortel, *centraal!* Want Christus heeft gezegd : Doet dat tot Mijn gedachtenis!

DE SLEUTELN VAN HET KONINKRIJK DER HEMELEN

ZONDAG 31

Vraag 83. *Wat zijn de Sleutelen des hemelrijks?*

Antw. *De verkondiging des heiligen Evangelies en de Christelijke ban of uitsluiting uit de Christelijke gemeente, door welke twee stukken het hemelrijk de gelovige opengedaan en de ongelovigen toegesloten wordt.*

Vraag 84. *Hoe wordt het hemelrijk door de prediking des heiligen Evangelies ontsloten en toegesloten?*

Antw. *Alzo, als, volgens het bevel van Christus, aan de gelovigen, allen en een iegelijk, verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat hun, zo dikwijls als zij de belofenis des Evangelies met een waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hun zonden van God, om de verdienste van Christus' wille, vergeven zijn; daarentegen allen ongelovigen, en die zich niet van harte*

bekeren, verkondigd en betuigd wordt, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt, zolang als zij zich niet bekeren; naar welk getuigenis des Evangelies God zal oordelen, beide in dit en in het toekomstige leven.

Vraag 85. *Hoe wordt het hemelrijk toegesloten en ontsloten door de Christelijke ban?*

Antw. *Alzo, als, volgens het bevel van Christus, degenen, die onder de Christelijke naam onchristelijke leer of leven voeren, nadat zij, ettelijke malen broederlijk vermaand zijnde, van hun dwalingen of hun schandelijk leven niet willen afdaten, der gemeente, of degenen die van de gemeente daartoe verordineerd zijn, aangebracht worden, en, zo zij aan de vermaning zich niet storen, van henlieden door het verbieden der Sacramenten uit de Christelijke gemeente, en van God Zelf uit het Rijk van Christus gesloten worden; en wederom als lidmaten van Christus en van Zijn gemeente aangenomen, zo wanneer zij waarachtige betering beloven en bewijzen.*

De sleutelen van het koninkrijk der hemelen. Niet van de kerk, neen van het koninkrijk van Jezus Christus. Rome zegt, dat Petrus en in hem de Paus die sleutelen heeft gekregen. Dat is tegen Gods Woord. De *valse mystiek* zegt, dat een bepaalde broeder of zuster zal oordelen en meten, en dat naar dat oordeel gehandeld zal worden. Ook dat is tegen de Schrift. Wij zijn geen hartenkenners. Christus heeft de sleutelen gegeven aan Zijn *kerk*, die staat op de belijdenis door Petrus afgelegd, dat Jezus is de Christus, de Zoon des levenden Gods. Zo zien wij de *betekenis* van die *sleutelen*, het *gebruik* en ook de *uitwerking* van die sleutelen.

Door Christus gegeven aan Zijn Kerk.

De sleutelen van het koninkrijk der hemelen. De Schrift spreekt daarover. In het Oude Testament wordt gesproken van de wachters op Zions muren. Christus zegt: Ik zal u geven de sleutelen van het koninkrijk der hemelen. Christus Zelf heeft de *absolute* sleutelmacht. Hij opent en niemand sluit en Hij sluit en niemand opent. Hij heeft de sleutel Davids.

Een koning gaat niet zelf staan bij de poort van zijn paleis. Hij heeft aan Zijn dienaren de sleutelmacht gegeven en die sleutelmacht heeft betekenis, als de dienaar niets anders doet, dan wat de koning wil. Als de koning uitnodigt, mag de dienaar de deur niet sluiten en als de koning de toegang niet verleent, mag de dienaar de deur niet openen. Wanneer een dienaar getrouw is, heeft hij inderdaad sleutelmacht. En zo is het hier. *Christus* heeft aan *Petrus* ([Matth. 16:19](#)) aan *de apostelen* ([Joh. 20:22-23](#)), aan *de kerk* ([Matth. 18:18](#)) de sleutelen gegeven. Hij heeft die sleutelmacht toevertrouwd aan de kerk, die staat op de grondslag van de ware belijdenis en wier dienaren niet anders doen, dan Hij heeft bevolen. De ware kerk, waar Christus als Koning erkend wordt, heeft sleutelmacht. Is er geen kerk, dan is er geen opdracht. Een conferentie heeft geen sleutel, een mystieke club ook niet. Een kerk, die niet leeft naar de ordinantie des Heren, kan de sleutelen niet gebruiken, omdat alle willekeur hier contrabande moet zijn.

Daarmee zijn wij op het *zuivere, kerkelijke standpunt* gekomen. In Zondag 31 is gesproken over de kerk. En de kenmerken van de ware kerk zijn de prediking des Woords (de eerste sleutel) de bediening der sacramenten, die de catechismus heeft behandeld, en de kerkelijke tucht (de tweede sleutel).

Als de kerk die sleutelen niet gebruikt, wordt zij als een open hof. Dan is er leervrijheid. De Koning heeft gezegd, dat wij het zullen doen en wee de kerk, die het niet doet. Wij moeten Gode meer gehoorzaam zijn dan de mensen.

Wij mogen die sleutelen ook *niet misbruiken*. Er mag niet naar eigen goedvinden of willekeurig gehandeld worden. Altijd zijn wij aan de Koning verantwoording schuldig. Wie

de sleutelen ontvangen heeft, heeft grote verantwoordelijkheid. Hij zal eenmaal moeten zeggen, wat hij ermee heeft gedaan.

De sleutelen van het koninkrijk der hemelen hebben grote betekenis. Zij worden gebruikt in het zichtbare en de uitwerking is in het onzichtbare.

De sleutelmacht is voor de Koning *met gezag* en voor de kerk *bedienend*, en daarom met gezag in naam des konings. Wat zij op de aarde gebonden heeft, zal in de hemel gebonden zijn.

Door Christus gebruikt in Zijn Kerk.

Er zijn twee sleutelen: de bediening van het Woord en de handhaving van de kerkelijke tucht.

Daarom moeide prediking daarnaar gekeurd worden, of zij is bediening van de sleutelmacht. De prediking is *bediening van het Goddelijke Woord*. De prediking is geen stichtelijke toespraak, niet een gemoedelijk woord over een of ander godsdienstig onderwerp.

De dienaar des Woords moet niet *over* de Schrift spreken en niet een tekst als kapstok gebruiken, om zijn gedachten daaraan op te hangen, neen, de dienaar des Woords moet *uit* de Schrift spreken. Hij heeft het volle Woord te brengen, in al zijn rijkdom en schoonheid. Hij moet spreken in de naam des Heren. Dan zullen zonden ontdekt worden, dwalenden terechtgebracht, zondaren tot bekering geroepen worden en zal Gods volk vertroost en bemoedigd worden. En altijd zullen de kinderen Gods weer heengewezen worden naar de rijkdom van onze Here Jezus Christus.

Zo moet het Woord ook worden *ontvangen*. Zo hebben wij te luisteren. Gij moet bij de bediening des Woords uw naam horen, en vragen, wat God tot u heeft te zeggen door Zijn Woord. Dan is de prediking nooit persoonlijk. Maar wel zal de Heilige Geest de prediking *persoonlijk toepassen*. En dan wordt de sleutel gebruikt, de poort van het koninkrijk der hemelen geopend. Het wordt u openlijk gezegd, dat het rijk van Christus voor u ontsloten is en dat gij de vergeving der zonden door het geloof hebt.

Maar er moet ook *gesloten* worden. In naam van Christus moet het gezegd en openlijk betuigd worden, dat vloek, oordeel en verderf gekomen is. En dat wie zich niet met een waar hart tot God bekeert en Christus niet door het geloof omhelst, verloren gaat. De verdoemenis ligt op hem. Dat zijn geen grote woorden, dat is de volle werkelijkheid. Het zal de goddeloze kwalijk gaan. Al spreken de mensen u zalig, God zal anders oordelen, als gij het bloed van Zijn Zoon onrein hebt geacht. Dan wordt de deur voor u gesloten.

Zo moet ook de sleutel van de *tucht* worden gebruikt. Een Kerk zonder tucht is geen kerk. De landman moet wieden en snoeien. De tucht behoort *niet* maar tot het *welwezen*, *maar* tot het *wezen* van de kerk. De tucht gaat over de zonden, over leer en leven. Niet alleen over de wandel, want de zonden tegen de eerste tafel zijn nog ernstiger dan de zonden tegen de tweede tafel. Het leven is niet buiten de leer. De kerkelijke censuur moet worden toegepast. Velen onttrekken zich, als de censuur komt. Dat is minderwaardig en ongehoorzaam. Er zijn mensen, die geopereerd moeten worden en naar de kwakzalvers gaan en straks zien, dat het te laat is. Zo zijn er die niet gecensureerd willen worden en straks zullen zien, dat het te laat is, al zijn ze bij de kwakzalvers beland. Gode zij dank, ook dan mag er geopend worden, als er waarachtige bekering komt. Het gaat om het Woord des Konings en om het geklank des Konings. Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken *hoort*.

Door Christus tot Zegen gesteld voor Zijn Kerk.

De sleutelen moeten bediend worden, *gebruikt* worden. Ze zijn sleutelen van het koninkrijk der hemelen. Wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemel gebonden zijn.

Dus God bindt in de hemel, wat de kerk op aarde gebonden heeft, — neen, wat de kerk op aarde *moet* binden. En als de kerk het niet doet, doet God het toch, maar dan is de kerk schuldig, en als de kerk het doet, doet God het precies gelijk. De bediening van de sleutelen is de plechtige afkondiging van het oordeel, of van de vrijspraak des Heren. Elke uitspraak moet door Gods Woord *waar* kunnen gemaakt worden. Zo krijgt de sleutelmacht een hemels karakter. Daarop moet de nadruk gelegd worden. Zo komt het kerkbegrip in het rechte spoor.

De kerk oordeelt over degenen, die *binnen zijn*, over de huisgenoten des geloofs, *niet over degenen die buiten zijn*. Dat oordeel laten wij aan God over. En dan wordt het koninkrijk der hemelen geopend, of gesloten. Dat oordeel is uit de Schrift en daarom het oordeel van God Zelf, en hetzelfde als de uitspraak, die in de hoogste vierschaar gedaan zal worden.

Nu wordt het een persoonlijke zaak voor ons. Wat is tot u gezegd? Wat is de boodschap, die in de naam des Heren tot u is gekomen, en nog komt? Is er voor u gesloten of geopend? Dat is de betekenis van de zichtbare kerk.

De ambtsdragers moeten zijn mannen van godsvrucht, die onvoorwaardelijk buigen voor het volle Woord des Heren. Mannen, die karakteradel hebben en mensenkennis en die zelf de Here vrezen. Zij moeten ook liefde hebben voor de zondaar, omdat de tucht *medisch* werkt.

Leeft gij onbekeerd, wij bidden u van Christuswege: laat u met God verzoenen. Christus is gekomen, om te zoeken, wat verloren is. Gods volk gaat geen onzekere toekomst tegen. Nu reeds wordt het *getoond*. Dit is, dit is de poort des Heren, daar zal 't rechtvaardig volk door treên.

CHRISTUS VERNIEUWT ONS NAAR ZIJN BEELD

ZONDAG 32

Vraag 86. *Aangezien wij uit onze ellendigheid, zonder enige verdienste onzerzijds, alleen uit genade, door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?*

Antw. *Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij ons met ons ganse leven Gode dankbaar voor Zijn weldaden bewijzen, en Hij door ons geprezen wordt. Daarna ook, dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij, en dat door onze Godzalige wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden.*

Vraag 87. *Kunnen dan die niet zalig worden, die, in hun goddeloos ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeren?*

Antw. *In generlei wijze; want de Schrift zegt, dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, geldgierige, dronkaard, lasteraar, noch rover, noch dergelijke, het Koninkrijk Gods beërven zal.*

Drie stukken moeten wij weten. Hoe groot onze zonde en ellende zijn. Hoe wij van onze zonde en ellende verlost worden, en hoe wij Gode voor zulk een verlossing zullen dankbaar zijn. Niet een van die drie stukken kan worden gemist. Er zijn wel, die liefst alleen de ellende bespreken en overdenken. Anderen leggen alleen de nadruk op de verlossing en weer anderen willen alleen een leven naar Gods Woord, maar deze drie kunnen niet gescheiden worden. De boom heeft wortelen, een stam en takken. Naarmate de wortelen dieper gaan en de stam dikker wordt, zullen ook de takken meer vrucht kunnen dragen. En nu zien wij, dat ook dit het werk van Christus is. Christus vernieuwt ons naar Zijn beeld en daarom worden we *geroepen* tot goede werken, *bekwaamd* tot goede werken en ook *vervaardigd* tot goede werken.

Wij worden geroepen tot goede werken.

Het stuk der dankbaarheid wordt hier *niet onderschat* zoals door de antinomianen, ook *niet overschat* zoals door de perfectionisten geschiedt, maar op *de rechte waarde geschat*, zoals Gereformeerden dat moeten doen. Dan toch zien wij het "moeten doen" van goede werken, het geroepen worden tot goede werken, ook niet als een schuld, of als een poging de zaligheid te verdienen, maar als *vrucht* van het werk van Christus, als werk van de Heilige Geest. Omdat wij door Christus gerechtvaardigd worden, maar ook geheiligd. Wij worden niet zalig, omdat wij goede werken doen, maar wij doen goede werken, omdat wij door Christus zalig worden. Wij leven en daarom spreken wij en lopen wij en halen wij adem. De kinderen Gods leven en daarom doen zij goede werken.

Nu verdwijnt de vraag, of het nog nodig is, of dat het mogelijk is. Het *moet!* Christus zorgt er voor, dat het gebeurt. Hij vernieuwt ons naar Zijn beeld, door de Heilige Geest. De Geest lijft ons in Christus in, zodat wij zijn ranken van de wijnstok. En die rank kan van zichzelf niets en is ook als stukje hout niets waard, maar diezelfde rank draagt kostelijke vrucht door de wijnstok en zo draagt een kind des Heren vrucht door Christus.

Wij zijn geschapen tot goede werken. God heeft ze voorbereid. De gelovigen moeten almeer *worden*, wat zij *zijn*: kinderen Gods. En zij wandelen als kinderen des lichts. En nu moeten wij niet maar *dankbaarheid* bewijzen, maar, zoals er inderdaad staat, wij moeten *ons Gode dankbaar* bewijzen. *Dankbaarheid* bewijzen is vaak gemakkelijk. Dat duurt niet lang. Maar *ons dankbaar* bewijzen is moeilijk. Hoe ik Gode voor zulk een verlossing zal dankbaar *zijn*. Met ons ganse leven. Niet maar met woorden en praten, neen, door heel onze levensopenbaring. In uw huis, ten opzichte van uw naaste, in de kerk, als gij uw gave doet in de collecte. Niet gelijkvormig aan het beeld van de wereld, maar naar het beeld van Christus. Zo wordt God verheerlijkt. Dan gaat er van Gods volk kracht uit. Wat hebben wij

een reden God te prijzen, voor al wat Hij heeft gegeven. Dat Hij Zijn Zoon heeft gegeven, dat Christus voor ons tot zonde is geworden, dat wij door Hem gered zijn, dat wij uit grote nood en dood verlost worden, dat wij uit genade de zaligheid ontvangen. Zouden wij dan niet onze roeping verstaan? Wij worden *geroepen* tot goede werken.

Wij worden bekwaamd tot goede werken.

Het is een groot voorrecht, dat wij goede werken mogen doen. Want zij zijn niet ons werk, maar vrucht van het offer van Christus. Zij staan in het nauwste verband met Golgotha en met de opstanding van onze Borg. Zonder Hem kunnen wij niets doen. Alleen door Hem zal de wildernis bloeien als een roos. Die goede werken zijn door God voorbereid, opdat wij er in zouden wandelen. Zij staan niet op onze rekening, en daarom worden zij uit genade beloond. *Wij* krijgen een beloning, die Christus voor ons heeft verdiend, uit genade dus.

Bekwaamd tot goede werken. Die in Mij blijft en Ik in Hem, die draagt veel vrucht.

Nu staat er, dat wij door de goede werken verzekerd worden van het geloof, als uit de vruchten. Dat mogen wij niet misverstaan. Het is geen rekensom. Ik doe goede werken, dus ik weet, dat mijn geloof echt is. Het is niet zo dat we een paar goede werken in een automaat doen en er een briefje uithalen dat 't met ons geloof in orde is. *Geloven heeft in zichzelf zekerheid*. En dat geloof hangt nooit af van condities, die eerst moeten vervuld worden, voordat wij mogen geloven. Te voren niet een bijzondere openbaring en ook geen goede werken, om dan te mogen concluderen: ik heb geloof. Goede werken zijn *vruchten*, want al wat uit het geloof niet is, is zonde. Daarom geen angstvallig onderzoek vooraf, of we wel geloof hebben. *Wie* het zaad in de akker al maar loswoelt, om te zien, of het wel leeft en groeit, belemmert de groei. Neen, de Heilige Geest werkt, *niet* in de weg van een slordige levenswandel, maar in de weg van gehoorzaamheid, als we in de wegen des Heren wandelen, de zekerheid van onze verkiezing. De Heilige Geest werkt de zekerheid ook door een godzalige levenswandel, tot verheerlijking van Gods naam. Zie D.L. V. Art. 10. *Door geloofsvruchten voort te brengen wordt het geloof versterkt*.

D.L. Hoofdstuk V, Art. 10

Deze zekerheid komt dus niet voort uit een of andere speciale openbaring zonder of buiten het Woord, maar uit het geloof in Gods beloften, die Hij in zijn Woord zo overvloedig tot onze troost geopenbaard heeft. Zij komt ook voort uit het getuigenis van de Heilige Geest, die met onze geest getuigt, dat wij Gods kinderen en erfgenamen zijn¹, en tenslotte hieruit, dat de gelovigen zich met heilige ernst toeleggen op een goed geweten en goede werken². En als Gods uitverkorenen in deze wereld de vaste troost dat zij de overwinning zullen behouden, moesten missen en zonder dit onbedrieglijke onderpand van de eeuwige heerlijkheid moesten leven, dan zouden zij de beklagenswaardigste van alle mensen zijn³.

¹ Rom. 8:16-17; 1 Joh. 3:1-2. ² Hand. 24:16. ³ Rom. 8:37; 1Kor. 15:19.

Het is niet ons werk, maar het werk Gods. Wij worden *bekwaamd* tot goede werken.

Wij worden verwaardigd tot goede werken.

Naamchristenen zijn voor de kerk des Heren tot grote schade. In de kerk en ook buiten de kerk. Wij hebben weinig aan mensen, die niets over hebben voor de dienst des Heren en altijd vragen met hoe weinig zij wel toe kunnen, die liefst op het randje van de wereld lopen, en nu en dan eens van die tafel smullen. Mensen, die in de wereld zo heel goed thuis zijn en zich thuis gevoelen, en dan ook nog een tikje godsdienstig zijn. Zij willen twee heren dienen, en dat kunnen zij niet. Zij houden stiekum hun zonden vast, blijven gierig, en gaan door met lasteren, en zij geven geen offers, en de wereld heeft toch ook geen respect voor hen.

Sierplanten hebben in de kerk geen betekenis. Christus wil *vruchtbomen*. Hij noemt de kinderen Gods ranken aan de wijnstok. *Sierplanten* hebben voor het uiterlijke alles keurig en netjes in orde. Zij kunnen nog wel eens een pluimpje krijgen, waar zij ook bijzonder op gesteld zijn.

Formeel is alles altijd heel goed in orde. Op een intekenlijst geven zij meer dan in een "onzichtbare" collecte, en zij voelen ook meer voor mensen, die "ver af" zijn, door een comité gelden te laten verzamelen, dan dat zij hun arme broeder of zuster, die heel dicht bij hen woont, eens een flinke steun geven. Christus wil geen *sierplanten*, maar *vruchtbomen*, ranken aan de wijnstok.

Christus werkt die vrucht in de ranken, opdat Zijn werk wordt gezien, opdat de aandacht op Hem worde gericht. Niet door woorden en woorden, niet door uitwendigheden, maar door de levenswandel. Daar heeft zelfs de wereld respect voor. Laat uw licht zo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken *zien* en uw Vader in de hemelen verheerlijken. De naaste moet *zien*, dat Christus' werk van grote betekenis is. Er worden velen afgestoten door een goddeloze levenswandel van belijders van de naam des Heren.

Zie nu het werk van Christus. Hij vernieuwt ons door Zijn Geest tot Zijn evenbeeld, en dan worden wij geroepen goede werken te doen, wij worden door Hem bekwaamd en wij *mogen* het doen. Het is een voorrecht. God heeft ze voorbereid, opdat wij er in zouden wandelen. Wij mogen er in wandelen.

En als dan de naaste voor Christus gewonnen wordt, dan wordt God verheerlijkt. Zo veel gij dat een van Mijn minsten gedaan hebt, zo hebt gij dat *Mij* gedaan.

Die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht. Zonder Mij kunt gij niets doen. Daarom danken wij God voor de goede werken, die wij *mogen* doen. Wil, U ter eer, steeds meer en meer 't geloof in ons versterken. Dan zullen wij, gereed en blij, uit liefde 't goede werken.

DE WAARACHTIGE BEKERING DES MENSEN

ZONDAG 33

Vraag 88. *In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekering des mensen?*

Antw. *In twee stukken: in de afsterving van de oude, en in de opstanding van de nieuwe mens.*

Vraag 89. *Wat is de afsterving van de oude mens?*

Antw. *Het is een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en die hoe langer hoe meer haten en vlieden.*

Vraag 90. *Wat is de opstanding van de nieuwe mens?*

Antw. *Het is een hartelijke vreugde in God door Christus, en lust en liefde om naar de wil Gods in alle goede werken te leven.*

Vraag 91. *Maar wat zijn goede werken?*

Antw. *Alleen die uit waar geloof, naar de Wet Gods, alleen Hem ter ere geschieden, en niet die op ons goeddunken of op mensen-inzettingen gegrond zijn.*

De orde des heils is de weg, waarlangs God het heil in Christus de zondaar deelachtig maakt. Wij mogen niet de verschillende onderdelen met elkander verwarren. God roept de zondaar door de inwendige roeping en wederbaart Hem door de Heilige Geest. De zondaar gelooft in Christus, op grond van de beloften des Heren, die in Christus ja en amen zijn en hij bekeert zich, zodat hij wandelt in de wegen des Heren. De waarachtige bekering des mensen is *uit God, door God en tot God*.

De bekering is uit God.

De waarachtige bekering moeten wij onderscheiden van de *schijnbekering*. Er kan zijn een bekering van de zonde tot de deugd. Dan wordt er alleen gewerkt onder grote zondaren. En als dan een dronkaard niet meer misbruik maakt van de drank en de inbreker niet meer steelt en rooft, dan is iemand bekeerd. Hier wordt gesproken over de bekering des *mensen*. Niet alleen grote zondaren, *alle* mensen moeten bekeerd worden. Wij allen moeten bekeerd zijn en ons bekeren.

Soms is er een *tijdelijke* bekering. Dan wordt de strijd gevoerd tegen een enkele zonde, die ook even overwonnen wordt, maar straks komen er andere zonden voor in de plaats, die nog erger zijn. Het is als met een wagen, die even met inspanning van kracht omhoog geduwd wordt, dan opeens wordt losgelaten, terwijl de wagen dan nog sneller naar beneden gaat. Wij moeten ons ook niet maar bekeren om de *gevolgen* van de zonde.

De *waarachtige* bekering des mensen is *uit God*. God wederbaart door de Heilige Geest, en de bekering is dan de afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. En de nieuwe mens kan er niet zijn, zonder de wedergeboorte.

Het is niet waar, dat God de mogelijkheid werkt en dat de mens die mogelijkheid tot werkelijkheid moet maken. Dan wordt het weer 's mensen werk. God bekeert de zondaren en dan bekeren zij zich. De Bijbel spreekt 8 maal over de bekering als werk van God en 100 maal over de bekering als roeping van de mens. Dit wijst wel op onze zware verantwoordelijkheid.

Wanneer een boom geënt wordt, brengt die boom goede vrucht voort. Eerst was alles aan die boom wild. Hoe welig die boom ook groeide, de vrucht was niet goed. Door de inenting komt de goede vrucht. Zo werkt ook de Heilige Geest, Die een zondaar inlijft in Christus.

Wij moeten *in Christus zijn*, en dan is er tweeërlei leven, de oude mens en de nieuwe mens. Niet twee bomen, maar één boom met tweeërlei leven. Wat onder de enting uitspruit, is en blijft wild, wat boven de enting komt, is echt. Wat uit de oude mens is, is zonde, wat uit de nieuwe mens is, wordt door Christus gewerkt.

De Schrift gebruikt voor de bekering des mensen twee woorden. Bekering is verandering van *denken*, van zienswijze, en van *daden*, van leefwijze. In de bekering worden onze gedachten bewerkt en ons leven gaat in een andere richting dan tevoren. Wij gaan anders *denken* en anders *doen*.

De waarachtige bekering is door God gewerkt, is uit God.

De bekering is door God.

Wij zijn bij de bekering niet lijdelijk, en mogen ons nooit achter het werk Gods in onmacht verschuilen, omdat het God is, Die in ons werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen. Maar de bekering is niet alleen uit God, ook door God. Het is en blijft Gods werk. Anders zou er niets van terecht komen. Dat brengt ons steeds in het gebed, opdat wij kracht krijgen van Israëls God, Die krachten geeft, van Wien het volk zijn sterkte heeft.

De oude mens sterft af en de nieuwe mens staat op. Daar is strijd tussen die beide. De boot vaart terug, nadat het bevel gegeven is terug te stomen. Maar de *oude vaart zit er nog in*, zodat de boot soms nog een andere kant uit gaat, dan de machines werken, zoals Paulus zegt: Het goede, dat ik wil, doe ik niet en het kwade, dat ik niet wil, doe ik. Wat onder de enting uitspruit en welig groeit, moet afgesneden worden.

De *afsterving van de oude mens* wordt door God gewerkt. Wij zijn met Christus gestorven. Wij zijn met Hem de dood ingegaan. En nu hebben wij hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonde vertoornd hebben. Dat is de verandering van *gedachten*. En die hoe langer hoe meer haten en vlieden, dat is de verandering van *leefwijze*. Wij hebben droefheid over de zonde, zoals David en Petrus, en wij vlieden en mijden de zonde. God werkt ook de haat tegen de zonde, zodat wij van de zonde walgen. Zelfs als de zonde tot ons komt in schone vorm. Want God haat de zonde. Wij hebben de zonde niet als een vriend, die bij ons komt en verwelkomd wordt, niet als een gast, die even bij ons is. Neen, wij moeten het onreine niet aanraken. Hier zien wij de antithese met de wereld.

De nieuwe mens staat op. Ook hier is een verandering van denken, want het is een hartelijke vreugde, in God door Christus, en een verandering van leefwijze, want het is de lust en liefde, om in alle goede werken te leven. Een kind des Heren verheugt zich in Christus, in Zijn God. Hij kent de vreugde van de dienst des Heren. Hij strijdt tegen de zonde en wil wandelen in de wegen des Heren. Het is hem een lust, de Here te dienen.

En dan toenemen in de genade, *hoe langer hoe meer*. Niet met sprongen. Niet opeens hard beginnen en straks verslappen en machteloos neerliggen. Neen, toenemen in de genade en in de kennis van onze Here Jezus Christus.

Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort.

De bekering is tot God.

Nu moet het in de vruchten openbaar worden. God werkt Zijn werk tot verheerlijking van Zijn naam. Vooral wordt dat gezien in de werken, in de goede werken. Goede werken zijn vruchten door God gewerkt in Christus. Hij is de Wijnstok en wij zijn de ranken. Er is niets van ons bij. Christus alles of niets. Daarom moeten *wij* God dankbaar zijn voor de goede werken en niet *Hij* moet ons dankbaar zijn. Wij zijn verkoren tot goede werken, opdat wij in

dezelve zouden wandelen. Het is zo dwaas, dat ze nog wel eens op rekening van de mens worden gezet. Onze Nederlandse geloofsbelijdenis geeft een geheel ander geluid.

De *bron* moet goed zijn. *Uit het geloof*, dus uit God, uit Christus. Het geloof wortelt in Christus en put uit Christus. Al wat uit het geloof niet is, is zonde. De tegenstelling is niet natuur en genade, maar zonde en genade. Dus ook het meest gewone is zonde of goed. Wat uit de vergiftigde bron komt, is, hoe helder het ook schijne, verkeerd en zondig. En al wat uit de ware bron komt, al lijkt het niet altijd even mooi, is goed. Wat uit Christus is, uit het nieuwe leven, is goed, maar er komen zoveel bijmengselen bij. Wij bederven het. Alles wat uit de oude mens komt, hoe schoon het schijnt, is zonde. Al wat uit de nieuwe mens komt, is goed. Goed is een werk, dat is uit het geloof. Let wel, er staat niet: uit een gelovige. We mogen nooit zeggen: Dat is goed want die gelovige man of vrouw doet het ook. Uit een gelovige kunnen heel veel zonden komen, maar uit het geloof niet. Daarom, uit een waar geloof.

De *maatstaf* moet goed zijn. En met die maatstaf gaan wij tot God. God geeft ons de maatstaf, Zijn wet. De wet is de norm. Niet ten goede, omdat wij het zo vinden. Niet recht is, wat men recht noemt. Iets is niet goed, omdat de mensen het zeggen. Neen, Gods heilige wet moet worden aangelegd en daarnaar moeten de werken gemeten worden. En dan zijn ze gewogen en te licht bevonden, zelfs als de mensen prijzen. God zal het zeggen. Ook hiermee gaan wij tot Hem. De bekering is tot God.

Het *doel* moet goed zijn. De richting! De goede werken zijn tot Gods eer. Hoe dikwijls stranden onze goede werken, omdat wij opeens het roer omwenden en onze eigen eer zoeken. Niet de zaligheid is het einddoel. Gods eer! God wordt in Zijn eigen werk verheerlijkt.

En nu zien wij Gods werk en onze verantwoordelijkheid in de bekering. Daar is een touw, dat over een katrol loopt boven op de zolder, en door twee gaten in het plafond. Wij zien van beneden twee touwen en toch is het één touw.

Daar komen de *lijdelijken*, de antinomianen en zij trekken aan dat ene touw en zij tuimelen achterover en liggen neer in hun machteloosheid: "God moet het doen". Daar komen de *werkheiligen*, en zij trekken alleen aan het andere touw, van eigen verantwoordelijkheid en zij vliegen er mee weg.

Neen, wij nemen beide, in onze handen. Gods vrijmacht en onze verantwoordelijkheid. Werkt uw zelfs zaligheid met vreze en beven, want het is God, Die in u werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen. In Gods raad is onze verantwoordelijkheid opgenomen. En dan zeggen wij: Uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid!

DE WET DES HEREN

ZONDAG 34 (A)

Vraag 92. *Hoe luidt de Wet des Heren?*

Antw. *God sprak alle deze woorden, Ex. 20:1-17, Deut. 5:6-21:*

Ik ben de HERE uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.

Het eerste gebod.

Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.

Enz.

Vraag 93. *Hoe worden deze tien geboden gedeeld?*

Antw. *In twee tafelen; waarvan de eerste leert, hoe wij ons jegens God zullen houden; de andere, wat wij onze naaste schuldig zijn.*

De Wet des Heren is van grote betekenis en van blijvende waarde. Daarom wordt de wet ook in de catechismus behandeld in de drie delen.

Ten eerste als *kenbron* van de ellende in het eerste deel. Ofschoon niet expres genoemd, wordt de wet in het tweede deel ook besproken, omdat *Christus de wet vervult* en de gerechtigheid aanbrengt in onze plaats. En dan wordt de wet in deze Zondag behandeld tot Zondag 44, als regel des geloofs.

Wij zien daarom de Wet en het werk *des Vaders*, het werk *des Zoons* en het werk *des Heiligen Geestes*.

De Wet en het werk des Vaders.

God is *boven* de wet en wij en alle schepselen zijn *onder* de wet. God is de Wetgever en Hij handhaaft die wet. Bij de schepping heeft God de mens Zijn wet gegeven. Adam had de wet *ingeschapen*. Hij wist van nature, dat hij God moest liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf. Dat behoefde hem niet apart gezegd te worden. Een vogel moet niet eerst naar een vliegterrein, om te leren vliegen. Een vis hoeft niet eerst te gaan naar een zwemschool, om te leren zwemmen. Dat is ingeschapen en zo was de wet des Heren ingeschapen in het hart van de mens. Het proefgebod komt er *extra bij*. God geeft het proefgebod, om de mens te beproeven, of hij inderdaad, geheel vrijwillig, God zal liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf.

Deze ingeschapen wet is een *levende* wet, die de mens niet missen kan, echt menselijk. Zoals de trein zich voortbeweegt over de rails en die rails niet kan missen, zoals het schip zich voortbeweegt in het water, en op het droge verongelukt, zo ook heeft God de mens gegeven de zedelijke wet, opdat hij langs deze rails zou gaan naar het eeuwige, onvergankelijke leven, opdat hij over deze zee zou komen tot de haven van het onveranderlijke bestaan.

De Vader heeft de wet ingeschapen en ook *gehandhaafd*. Daarom is de zonde zo ernstig. Daarom is de ellende zo groot. Waaruit kent gij uw ellende? Uit de wet Gods, want die wet zegt het ons. Die wet is als de zee, die het schip, dat lek is geslagen, nu zal verslinden en de mens zal meesleuren naar het eeuwig verderf. De wet is de *tuchtmeester tot Christus*, de stok, die ons slaat en tuchtigt. Daarom wordt in Zondag 2 niet gebod voor gebod behandeld, maar de wet genoemd van uit het standpunt van de liefde. God liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf.

God handhaaft die wet. De eis, die gesteld is, zal vervuld worden. Eer God de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon. Daarom heeft God de wet gegeven op Sinaï. Vóór de Sinaï is de wet ook bekend, maar niet officieel afgekondigd.

Wanneer een zaak klein is, dan is daar een boekhouding, maar vaak heel eenvoudig. Men schrijft soms de schuld op een lei. Als de zaken uitgebreid worden, dan moet er ook boekgehouden worden, maar niet zo eenvoudig meer. En zo heeft God vóór de Sinaï Zijn wil bekend gemaakt. Maar toen bij de Sinaï Israël Zijn volk is geworden, toen was de boekhouding nodig en heeft God Zelf de tafelen der wet geschreven met Zijn vingers. En die wet is voor dat volk tot een omtuining. Daardoor wordt gezien het onderscheid tussen Israël en de heidenen. Die wet is tot een tuchtmeester. De wet is Israëls paedagoog. Vóór de *Sinaï* wordt het volk *niet gestraft* en *na de Sinaï wel*, want dan is de zonde *bondsbreuk* geworden, door de wet, die God heeft gegeven. Wij zien ook, dat de wet het verlangen naar Christus werkt. God verandert niet en Zijn wet blijft van kracht. Die wet is door Hem gegeven tot een norm. Wij zien de wet en het werk des Vaders.

De Wet en het werk des Zoons.

De Zoon is door de Vader gegeven als de laatste Adam. De eerste Adam heeft overtreden en het werkverbond gebroken. De eerste Adam kon door de wet het eeuwige leven verwerven. Hij kon *niet* door de wetsvervulling *iets verdienen*. Hoe zou het schepsel iets bij God kunnen verdienen! Wat heeft hij, dat hem niet eerst is gegeven! De vervulling van de wet zou voor Adam niet zijn de verdienste tot het eeuwige leven, maar wel *de weg tot* het eeuwige leven.

En nu geeft de Vader Zijn Zoon. De Zoon heeft de wet ingeschapen in Zijn hart. Hij is de laatste Adam en Hij zal niet zondigen. Hij *kan niet* zondigen. Hij wordt ook door de duivel verzocht, maar de duivel kan Hem niet brengen tot een val. Hij zal *tonen*, dat Hij niet valt en dat Adam niet had behoeven te vallen. Hij zal tonen, onder heel andere omstandigheden, dat Hij is de Weg, de Waarheid en het Leven en dat wij ons gerust aan Hem kunnen toevertrouwen. Het is Zijn spijs, de wil des Vaders te doen. Hij heeft door Zijn lijdelijke gehoorzaamheid de straf gedragen en door Zijn dadelijke gehoorzaamheid de wet vervuld. Dat zien wij in het stuk der verlossing, dat Christus een volkomen verlossing heeft aangebracht, voor al de Zijnen, die Hem door de Vader zijn gegeven.

Dat werd reeds onder de oude dag gezien. In de ark is de wet en boven de ark is het gouden verzoendeksel, dat de wet bedekt. Zo heeft Christus door *Zijn voldoening* de verzoening aangebracht. Zo heeft Hij geleden in onze plaats. Hij heeft de wet vervuld. Hij heeft het volbracht. Hij is gehoorzaam geworden tot de dood, ja de dood des kruises. Sion zal door recht verlost worden. Daarom rusten wij in het offer van Christus. Brandofferen, noch offer voor de schuld, voldeden aan Uw eis, noch eer. Toen zeid' ik: Zie, Ik kom o Heer, de rol des boeks is met Mijn naam vervuld. Ik draag Uw heil'ge wet, die Gij de sterv'ling zet, in 't binnenst' ingewand.

De Wet en het werk des Heiligen Geestes.

De wet is door de Vader gegeven en door de Zoon vervuld. Nu komt de taak van de Heilige Geest, om op grond van het offer van Christus en uit de Christus, die wet weer te schrijven op de tafelen des harten, want het oorspronkelijke moet weer worden hersteld. De Heilige Geest heeft een moeilijke taak. Hij bewerkt de harten. Hij leert ons die wet kennen en liefhebben. Hij schrijft die wet in ons hart, en dan gaat het weer straks als vanzelf. Dan willen wij de wet vervullen uit liefde tot God. Dan zingen wij: Hoe lief heb ik Uw wet, want de wet behoort bij ons en als wij de wet vervullen, dan is er weer het echt menselijke, dan komen wij terug tot wat wij hebben gehad.

Nu zien wij ook het onderscheid tussen Zondag 2 en Zondag 34-44. Daar in Zondag 2 is de wet *de tuchtmeester tot Christus*, de stok, die ons slaat. Daar is de wet de *kenbron van onze ellende*. Wij zien, wat wij missen en hoe erg het is. En in deze Zondagen is de wet *de regel des geloofs, de norm* voor de dankbaarheid. De staf waarop wij leunen. Daarom wordt in Zondag 2 heel kort de Wet behandeld, van uit het standpunt van de liefde en

daarom vragen wij *nu*, wat God niet in één, maar in *al* de geboden van ons eist. Zo krijgt de wet rijke betekenis voor heel ons leven.

Want de Heilige Geest herschept ons naar Gods beeld. Deze norm *blijft!* Nooit verliest de wet des Heren waarde. Straks valt de geschreven wet weg, maar de wet geschreven in ons hart blijft. Daarom kunt gij aan uw liefde tot de wet zien de vordering van 't leven des geloofs. Of gij naar Gods beeld inderdaad wordt vernieuwd.

Straks zal er zijn een nieuwe mensheid. In de vrede raad heeft de Vader de verkorenen gegeven aan de Zoon. Hij heeft de eis gesteld.

De Zoon heeft de verkorenen van de Vader ontvangen, en heeft de eis van de wet volkomen vervuld. En de Heilige Geest lijft hen in in Christus en grift de wet weer in hun hart.

En dan zal ten jongsten dage de Heilige Geest allen overgeven aan de Zoon, vernieuwd naar het beeld Gods. En de Zoon zal ze overgeven aan de Vader. En God zal zijn alles en in allen!

DE VREZE DES HEREN

ZONDAG 34 (B)

Vraag 94. *Wat gebiedt God in het eerste gebod?*

Antw. *Dat ik, zo lief als mij mijner ziele zaligheid is, alle afgoderij, toverij, waarzeggerij, superstitie of bijgeloof, aanroeping van de heiligen of van andere schepselen, mijd en vlied, en de enig ware God recht leer kennen, Hem alleen vertrouw, in alle ootmoedigheid en lijdzaamheid mij Hem alleen onderwerp, van Hem alleen alle goeds verwacht, Hem van ganser harte liefheb, vrees, en eer, alzo, dat ik eer van alle schepselen afa en die varen laat, dan dat ik in het allerminste tegen Zijn wil doe.*

Vraag 95. *Wat is afgoderij?*

Antw. *Afgoderij is, in de plaats van de enige ware God, die Zich in Zijn woord geopenbaard heeft, of benevens Hem, iets anders verzinnen of hebben, waarop de mens zijn vertrouwen zet.*

God Zelf heeft ons de wet gegeven. Hij heeft haar geschreven op twee stenen tafelen, die dun waren en aan beide zijden waren beschreven.

Twee tafelen, want wij moeten God liefhebben bovenal en de naaste als onszelf. In elk gebod noemt God de *hoofdzonde*. Hij waakt in Zijn wet voor heel het leven. En dan begint de wet met de hoofdzaak, *de vreze des Heren*, de ware godsvrucht des harten. Wij zien, dat God hier de *grondslag* van de wet legt, dat Hij wil uitbannen *de valse godsvrucht*, en dat Hij wil werken *de ware godsvrucht des harten*.

God legt hier de grondslag van de wet.

Dat de wet hier in den brede wordt behandeld is echt Gereformeerd. Niet in Zondag 2, want daar is de wet de tucht-meester tot Christus, de kenbron der ellende. De wet in de ark beschuldigt en klaagt de zondaar aan. Christus legt het verzoendeksel er op, en nu, in het stuk der dankbaarheid, wordt de wet ons tot regel des geloofs. Bij Israël was de wet in de ark en ook aan de *deurposten* van de huizen. Zo wordt de zondaar vernieuwd naar Gods beeld. Zo moeten wij hier de wet bezien.

Velen willen in deze Zondagen een repetitie van het stuk der ellende. En dan moet er zó over gepreekt worden, maar dan vallen wij in nodeloze herhaling, en maken wij ons er van af. Wij moeten Jeruzalem *niet naar de mond* praten, maar spreken *naar het hart* van Jeruzalem. En daarom stellen wij de vraag: Wat wil God met de wet voor een kind des Heren, dat vergeving der zonden heeft ontvangen, door het geloof in Christus?

Paulus zegt in [Romeinen 7:16](#): *"Ik stem de wet toe, dat zij goed is."* Daar is dus een synthese tussen de wet en de consciëntie, tussen het objectieve en het subjectieve. En zo moet het zijn. Hoe lief heb ik Uw wet. Toestemmen dat de wet goed is.

De wet begint zo diep. Het eerste gebod is door God als een fundament onder de andere geschoven. Neem dat weg en de gehele wet valt. De wet is een organisch geheel. En daarom begint de Here terstond met Zijn verhouding tot Hem. Met de *verbondsverhouding*. *Ik ben de HERE uw God, en gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.*

Daar hebt ge de *Ik-gij* verhouding. De verhouding van Schepper en schepsel, neen van de Verbondsgod en de bondeling.

Ja meer! Het gaat hier niet alleen over de verhouding tot God, de zuivere verhouding, wij komen hier tot de *wortel*. Daartoe heeft God dit gebod gegeven. Het gaat hier over de godsvrucht des harten. Het is een kwestie van het *hart*. Hoe staat uw hart tegenover uw

God? Het gaat hier over het persoonlijke, het intieme. Over de liefde. Gij zult liefhebben de Here uw God met geheel uw *hart*, met geheel uw ziel, met geheel uw verstand en met al uw kracht. Uit het hart zijn de uitgangen des levens. Wij moeten God ook *liefhebben met ons verstand*. Daarom Hem recht kennen. En als dit niet in orde is, dan is niets in orde. Hier hebt gij het fundament, de onderbouw. Schijnbaar kan het in orde zijn, door uiterlijke godsdienst. Neen, zegt God, eerst moet de verhouding tot Mij goed zijn. En dat is de verbondsverhouding, en in alle verbonden zijn twee zijden: *Ik* ben de HERE Uw God, en *gij* zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.

God bant uit de valse godsvrucht.

Nu zien wij het werk van de Heilige Geest in een kind des Heren. Eerst negatief, de *afsterving van de oude mens*. Hoe de Here de oude mens doet afsterven.

De profeet Jesaja spot met de afgoden. Van hetzelfde stuk hout, waarmee men het vuur aanmaakt en het eten kookt, maakt de mens zich een god, voor wie hij buigt. Een rijke maakt een beeld van goud en een arme neemt een stuk hout.

Wij kunnen *in plaats* van of *naast* de enige waarachtige God iets anders verzinnen of hebben, waarop wij ons vertrouwen stellen. In plaats van, en dan is God geheel weg uit ons leven. Naast Hem en dan hinken wij op twee gedachten.

Jacob is in Sichem. De Here herinnert hem aan zijn belofte. Hij moet optrekken naar Bethel, en dan moeten eerst de afgoden begraven worden. Wij zien in de wereld, hoever het kan komen en ook wat in ons hart bestreden moet worden. Er zijn verschillende vormen van afgoderij. Daar is het *atheïsme*, dat de strijd heeft aangebonden tegen elke godsdienst. Zij haten God en Zijn dienst en Zijn kerk. Het *bijgeloof* neemt schrikbarend toe bij hen, die de ware God niet kennen. Het hart is zo arglistig. En dan zien wij de zonde van het *pantheïsme*, de natuur- en schepselvergoding. De zonde van de *staatsalmacht*, als de mens zich stelt in plaats van God. Wij denken aan de *mammondienst*, aan de *cultuurvergoding*, aan het humanisme en de goden van deze tijd. Maar de Heilige Geest graaft dieper. Er zijn ook afgoden in ons leven. Dingen of mensen waaraan het hart bijzonder gehecht is, die zich stellen naast of boven God. Dat is zonde. Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. Al zijn ze in uw hart verborgen, zij zijn voor God niet verborgen, zij zijn *voor Zijn aangezicht*. Die afgoden moeten weg, onder God, begraven en als gij het niet doet, dan doet God het. Hij neemt ze en breekt ze, al doet het pijn. Want Hij is een jaloers God. Het gaat om uw hart. Mijn zoon, geef Mij uw hart.

Dan wordt het ernst en wij zeggen: Wien heb ik nevens U omhoog? Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog op aarde nevens U toch lusten. Niets is er, waar ik in kan rusten.

God werkt de ware godsvrucht des harten.

Het gaat hier om uw hart. Niet alleen de afsterving van de oude mens, ook de *opstanding van de nieuwe mens*. Nu zien wij het werk van de Heilige Geest, Die het uit Christus genomen heeft. Wat werkt de Heilige Geest in u, als Hij dit gebod gaat schrijven op de tafelen van uw hart? Dan is daar de rechte verhouding, de zuivere verbondsverhouding. Dat wij de enige ware God recht *hennen*. Daarop komt het aan. Op de zuivere Godskennis. Daarom heeft de bediening des Woords zo grote betekenis. De enig ware God. Hier zien wij de *antithese*. Het is niet waar, dat ook de Baalpriesters wel gehoord worden, dat zij bidden en ook God bedoelen, en dat de verkeerd geadresseerde brief wel terecht komt! Neen, Elia spot met Baal en Baal kan geen antwoord geven. Alleen de Here, de waarachtige God antwoordt van de hemel. Velen zijn er, die in hun gebed God noemen en een andere God bedoelen en een afgod hebben. Die zich niet wenden tot de Drieënige God. Wij moeten God liefhebben ook met ons verstand. Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God. Die kennis is niet koud. Neen, zij is als de kennis van man en vrouw, van

ouders en kinderen. Wij kennen Hem door Zijn Woord, door Zijn werk, door Zijn trouw, door Zijn omgang met ons. Die kennis is mij te wonderbaar!

En Hem alleen *vertrouwen*. Daar zit het *verbond* achter. Trouw, vertrouwen. De vastigheid ligt alleen in Hem. Hem alleen vertrouwen. Dan stellen wij geen vlees tot onze arm. Dan rusten wij niet in de tweede oorzaken. Gods Woord zegt van de afgoden: Dat die hen maken, hen *gelijk* worden. Dat is de *assimilatie*. Zij worden gelijk aan de afgoden. Niet waard!

Wie op God vertrouwt, verwacht ook van Hem alles goeds. Zelfs het kwade is ten goede. En dan komt God tot ons met de eis, dat wij eerder van alle schepselen afgaan en die laten varen, dan dat wij in het allerminst tegen Zijn wil doen. Hoe schoon is Gods wet. Zo zal het worden. Zo werkt de Heilige Geest in het stuk der dankbaarheid. Zo heeft Christus de wet vervuld. Wij rusten in Zijn gerechtigheid. Dan toch zeggen wij: 'k Zal Zijn lof zelfs in de nacht zingen, daar ik Hem verwacht, en mijn *hart*, wat mij moog' treffen, tot de God mijns levens heffen.

DE DIENST DES HEREN

ZONDAG 35

Vraag 96. *Wat eist God in het tweede gebod?*

Antw. *Dat wij God in generlei wijze afbeelden, en op geen andere wijze vereren, dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft.*

Vraag 97. *Mag men dan ganselijk geen beelden maken?*

Antw. *God kan noch mag in generlei wijze afgebeeld worden. Maar de schepselen, al is het dat zij mogen afgebeeld worden, zo verbiedt toch God, hun beeltenis te maken, en te hebben, om die te vereren, of God daardoor te dienen.*

Vraag 98. *Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen dulden?*

Antw. *Neen; want wij moeten niet wijzer zijn dan God, Dewelke Zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging Zijns Woords wil onderwezen hebben.*

In het eerste gebod wordt gehandeld over de vreze des Heren en in het tweede gebod over de dienst des Heren. De *eredienst* is van grote betekenis. Die eredienst mag *niet* *overvormelijk* zijn, alsof de vorm het één en het al is, mag ook *niet* *overgeestelijk* zijn, alsof de vorm helemaal geen betekenis zou hebben. De eredienst moet zijn *naar het Woord van onze God*. God Zelf zal ons zeggen, *hoe* Hij wil gediend worden. Wij mogen bij die dienst het beeld Gods *niet namaken*. Wij mogen het beeld Gods *niet verachten* en wij moeten naar het beeld Gods *vernieuwd* worden.

Wij mogen het beeld Gods niet namaken.

Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken. Beeld en gelijkenis, dat herinnert ons aan de schepping van de mens. God heeft de mens geschapen naar Zijn beeld en naar Zijn gelijkenis. En dat beeld heeft de mens door de zonde verloren. En nu is er een heimwee. Hij wil het terug hebben. En dan gaat de mens *namaken*. Dat mag niet. Hij kan Gods werk niet namaken en God zegt het: Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken.

In het eerste gebod gaat het over de afgoderij, over de ware godsvrucht des harten, over de vreze des Heren. Hier gaat het over de beeldendienst, over de ware *eredienst*, de *dienst* des Heren. En het ene is niet los van het andere. Er is geen wezen zonder vorm en geen vorm mag er zijn, zonder wezen.

En daarom is deze zonde zo ontzettend, ook in de gevolgen, omdat wij daarmee aanranden het beeld van Hem, Die ons geschapen heeft naar Zijn beeld en gelijkenis. Bij de namaak van het beeld Gods spreekt de wet van *drie sferen*. De *hemel*, en gedacht wordt aan de sterren en aan de vogels. De *aarde*, en gedacht wordt aan de dieren en mensen. *Onder de aarde*, want daar zijn de vissen. Wanneer de mens gaat namaken, dan neemt hij de toevlucht tot een van deze drie terreinen. Maar dan heeft hij te doen met een ijverig God. Immers er is een verbondsverhouding, de verhouding van de man tot zijn vrouw. Deze zonde is de zonde van geestelijke hoererij. En zou God dat gedogen? Daarom is de zonde zo vreselijk, zo ontzettend. Wie het verbond ziet, kent alleen het ernstig karakter van de zonde.

En de neiging tot die zonde zit in ons aller hart. Wij denken hier aan Aaron, aan Micha en Dan ([Richteren 17](#) en [18](#)) en aan Jerobeam, de zoon van Nebath, die Israël zondigen deed. Men wil God *zien*. De mens, die het beeld Gods verloren heeft, wil het terug hebben langs een ongeoorloofde weg. Hij tracht het te maken. Hij bootst de Schepper na. Hij stelt zich tevreden met namaak. Maar dat is valse munt, en zij, die deze zonde bedrijven, behoren tot

de *valse munters* op geestelijk gebied. Alleen God kan het. Hij heeft aan Zijn Zoon de opdracht gegeven het te doen. Maar *gij* zult u geen gesneden beeld noch enige gelijkenis maken.

Men wil God zien, men wil het geloof zien, men wil de wedergeboorte zien. Daarom dwepen sommigen zo met de ervaring. Alsof alleen iets echt zou zijn, dat ervaren wordt. Naarmate de godsvrucht wijkt, naar die mate komt de zucht naar uitwendigheden en ceremoniën. Ook wij maken ons schuldig, als wij de *vorm* stellen boven de inhoud. Als wij ontroerd worden door de vormen en niet door Gods Woord en de werking van de Heilige Geest. Wij moeten staan onder de band van het Woord des Heren.

Daarom gaan wij *geregeld* naar de kerk, lezen wij *geregeld* het Woord des Heren. Gebruiken wij de sacramenten, naar de instelling van Christus. Het namaken van het beeld Gods loopt uit op verstarring. Onze eredienst mag *niet overvormelijk* zijn. Dan zegt de Here: Dit volk eert Mij met de lippen en hun hart is verre van Mij.

Wij mogen Gods beeld niet verachten.

De mensen komen spoedig tot uitersten. De uitersten raken elkaar. De *overvormelijk* en de *over geestelijk* en hebben één principe, want beiden zondigen tegen dit gebod, beiden zijn eigenwillig en doen, zoals zij het willen en vragen niet: Here, wat wilt *Gij*, dat wij zullen doen?

De mensen willen zelf uitmaken, hoe zij God zullen dienen en dat moet mislopen. Dat mag nooit. Want indien ergens, welnu dan bij de dienst des Heren, zal God Zelf ons zeggen, hoe het moet. En dan mogen wij het beeld Gods ook niet *verachten*.

De mensen, die Gods beeld verachten en overgeestelijk zijn, laten alle vormen los. O, daar is zoveel eigenwillige godsdienst in vrome kringen, in vals mystieke kringen. Al de vormen geven niets. Het komt aan op de beleving. Zij gaan naar een kerk, als er behoefte is en dan vragen zij niet naar de kenmerken van de ware kerk, maar naar *de kenmerken van de ware dominé*. God moet het doen en de middelen zijn niets. Gods Woord lezen is letterknechterij. Woord en sacramenten zijn uitwendigheden. God kan het ook wel anders doen. Als zij de Bijbel lezen, slaan zij liefst een hoofdstuk zomaar op, daar zit tenminste nog leiding in, als zij maar niet een witte bladzijde krijgen tussen het Oude- en het Nieuwe Testament.

Zij leven bij het inwendige licht. Zij willen God dienen op hun manier. Eerst gaan zij éénmaal naar de kerk en straks helemaal niet meer. Dan zitten zij bij elkaar genoegelijk te praten en tegen elkaar op te bieden en zij verstaan niet dat de dienst des Woords is een *samenkomen van God met Zijn volk*. Gezelschappen staan bij hen boven de kerk, hoewel de weg "van kerk tot kring" afval is. Nooit krijgt gij hen onder beslag van het Woord des Heren. Het wapen: "Daar staat geschreven", wordt opgeborgen en daarvoor krijgt gij: "Er is met kracht in mijn ziel gevallen."

Zij vinden eigen wegen vromer, en beroepen zich op niet te controleren ingevingen. Zij verachten het beeld Gods. En God wil niet, dat wij Zijn werk verachten. Hij is een jaloers God, een ijverig God. Die de misdaad der vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en het vierde lid dergenen, die Hem haten.

Wij moeten naar het beeld Gods vernieuwd worden.

Wij mogen het beeld Gods niet namaken, het ook niet verachten, maar wij moeten naar dat beeld Gods *vernieuwd* worden. Immers, toen de mens gevallen is en het beeld Gods verloren heeft, toen heeft God Zelf de laatste Adam gegeven, Zijn Zoon, Die de taak op Zich heeft genomen, de verkorenen te vernieuwen naar het evenbeeld Desgenen, Die hen geschapen heeft.

Dat werk brengt Christus tot stand door de Heilige Geest. Ook door dit gebod te schrijven in ons hart. Want het heeft niet alleen een *negatieve*, het heeft ook een *positieve* zijde. En daarom hebben wij God te dienen, zoals *Hij* dat wil. En dan staat in het middelpunt van die dienst de bediening des Woords. Al het andere is daaraan ondergeschikt. De vorm moet staan in dienst van het wezen.

Er is een samenkomen van God met Zijn volk. Door dat Woord spreekt God tot Zijn volk, door de sacramenten heeft God gemeenschap met Zijn volk en versterkt Hij het geloof. Door de zegen geeft Hij Zijn volk vrede en geluk. En dat volk komt, om te horen, te luisteren, het Woord op te eten en dan zijn zij niet alleen hoorders, maar ook daders des Woords. Zij komen ook om te bidden, schuld te belijden, de sacramenten te gebruiken, de armen handreiking te doen. En dan gaat het niet om een aangename gemoedsstemming, maar om *gebouwd* te worden, gesticht te worden in het geloof.

Wie het beeld Gods wil namaken, ziet zelfs in de tranen verstoffelijking van het geestelijke. Daarom hebben tranen, die direct opdrogen, in sommige kringen zo grote waarde. Gij *ziet* het dan toch maar, hoe echt het is. Vroomheid moet *gezien* worden en ook gehoord, door een apart stemgeluid.

Wie het beeld Gods verachten, bekommeren zich niet om de middelen, die God ons heeft gegeven.

Daarom is de bediening des Woords van zo grote betekenis.

Christus wil dan Gods beeld in ons herstellen, vernieuwen. De Heilige Geest heeft daar Zijn werkplaats.

God komt in dit gebod met een *bedreiging*. Wij zien het, dat de overtreders, die Gods beeld maken of verachten, gestraft worden in de geslachten.

Tot het *derde* en *vierde geslacht* dergenen, die Hem haten. Zie eens de kinderen uit zulke gezinnen. Zij wijken heel vaak af. God is een jaloers God.

Maar God geeft ook een heerlijke *belofte*. Van de onderhouding van dit gebod hangt af de toekomst van de kerk des Heren. Hij doet *barmhertigheid aan duizenden* dergenen, die Hem liefhebben en Zijn geboden onderhouden. Geeft dan eeuwig eer onze God en Heer!

DE OPENBARING DES HEREN

ZONDAG 36 en 37

Vraag 99. *Wat wil het derde gebod?*

Antw. *Dat wij niet alleen met vloeken of met valse eed, maar ook met onnodig zweren, de naam Gods niet lasteren noch misbruiken, noch ons met ons stilzwijgen en toezien zulke schrikkelijke zonden deelachtig maken; en in het kort, dat wij de Heilige Naam Gods anders niet dan met vrees en eerbied gebruiken, opdat Hij van ons recht beleden, aangeroepen, en in al onze woorden en werken geprezen wordt.*

Vraag 100. *Is het dan zo grote zonde, Gods naam met zweren en vloeken te lasteren, dat God Zich ook over diegenen vertoort, die, zoveel als hun mogelijk is, het vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden?*

Antw. *Ja gewisselijk; want er is geen groter zonde, noch die God meer vertoort, dan de lastering Zijns Naams; waarom Hij die ook met de dood te straffen bevolen heeft.*

Vraag 101. *Maar mag men ook Godzaliglijk bij de Naam Gods een eed zweren?*

Antw. *Ja, als het de Overheid van haar onderdanen, of anderszins ook de nood vordert, om trouw en waarheid daardoor te bevestigen, en dat tot Gods eer en des naasten heil; want zulk eedzweren is in Gods Woord gegrond, en daarom ook van de heiligen in het Oude en Nieuwe Testament recht gebruikt geweest.*

Vraag 102. *Mag men ook bij de heiligen, of bij enige andere schepselen, een eed gweren?*

Antw. *Neen; want een rechte eed zweren is God aanroepen, dat Hij, als die alleen het harte kent, der waarheid getuigenis wil geven, en mij straffe, indien ik valselijk zweer; welke eer aan geen schepsel toebehoort.*

Wij lezen in [Leviticus 24:10](#) een tekst, die van betekenis is voor dit gebod. Een man heeft de Naam uitdrukkelijk gelasterd, en wordt dan op bevel des Heren gestenigd. Van deze man worden een paar dingen ons gezegd. Ten eerste, dat hij is *uit een gemengd huwelijk*. Zijn moeder was een Israëlietische vrouw, maar zijn vader was een Egyptenaar. Gemengde huwelijken zijn in de regel tot verslapping van het geestelijk leven, vooral bij de kinderen. Dan wordt ons gezegd, dat hij de Naam uitdrukkelijk gelasterd heeft, terwijl hij met een ander *twistte*. In drift wordt vaak gevloekt. Wie twist, loopt gevaar de naam des Heren aan te randen. En wij mogen de naam des Heren onzes Gods niet ijdellijk gebruiken, want de Here zal niet onschuldig houden, die Zijn naam ijdellijk gebruikt. De naam is de openbaring Gods.

Er is *vijandschap* tegen, zogenaamde *neutraliteit* ten opzichte van en *liefde* tot de naam des Heren, tot Zijn openbaring.

De vijandschap tegen de openbaring des Heren.

De naam heeft hoge betekenis. Wij zien dat niet zo, omdat onze namen vaak zo weinig zeggen. Om de betekenis van een naam te verstaan, moet gij eens letten op een bibliotheek. Gij kunt uit die bibliotheek een boek halen door eenvoudig een *nummer* op te geven. Dat nummer is heel willekeurig. Hetzelfde boek zal in twee verschillende bibliotheken ook verschillende nummers hebben. Maar anders staat het met de *titel*. Die is niet willekeurig, maar met opzet gekozen. De titel moet weergeven de *hoofdinhoud* van het boek, de titel spreekt van het *wezen* van het boek. En zo is het met de naam. Die naam is uitdrukking van het wezen. Wij stellen prijs op onze naam, op een goede naam, wij willen geen nummers zijn.

God heeft ons Zijn naam gegeven. Hij heeft Zich geopenbaard. Naam en openbaring zijn één. God is maar niet de grote Verborgene, Die het Mysterie is en niets van Zich laat weten.

Neen, wij "kunnen Hem "kennen en wij kunnen Hem *noemen*. Hij noemt Zichzelf, opdat wij Hem zouden kunnen noemen, en opdat wij zouden naspreken Zijn naam, en Zijn openbaring zouden verstaan, zowel de algemene, als de bijzondere openbaring.

In het visioen van Jesaja ziet hij, dat God Zich openbaart. De heilige engelen roepen: Heilig, heilig, heilig is de Here der heirscharen, de ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol. De engelen zijn vol ontzag en dan zegt de profeet: "Wee mij, dewijl ik een man van onreine lippen ben." De *knechten* roepen het "heilig" uit en het *kind* spreekt van onreine lippen.

Want dat is het vreselijke, dat God Zich heeft geopenbaard en dat wij die openbaring kunnen *misbruiken*, dat wij die naam kunnen ontheiligen. O, daar is bij de mens, die buiten Christus leeft, grote vijandschap en alleen de kinderen Gods leren verstaan, wat Jesaja zegt: Wee mij, en dan worden de lippen van de profeet ontzondigd, opdat hij die openbaring zal kunnen spreken en uitdragen.

Waarom vloeken de mensen, waarom misbruiken zij in de vloek zowel de bijzondere als ook de algemene openbaring, in het noemen van de krachten in de natuur? Dat is, omdat zij *vijand* zijn van de openbaring Gods, omdat zij zouden willen, dat God de grote Verborgene bleef, want dert zouden zij niet met Hem te rekenen hebben. Daarom wordt die naam gevloekt.

Deze zonde gaat tegen de openbaring en daarom valt onder deze zonde ook de *Schriftcritiek*. De openbaring Gods wordt gehaat en misbruikt. Wie één stap op het pad van de Schriftcritiek heeft gezet, kan moeilijk terug en heeft geen recht een radicale moderne terug te roepen.

De *meineed* is vijandschap tonen tegen de openbaring des Heren. De eed is voor de zondige wereld. In de *hemel* is geen eed, want daar is alleen de waarheid en in de *hel* is ook geen eed, want daar is alleen de leugen. Maar hier op *aarde* is de strijd van Christus tegen satan, van de waarheid tegen de leugen, en daar heeft God in Zijn genade de eed gegeven, opdat wij Hem, Die alleen het hart kent, tot getuige roepen.

Ontzettend is de meineed. God tot een leugenaar te maken en Zijn straf in te roepen. Vijandschap tegen de openbaring des Heren openbaart zich in de *lastering*, in de zonde tegen de Heilige Geest, in de vloek. En dat overal. De zonde is ontzettend. Hier zien wij de vijandschap tegen de openbaring Gods.

De neutraliteit ten opzichte van de openbaring des Heren.

Neutraal zijn kan *niemand* en is niemand. Ook al denken de mensen, dat zij het zijn, zij zijn het niet. Neutraal zijn is onmogelijk. Wie niet vóór is, die is tegen. Neutraliteit, die zich zo noemt, openbaart zich in de zonde van *nalatigheid*. Dat is een grote zonde. Christus noemt ten jongste dage die zonde. Gij hebt mij *niet* te eten gegeven enz.

Wanneer wij een vloeker horen vloeken en er niet tegen ingaan, laten wij de naam des Heren liggen in het slijk. Wanneer wij op de plaats, waar wij iets te zeggen hebben, het vloeken niet verbieden en tegengaan, staan wij schuldig, omdat wij niet neutraal kunnen en mogen zijn.

Daarom hebben onze vaders gestreden voor het Christelijk onderwijs, voor de scholen met de Bijbel, want neutraal onderwijs is er niet en kan er niet zijn. De ongelovige wetenschap is *vijandig*.

Neutraal zijn willen ook die mensen, die weigeren een eed af te leggen. Velen willen de eed niet afleggen, omdat zij misleid zijn door verkeerde exegetische. Wanneer Christus zegt: zweert

ganselijk niet, dan bindt Christus de strijd aan tegen het *onnodig* zweren. De Joden willen niet de naam des Heren gebruiken, maar als zij kochten of verkochten, dan durfden zij wel zweren bij de aarde, of bij de tempel, of bij hun hoofd. Zij dachten dat dit geoorloofd was. En Christus zegt, dat dit niet mag. Christus gaat in tegen de verkapte eden, en zegt daarom: Zweert ganselijk niet, maar uw ja zij ja en uw neen zij neen.

Onder deze zonden valt ook het *verzuimen van de dienst des Woords*. Dit gebod gaat over het gehele leven, over heel de wetenschap, die staan moet op de grondslag van het Woord onzes Gods. Wij kunnen en mogen niet neutraal zijn ten opzichte van de openbaring des Heren.

De liefde tot de openbaring des Heren.

Want nu komen wij tot het positieve. Wij mogen de naam des Heren niet ijdelijk gebruiken, niet opheffen tot het ijdele, en moeten die naam *recht gebruiken*. God heeft Zich geopenbaard en wij moeten die openbaring leren kennen, indenen, en Gods naam noemen. Om dan dit toe te passen in alle levensverbanden. God wil, dat wij Zijn Woord zullen onderzoeken, onze Bijbel lezen en ook bestuderen zullen. Dan kunnen wij strijden met het wapen: "Daar staat geschreven".

Dan ook willen wij, als God er ons toe roept, de eed afleggen. Hetzij de *promissorische* eed, de eed van belofte die bij de aanvaarding van een ambt kan worden gevraagd en ook de *assertorische* eed, de eed van verklaring in strafrechtelijke zaken. Die eed staat nooit op één lijn met een belofte of een verklaring, door een Godloochenaar afgelegd, omdat niet het abnormale, maar het *normale* de toon moet aangeven.

Wij moeten Gods naam belijden. Het is de taak van de gelovige, de naam des Heren, in het midden der gemeente, te belijden. Daarom moet ook gegeven worden het catechetisch onderwijs, waarin gesproken wordt over de betekenis van de openbaring Gods. En vooral moet de belijdenis gesierd worden door een godzalige wandel.

Ons *gebedsleven* vindt hier ook een brede plaats. Dan gebruiken wij de naam des Heren. Dan roepen wij Hem aan. Dan noemen wij Hem en spreken wij tot Hem en met Hem. Dan verheerlijken en prijzen wij Zijn naam.

Wij denken hier ook aan de beloften, die bij de doop, bij de belijdenis, en bij de ambtsaanvaarding worden afgelegd, onze eden voor God.

Gods naam mag om onzentwil niet gelasterd worden, maar moet geëerd worden en geprezen. Want Hij zal niet onschuldig houden. Daarom gaan wij met deze zonden tot Christus, Die als Godslasteraar is veroordeeld en verworpen.

Die als een vloek heeft gehangen aan het hout. Hij heeft Zélf de eed afgelegd en onder ede verklaard, dat Hij is de Zoon van God. Wat getuigenis hebben wij meer van node? Hij is geworden tot een vloek voor ons, opdat Hij ons zou bevrijden van de vloek der wet. Hij is een verzoening voor onze zonden. Hij heeft ons leren bidden: "Uw naam worde geheiligd."

DE DAG DES HEREN

ZONDAG 38

Vraag 103. *Wat gebiedt God in het vierde gebod?*

Antw. *Eerstelijk, dat de kerkdienst, of het predikambt, en de scholen onderhouden worden, en dat ik, inzonderheid op de Sabbath, dat is, op de rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God de Here openlijk aan te roepen, en de armen Christelijke handreiking te doen; ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, de Here door Zijn Geest in mij werken laat, en alzo de eeuwige Sabbath in dit leven aanvang.*

De sabbatskwestie wordt soms op een gevaarlijk terrein gebracht, wanneer ook van ongelovige kant actie gevoerd wordt voor de Zondagsrust. Al is het, op zichzelf beschouwd, te waarderen, dat de wereld meewerkt om tot rust te komen op de dag des Heren, wij mogen niet vergeten, dat de argumenten niet zijn naar Gods Woord. Men maakt van de dag des Heren een dag *des mensen*. De beschikbare arbeidskracht moet verminderd worden, om te komen tot hoger arbeidsloon, en daarom wil men ook rust op deze dag. Dan staat niet de heiliging, maar de rust voorop. Wij willen de dag des Heren zien bij het licht van het Woord van onze God, en wijzen op het werk des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes.

Het werk des Vaders en onze schepping.

De oorsprong van de sabbat ligt in de schepping van hemel en aarde.

Wij hebben hier een scheppingsordinantie. Want als God alle dingen en ook de mens geschapen heeft, dan heeft Hij gerust van Zijn werk en daarom heeft Hij die dag gezegend en geheiligd. De naar Zijn beeld geschapen mens moet in zijn leven hetzelfde rythme vertonen. Ziet daar het hoog karakter van die dag.

Daarom is de sabbat voor alle tijden en voor alle mensen. Daarom moeten wij ons ook houden aan het *getal*, zes en één, want in zes dagen heeft de Here de hemel en de aarde gemaakt en ten zevenden dage heeft Hij gerust. God heeft Zijn werk volbracht en die dag geheiligd. Die dag heeft daarom machtige betekenis voor ons leven. De natuur rust niet, maar Gods rust, als Hij de schepping, tot Zijn eer, in gebruik heeft genomen, wordt gelegd op de beelddrager, en zo op heel de schepping, ook op de dieren, die in dienst van de mens zijn gesteld. Wij kunnen niet aldoor werken. Wij hebben telkens krachtsvernieuwing nodig.

Deze dag is ook van grote betekenis voor het *volksleven*. De overheid heeft hier een taak. Want de sabbatsrust veredelt een volk, geeft aan de natie fierder besef, vernieuwt de kracht.

Voor ons *werk* is het ook van betekenis. Er moet in onze arbeid *stysteem* zijn. Wie goed werkt, werkt systematisch. Hij kent ook de arbeidsvreugde, die door de sabbat weer meer wordt, omdat hij rust, om straks beter te kunnen werken.

God heeft Zijn werk volbracht en toen gerust, opdat de Oudtestamentische gelovigen eerst zouden arbeiden en dan zouden rusten, en tevens heenzien naar de Rustaanbrenger.

Zo is de sabbat voor ons een dag van rust. Niet wettisch, want de mens is er niet om de sabbat, maar de sabbat is er om de mens. Ook mogen wij met een beroep op de christelijke vrijheid de dag des Heren niet misbruiken.

Vooraf in onze dagen komt de eis, dat wij teder zullen leven. Onze consciëntie moet gescherpt worden. God handhaaft Zijn ordinantie. Hierin komt uit de adel van de mens, die naar Gods beeld is geschapen.

Het werk des Zoons en onze verlossing.

Na de val wordt het zo anders. Eerst ging het vanzelf en nu komt de strijd. De dag des Heren wordt gemaakt tot een dag van de mens en van de duivel. Deze dag wordt op gruwelijke wijze ontheiligd, en gebruikt naar willekeur, of in dienst der zonde. Gedenkt de sabbatdag, dat gij die heiligt.

Ook hier heeft Christus een taak van de Vader ontvangen.

Het verlossingswerk heeft betekenis voor de dag des Heren. De herschepping grijpt ook in op dit terrein.

Christus heeft de Oudtestamentische sabbat geheiligd en de Nieuwtestamentische sabbat gegeven. Het was Zijn spijze, de wil des Vaders te doen.

Wanneer de *Vader* bij de schepping alles heeft volbracht, dan komt de sabbat, de zevende dag, de *Oudtestamentische sabbat*.

Wanneer de *Zoon* bij de verlossing, de herschepping, alles volbracht heeft, komt op de opstandingsdag de sabbat, de *Nieuwtestamentische sabbat*.

Reeds in de schaduwen zien wij dat. In de wet wordt gewezen op de scheppingsordinantie, maar in de wet wordt ook gewezen op de *verlossing* uit Egypte. (Zie [Deut. 5:22](#)). Toen heeft God Zijn volk verlost uit het diensthuis en daarom is Christus in Egypte geweest. Hij heeft de verlossing aangebracht. Hij heeft ons bevrijd uit het diensthuis der zonde. Hij is de Here van de sabbat. Zo is de *eerste dag der week* de rustdag geworden. Paulus heeft ervoor gestreden, zelfs tegen de wettischen.

Sabbatswerk is, dat de kerkedienst en de scholen worden onderhouden. Deze dag moet bestemd worden voor de dienst des Heren en daarom moet die dienst onderhouden worden. Daarom heeft de kerk te zorgen voor de opleiding tot de dienst des Woords. Dit is roeping en taak van de kerk, krachtens dit gebod.

En dan moeten de gelovigen naarstig komen tot de samenkomsten van Gods volk.

Onze belijdenis geeft hier geen onzeker geluid. Naarstig opgaan is een kenmerk van de ware gelovige. Gods Woord wil, dat wij de onderlinge samenkomst niet zullen nalaten, gelijk sommigen de gewoonte hebben. Welke argumenten worden al niet gebruikt, om de zonde goed te praten. Het is, alsof velen vragen, met *hoe weinig* zij toe kunnen. En dan gaat een maaltijd voor, dan gaat een bezoek voor. Dan komt er slapheid in het geloofsleven. Het is niet te verwonderen, dat in vele kringen de Gereformeerde belijdenis niet meer wordt gekend.

Er zou minder doorvloeiing en minder wereldgelijkvormigheid zijn, als er meer trouw in het kerkgaan werd gevonden. Dat is op de rustdag. Dus dan heb ik al de tijd. Die dag is niet van mij, maar van de Here. En onze *voormannen* moeten hier een voorbeeld geven. Opdat wij Gods Woord horen, de sacramenten gebruiken, de armen christelijke handreiking doen. Dan gaat van die dag kracht uit voor ons leven, voor ons werk, voor ons huis. Wat blijdschap smaakt mijn ziel, wanneer ik voor U kniel in 't huis, dat Gij U hebt gesticht.

Het werk des Heiligen Geestes en onze heiligmaking.

Nu zien wij de rijke vrucht. Neen, de Zondag en de Maandag worden dan geen tegenstellingen. Wij zeggen dan ook niet schijnbaar vroom, maar inderdaad goddeloos, dat alle dagen voor ons gelijk moeten zijn. Neen, wij moeten al de dagen onzes levens van onze boze werken rusten.

Er is drieërlei sabbat. De *zevende dag* onder het Oude Testament. De *eerste dag* onder de Nieuwtestamentische bedeling en straks komt de *eeuwige sabbat*.

Wanneer de *Vader* het werk der schepping heeft volbracht, rust Hij op de *zevende dag*. Wanneer de *Zoon* het werk der verlossing heeft volbracht, rust Hij op de *eerste dag* en als de *Heilige Geest* het werk der heiligmaking volbracht heeft, dan hebben wij de *eeuwige sabbat*.

Van de dag des Heren gaat bijzondere kracht uit voor heel ons leven. Niet altijd wordt dat gezien en gevoeld. Maar denk u de Zondag eens weg uit het leven, hoe anders zou het zijn. Hoe is door de dienst des Woords en der sacramenten uw geloof gesterkt! Hoe zijt gij getroost en bemoedigd! En in uw arbeid moet zich openbaren de kracht Gods, die in zwakheid wordt volbracht.

Dan gaan wij rusten van onze boze werken. Christus heeft ons van de slavernij der zonde verlost. Daarom wordt zo grote schade berokkend door die kerkgangers, die op de Zondag vroom zijn en in het leven oorzaak zijn, dat de naam des Heren gelasterd wordt. Rusten van onze boze werken, dat is Sabbatswerk. Wij werken de Here vaak tegen. God wil werken door Zijn Geest. Hij maakt ontvankelijk.

En als de voorsmaak van de eeuwige sabbat zo heerlijk kan zijn, wat zal dan de sabbat zijn, als de Heilige Geest Zijn taak heeft verricht. Naar die dag gaat het heen. Christus is de Rustaanbrenger, en er blijft dan een rust over voor het volk van God!

HET GEZAG

ZONDAG 39

Vraag 104. *Wat wil God in het vijfde gebod?*

Antw. *Dat ik mijn vader en mijn moeder, en allen die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijze, en mij hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe, en ook met hun zwakheid en gebreken geduld heb, aangezien het Gode belieft, ons door hun hand te regeren.*

De gezagskwestie is van betekenis voor alle eeuwen, omdat wij er geen ogenblik in de praktijk buiten kunnen. Wij zitten er elke dag midden in. Hoe zou het er in de wereld uit moeten zien, als er geen gezag was. Nu komt het vooral aan op de zuivere waardering van het gezag en op het onderwijs van Gods Woord. God spreekt in dit gebod over het gezag. Wij willen zien de oorsprong van, de handhaving van en de onderwerping aan het gezag.

De oorsprong van het gezag.

Daar moeten wij beginnen. De oorsprong van het gezag is in God. Hij is de absolute *Souverein*, Die als de Schepper van hemel en aarde *alles over allen* te zeggen heeft. Hij is de Pottenbakker, Die macht heeft over het leem en doet al wat Hem behaagt. Zijn gezag heeft geen grenzen. Want van Hem is de *absolute productie*. Hij is de *Vrijmachtige*. In Gods Souvereiniteit geloven, is tevens *vernietiging van elke klacht* over Zijn bestel. Dit souverain gezag wordt door Hem nooit overgedragen. Aan niemand! Dat heeft Hij en dat houdt Hij.

Met het oog op God zijn dan ook allen *gelijk*. Niemand heeft iets te zeggen. Elke oplossing, de bron van het gezag in de mens te zoeken, is onwaarachtig. Wij komen niet verder, door te wijzen op de leeftijd, op de wijsheid, of op het bezit, want het heeft er eenvoudig niets mee te maken. Niemand heeft van zichzelf gezag.

Wij willen geen utiliteitsstandpunt.

Het ongeloof ziet de bron van het gezag in de mens, of in de eigenschappen van de mens. En dan komt men, of tot *volkssouvereiniteit*, zodat de overheid het volk naar de ogen ziet, in plaats van op te treden als dienaar van Gods, of tot de *staatssouvereiniteit*, zodat de staat een mystiek begrip wordt, met bewustzijn en wil, almachtig, oppermachtig, en die macht dan belichaamd in een dictator, terwijl alles aan de staat wordt dienstbaar gesteld. Zelfs de medische wetenschap, die dan door haar arbeid de mens veredelen moet, de onwaardige onschadelijk moet maken en heeft te zorgen, dat er voor de staat komen de beste en flinkste burgers.

Neen, *God* heeft en houdt het gezag. Hij oefent het uit, door Zijn organen. Hij oefent gezag uit rechtstreeks en middellijk. *Aangezien het Gode belieft ons door hun hand te regeren*. Zij, door wie God regeert, zijn geen instrumenten, maar *organen*.

Dat geldt van het vaderlijk gezag bij de ouders, het overheidsgezag, het sociale gezag, het kerkelijk gezag.

Het *ouderlijk gezag* is het eerste. Daar ligt de bron van het leven.

Dat gezag is dus nooit los van God. Eert uw vader en uw moeder, zo staat in de wet. Wij moeten beginnen in de gezinnen. Van de gezinnen gaat invloed uit ten goede en ten kwade. En dan volgt het andere. Vreest God en eert de koning. De bron van alle gezag is in God. *Aangezien het Gode belieft, ons door hun hand te regeren!*

De handhaving van het gezag.

Allen, die over mij gesteld zijn. *Gesteld* door God. Het gezag is in oorsprong gelijk, maar in uitwerking verschillend. Dat hangt af van de plaats, die God geeft, waar God iemand over ons heeft gesteld.

Het gezag van de *man* over de vrouw ligt in de schepping. De vrouw is de hulpe van de man. Door de zonde is de toestand zo geworden, dat ook hier de vermaning geldt: Gij vrouwen, zijt uw mannen onderdanig. Zij moeten gehoorzamen in alle dingen, die recht en billijk zijn. Hier heeft het gezag een *leiden'd* karakter, hier zijn zedelijke verhoudingen, hier spreekt de liefde.

Het *ouderlijk* gezag is ook door God gegeven.

Ook de moeder heeft gezag over haar kinderen. Buiten de zonde zou dit gezag alleen een leidend karakter gedragen hebben. Nu is het ook, als het moet, dwingend. De ouders hebben de roeping, het gezag te *handhaven*, vooral in onze dagen.

Daarvan hangt af een gezond gezinsleven. Christus heeft de bruiloft te Kana bijgewoond en heeft daar, bij de bron, het *beginsel der tekenen* verricht. De ouders werken aan de bloei van het leven, nu zij staan bij de bronnen.

Het *sociale* gezag is door vrije dienstbetrekking. Door de contracten worden wederzijdse verplichtingen aangegaan. Maar dan ook is er, op het terrein van de arbeid, zij het in andere vorm, gezag. Niet, dat de een het de ander geeft. Aangezien het Gode belieft, ons door hun hand te regeren.

Ook buiten de zonde zou er leiding zijn, maar nu heeft God de *overheid* ingesteld. De overheid is er om de zonde. Vooral na de zondvloed, toen de doodstraf is ingesteld. De overheid is Gods dienaressen, tegenover de revolutie en de anarchie.

Bij het *kerkelijk* gezag zien wij hoe geregeerd wordt in de naam van Christus.

Allen, die gezag hebben, hebben het ontvangen en moeten het handhaven. Zij ontvangen het dagelijks als organen. God werkt middellijk.

Zij mogen het niet uit hun hand laten glippen. Daarom moeten zij gehoorzaamheid eisen, en straffen, als het nodig is en de tucht gebruiken, niet misbruiken. Wij moeten zuiver onderscheiden tussen *bevoegdheid* en *macht*. Na de capitulatie had onze regering wel bevoegdheid maar geringe macht. En de bezetter had geen bevoegdheid, maar grote macht.

Er is *machtsmisbruik* op alle terreinen. Dat moet zich wreken. In naam van het gezag kan onrecht gepleegd worden.

Zij mogen het gezag *niet ongebruikt* laten, in lijdelijkheid. Dat is gemakzucht en dan worden de karakters bedorven. God wil zwakke zondige mensen gebruiken. Laat ons dan het gezag handhaven.

De onderwerping aan het gezag.

Het beginsel moet doorwerken. Alle nuttigheidsargumenten moeten verdwijnen. Wij moeten niet alleen gehoorzamen als de gezagsdragers ons sympathiek zijn, ook als zij minder sympathiek zijn. Wij mogen de ongeloofstheorieën niet praktisch beleven.

Daarom hebben wij eer, liefde en trouw te bewijzen.

Dat tegen de ongezeggenheid, de liefdeloosheid en oneerbiedigheid. Wie onder het gezag gesteld is, moet zich onderwerpen, de gewetens moeten worden gescherpt. Ook het *ontzag* voor het gezag wordt door God gewerkt in de consciëntie. Veel kinderen zijn ongehoorzaam. Daarom moet gehoorzaamheid *geëist* worden, want de dwaasheid is op het hart van de jongen gebonden. En dan hebben wij met de zwakheden en gebreken van gezagsdragers geduld. Ook met hun lichamelijke zwakheden, waarin voor velen ligt een prikkel tot verzet.

Wij moeten in de gezinnen beginnen. Ouders hebben hier een dure roeping en verantwoordelijkheid. Dan zal de zegen niet uitblijven in de geslachten. Dit gebod heeft zelfs betekenis voor de *eeuwigheid*, want buitengesloten zullen worden allen, die hun *ouders en overheden* ongehoorzaam zijn. Er *moet* niet zijn *slaafse* gehoorzaamheid uit vrees voor straf. Ook niet *knechtelijke* gehoorzaamheid, door ogendienst, met het oog op loon. Maar *kinderlijke* gehoorzaamheid, om Gods wil.

In *Christus* hebben wij hier de genezing van de kwalen des tijds.

Wij krijgen door Zijn gehoorzaamheid de vergeving der zonden. Hij is Zijn ouders gehoorzaam geweest. Hij was hun onderdanig. Het was Zijn spijze, de wil des Vaders te doen. Hij zegt tot Pilatus, dat deze geen macht zou hebben over Hem, als het hem niet van God gegeven ware. Hij is gehoorzaam geweest tot de dood des kruises. Zo wil de Heilige Geest ook dit gebod schrijven op de tafelen van ons hart. En het zal ons welgaan. Het zal ons volk welgaan en onze gezinnen. Tot de wet en tot de getuigenis.

HET LEVEN

ZONDAG 40

Vraag 105. *Wat eist God in het zesde gebod?*

Antw. *Dat ik mijn naaste noch met gedachten, noch met woorden of enig gebaar, veel minder met de daad, door mijzelf of door anderen ontore, hate, kwetse of dode; maar dat ik alle wraakgierigheid aflegge; ook mijzelf niet kwetse of moedwillig in enig gevaar begeve; waarom ook de Overheid het zwaard draagt om de doodslag te weren.*

Vraag 106. *Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?*

Antw. *God, verbiedende de doodslag, leert ons, dat Hij de wortel des doodslags, als nijd, haat, toorn, en 'wraakgierigheid, haat en zulks alles voor een doodslag houdt.*

Vraag 107. *Maar is het genoeg, dat wij onze naaste, zoals te voren gezegd is, niet doden?*

Antw. *Neen; want God, verbiedende de nijd, haat en toorn, gebiedt, dat wij onze naaste liefhebben als onszelven, en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als ons mogelijk is, afkeren, en ook onze vijanden goed doen.*

Velen zijn van mening, dat het eerste lied in de Bijbel een wraaklied is, het lied van Lamech. Toch is dat niet zo. Het eerste lied in de Heilige Schrift is een *bruiloftslied*, door Adam gezongen, als God hem Eva tot vrouw heeft gegeven. Bij de oorsprong van het leven wordt gezongen: "Deze is ditmaal been van mijn been en vlees van mijn vlees. Manninne zal men haar heten, want zij is uit de man genomen." God heeft aan het leven rijke betekenis gegeven en in dit gebod zet Hij de wacht bij dat leven door Hem gegeven. Wij zien de betekenis van het leven. God geeft het, satan verwoest het en Christus herstelt het.

God geeft het leven.

Het leven is een bijzondere gave Gods, een scheppingsgave. God heeft de mens geschapen naar Zijn beeld en gelijkenis en Hij heeft de adem des levens in zijn neusgaten ingeblazen. God geeft hem het volle rijke leven, als profeet, priester en koning. Wanneer wij de mens zien, dan zeggen wij: "God is groot, dat Hij de bron van het leven is, en de eeuw in het hart van de mens heeft gelegd." Maar God heeft ook aan ieder een eigen *taak* en *plaats* gegeven. Zonder de zonde zouden de verhoudingen zich harmonisch hebben ontwikkeld. Dan zou elk zijn bestemming hebben verkregen, zoals ook straks ieder zal ontvangen een nieuwe naam, die het wezen uitdrukt.

Door de zonde is de grote verstoring gekomen, en toch óók nu geeft God ons het leven. Zie eens het wonder van de geboorte van een kind, dat wij haast niet meer als wonder zien. Hoe een kind geboren wordt, in beginsel al die gaven heeft, straks gevoed en opgevoed wordt en beschermd tegen de gevaren van het leven, in de strijd tegen ziekte en dood.

En nog geeft God de mens een plaats. Zo wordt het leven vol inhoud, en die inhoud wordt al rijker, door de verhoudingen en de relaties, door familie, vrienden en kennissen en door de arbeid en het verkeer. Maar de gevaren worden ook al groter.

Wat is het leven rijk en mooi, als het zich zo mag ontwikkelen en ontplooien.

En nu heeft de wereld, die met God niet rekt, tweeërlei levensbeschouwing. Of de *pessimistische*. De angst is in het leven, want straks komt de dood, onvermijdelijk. En in die angst wordt de mens teruggeworpen en nu wil hij van dat leven, dat aan de dood is onderworpen, nog wat maken, ofschoon het soms de moeite van leven niet waard is. De zelfmoord wordt verheerlijkt.

En dan de *oppervlakkige* levensbeschouwing, die uitroept: Laat ons eten en drinken en vrolijk zijn, want morgen sterven wij. Het leven is een vlinderspel en straks vliegen zij toch tegen de lamp. Er zijn er ook, die met hun levensbeschouwing tussen deze twee doorgaan.

Voor ons heeft daarentegen het leven grote waarde, als gave van God, en omdat God ieder een taak heeft gegeven, hoe gering ook, of hoe zwaar ook. Er is een roeping van Godswege. Elke dag heeft waarde voor de eeuwigheid. God geeft het leven en wij leren onze dagen alzo tellen, dat wij een wijs hart bekomen.

Satan verwoest het leven.

De duivel is de mensenmoordenaar van den beginne. Hij is tot de mens gekomen en heeft zijn leven verwoest. Zijn plan is geweest, de mens te storten in de eeuwige dood, het beeld Gods te vernielen. Dat is het duivelse werk.

Na de zonde geeft God Zijn genade. En zie nu de duivelse invloed. Kaïn vermoordt zijn broeder Abel. Dat is een broedermoord en een moord op een heilige.

Het bloed van Abel vormt het begin van de grote stroom, die vloeit al de eeuwen door. Wij denken aan het wraaklied van Lamech. En de geschiedenis spreekt hier boekdelen. Athalia wil al de koningszonen doden, om de heilige linie uit te roeien en Herodes vermoordt de kinderen te Bethlehem, om de Christus te treffen. Satan verwoest het leven, door God gegeven.

Dat satanische werk wordt door de mens voortgezet. Hierin zijn zij kinderen van de duivel. Wat een wegdringen van hen, die God op een bepaalde plaats heeft gezet. Hoeveel moorden en doodslagen vinden plaats. Dat fijne leven wordt door de mens aangerand. En de motieven! De één moordt om geld te bemachtigen, een ander uit haat, een derde uit naijver, een vierde in drift. Zelfs zijn er jonge moeders, die haar kind vóór de geboorte vermoorden. Alle gevoel is dan weg. De duivel triumfeert.

Maar wij zijn schuldig, ook als wij niet de daad verrichten, doch in ons hart onze naaste uit de weg ruimen. Dan zegt Christus, dat wij gezondigd hebben, want wie zijn broeder haat, is een doodslager. Hoeveel moorden worden er in gedachten gepleegd. De een is afgunstig. Hij gunt zijn naaste het goede niet. Hij *kan niet gelukwensen*. De ander is vol haat. Hij gunt een ander het kwade en hij *kan niet condoleren* in oprechtheid des harten. Wij zien de afgunst, de haat, de nijd en de wraakgierigheid bij de broeders van Jozef, die hem op die wijze uit de weg hebben geruimd. Hoe kunnen wij wonden met woorden, met gebaren, die kwetsen. Wat een gewring van sommigen, om zelf naar voren te komen en anderen op zij te duwen. Wat een genot voor velen, het kwade te kunnen vertellen en te luisteren naar de smaad van een ander.

De duivel heeft wel succes, ook in gezinnen, ook bij families, ook bij kennissen, ook in de kerk, ook op het sociale terrein. Wat een bloed heeft er gestroomd en zal er nog stromen. Dat bloed heeft een stem en die stem roept tot God om wraak. De goddeloosheid neemt toe. Dus wordt gewis het veilig samenleven, de grondslag van 't vertrouwen, omgerukt.

Christus herstelt het leven.

Het leven is alleen veilig, door de verlossing in Christus, Die het schild van de wet over ons leven verheft. Christus heeft tegenover de duivel ons leven herschapen. Daartoe is Hij in de handen van moordenaren gevallen. Hij is ook met de moordenaren gerekend. Hoe hebben zij Hem gehaat, gescholden, gewond en bespot. Ze hebben Hem willen doden, door Hem van de steilte te werpen, of door Hem te stenigen. En straks wordt Hij onschuldig verwezen naar het kruis en Hij is gehoorzaam geweest tot de dood des kruises. Zijn bloed

spreekt *betere* dingen dan Abel. Want het bloed van Jezus Christus reinigt van *alle* zonden, ook van deze zonden.

Door Hem wordt ons leven hersteld. Hij herschept. Wij moeten eerst de vergeving der zonden ontvangen door Zijn bloed, en dan krijgt heel het leven rijke betekenis en waarde. Dan moeten wij onze broeder vergeven zeventig maal zeven maal. Dan moeten wij onze vijanden liefhebben en voor hen bidden. Dan staan wij, ieder op de plaats, waar God ons heeft gesteld.

Wij hebben *onszelf* lief. Wij willen geen roekeloosheid. Bij ziekte gebruiken wij de middelen biddend. Wij strijden tegen de zonde, die het op ons welzijn en op ons leven heeft gemunt. Wij zoeken eerst het leven, dat blijft. Want Christus is de weg, de waarheid en het leven. Vervulling van dit gebod is, dat wij eerst zoeken het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid.

Dan ook hebben wij de naaste lief. En wij vragen niet alleen, wie onze naaste is, maar *van wie wij* de naaste zijn. Wij laten ons niet verblinden door algemene mensenliefde, die soms zo goedkoop is, die met lijsten heel wat doet en in eigen omgeving de naaste soms vertrappt. Neen, wij verstaan dan het woord van Christus. Zoveel gij dit een van Mijn minsten gedaan hebt, zo hebt gij dat *Mij* gedaan.

Door Christus heeft ook de overheid de taak, het leven te beschermen. De moordenaar moet door de overheid gedood worden. De overheid mag geen verkeerde barmhartigheid beoefenen, door liefdeloos te zijn jegens hen, die bedreigd worden. Ook heeft de overheid te waken voor het volksbestaan. God heeft ons in ons land een plaats gegeven, waar wij in vrijheid ruim mogen ademhalen. Die vrijheid moet verdedigd worden. Vreselijk is een oorlog. Hoe goddeloos vaak! Maar onze overheid moet het land verdedigen.

Wanneer de vervulling van dit gebod nu maar begint in de kerk. Wanneer daar de liefde gevonden wordt, en daar het voorbeeld gezien wordt. Laten wij zien de rijke waarde van het leven ons door God gegeven. Dan strijden wij tegen egoïsme. Dan zien wij, dat God eist, dat wij Hem liefhebben bovenal en de naaste als onszelf. Dat wil Christus werken door Zijn Geest.

HET HUWELIJK

ZONDAG 41

Vraag 108. *Wat leert ons het zevende gebod?*

Antw. *Dat alle onkuisheid van God vervloekt is, en dat wij daarom haar van harte vijand zijnde, kuis en ingetogen leven moeten, hetzij in de heilige huwelijke staat of daarbuiten.*

Vraag 109. *Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreken en dergelijke schandelijkheden?*

Antw. *Dewijl ons lichaam en ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn, zo wil Hij, dat wij se beide zuiver en heilig bewaren; daarom verbiedt Hij alle onkuise daden, gebaren, woorden, gedachten, lusten, en wat de mens daartoe trekken kan.*

De schepping van Adam en Eva wordt afzonderlijk beschreven. God scheidt eerst de mens, Adam, en daarna, uit Adam, scheidt Hij Eva, die de man tot hulpe zal zijn. Het menselijk geslacht is uit éen bloede. De mensheid is een geheel. God maakte uit die één twee, opdat die twee tot één zouden zijn. Zo tekent ons Gods Woord de eenheid van man en vrouw. Daarom zien wij bij het huwelijk de Goddelijke instelling, de verwoesting door de zonde en de herstelling door Christus.

God heeft het huwelijk ingesteld.

Wanneer ze tot Christus komen en spreken over de echtscheiding, dan wijst Christus op wat Mozes heeft *toegestaan* vanwege de hardigheid der harten en Hij zegt: Maar *van den beginne* is het also *niet* geweest. Christus wijst bij het huwelijk terug naar het begin. Hij gaat tot de schepping. De schepping van man en vrouw wordt ons meegedeeld. En als God Eva geschapen heeft, dan zingt Adam het bruiloftslied. Het eerste lied in de Bijbel is een bruiloftslied en het tweede lied is het lied der wraak, als Lamech twee vrouwen heeft en zijn wraak uitzingt.

De schepping van Eva is voor Adam *gebedsverhoring*. God heeft Adam eerst in de dieren doen zien, wat hem ontbrak, het incomplete. En dan geeft God Adam een vrouw. Hij neemt haar uit Adam. Hij brengt haar tot Adam. Hij geeft aan Adam de vrouw tot hulpe.

En nu is er tussen man en vrouw een rijke verscheidenheid, zowel lichamelijk als ook geestelijk. Zij zijn niet gelijk. Wie de van God gegeven verscheidenheid nivelleren wil, of opheffen, bewerkt het tegennatuurlijke. Het is *degeneratie* en lelijk, wanneer een man is als een vrouw, of als een vrouw is en doet als een man.

En nu heeft God *liefde* geboden. De man moet zijn vrouw liefhebben en de vrouw haar man. Brunner wil geen liefde, die hij op één lijn stelt met hartstocht, maar huwelijkstrouw. Maar dan moet toch de vraag worden gesteld, of er inderdaad in het huwelijk trouw kan zijn zonder liefde? Zeker de schijn kan worden bewaard, voor het uiterlijke kan het dan in orde zijn. Maar als er in een huwelijk geen liefde is, dan is de innerlijke wezenlijke eenheid gebroken. Zelfs Rome heeft al meer de nadruk gelegd op de noodzakelijkheid van liefde voor het *wezen* van het huwelijk.

Het huwelijk is geen contract, dat opgezegd kan worden. Het mag niet gesloten worden in kameraadschap of op proef. God voegt samen voor het leven. Hij werkt oprechte liefde. Hij brengt man en vrouw tot elkander. Daarom is de voorbereiding voor het huwelijk een zaak van bijzondere bezinning. Denkt, eer gij doet en als gij doet, moet gij nog denken. Een huwelijk mag niet voorbereid worden in een roes, die het denken belemmert, maar moet gevormd worden door gebed in oprechtheid.

Dan zien wij de rijke zegen van het huwelijk. Het is door God gegeven tot uitbreiding van het menselijk geslacht. Het christelijk huwelijk dient tot welzijn van de nieuwe mensheid. De kinderen zijn een erfdeel des Heren. Zo wil God werken in de lijn der geslachten. Zijn verbond wordt bevestigd van kind tot kind. God heeft het huwelijk ingesteld.

De zonde heeft het huwelijk verwoest.

Het bederf van het beste is het slechtste. Omdat het huwelijk door God is ingesteld, daarom is de verwoesting der zonde hier zo vreselijk. Wat een ellende is er op dit terrein. Als zonde wordt in de wet genoemd de echtbreuk, die zo veelvuldig in onze dagen voorkomt. Het is in één woord ontzettend, hoe veel onberaden stappen gedaan worden door jonge mensen. En dan straks botsen de karakters van hen, die elkaar trouw hebben gezworen, en daar liggen de gebroken idealen en de scherven van dat mooie, dat stuk is, dat kapot is, en niet meer geheeld kan worden. En dan is de haat groter dan de liefde, die zij te voren meenden te bezitten, maar die niet oprecht geweest is.

En dat alles wordt nog bevorderd door de literatuur, die alles goedpraat en zelfs verheerlijkt. Men wil van Gods normen niet weten. De zonde verwoest het mooie leven en de duivel lacht. Mannen als Freud en Lindsey hebben heel wat op hun geweten. Het is er in de laatste jaren niet beter op geworden.

En waartoe komen de mensen? Voor overspel hebben zij zelfs hun goede naam, hun eer en hun gezondheid veil. Het huwelijk van velen wordt verwoest.

En zie dan daarbij de *caricatuur* van het huwelijk. Vooral dat heilloze streven naar *kinderbeperking*, met vrome schijn, maar zonder een greintje geloof. Of het gaat in de lijn van Malthus of van Ogino-Knaus, dat doet er minder toe, het resultaat is hetzelfde, het *doel is gelijk*. De gewetens worden verkracht, het geestelijk leven kwijnt. Op al deze openbaringen van ongeloof rust de vloek des Heren. Onze christelijke doktoren hebben hier een ernstige roeping, om te waarschuwen tegen gezinsbeperking. Onze grote gezinnen moeten weer in ere komen. Want bij velen wordt het geloof eenvoudig op zij gezet, als er maar eerst een paar kinderen zijn, of het wordt als een wandbord aan de muur gehangen.

Ook vóór het huwelijk hebben de jonge mensen hun leven zuiver te bewaren. Wij moeten ernstig waarschuwen tegen gedwongen en gemengde huwelijken, en nog meer tegen huwelijken, die wel gedwongen moesten zijn en het niet worden, omdat goddeloze middelen worden gebruikt. Wij leven in een bange tijd. Denkt aan de gevaren van bioscoop, lectuur en dans. Aan het samen kamperen van jongens en meisjes. Dan is er bij de jongen straks geen ridderlijkheid meer en bij het meisje geen schuchterheid. De wereld is vol valstrikken. Lees in Romeinen 1 wat Gods Woord zegt van die dingen, die te schandelijk zijn om uit te spreken. God geeft de zondaar over aan de zonde. Ons aller hart is verdorven. Wij gaan terug van de daden tot de woorden, tot de gedachten en tot de neigingen. Zo Gij, Here, de ongerechtigheid gadeslaat, ach, wie zal dan bestaan? Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.

Christus heeft het huwelijk hersteld.

Christus is geboren uit de maagd Maria, ontvangen van de Heilige Geest. Hij is kind geworden, om onze zonden, ook onze erfzonde, te bedekken. Hij heeft ook voor deze zonden geleden. Hij is heilig en rein. Niemand heeft Hem kunnen overtuigen van zonde. Toch heeft men Hem gescholden en gezegd, dat Hij omging met tollenaars en zondaren en hoeren.

Christus heeft het huwelijk geheiligd. Hij heeft het *begin* der tekenen verricht te Kana op een bruiloft. Daar heeft Hij gewacht op de *ure* des Vaders en toen heeft Hij daar Zijn eerste wonder gedaan. Hij wijst bij de echtscheidingskwesties terug naar de schepping. Van den

beginne is het alzo niet geweest. Hij brengt de echtbreuk terug tot overspel des harten. Wie een vrouw aanziet, om haar te begeren, heeft in zijn hart alreeds overspel gedaan. En Hij Zelf is de Bruidegom van de kerk, die door de Heilige Geest als een bruid wordt toebereid.

Daarom heeft ook het christendom vooral de strijd tegen deze zonden gestreden. Man en vrouw hebben weer een eigen plaats ontvangen. De kerk heeft een bijzondere roeping. Immers ook deze zonden zullen toenemen. De ongerechtigheid zal worden vermenigvuldigd. Daarom moeten de mensen geroepen worden tot waarachtige bekering. Onze jonge mensen moeten de Here vrezen in hun jeugd. Zij hebben te strijden de strijd der gebeden. En dan ook mogen zij hun leven rustig geven in de handen des Heren.

Opdat uw gebeden niet verhinderd worden! Laten wij dat bedenken. In ons gebed ligt onze kracht, omdat Gods kracht in zwakheid volbracht wordt.

Zo gaan wij de toekomst tegen.

Aan het *begin* van de geschiedenis zien wij een bruiloft en aan het *einde* is ook een bruiloft. Dat huwelijk wordt nooit verbroken. Christus heeft Zijn bruid gekocht door Zijn bloed. Die liefde is sterker dan de dood.

Hij heeft Zijn leven voor haar gegeven. Straks leidt men haar in statie uit haar woning, in kleding rijk gestikt, tot hare Koning.

DE EIGENDOM

ZONDAG 42

Vraag 110. *Wat verbiedt God in het achtste gebod?*

Antw. *God verbiedt niet alleen dat stelen en roven hetwelk de Overheid straft; maar Hij noemt ook dieverij alle boze stukken en aanslagen, waarmede wij onzes naasten goed denken aan ons te brengen, hetzij met geweld, of schijn des rechts, of met vals gewicht, el, maat, waar, munt, woeker, of door enig middel, van God verboden; daarenboven ook alle gierigheid, alle misbruik en verkwisting Zijner gaven.*

Vraag 111. *Maar wat gebiedt u God in dit gebod?*

Antw. *Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevorder e; met hem alzo handel, als ik wilde, dat men met mij handele; daarenboven ook, dat ik trouwelijk arbeid, opdat ik de nooddriftige helpen moge.*

Wat heeft de zonde toch veel kwaad gedaan in de wereld. Wat is de invloed van satan groot. Op alle terreinen des levens ondervinden wij de bittere gevolgen van de val. Het leven kon zo anders zijn en moet anders zijn.

Daarom hebben de kinderen Gods een dure roeping en verantwoording. Zij weten, dat God alle dingen goed geschapen heeft. Zij weten ook, dat Christus de Herschepper is. Wij zien dus de eigendom als schepping Gods, verwoest door satan en hersteld door Christus.

De schepping Gods.

Dit gebod plaatst ons te midden van het practische leven. Niet, opdat wij allerlei moeilijke sociale kwesties zouden behandelen en oplossen, maar om te zien, welke richtlijnen het Woord Gods ons geeft. Ook hier gaan wij terug tot in den beginne, tot het oorspronkelijke.

God is de Schepper van hemel en aarde. Zijns is het vee op duizend bergen en al het goud en het zilver. Al het materiële is door Hem geschapen. Hij is de absolute Eigenaar. Het is alles Zijn eigendom. God kan er mee dóen wat Hij wil, al wat Hem behaagt.

Hij heeft de mens de aarde gegeven om te bouwen en te bewaren, om heerschappij te hebben over al het geschapene, opdat alles de mens zou dienen en hij God zou dienen en verheerlijken. Hij moest uit de schepping halen, wat God erin gelegd heeft, en alle dingen opeisen voor de eer van de naam des Heren.

God heeft de mens gegeven een taak, een *ambtelijke roeping*. Ambtelijk, omdat hij is profeet, priester en koning, en alles dienstbaar stellen moet tot verheerlijking van de naam des Heren.

Die gedachte moet bij ons leven. Wij kunnen nooit spreken van ons bezit en van ons eigendom los van God. Wij stellen niet het materiële naast God, ook niet boven God, of in plaats van God. Neen, wij zien het materiële als schepping van God, en daarom op de plaats, die God het heeft gegeven, dus *onder* Hem en in dienst van Hem. Hij is de absolute Bezitter en wij zijn niet anders dan rentmeesters, die het krijgen van Hem en verantwoording schuldig zijn aan Hem.

Zonde is, als wij de dingen niet zien in verband met de Schepper, en niet beschouwen in het licht van Gods Woord. Zo moeten wij ons werk, onze roeping en alle actie zien.

Dan waken wij alvast tegen twee gevaren. Tegen de zonde van het *materialisme*, dat niet anders is dan practisch atheïsme. In plaats van God is de stof de mammon. Zij willen eten en drinken en vrolijk zijn, maar wat zal het de mens baten, zo hij de gehele wereld gewint en

lijdt schade zijner ziel. Ook zien wij het stoffelijke, *niet* als *aards slijk*, alsof het aardse goed minderwaardig, alsof dit het terrein van het boze is. Alsof geld en goed zouden moeten aftrekken van de dienst des Heren. De tegenstelling bestaat *niet* in *stof* en *geest*, maar in *zonde* en *genade*. Wij zijn geschapen naar lichaam en ziel en door Christus gekocht naar lichaam en ziel. Alle schepsel Gods is goed, ook het goud. En dat geeft de Here en Hij deelt het uit naar Zijn bestel. Wij zijn Hem verantwoording schuldig. Wij krijgen het ter leen, en moeten het dankbaar gebruiken, zoals Hij het wil. Het gaat om wat God heeft geschapen, om het recht Gods, ook voor de aarde, ook voor uw werk, ook voor uw lichaam en voor uw geld, vandaag en morgen en alle dagen uws levens.

De verwoesting door de duivel.

De duivel stelt de mens naast God. Gij zult als God zijn. Ook het stof maakt hij tot god. Hij strijdt tegen God. De satan gaat in tegen Gods bestel.

Daarom beginnen wij *God* te *beroven*. Wij kunnen het niet en wij doen het toch. De allereerste vraag moet zijn: Here, wat wilt Gij, dat wij zullen doen?

En de zondige mens zegt: Ik zal doen, wat ik wil. Zal een mens God beroven? maar gij berooft Mij en zegt: Waarin beroven wij U? In de tienden en het hefoffer. Dan gaat de mens wat van God is onttrekken aan de dienst des Heren, en dan meent hij, dat hij spaart en wint en hij verliest, want het eigendom wordt niet onder, maar naast en boven God gesteld.

Wij kunnen ook *de naaste beroven*. Er zijn dingen, die de overheid straft en die door de publieke opinie veroordeeld worden. Bezittingen van anderen kunnen op onverantwoordelijke wijze beheerd worden. De *palen* mogen *niet verzet* worden. Respect voor grenzen, en vooral tegenover weduwen en wezen hebben wij toe te zien. [Spreuken 22:25](#).

Maar de duivel heeft de mens vele middelen geleerd, om zich ten koste van anderen te verrijken. Een bedriegelijke weegschaal is de Here een gruwel. Valse gewichten zijn een belediging van God, gepaard met leugen en bedrog. Er is leugen in de handel en er zijn ook schatten, die verworven worden en als een zeepbel uiteen zullen spatten. Of het gewonnen brood is vol *stenen*, *zodat het tot voeding niet geschikt* is.

Neen, niet de gewoonte beslist, maar het *recht* Gods. Veler consciëntie klopt niet zuiver meer. Er wordt misbruik gemaakt van vertrouwen, of van onwetendheid. Daar is bezit, waarop geen zegen kan rusten. Wereldgewin gaat veelal gepaard met zieleschade. De zonde van mammondienst wordt in vele kringen gevonden. Als er geen voldoende loon gegeven wordt, of als door organisatie het bedrijf vernietigd wordt. Wanneer men door staking verkrijgen wil, wat alleen door gemeenschappelijk overleg verkregen mag worden.

Wij kunnen ook *onszelf beroven*. Dat doen de *gierigaards* en de *verkwisters* die op één lijn staan en menen te mogen doen met de schepping Gods, wat zij zelf verkiezen. De duivel heeft heel wat aanhangers, die in zijn strikken verward zijn. Doe mij op 't spoor van Uw geboden treên — zo bidden wij.

De herstelling door Christus.

Christus heeft ook voor deze zonden geleden. Hij is *arm* geworden, om ons rijk te maken. Hij heeft Zichzelf vernietigd. Hij heeft de straf gedragen. Hij heeft de verhoudingen hersteld. Hij heeft de arbeid geadeld. Zelf heeft Hij gewerkt, zodat Hij de timmerman genoemd wordt. Het was Zijn spijze te doen de wil des Vaders. In Zijn bloed hebben wij alleen de vergeving der zonden. Hij stelt alle dingen weer op de rechte plaats.

Dat geldt voor de arbeid. Dat ik *trouwelijk arbeide*. Velen kunnen dat niet en dat is ontzettend. Dat is een geloofsbeproeving voor Gods kinderen. Dan treedt Christus op en

geeft hij aan de diaconieën een bijzondere roeping, om bij te staan en te helpen in dagen van armoede. Wij moeten het leed verzachten.

Arbeid is een rijke zegen. De mens werkt als beelddrager van God. Wij dienen God in onze arbeid, die door Christus geheiligd is.

Er ligt in het werk een behoudend element, een zegen.

En dan leren wij de eigendom zien in het rechte licht. Wij moeten rentmeesters zijn. Wij hebben ons geld en onze gaven te geven voor de dienst des Heren.

En niet bij invallen, maar naar de eis van Gods Woord. Heel ons leven moet onderworpen zijn aan de eis van Gods Woord.

Rentmeesters moeten wij zijn. God gaf aan het geld en het bezit een macht, om de keuze voor of tegen Hem op het hoogste te spannen. Zo wordt het geloof beproefd. Kiest u heden, wie gij dienen zult.

En dan geldt ten opzichte van de naaste de *wet der wederkerigheid*.

Wij moeten de naaste behandelen, zoals wij willen, dat hij met ons handele. Zo worden de verhoudingen zuiver. Dan helpen wij de armen. De diaconie heeft een zware taak. Die de arme geeft, leent de Here. God heeft de blijmoedige gever lief.

Zo krijgt dit gebod betekenis voor de eeuwigheid. Dan maken wij ons vrienden uit de onrechtvaardige mammon. Die zullen ons ontvangen in de eeuwige tabernakelen. En Christus zal ten jongsten dage zeggen tot de Zijnen: Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven. Zoveel gij dit een van Mijn minsten gedaan hebt, zo hebt gij dat *Mij* gedaan!

En dan zal Christus ons geven een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont.

DE NAAM

ZONDAG 43

Vraag 112. *Wat wil het negende gebod?*

Antw. *Dat ik tegen niemand valse getuigenis geef, niemand zijn woorden verdraaie, geen achterklapper of lasteraar zij, niemand lichtelijk en onverhoord oordeel of help veroordelen; maar allerlei liegen en bedriegen, als eigen werken des duivels, vermijde, tenzij dat ik de zware toom Gods op mij laden wil; insgelijks, dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefheb, oprechtelijk spreke en belijde; ook mijns naasten eer en goed gerucht naar mijn vermogen voorsta en bevordere.*

Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste, zo luidt het negende gebod. En daarmee waakt God voor de naam van de naaste. Dit gebod staat in verband met het derde gebod, waar gesproken wordt over de naam des Heren. Immers de mens is gemaakt naar het beeld van God, en daarom waakt God voor de naam van de mens, die op zo schandelijke wijze wordt aangerand. Die naam heeft oorspronkelijke, heerlijke betekenis, omdat de naam uitdrukking is van het *wezen*. Die naam is door de duivel aangetast en bedorven, en wordt door Christus hersteld. Daarom zien wij het karakter van deze zonden, de openbaring van deze zonden en de strijd tegen deze zonden.

Het karakter van deze zonden.

Deze zonden tegen de naam van de naaste worden genoemd *eigen werken des duivels*. En daarmee worden zij zuiver gekarakteriseerd. De Here Jezus heeft gezegd, dat de duivel niet in de waarheid staande gebleven is. Wanneer de duivel de leugen spreekt, dan spreekt hij uit zijn eigen; want hij is de leugenaar en de vader der leugen. Het vaderschap van de leugen is bij de duivel. Wat uit de duivel opkomt is leugen, en wie de leugen spreekt, doet eigen werken des duivels. Deze zonden zijn echte satanszonden.

De leugen staat tegenover de waarheid. Ten eerste tegenover de *objectieve* waarheid. Dat is de overeenstemming van zijn en denken, van werkelijkheid en gedachte. God heeft ons de waarheid geopenbaard. Hij zegt ons, hoe de werkelijkheid is, zodat wij dan ook weten, hoe de werkelijkheid is. Tegenover deze waarheid stelt de duivel de leugen. Wanneer Gods Woord zegt, dat God hemel en aarde geschapen heeft in zes dagen, de werkelijkheid, stelt hij daartegenover, dat de wereld door evolutie is ontstaan, de leugen. Tegenover de waarheid, dat Christus Gods Zoon is en dat Hij door Zijn voldoening verzoening heeft aangebracht, stelt hij, dat Christus een hoogstaand mens is, die ons alleen tot een voorbeeld is gesteld, de leugen. Tegenover de werkelijkheid, dat er na dit leven is een eeuwig leven en een eeuwig verderf, stelt hij de leugen, dat met de dood alles gedaan is. Tegenover de waarheid van Gods Woord geeft de duivel zowel in filosofische stelsels, als in populaire geschriften en in gesprekken de leugen, waarbij de werkelijkheid niet één is met het denken.

Maar daar is nog een waarheid. Dat niet alleen de werkelijkheid met het denken overeenkomt, maar dat nu ook het *denken overeenkomt met het woord*. En dan is de leugen, dat wij het *anders* zeggen, *dan wij weten*, dat het is. Men weet, dat het zwart is en zegt, dat het wit is. Dat is *liegen*. Dan is er geen overeenstemming tussen spreken en denken. Dat is het eigen werk des duivels.

Daarom heeft de apostel Jacobus de zonden van de tong onder handen genomen. Want de tong is als de toom voor een paard en als een roer voor een schip, klein en van grote invloed. De tong is als een vuur, dat een grote hoop hout aansteekt. Zo gaat het van de ene tong naar de andere. O, er wordt zo veel gekletst. De tong is ontstoken in de hel, scherp en dodelijk, als de beet van een slang, vol dodelijk venijn. Door haar loven wij God en vloeken wij de mensen, die naar Gods beeld zijn gemaakt. Uit dezelfde mond komt voort zegen en vloek. Dat is *duivels*.

Wij moeten duidelijk zien, dat wij door deze zonden het gezelschap van de duivel zoeken en ons stellen in zijn dienst. Wat wordt toch tegen de naam van de naaste gedaan. Een ander wordt naar beneden gedrukt, opdat men zelf omhoog kan klimmen. Een ladder, die breekt, en gevaarlijk is. Want het begint niet bij kwaadspreken, maar bij het *kwaaddenken*. Het karakter van deze zonden moet worden gekend. Eigen werken des duivels!

De openbaring van deze zonden.

Het karakteristieke van deze zonden is ook het *opzettelijke*, het expresse. *Blanketten*, iemand opzettelijk een ander voorkomen geven, dat is het. De naam van de naaste heeft grote waarde. God heeft de mens geschapen naar Zijn beeld. Een goede naam is beter dan goede olie. Op allerlei wijze wordt die naam aangerand, onverantwoordelijk.

Wij mogen bij de rechters geen vals getuigenis geven van de naaste. Zelfs door de heidenen is dat verstaan. Bij Israël moesten minstens twee getuigen zijn, die hetzelfde konden getuigen, want in de mond van twee of drie getuigen zou alle woord bestaan.

Wij randen de naam van de naaste aan in onze gedachten, als wij kwaad van hem denken, als wij hem beoordelen of veroordelen zonder grond.

De zonde doorloopt verschillende paden. Er wordt achter de rug van de naaste kwaad gesproken, soms door hen, die hem in het aangezicht vleien. De laster gaat voort, zonder dat wij het weten en rukt de kroon moedwillig van het hoofd. Door liegen en bedriegen wordt de wereld vergiftigd. Er wordt gelogen uit vrees, in nood, om winst. Eigen werken des duivels!

Ook de noodleugen is zonde. Gods Woord keurt de noodleugen nooit goed. Het misleiden van de vijand staat niet op één lijn met de noodleugen. De noodleugen is altijd zonde. Misleiden van de vijand kan zijn roeping van Godswege. Bij zieken mogen wij ons ook niet schuldig maken aan een noodleugen, maar er kunnen wel dingen zijn, die zij niet mogen weten, die zij *niet kunnen dragen*. Christus heeft ook Zijn jongeren zo behandeld. Er waren dingen, die zij nog niet dragen konden. Wij behoeven niet alles te zeggen. Wij mogen niet alle dingen zeggen. Een zot laat zijn ganse geest uit, maar de wijze wederhoudt die achterwaarts. Een man, die zijn geest niet wederhouden kan, is een opengebroken stad, zonder muur. Een rede op zijn pas gesproken is als gouden appelen in zilveren gebeelde schalen.

De strijd tegen deze zonden.

De betekenis van het woord is heel groot. Door woord, geschrift en gesprek, door onderwijs oefent de ene mens geweldige invloed uit op de ander. Zo kunnen wij elkaar tot rijke zegen zijn. Maar hoe ontzettend, als het ten koste van anderen gaat. Meestal zit er in een stuk *zelfverdediging* van het *allerlaagste* soort, op schandelijke manier. Daarom legt de duivel ook beslag op het woord. Hij is de vader der leugen. Hij wil de leugen verbreiden. De leugen geloven en spreken is: zijn in dienst van de duivel.

Christus strijdt tegen de duivel. Hij is de weg, de waarheid en het leven. Hij is het Woord, dat in den beginne was. Hij heeft ons Gods Woord geopenbaard. Hij wil, dat wij de waarheid zullen kennen, belijden en spreken. Dat er bij ons geen disharmonie zal zijn tussen de werkelijkheid en ons denken en ook niet tussen wat wij denken en spreken. Wij moeten leven in de waarheid, die ons vrijmaakt.

De waarheid is als een munt. De leugen is valse munt. Er zijn in de wereld heel wat valse munters en tegen die valse munters treedt de wet hier op. Daarom is een *halve waarheid* ook vaak leugen, een half muntstuk kan waardeloos zijn.

In de strijd tegen de leugen moeten wij beginnen bij het begin. Bij de wedergeboorte, bij het hart en bij het denken. Dat wil God doen door Zijn Geest, als wij het eigendom van Christus zijn.

Dan is de naam van de naaste ook voor ons van betekenis. Sommigen vragen alleen wat de mensen zeggen. Hoe armoedig, als wij ons zouden moeten aantrekken, wat sommige mensen van ons zeggen. Wel is van betekenis wat eerlijke, onbaatzuchtige mensen, die geen egoïsten zijn, van ons zeggen. Maar van betekenis is vooral wat God van ons zegt.

En dan komen wij met onze zonden tot Christus, in Wiens mond geen bedrog is geweest, Die voor deze zonden geleden heeft, valse getuigen heeft horen spreken tegen Zich, als lasteraar veroordeeld is geworden en Wiens opstanding door de leugen terstond is ontkend. De waarheid zal door Hem triumpferen. Een heerlijke toekomst geeft Hij ons. Dan zullen alle kinderen Gods een *nieuwe naam* krijgen. Werkelijkheid en denken en spreken strijden niet met elkaar, maar zijn dan één. En in haar zal niet inkomen iets, dat ontreinigt en gruwelijkheid doet en leugen spreekt: maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams.

ONZE VERHOUDING TOT DE WET DES HEREN

ZONDAG 44

Vraag 113. *Wat eist van ons het tiende gebod?*

Antw. *Dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer home, maar dat wij ten allen tijde van ganser harte aller sonde vijand pijn en lust tot alle gerechtigheid hebben.*

Vraag 114. *Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden?*

Antw. *Neen zij; maar ook de allerheiligsten, zolang als zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid; doch alzo, dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar alle de geboden Gods beginnen te leven.*

Vraag 115. *Waarom laat ons dan God alzo scherpelijk de tien geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan?*

Antw. *Eerstelijk, opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen, en des te begeriger zijn, om de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken. Daarna, opdat wij zonder ophouden ons benaastigen, en God bidden om de genade des Heiligen Geestes, opdat wij hoe langer hoe meer naar het evenbeeld Gods vernieuwd worden, totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken.*

In Zondag 44 wordt het tiende gebod behandeld en tevens een beschouwing gegeven over onze verhouding tot de wet des Heren. Feitelijk ligt dat reeds opgesloten in het tiende gebod, dat een bijzondere betekenis heeft en met al de andere geboden in het nauwste verband staat. Wij worden hier gewezen op de geestelijke betekenis van de wet, op de getrouwe vervulling en op de prediking van de wet des Heren. Eerst steken wij af naar de diepte, dan zien wij, of wij die geboden kunnen houden en eindelijk worden wij gewezen op de betekenis van de prediking.

Wetsverdieping.

De betekenis van het tiende gebod is, dat wij komen tot het centrum, van de woorden, van de werken tot de gedachten, die er aan ten grondslag liggen, tot het verborgen terrein van ons begeren. Hier kan de overheid niet ingrijpen, maar God zegt in Zijn wet: Gij zult niet begeren.

Daarom wordt dit tiende gebod in het nauwste verband gebracht met de andere geboden, die behandeld zijn. Daarom is feitelijk dat gebod reeds verklaard, toen de catechismus, ook bij die andere geboden, is afgedaald van de woorden en werken tot de diepste roerselen des harten en gezegd heeft, dat wij daar al schuldig staan.

Wij zijn bij de bespreking van de andere geboden uitgegaan van het tiende gebod, want anders zouden wij op de oppervlakte gebleven zijn en nu zijn wij dieper gegaan, en gekomen tot de wortelvezelen van de zonde.

Onze begeerten zijn bewijs van leven, van actie. God heeft ook de begeerten geschapen. Want oorspronkelijk hebben die goede begeerten zich gericht op God, en in Hem op al wat Hij ons gegeven heeft. De begeerten waren goed. Zij waren naar Gods wil, overeenkomstig zijn wet en in volle harmonie.

Door de zonde zijn die begeerten niet weggegaan, maar wel aangetast. De richting is anders geworden, de orde is ook anders en in plaats van harmonie is er gekomen disharmonie. En daarin wordt openbaar de dood, de verwoesting, Satan heeft de band met

God gebroken. En daarom is het hart ten prooi geworden aan begeerten, die onverzadigbaar zijn, die strijden tegen elkander, die het kwade, de zonde willen, die onreinheid, ontevredenheid, jaloersheid en allerlei zonden bewerken. Ook is er een zondig begeren van dingen, die niet verkeerd zijn.

En dan komt God met Zijn wet. Hij richt ons ook daar, in het verborgen leven des harten, waar de mensen ons niet kunnen beoordelen en veroordelen. Hij schuift het gordijn even weg en Hij zegt tot ons: Gij zult niet begeren. Achter uw levenswandel en achter uw openbaringsvorm, grijpt Hij u aan en zegt, dat gij schuldig zijt daar, waar een ander u prijst.

Wij mogen geen begeertelijnen trekken naar de negen geboden, om te begeren wat daar *verboden* wordt. Wij moeten begeertelijnen trekken naar wat ons in die negen geboden *geboden* wordt. Elke begeerte tegen enig gebod Gods wordt ons verboden en elke begeerte tot enig gebod Gods wordt ons geboden. Dat ook de minste lust of begeerte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome, maar dat wij, ten allen tijde, aller zonden vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben. Dat is de wetsverdieping.

Wetsbetrachting.

Zo komt er in ons leven begeerte naar Christus en naar al Zijn schatten. Eén ding heb ik van de Here begeerd. Wij achten alle dingen schade en drek, om de uitnemendheid van Christus. In het stuk der ellende is ook de vraag gesteld: Kunt gij dit alles volkomenlijk houden? En hier weer, of wij die geboden volkomen kunnen houden. Nu mogen wij niet zeggen, dat in Zondag 2 een onbekeerde aan het woord is en hier iemand, die bekeerd is. Neen daar is een kind des Heren aan het woord en hier ook. Maar daar is de wet de kenbron der ellende en hier is de wet de regel des geloofs.

Ten opzichte van de onderhouding van de wet des Heren hebben wij te waken tegen twee gevaren. Ten eerste tegen de *volmaaktheidsdrijvers*, die zeggen, dat zij de wet kunnen houden, die de wet heel oppervlakkig zien en prediken en het ideaal niet hoog stellen. Neen, zegt Gods Woord en ook onze belijdenis, dat is niet waar, de allerheiligsten, zo lang zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid. Een beginsel is meer dan een begin. Wanneer een huis gebouwd wordt, is er eerst een begin. Dat gaat niet vanzelf verder. Wanneer een zaadkorrel in de akker gelegd wordt, is er een beginsel. Die zaadkorrel groeit. Zo is er bij Gods volk niet een dood begin, maar een levend *beginsel* der gehoorzaamheid. En in die kiem ligt de belofte van het volkomene, dat eenmaal zal zijn.

En dat is de ervaring van Gods kinderen, dat is wat Gods Woord ons leert. Paulus zegt: Ik ellendig mens. Job verfoeit zichzelf in stof en as. De echte kinderen Gods kennen zich als grote zondaren, die alleen van genade leven.

Een ander gevaar bieden de *antinomianen*, de tegenwettelijken. Zij denken, dat zij zelfs niet één stap ooit zullen zetten op het pad der dankbaarheid. Zij zijn als een stok en een blok. Zij liggen lijdelijk neer. Ook dat is niet waar. Zo mag het niet. Want de kinderen Gods beginnen met een ernstig voornemen, niet alleen naar sommige, maar naar alle geboden Gods te leven. Zij zijn volmaakt in de delen (alle), niet in de trappen (klein beginsel). Zij leven niet naar sommige, maar naar *al* de geboden des Heren. Zij wandelen in de wegen des Heren. Zij hebben de wet, die door Christus is vervuld, van harte lief. Zij zetten hun voeten in het spoor van de geboden des Heren. Zij zeggen: Niet, dat ik het gegrepen heb, maar ik jaag er naar, of ik het ook mocht grijpen. Zodat zij wel vorderen, maar nooit de horizon bereiken. Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort.

Wetsprediking.

Wat is nu het doel van de wetsprediking? Wij kunnen de betekenis daarvan verstaan in het stuk der ellende, maar is dat ook hier zo in het stuk der dankbaarheid? Ja, er is een *drie-voudig doel*.

Ten eerste moet een kind des Heren, ook als hij vordert op de weg der zaligheid, zijn zonde steeds beter leren kennen en dat geschiedt als de wet scherp wordt gepredikt. Dan worden wij al meer aan onze zonden ontdekt. Dan krijgen wij steeds dieper zondekennis en zullen wij onszelf leren mishagen en zien, dat de zaligheid niet ons werk kan zijn. De spiegel der wet moet niet vluchtig voor onze ogen voorbij geschoven worden, neen, de spiegel der wet moet ons rustig voor ogen gehouden worden, opdat wij zien welke zonden de onze zijn.

Dan zullen wij vervolgens ook meer de Christus nodig hebben en zijn onmisbaarheid en rijkdom in ons leven zien. Hoe meer ontledigd wij aan ons zelf worden, te meer begeerte krijgen wij naar de volheid en zaligheid door Christus. Immers in een diepe bedding kan veel water. Bij de rijkdom van Christus past onze armoede. Bij zijn gerechtigheid onze schuld. Door Zijn bloed worden wij van onze zonden bevrijd, want de gezonden hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Rijken heeft hij ledig heengezonden en hongerigen heeft Hij met goederen vervuld, 't Behoeftig volk, in hunne noden, in hun ellend' en pijn, gans hulpeloos tot Hem gevloeden, zal Hij ten Redder zijn. Daarom moeten wij door de wetsprediking ook ontdekt worden aan de zonden, die wij nog niet kennen.

En dan. De wet leidt niet af van God, maar brengt ons dichter tot God. Een scherpe wetsprediking maakt geen werk-heiligen. Het gebod drijft ons uit tot het gebed. Wij worden worstelaars voor de troon der genade en strijden ook in de gebeden. Als dan de wet zo scherp ons wordt gepredikt, dan gevoelen wij onze machteloosheid, dan rusten wij alleen in het volbrachte werk van onze Here Jezus Christus, dan bidden wij, of de Heilige Geest in onze harten die wet wil schrijven, opdat wij ook bekwaamd worden, in het spoor der geboden te wandelen. Zo zal Christus ons vernieuwen naar Zijn beeld. Dan weten wij, dat het ideaal komt. Dat die wet straks volkomen in onze harten zal geschreven staan en dat wij die wet eenmaal volkomen zullen houden. Dan zullen wij God liefhebben bovenal en de naaste als onszelf en God zal verheerlijkt worden.

DE NOODZAKELIJKHEID VAN HET GEBED

ZONDAG 45

Vraag 116. *Waarom is het gebed de Christenen van node?*

Antw. *Daarom dat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert, en dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.*

Vraag 117. *Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?*

Antw. *Eerstelijk, dat wij alleen de enige ware God, die Zich in Zijn Woord ons geopenbaard heeft, om al hetgene dat Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen. Ten andere, dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht Zijner majesteit verootmoedigen. Ten derde, dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heren Christus' wille zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.*

Vraag 118. *Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?*

Antw. *Alle geestelijke en lichamelijke nooddrift, welke de Here Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons Zelf geleerd heeft.*

Vraag 119. *Hoe luidt dat gebed?*

Antw. *Onze Vader, die in de hemelen zijt*

- 1. U naam worde geheiligd.*
- 2. Uw koninkrijk kome*
- 3. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.*
- 4. Geef ons heden ons dagelijks brood*
- 5. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.*
- 6. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.*

Als vanzelf is de belijder gekomen van het *gebod* tot het *gebed*. Dat is een schone overgang, om nu te spreken over het voornaamste stuk der dankbaarheid, die God van ons vordert. En dan beginnen wij bij de noodzakelijkheid van het gebed, God wil dat wij zullen bidden. Hij eist, dat wij zullen bidden. En daarom zien wij *dat, hoe en wat* wij moeten bidden.

Dat wij moeten bidden.

Wij komen hier op heilig terrein. Wij spreken hier over de verborgen gemeenschap met God. Bidden is een tedere zaak. Daarom hebben de discipelen tot Christus gezegd: Here, leer ons bidden en wij moeten dat ook zeggen. Want God kan onmiddellijk werken, maar Hij wil de middelen gebruiken en daarom heeft Hij aan het gebedsleven zulk een brede plaats gegeven, opdat wij zouden kennen de noodzakelijkheid van ons gebed.

Wij zijn gekomen tot de laatste Zondagen. Maar die eindigen niet met de wet, maar met het gebed. Opdat wij zouden verstaan, dat het gebed Godverheerlijkend is, het voornaamste stuk der dankbaarheid, omdat uit Hem en door Hem en ook tot Hem alle dingen zijn.

Velen bidden niet, of alleen als er nood is. Dat is een bidden voor de vorm, niet uit het rechte beginsel, maar uit egoïsme.

Velen onttrekken zich aan het gebed, met een beroep op Gods deugden, alsof het gebed niet anders mag zijn dan een vragen om eenswillens te zijn. Hoe zou, zo zeggen zij, de nietige mens nog invloed hebben op de gebeurtenissen, die God bewerkt. Maar zij kennen

ook niet de kracht van het gebed. Elia was een mens van gelijke bewegingen als wij en hij bad een gebed en het regende niet. Daarom zien wij de *noodzakelijkheid* van ons gebed. God wil het, God vordert het. Het is een eis, die tot ons komt. Vooral als wij het druk hebben moeten wij het gebed niet vergeten. Voornamelijk het *morgengebed* is van bijzondere betekenis in de strijd tegen de zonde, voor de moeilijke taak des levens. Wie zal hout hakken met een botte bijl? En als iemand dan zegt: Slijp toch eerst uw bijl, want gij wordt zo moe, en hij zou antwoorden: Ik heb geen tijd, dan zouden wij zo iemand uitlachen. Wij moeten elke morgen eerst de bijl scherpen.

Ons *openbaar* gebed is veelal te lang, maar ons *persoonlijk* gebed in de binnenkamer is vaak te kort. En die gebedseis gaat niet in tegen de mystiek, neen, bevordert het geloofsleven. Gij moet bidden en gij kunt niet bidden. Dan zegt gij: Here, leer mij bidden.

Het gebed maakt ontvankelijk. Vooral ook, als wij danken. En zeg dan toch niet, dat gij niet zo goed kunt bidden als anderen. De Here ziet het hart aan. Een moeder hoort en leest de gedachten van haar kind. Dat kind gebruikt ook niet altijd mooie woorden en prachtige zinnen. Maar het vertelt aan moeder wat het nodig heeft. God neigt Zijn oor. En hoe moeilijker het er uitkomt, te aandachtiger luistert Hij. Hij weet het immers wel. Zeg het dan maar. Wij moeten bidden.

Hoe wij moeten bidden.

Wanneer wij bidden dan moeten wij weten tot Wie wij ons wenden. Het is niet waar dat ieder bidt, de heiden tot zijn god en de Jood tot zijn god en wij tot onze God en dat God zelf wel zorgt, dat al die gebeden komen aan het rechte adres. Dat zien wij wel anders op de Karmel. De Baalpriesters bidden tot Baal, maar er is *geen antwoord*. En Elia bidt en hij krijgt wel antwoord. Want wij bidden niet tot een grote Onbekende, of tot het Mysterie, wij knielen niet voor de onbekende God, maar wij aanbidden *de enige waarachtige God*, Die Zich in Zijn Woord ons heeft geopenbaard. Die zijn naam ons heeft genoemd, opdat wij Hem zouden kunnen aanspreken in het gebed.

Wij wenden ons alleen tot de levende God, tot de Drieënige God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

En dan keren wij tot onszelf in. Neen, wij willen onszelf niet wegwerpen, want dat kan nog nederige hoogmoed zijn, die wel heel erg is. Wij willen ons wel *verootmoedigen* voor het aangezicht Zijner majesteit. Dat hebben de heiligen altijd gedaan. En dan bidden wij in alle eenvoud, want zo ooit, dan is ook hier eenvoud kenmerk van het ware gebed. Ons gebed is geen stijloefening. En opdat wij recht zullen bidden moeten wij onze nood en ellende grondig kennen. Hoe zullen wij ontvangen als wij rijk zijn en geen gebrek hebben en hoe zullen wij bidden als wij onze nooddrift niet hebben leren kennen. In een gevulde emmer kan niets bijgedaan worden, wel in een ledige emmer. God wil dat wij ontledigd tot Hem zullen komen met al onze noden en behoeften, met al onze zorgen. De helden des geloofs hebben zeer diep voor God gebogen in het stof.

Ook moeten wij bidden *door het geloof*. Wie bidt en twijfelt is als een baar der zee. Hij mene niet dat hij iets zal ontvangen. Christus heeft menigmaal gezegd: U geschiede naar uw geloof en daarom ontvangen wij vaak zo weinig omdat wij geen geloof hebben of niet door het geloof bidden. Als gij een geloof hadt als een mosterdzaad, dan zoudt gij tot een berg zeggen: Word in de zee geworpen en het zou geschieden.

Wij bidden daarom niet op goed geluk af om eens te zien of het komt of niet. Neen de grond ligt nooit in ons zelf. Wij pleiten alleen op de verdienste van onze Here Jezus Christus. Wij vertrouwen ons geheel aan Hem toe. Wij weten dat God getrouw is. In de belofte ligt de verhoring besloten.

Toen hoorde God, Hij is mijn liefde waardig. De Heer is groot, genadig en rechtvaardig en onze God ontfermt zich op 't gebed.

Wat wij moeten bidden.

Wij mogen niet alles bidden, en dan rijp en groen voor de troon der genade neerleggen. Gods Woord zegt ons, dat wij moeten bidden *naar Gods wil*. Een kind vraagt ook niet alles, wat er in het hart opkomt, maar moet leren te rekenen met de wil en met de levensbeschouwing van de ouders. Naarmate het kind ouder wordt en meer gehoorzaam, zal het met de wil der ouders rekening houden. Zo moeten wij ook bidden naar Zijn wil.

Maar dan ook mogen wij onze harten vrij uitstorten voor de Here onze God. Want wij mogen bidden om alle *nooddrift* van ziel en lichaam. Al wat u ontbreekt schenk Ik, zo gij 't smeekt, mild en overvloedig.

Hoe veel mogen wij dan vragen! Wanneer wij rekenen met de beperking, die Gods geopenbaarde wil ons geeft, hebben wij uitgebreid terrein. Wij hebben nooit gebrek aan gebedsstof. Hoeveel noden hebben wij voor ons leven, voor onze arbeid, voor ons gezin, voor de kerk. En bidden is niet alleen onze noden bekend maken, wij belijden ook onze zonden, wij bidden om vergeving van zonden, wij loven en prijzen de naam des Heren, wij roemen in God, wij hebben gemeenschap met Christus.

En dan nemen wij het geestelijke voorop. En al het andere daaraan ondergeschikt. Alle dingen ter bevordering van onze geestelijke welstand.

Het Onze Vader geeft ons het voorbeeld. Immers daarin wordt eerst gesproken over de dingen Gods, over Zijn naam, Zijn koninkrijk en Zijn wil. En dan komen onze zaken. De heilige orde van dat gebed, dat volmaakt is, mogen wij niet omkeren. Zo gaat de eer Gods voorop, ook in ons gebedsleven.

Het gebed moet *geleerd* worden. Wij moeten ons oefenen in de gebeden en ook strijden in de gebeden. En dan weten wij, dat God de beden *geeft*, die wij van Hem bidden. Wij *hebben* de vervulling reeds in de beloften. Wij pleiten op Gods beloften, die in Christus ja en amen zijn.

God zij altoos op 't hoogst geprezen, lof zij Gods goedertierenheid, die nimmer mij heeft afgewezen, noch mijn gebed gehoor ontzeid!

ONZE VADER

ZONDAG 46

Vraag 120. *Waarom heeft ons Christus geboden, God alzo aan te spreken: Onze Vader?*

Antw. *Opdat Hij van stonde aan, in het begin van ons gebed, in ons de kinderlijke vreze en toevorzicht tot God verwekke, welke beide de grond van ons gebed zijn, namelijk, dat God onze Vader door Christus gevonden is, en dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen dat wij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.*

Vraag 121. *Waarom wordt hier bijgevoegd: Die in de hemelen zijt?*

Antw. *Opdat wij van de hemelse majesteit Gods niet aardse denken, en van Zijn almachtigheid alle nooddrift des lichaams en der ziel verwachten.*

Christus heeft ons geleerd het volmaakte gebed, dat van bijzondere betekenis is. In dat gebed vinden wij de aanspraak, de zes beden en de lofverheffing. Ook spreekt het gebed van het werk van de Drieënige God. De eerste bede richt zich tot de *Vader* en ook de vierde, de tweede en de vijfde bede wijzen op het werk van de *Zoon* en de derde en de zesde bede richten zich op de bijzondere werkzaamheid van de *Heilige Geest*. Deze Zondag spreekt over de *aanspraak* in ons gebed, *Onze Vader, Die in de hemelen zijt*. Hij is de Vader van Zijn kinderen, Hij vervult de behoeften van Zijn kinderen en Hij houdt de beste wegen met Zijn kinderen.

Hij is de Vader van Zijn kinderen.

In het *Onze Vader* staat elk woord op zijn plaats. Er is geen woord te veel en geen woord te weinig, het is het *volmaakte* gebed. Hoe wonderlijk eenvoudig en schoon is dit gebed. Hier weidt onze ziel met een verwonderend oog. Dat blijkt al bij het begin. Dat Christus ons doet bidden: *Onze Vader, Die in de hemelen zijt*. Dat wij God mogen *noemen* en dan mogen noemen: *Onze Vader*. Zo spreekt de kerk des Heren van alle tijden. Zo spreken de kinderen Gods.

En daarmee wordt tevens ons gebed gekarakteriseerd. Het gebed is niet een mijmeren, ook is het niet een toespraak tot anderen, die dan luisteren mogen, wat er komt. Neen, bidden is spreken tot God, eenvoudig, zonder een opeenstapeling van woorden, of van namen.

Wanneer gij bidt, gaat gij naar uw Vader. Door Christus is God onze Vader. Hij, die ons dit gebed geleerd heeft, heeft de weg gebaad, de macht ons gegeven kinderen Gods genaamd te worden. Hij heeft de toorn Gods tegen de zonde gedragen. Hij is van God verlaten geweest, opdat wij nimmermeer van Hem zouden verlaten worden. God heeft Zijn eigen Zoon niet gespaard, opdat wij tot Zijn kinderen zouden worden aangenomen. En het grootste voorrecht is, dat wij Hem mogen noemen: *Onze Vader*.

Als wij bidden dreigen altijd grote gevaren. Vooral een tweetal gevaren zijn er. Ten eerste, dat wij *slaafs* zijn, bang zijn, dat wij alleen maar zien de afstand, de *transcendentie* Gods. Dan worden wij niet vertrouwelijk. Dan gaan wij tot de troon vol vrees en schrik en beving. En van het uitstorten van ons hart komt dan niets terecht.

Ten tweede dat wij *vrijpostig* zijn, en aan de omgang met God zo gewoon raken, dat wij niet beseffen wat wij doen. Dan gaat het zo gemakkelijk.

Tegen beide gevaren moeten wij waken. Daarom zegt Christus, dat wij beginnen moeten te zeggen: *Onze Vader*. Want dan letten wij op twee dingen. De verhouding van een kind tot zijn vader is zo, dat er is *afstand* en ontzag en ook, dat er is *vertrouwen*. Wanneer wij tot God gaan, moeten wij beide kennen. Want van stonde aan moet er zijn ontzag en

vertrouwen. Zo hebben wij echte gemeenschap door Christus met de Vader. Hij is de Vader van Zijn kinderen.

Hij vervult de behoeften van Zijn kinderen.

God is door Christus onze Vader. Zovelen door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods. Door de Heilige Geest, Die wij ontvangen hebben, leren wij zeggen: Abba, Vader. En de Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn.

Maar dan ook mogen wij vrijmoedig gaan tot Hem, met al onze noden en behoeften. Wij mogen Hem alles zeggen. Immers niet ons kindschap maar het *Vaderschap* is de grond, waarop wij staan. En Hij zal ons veel minder afslaan hetgeen wij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.

Onze vrijmoedigheid ligt dus in God en in de verhouding, waarin Hij Zich tot de Zijnen heeft gesteld.

Het gebed is bewijs van ons kindschap, of liever: ons kindzijn openbaart zich in het gebed. Doordat wij zoeken gemeenschap met onze Vader en tot Hem ons wenden, met al onze zonden en noden en zorgen.

Dan ook moeten wij bidden door het geloof. Want wie twijfelt, is een baar der zee gelijk, en zal niet ontvangen. De Hei-e Jezus heeft meermalen gezegd: U geschiede *naar uw geloof*. Want zonder geloof is het onmogelijk, Gode te behagen. Hoe is het met uw geloof, als gij bidt? Gaat gij tot uw Vader in het geloof, dat Hij kan en wil en zal horen? Hij kent de noden en behoeften der Zijnen, Hij zal vervullen uit Zijn volheid en geven genade voor genade.

Een vader zoekt voor zijn kinderen het beste, en geeft wat het kind nodig heeft. Daarom mogen de kinderen vrijmoedig gaan tot hun vader. Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven, die er Hem om bidden. Dat ziet het geloof, 't Behoeftig volk in hunne noden, in hun ellend' en pijn, gans hulpeloos tot Hem gevloeden, zal Hij ten Redder zijn.

Hij houdt de beste wegen met Zijn kinderen.

Opdat wij verstaan zouden, als wij in het gebed gaan, dat God het goede voor ons zoekt, heeft de Here Jezus daarbij gevoegd: *Die in de hemelen zijt*. Immers er is zo groot gevaar voor sleur in het gebedsleven, dat wij er helemaal geen moeite zelfs meer mee hebben, dat wij zo maar bidden, zonder dat het werkelijk bidden is.

Wij mogen niet aards van onze God denken. En dat zit in ons hart ingeroest. De heidenen meten hun afgoden af naar zichzelf en beoordelen hun goden naar hun eigen handelingen en naar hun eigen wet. Zij stellen zelfs een eeuwige wet boven hun goden, waaraan die goden ook onderworpen zijn. Willen wij de zonde van ons eigen hart goed leren kennen, dan moeten wij zien, hoe de mensen zondigen. Die heidense trek zit in ons aller hart. Want ook wij willen God zo graag critiseren, vooral als Hij het niet zo maakt, zoals wij dat zouden willen.

En als wij dan zeggen: Onze Vader, Die in de hemelen zijt, dan gaan wij God niet meer afmeten naar onszelf en dan houden wij op met onze critiek, dan beoordelen wij niet meer, of Hij het wel goed gedaan heeft, of op tijd, want dan zeggen wij, dat Zijn wegen hoger zijn dan onze wegen en dat Zijn gedachten hoger zijn dan onze gedachten.

Die in de hemelen zijt, dat behoort bij de intieme naam: Onze Vader. Niet, om ons nu weer schrik aan te jagen, maar om ons gebed te krachtiger te maken, en het geloof te sterken, en de verwachting nog hoger te spannen.

Die God in de hemelen is *uw* God. Zulk een Vader hebt gij. Zo rijk. Zo verheven. Zo groot. Zo machtig. Zo trouw. En dan twijfelen wij niet meer, of Hij houdt de beste wegen met Zijn kinderen, al schijnt het soms anders te zijn.

En zijn er dan veel levensraadselen, er is geen doorgronding van Zijn verstand. Is onze zondesschuld heel hoog als de bergen, laat ons dan opzien naar de hemelen, want zo hoog de hemel is boven de aarde, is Zijn goedertierenheid geweldig over degenen, die Hem vrezen. Zo ver het Westen is van het Oosten, zover heeft Hij onze overtredingen van ons gedaan.

Hij houdt de *beste* wegen met Zijn kinderen. Dat zullen wij in de eeuwigheid zien. Daarom mogen wij ook in ons gebed tot Hem zeggen, wat wij onze intiemste vrienden niet zeggen. Al onze noden en zorgen en zonden. Hoe heerlijk, zo te komen tot Hem.

Wij hebben nodig mannen en vrouwen, die bidden. Van hen gaat kracht uit. Mozes' aangezicht glinsterde, als hij op de berg was geweest in de nabijheid des Heren, Het gebed is de kracht van de helden des geloofs, ook vandaag. Gevouwen handen zijn zo sterk. Ledige handen worden gevuld. Onze God is rijk. Wij komen tot Hem door het geloof. Onze Vader, Die in de hemelen zijt. Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, hoe zal Hij met Hem ons niet alle dingen schenken.

DE NAAM DES HEREN

ZONDAG 47

Vraag 122. *Welke is de eerste bede?*

Antw. *Uw naam worde geheiligd. Dat is: Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen, en U in al Uw werken, in welke Uw almachtigheid, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid klaarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen; daarna ook dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken, alzo schikken en richten, dat Uw naam om onzentwille niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde.*

In de eerste bede van het Onze Vader wordt gebeden om de heiliging van de naam des Heren. Dat ziet bijzonder op de *openbaring* van God. Wij moeten Zijn naam kennen. Maar als wij die naam *kennen*, en wij lezen in de schepping, dan moeten wij die naam ook *herkennen*. En dan heeft Gods kind, de taak in het leven te wandelen in de wegen des Heren, zodat de naam des Heren ook door ons wordt *erkend*.

Gods naam lezen wij in de bijzondere openbaring, in de algemene openbaring en in de levensopenbaring van Gods volk.

Gods naam wordt geheiligd door de bijzondere openbaring.

De naam is uitdrukking van het Wezen. Door Zijn naam bekend te maken, heeft God ons gezegd, Wie Hij is. God is niet voor ons verborgen gebleven. Hij is niet de grote Onbekende, het Mysterie, het Numineuse. Velen willen van een kennen van God niet weten. Zij menen, dat de hoogmoedige mens God niet kan kennen en dat wij hoogstens iets kunnen benaderen, maar dat er geen ware kennis van God bij ons kan zijn. Neen, wij buigen niet voor de onbekende God. Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige, waarachtige God en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt.

God is wel *onbegrijpelijk*. Nooit zal het schepsel, zelfs een engel Hem kunnen begrijpen. Hij is onbegrijpelijk in Zijn *Wezen* en ook in Zijn *dadens*. God is groot en wij begrijpen het niet.

Maar die onbegrijpelijke God heeft Zichzelf in Zijn Woord geopenbaard. Hij heeft Zijn licht doen schijnen, te midden van de duisternis. En nu weten wij, wie Hij is. Dat Hij is de Drieënlige God, de Getrouwe, de Verbondsgod, de Almachtige Schepper van hemel en aarde, dat Hij is de alleenwijze God.

En nu wil Christus, dat wij Hem zullen kennen, opdat het licht van de openbaring, dat ons in en door de Zon der gerechtigheid is gegeven, zal schijnen in onze harten en temidden van de duistere wereld. En daarom bidden wij, dat Zijn naam worde geheiligd. Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen.

Geef, want die kennis is genade. Wij krijgen haar niet door studie en ook niet door in te dringen in de geheimen Gods. Neen, wij moeten bij de Openbaring Gods van genade leven. God heeft ons Zijn Woord gegeven en buiten dat Woord weten wij niets, zitten wij in het donker. Buiten dat Woord kennen wij God niet, en al dat spreken van een God, is een spreken over een God, die niet bestaat, zolang de bron buiten de Schrift wordt gezocht.

Wij leren God kennen *alleen door Zijn Woord*. Door de prediking van dat Woord, door het lezen van de Heilige Schrift. Maar als wij Hem kennen, dan ook wordt die kennis steeds dieper door de verborgen omgang met Hem, door het geloof en door het gebed. De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods *zijn* en hij kan ze *niet* verstaan.

Daarom lezen wij in *het* Boek en wij bidden om de verlichting van de Heilige Geest. Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen. Uw naam worde geheiligd!

Gods naam wordt geheiligd door de algemene openbaring.

Wij kennen Hem door twee middelen. Ten eerste, door de schepping en onderhouding der gehele wereld, overmits deze voor ons als een schoon boek is, waarin alle schepselen, grote en kleine, als letteren zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen, namelijk Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid. De belijdenis spreekt van twee boeken. De Heilige Schrift en ook het boek van de schepping, onderhouding en regering van alle dingen. Alle schepselen zijn als letteren, en die letteren vormen woorden en die woorden vormen zinnen, en zo kunnen wij lezen in dat andere boek. Toch is de Bijbel nodig, om het boek van de natuur te kunnen verstaan. Wij kunnen in het Boek van Gods algemene openbaring niet lezen, zonder de bril van de Heilige Schrift. Er is geen natuurlijke theologie. Ook Gods Woord spreekt van dat schone boek der algemene openbaring. De hemelen vertellen Gods eer en het uitspansel verkondigt Zijner handen werk.

God heeft in al Zijn schepselen gedachten gelegd. Elk schepsel vertolkt een gedachte Gods. Daarin wordt gesproken van Zijn wijsheid, goedheid, almacht en grootheid. Dezelfde God, Die Zich in Zijn Woord heeft geopenbaard, is ook de God, Die Zich openbaart door de schepping en onderhouding en regering van alle dingen. Daarom wil de Here, dat wij ook in dat boek zullen lezen en daarin de Schepper zullen verheerlijken. Maar wij moeten er om bidden, want ook dat is genade, dat wij, in onderscheiding van de wereld, die in de natuur en in het schepsel eindigt, God grootmaken, opdat wij U in al Uw werken, in welke Uw almacht, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid klaarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen.

God werkt in de storm en in de stilte. Hij spreekt door voorspoed en tegenspoed. Hij verheerlijkt Zijn naam op de hoogte der bergen en in de diepte der zee. Hij verschrikt de mensen en de dieren door donder en bliksem. Als wij maar ogen hebben om te zien en oren, om op te merken.

Er is geen toeval, er is geen noodlot. Op alles, wat geschiedt, staat het merk van de Almachtige. Hij doet al wat Hem behaagt. Hij leidt langs de beste wegen tot het hoogste doel. Hij is de bron van alle goed. Hij doet het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.

De wereld ziet het niet. Zij is er blind voor. De zon is er, maar zij zitten in het duister en zij sluiten de vensters en zij werken bij het licht, dat zij zelf ontsteken. Doch wij willen zien het licht, dat God ons geeft en wij bidden: Uw naam worde geheiligd!

Gods naam wordt geheiligd door de levensopenbaring van Gods volk.

Er is nog een boek. Gods naam staat geschreven in de Heilige Schrift. Zijn naam staat geschreven in het boek van de algemene openbaring. Maar Zijn naam staat ook geschreven in de harten van de kinderen Gods.

De apostel Paulus schrijft in 2 Corinthe 3 [2 Cor. 3:2-3]: Gijlieden zijt onze brief, geschreven in onze harten, bekend en gelezen van alle mensen; als die openbaar zijt geworden, dat gij een *brief van Christus* zijt en door onze dienst bereid, die geschreven is niet met inkt, maar door de Geest des levenden Gods, niet in stenen tafelen, maar in vleses tafelen des harten.

En in dat boek wordt ook gelezen. En wee ons, als de wereld in dat boek verkeerde dingen leest, want dan wordt de naam des Heren om onzentwil gelasterd. En dat is vreselijk. Wij ontvangen het licht van Christus. Maar dat mag niet verborgen blijven. Het wordt niet geplaatst onder een korenmaat, het moet staan op de kandelaar. Het moet schijnen. Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken zien en de Vader in de hemelen verheerlijken. God moet worden verheerlijkt door een levenswandel naar Zijn Woord.

Wij hebben niets aan een praatchristendom. Wij hebben te strijden tegen werelddienst en wereldgelijkvormigheid. Wij moeten durven uitkomen voor de naam des Heren. Daarna ook, dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken alzo schikken en richten, dat Uw naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde. De wereld ziet scherp toe. Nooit wordt meer schade berokkend, dan wanneer belijders van de naam des Heren leven tegen de wil des Heren, wanneer zij doen als de wereld, en niet trouw, eerlijk en oprecht zijn.

Het licht van de Zon der gerechtigheid moet instralen in ons hart en uitstralen te midden van de wereld.

Ons leven schikken en richten, zoals met een pijl, die wordt afgeschoten naar het doel. En het doel is de ere Gods. Dan wordt Gods naam geheiligd door de bijzondere openbaring, door de algemene openbaring en door onze levensopenbaring.

En gij, mijn ziel, loof gij Hem bovenal!

HET KONINKRIJK DER HEMELEN

ZONDAG 48

Vraag 123. *Welke is de tweede bede?*

Antw. *Uw koninkrijk kome. Dat is: Regeer ons alzo door Uw Woord en Uwen Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen; bewaar en vermeerder Uw kerk; verstoor de werken des duivels en alle heerschappij welke zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden; totdat de volkomenheid Uws Rijks kome, waarin Gij alles zult zijn in allen.*

Het koninkrijk der hemelen wordt door velen gezien als een abstract begrip, zonder werkelijkheid. Daarom dwepen zij er mee. Want dat koninkrijk is dan niet meer, dan een zedelijke wereldorde, waarin gevonden wordt al wat liefelijk is en wei-luidt, en dan óók wat godsdienstig is. Maar alles is in dat koninkrijk dan even vaag en onbestemd en dat willen velen graag, want dan hebben zij geen verantwoordelijkheid. Dan kunnen zij gemakkelijk tot dat koninkrijk behoren, al trekken zij zich van het kerkelijk leven niets aan. Het is goedkoper, en het is ook gemakkelijker, want men is dan niet zo aan banden gelegd. En het staat ook wel gekleed te wonen op "Ruimzicht".

Maar Gods Woord leert ons anders. Christus leert ons bidden om de komst van het koninkrijk der hemelen, en wij zien dat rijk niet abstract, maar in de volle werkelijkheid. Wij zien dat koninkrijk en de enkeling, en de gemeenschap en zijn voltooiing.

Het koninkrijk der hemelen en de enkeling.

Reeds de naam zegt ons, dat hier gesproken wordt van een rijk en van een koning. Het is een rijk, dat bestaat en een Koning regeert over dat rijk. Want Christus is een eeuwig Koning, Die zonder onderdanen niet zijn kan. Hij schept de onderdanen. Hij neemt hen en leidt hen. Het rijk is er om de Koning.

Christus wil, dat wij voor dat rijk zullen bidden. En dan begint de belijder bij de enkeling. Regeer ons alzo door Uw Woord en Geest, dat wij ons, hoe langer hoe meer, aan U onderwerpen. Er zijn onderdanen en die onderdanen moeten geregeerd worden en naar de wil des Konings leven. Het koninkrijk der hemelen komt niet met uiterlijk gelaat. Het is niet gelegen in woorden, maar in kracht.

God is de Almachtige. Christus heeft ook ontvangen alle macht in de hemel en op de aarde. Het rijk van Gods almacht omvat alles en allen, ook de duivelen, ook de goddelozen. Maar zij zullen zich niet gewillig onderwerpen. Zij moeten Gods raad dienen. Zij zullen leven naar Gods verborgen wil, maar niet naar Zijn geopenbaarde wil.

Ja, daar is strijd tussen het koninkrijk der hemelen en het rijk van de satan. Na de zonde is het koninkrijk Gods op de aarde gekomen. De duivel is de overste dezer wereld. Maar Christus is terstond opgetreden, toen Adam was gevallen. Terstond komt Zijn rijk tegenover dat rijk van de Boze. God zet vijandschap. Dat koninkrijk is in het paradijs door God gegeven. Straks zien wij het in de *theocratie*. Onder het Oude Testament zien wij de schaduwvorm. Maar waar de schaduw is, daar is ook de Persoon. Johannes de Doper ziet het koninkrijk der hemelen *nabij* gekomen. Hij staat er heel dicht bij, want de Koning is gekomen, Christus is de Koning. Hij heeft door Zijn Borgtochtelijk werk alle macht ontvangen in de hemel en op de aarde en als de Koning naar de hemel gaat, om te zitten aan de rechterhand des Vaders, dan zendt Hij Zijn discipelen uit, om onderdanen te werven voor Zijn rijk. Wij moeten dus zijn *onderdanen*. Door de wedergeboorte en de bekering krijgen wij toegang tot dat rijk. En die onderdanen worden geregeerd. Dat doet de Koning door Zijn Woord en Geest. Want in dat Woord staat de wil des Konings en door Zijn Geest maakt Hij onze wil, die dood was, levend en die niet wilde zo, dat hij wel wil. Christus maakt gewillige onderdanen, die hem van harte dienen. Neen, dat is niet een abstract begrip. De

onderdanen zijn mensen, zijn zondaren, gekocht door het bloed des kruises, die door de Geest leren zeggen: Abba, Vader. De onderdanen zijn mensen, die wij zien, met wie wij leven, die de ere Gods zoeken in hun leven. Wij moeten tot die onderdanen behoren. Wij mogen ons niet geveinsdelijk aan Hem onderwerpen. Het is ontzettend, wanneer Bondskinderen zeggen: Wij willen niet, dat Hij Koning over ons zij. Wij moeten ons, hoe langer hoe meer, aan Hem onderwerpen.

Het koninkrijk der hemelen en de gemeenschap.

De onderdanen staan niet los op zichzelf. Christus is Koning, en dit is het wonderlijke, dat er niet slechts een gemeenschappelijk belang is, zoals bij een volk, maar een *organische eenheid*, een levensgemeenschap, zoals er een eenheid is van de wijnstok en de ranken, van Hoofd en Lichaam. Daarom bidden wij niet alleen voor de individuen, maar ook voor de gemeenschap : bewaar en vermeerder *Uw kerk*.

De kerk moet het ontgelden, ten koste van het koninkrijk der hemelen, alsof die kerk minderwaardig zou zijn en van weinig betekenis.

Alsof die kerk een menselijke instelling zou wezen en niet het eigendom van Jezus Christus. Daarom zegt de belijder: Bewaar en vermeerder *Uw kerk*. Het is de Kerk van Christus. Bidden voor de kerk, is bidden voor het koninkrijk Gods. Wie de kerk veracht, veracht ook het rijk der hemelen.

De kerk is de *kern*, het centrum, van waaruit het koninkrijk der hemelen zich openbaart, door Gods Woord en door het gezag van de Heilige Schrift. Want dat met gezag gepredikte Woord, moet krachtens het ambt der gelovigen uitgedragen worden in alle levensverbanden, in heel het koninkrijk des Heren. Dat koninkrijk omvat alles, ook het onderwijs, ook de cultuur, heel het leven.

Er is een organische eenheid tussen enkeling en gemeenschap. Wie alleen de nadruk legt op de *gemeenschap* loopt met de massa mee en doet het, omdat anderen zo willen. Wie alleen de nadruk legt op de *enkeling*, voedt de sectegeest. Neen, de Koning van het koninkrijk der hemelen is ook de Koning van Zijn kerk en het is Hem niet 't zelfde, hoe die Kerk zich openbaart. De roeping van de kerk is, *alle* dingen op te eisen voor het koninkrijk Gods, dat in Christus is gekomen. Daarom moeten de onderdanen leven naar de wil des Konings. In de kerk worden de onderdanen geboren, gevoed en geleid. Door de kerk doordringt het koninkrijk der hemelen al meer de wereld. Die kerk moet bewaard worden tegen de geweldige aanvallen van de duivel. Bewaard tegen gevaren van buiten en ook tegen gevaren van binnen. Die Kerk moet vermeerderd worden, want in de veelheid der onderdanen is des Konings heerlijkheid. Vermeerdering van de kerk in de weg van het verbond der genade, en door zending en evangelisatie, maar ook door de godzalige levenswandel van de gelovigen, opdat zo de naaste voor Christus gewonnen worde. Zo moeten wij bidden en de toekomst tegen gaan, wetende, dat onze Koning eeuwig leeft. Dat Hij zorgt en leidt en bewaart, wat er ook gebeure. Wij staan niet in eigen kracht. Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht.

Het koninkrijk der hemelen en de voltooiing.

Wie op het uitwendige ziet, vindt het vermetel, nog eens te hopen, dat het koninkrijk van Jezus Christus zich zal uitbreiden over de gehele wereld. En toch heeft Hij gezegd: Mij is gegeven alle macht in de hemel en op de aarde. Hij regeert en zal triumferen.

Nu werkt dat koninkrijk der hemelen naar twee zijden. *Antithetisch*, tegenover het rijk van satan. De duivel is de overste dezer wereld. Daarom is al de eeuwen door de antithese. Wij kunnen niet twee heren dienen, want wij zullen de een aanhangen en de ander haten.

Er zijn twee zeer grote legers, Christus met de engelen en de gelovigen, en de duivelen met de gevallen engelen en de ongelovigen. Daar wordt tussen die beide legers gestreden en nooit is er wapenstilstand, nooit mag er een voorzichtig verdrag door ons gesloten worden met de hel, ook niet met een beroep op de christelijke vrijheid.

Neen wij bidden: verstoor de werken des duivels en alle boze raadslagen, die tegen uw heilig Woord bedacht worden. Wij staan in onszelf machteloos in de strijd. Wij strijden in de gebeden, omdat Gods kracht in zwakheid wordt volbracht.

De duivel is zo gevaarlijk, vooral als hij komt als een engel des lichts.

Alle raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden. De aanslagen van Schriftcritiek, in welke vorm ook. Want dan missen wij het wapen: Daar staat geschreven. Gods Woord wordt krachteloos gemaakt met een beroep op de vrijheid van consciëntie of op de rede, of op het inwendig licht. Wij moeten voor Gods Woord buigen in heel ons leven.

Straks wordt het rijk van Christus volkomen. Als de laatste uitverkorene Gods raad heeft vervuld. Dan is de duivel geheel overwonnen. Die toekomst gaan wij tegen.

Eerst zal de antichrist, de mens der zonde, geopenbaard worden. Een geweldige strijd wordt dan gestreden. Gods volk wordt vervolgd. Het schijnt, dat de duivel heeft overwonnen. Totdat Christus zal komen op de wolken des hemels. Dan is het koninkrijk voltooid. Hij zal het rijk overgeven in de handen des Vaders, en God zal zijn alles en in allen.

DE WIL DES HEREN

ZONDAG 49

Vraag 124. *Welke is de derde bede?*

Antw. *Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. Dat is: Geef dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken, en Uwen wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn, opdat alzo een iegelijk zijn ambt en beroep zo gewilliglijk en getrouwelijk moge bedienen en uitvoeren, als de Engelen in de hemel doen.*

Door Christus is een nauw verband gelegd tussen de eerste drie beden van het Onze Vader. Uw naam worde geheiligd. Dat ziet op de Openbaring des Vaders. God heeft Zijn wil ons bekend gemaakt en Zijn plan ons genoemd.

Uw koninkrijk kome, en in dat rijk van Christus worden wij geregeerd door Gods Woord en Geest.

Uw wil geschiede. De Heilige Geest bewerkt de wil, zodat de onderdanen van het koninkrijk der hemelen nu ook leven naar de wil des Heren, die Hij ons heeft geopenbaard.

Wij zien dat God een regel geeft, en gehoorzaamheid werkt en een voorbeeld ons geeft.

God geeft ons een regel.

De schepen op zee zijn niet roerloos. Zij drijven niet willekeurig heen en weer, maar varen op het kompas, naar vaste koers, in die richting, die is voorgeschreven. En zo mogen wij op de levenszee niet roerloos heen en weer drijven en door alle stromen en winden voortgesleurd worden, neen, wij hebben de richting te kiezen van Gods Woord, wij moeten bij ons hebben het kompas: *Uw wil geschiede.*

Uw wil. En dat is de ons *geopenbaarde* wil des Heren. Zeker, de verborgen en geopenbaarde wil des Heren zijn één. Die beide kunnen en mogen niet gescheiden worden. Maar wel mogen wij *onderscheiden*, want de verborgen dingen zijn voor de Here onze God en de geopenbaarde voor ons en onze kinderen.

Ten opzichte van Gods verborgen wil kunnen wij ook bidden : Uw wil geschiede, en dan berusten wij in wat God over ons zendt. Hier wordt door Christus bedoeld op Gods geopenbaarde wil en op de verborgen wil, als deze werkelijkheid is geworden.

Daarom moeten wij de wil des Heren *kennen*. En dan niet als een gebod voor het ogenblik, zoals de dialectische theologen willen en ook de valse mystiek het leert. Want dan moet God het op een bepaald ogenblik ons zeggen en hebben wij niet meer het wapen: Daar staat geschreven. Neen, wij moeten Gods Woord onderzoeken en leren, wat de geopenbaarde wil des Heren zij, opdat wij krachtens het ambt der gelovigen die wil uitdragen en toepassen in heel ons leven. Uw wil, maar dan ook Gods wil alleen.

Niet eerst zien, wat wij zelf het liefste willen en dan net zo lang praten, totdat wij geloven, dat het ook Gods wil is. Neen, wij willen Gods wil niet eerst krom buigen en er dan onze wil van maken, Gods wil staat altijd in het teken van de *zelfverloochening*. Die wil te doen, is dikwijls schade te lijden. Die wil is altijd goed, al zou de wereld zeggen, dat het dwaas is zo te handelen.

Dan gaan wij niet vrijbuiteren en spelevaren. Dan zijn we eerlijk en getrouw in ons beroep. Dan gebruiken wij de talenten, die God ons heeft gegeven tot Zijn eer. Want alle talent is bouw materiaal van God. Wij zullen eenmaal verantwoording moeten doen. Wie zijn gaven niet tot Gods eer gebruikt, is slaaf van satan en dus ongodsdienstig. Eigenwillige godsdienst is vreselijk. God heeft ons gegeven de regel voor alle levensverbanden. Gods Woord is de norm.

God werkt gehoorzaamheid.

Christus wil, dat wij zullen bidden: Uw wil geschiede. Want wij kunnen Gods wil niet doen en wij willen het ook niet van ons zelf. Wij kunnen het alleen door het geloof in Christus. Want het is Zijn spijze geweest, de wil des Vaders te doen. Hij heeft de wet volkomen vervuld. Hij is gehoorzaam geweest tot de dood des kruises.

En nu moeten wij rusten in het volbrachte werk van onze Here Jezus Christus. En door het geloof in Hem worden wij bekwaamd, de wil des Heren te vervullen. Hoe vaster ons geloof is des te meer begeerte komt er in onze ziel Gods wil te betrachten. God belooft en geeft in het doen van Zijn geboden vreugde en vrede.

Maar de wil des Heren betrachten kost strijd. Wij zijn ambtsdragers, en naar dat ambt der gelovigen moeten wij strijden tegen de zonde en ongerechtigheid.

Geef, dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken. Daarin ligt een verootmoedigende belijdenis. Namelijk, dat onze wil verkeerd is, en in de verkeerde richting zich beweegt. De wil staat op de helling der zonde. Dat wij een wil bezitten, wijst op onze hoge, onze koninklijke afkomst. Maar nu gaat die wil in tegenovergestelde richting. Niet naar God, maar tegen Hem. En dan wordt deze strijd zo zwaar tegen die verdorven wil. Wij zetten onze wil liefst door. En God eist, dat wij onze wil zullen verzaken en ons vlees en de boze werken zullen kruisigen.

Gehoorzamen is beter dan offerande en opmerken dan het vette der rammen. Gods wil moeten wij betrachten, zonder enig tegenspreken. Wij spreken tegen, en dan doen wij een beroep op de omstandigheden. Als die anders waren, zouden wij het wel doen en nu gaat het niet zo best. Wij doen een beroep op onze onmacht en geven heimelijk God de schuld, wij sluiten een accoord met de wereld en zelfs met de zonde.

Daarom moeten wij bidden en worstelen. Opdat wij in Gods kracht breken met de zonde, opdat God onze wil buige en richte naar Zijn Woord. En dan bidden wij en strijden, want bidden is strijden. Strijdt in de gebeden. Leer mij naar Uw wil te hand'len. 'k Zal dan in Uw waarheid wand'len.

God geeft ons een voorbeeld.

In het Onze Vader wordt over de engelen en over de duivel gesproken. Verlos ons van de Boze, dat is de duivel. Gelijk in de hemel, dat wijst op de engelen, die de wil des Heren doen.

Er wordt nog al eens gesproken over de horizontale en de verticale lijn, die elkaar snijden. En dat snijpunt is dan de crisis. Hier is ook een horizontale en een verticale lijn, die elkaar niet snijden, maar die bij elkaar komen, om dan verder parallel te lopen. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.

De engelen worden ons als voorbeeld gegeven. Wij rekenen daarmee te weinig. Gods Woord spreekt van de *buitengewone* diensten der engelen. Zij zijn verschenen aan de gelovigen onder het Oude en Nieuwe Testament. Zij hebben dienst gedaan bij de wetgeving ([Hebr. 2:2](#); [Gal. 3:19](#)). Zij hebben gestreden tegen de vijanden des Heren.

Maar zij worden ook geroepen tot de *gewone* diensten. Zij verheugen zich over een zondaar, die zich bekeert. Zij waken voor de gelovigen, zij beschermen de kleinen, zij zijn tegenwoordig in de samenkomsten der gemeente, zij brengen de kinderen Gods bij het sterven in de hemel.

Zij zijn gediensstige geesten, die uitgezonden worden, om dergenen wil, die de zaligheid beërven. Zij hebben een taal, zodat zij spreken. Zij hebben een wil, waardoor zij handelen.

Maar hun wil is altijd in overeenstemming met Gods wil. Zo als God het zegt, zo doen zij. Nooit spreken zij tegen, nooit weigeren zij te werken, nooit zijn zij ontrouw. Christus weet dat. Hij heeft de dienst der engelen bijzonder gezien. Hij kent de engelen en Hij wijst ons op hen, opdat wij hen tot een voorbeeld zouden nemen, en er harmonie zou zijn tussen wat op aarde gebeurt en in de hemel. De getrouwe en gehoorzame knechten worden de kinderen tot voorbeeld gesteld. Zo hebben wij onze roeping te verstaan en onze arbeid te verrichten. Ook ons gewone werk staat nooit los van ons geloofsleven. Wij moeten bereid zijn, God te dienen in heel ons leven. Dan zijn wij getrouw in het kleine, als de mensen ons zien en controleren en ook als wij niet gezien worden.

Laat ons dat voorbeeld voor onze ogen stellen. Straks immers zijn wij bij de engelen. En daarom spore hun ijver en hun trouw ons aan, ook getrouw te zijn. Wie in het minste getrouw is, zal over het grote gezet worden.

Christus is de Herschepper. Hij zal al de verhoudingen herstellen, ook de verhouding van de mensen en de engelen. Daarom bidden wij: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.

Looft, looft de Heer, gij zijne legerscharen, wier lust het is op Zijne wenk te staren. En gij, mijn ziel, loof gij Hem bovenal.

ONS DAGELIJKS BROOD

ZONDAG 50

Vraag 125. *Welke is de vierde bede?*

Antw. *Geef ons heden ons dagelijks brood. Dat is: Wil ons met alle nooddrift des lichaams verzorgen, opdat wij daardoor erkennen, dat Gij de enige oorsprong alles goeds zijt, en dat noch onze zorg en arbeid, noch Uwe gaven, zonder Uwen zegen ons gedijen, en dat wij derhalve ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.*

Wanneer de mens van God is afgefallen, komt de Here tot hem en belooft hem te zullen zorgen voor de onderhouding van het leven. Hij belooft, dat de vrouw kinderen zal voortbrengen, en ook, dat de mens in het zweet zijns aanschijns *brood* zal eten. God geeft daar de belofte van brood.

Er staat niet: *uw* brood, maar eenvoudig: *brood*. God belooft het. Maar als de Here het heeft beloofd, dan is het, krachtens die belofte, van ons, dan mogen wij bidden: Geef ons heden *ons* dagelijks brood. Het brood, dat Gij ons hebt beloofd en dat wij, naar die belofte, uit Uw hand mogen ontvangen.

Die bede heeft Christus ons geleerd. Wij zien die bede en het werk des Vaders, het werk des Zoons en het werk des Heiligen Geestes.

Deze bede en het werk des Vaders.

Wij geloven in God de Vader en onze schepping. Hij is de Oorsprong van alle goed. Hij heeft het brood gegeven en ook na de val daarvan gesproken tot de mens. Hier wordt niet gesproken van het leven, maar van het brood. En het leven is meer dan het voedsel. Toch wordt hier het brood genoemd, omdat dit het middel is, waardoor God het leven wil onderhouden. Daarom is in het woord "brood" alles begrepen. Het had onder Israël zo grote betekenis, het was de hoofdzaak en wij denken tevens aan onze kleding, aan onze woning, aan alles, wat voor ons levensonderhoud nodig is en ook aan de geneesmiddelen in dagen van ziekte.

God zorgt door Zijn voorzienig bestel. Ontzaggelijke gedachte, dat Hij de wereld heeft geschapen en tevens in de aarde die mogelijkheden gelegd heeft, om miljoenen mensen en beesten te voeden en te onderhouden. En dat ook na de zonde, toen de aarde vervloekt was. Wij bidden dus om het voortbestaan van de mensheid, met het oog op de voleinding.

Daarom volgt deze bede na de woorden: *op de aarde*. Gelijk in de hemel, also ook op de aarde. En in den beginne schiep God de hemel en de aarde. Dat is het werk des Vaders. Wij denken hier aan ons ambt en beroep, dat wij zo gewillig en getrouw moeten verrichten, als de engelen in de hemel. En in de volgende bedden is sprake van verzoening en leiding. Niet leiding zonder, maar leiding *na* de verzoening door Christus. Eerst verzoening en dan de leiding. Als de Buchmannbeweging het Onze Vader maar verstond!

Hier denken wij aan onze arbeid. Niet: ik verdien mijn brood, dus behoef ik er niet meer voor te bidden. Neen, de arbeid maakt de zaak nog veel ingewikkelder. De arbeid, die de weg is tot het brood, maakt ons nog meer afhankelijk. Want nu komen wij met die arbeid en die gezondheid, en ons denken en onze kracht tot God, Die alle dingen geeft en in stand houdt. God moet zegenen. De mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat. En dan heeft Christus ons gewezen op het werk des Vaders. Wij mogen niet bezorgd zijn, wat wij eten of drinken zullen. Zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid en al deze dingen zullen u worden toegeworpen. Uw Vader weet, dat gij al deze dingen behoeft.

Deze bede en het werk des Zoons.

Door de catechismus wordt gesproken van *zegen*. De tegenstelling is de *vloek*. Zegen is, dat alle dingen zo gaan, als zij moeten gaan. Wanneer een horloge is opgewonden en het uurwerk in orde is, dan geeft dat horloge de juiste tijd aan. Dat is een beeld van de zegen. Maar wanneer de veer springt en het horloge stuk is, dan kan het niet de tijd aangeven. Dat is het beeld van de vloek.

De zegen is alleen door onze Here Jezus Christus. En daarom leert Hij ons te bidden om die zegen, die door Hem is verworven: Geef ons heden ons dagelijks brood.

Christus heeft gewerkt. Hij wordt de timmerman genoemd. Hij heeft brood verdiend. Hij heeft ook voor ons brood gezorgd. Wanneer de mensen bij Hem waren en honger hadden, heeft Hij de broden en vissen vermenigvuldigd. Hij heeft voor armen en ellendigen gezorgd. Hij is de barmhartige Hogepriester.

En daarom denken wij hier aan de voldoening door Christus. De aarde is vervloekt door de zonde des mensen. En Christus is arm geworden. Hij heeft in de woestijn honger geleden en Hij heeft uit die stenen geen brood gemaakt, zoals Hij dat kon doen, maar Hij is gehoorzaam geweest, want de mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat. Hij heeft aan het kruis dorst geleden en heeft het ook gezegd. Opdat wij, door Zijn kruisverdienste, zouden kunnen en mogen bidden: Geef ons heden ons dagelijks brood. Want alleen door de verdienste van Christus hebben wij er *recht* op, zodat wij pleiten mogen op de belofte en mogen spreken van *ons* dagelijks brood.

En hetzij dat wij eten, of drinken, of iets anders doen, wij moeten het doen ter ere van God.

Nu zien wij ook de lijn, die loopt door de drie laatste beden. Brood, vergeving der zonden en leiding. Ons leven wordt onderhouden en dat leven wordt verzoend en dat leven wordt geleid. Onze levensonderhouding staat ook in verband met de verzoening, door de voldoening, van onze Here Jezus Christus.

Bij de wereld is de arbeid het middel, om te komen tot het doel: het brood, de verdienste. Wij willen de arbeid tot Gods , ' eer, en om die te kunnen verrichten, ook het brood. Dan ook geven wij rekenschap van ons rentmeesterschap. Wat doen wij er mee? Het is *ons* brood. Wij bidden niet alleen voor ons zelf, ook voor de armen, ook voor de kerk. En daarom geven wij onze offeranden voor de armen en voor de dienst des Heren. Wie in het kleine niet getrouw is geweest, zal over het vele niet gezet worden. Wat moet het wezen, als Christus straks zal zeggen: Gij hebt het Mijne niet goed beheerd. Gij hebt de armen niet gegeven, wat zij nodig hadden en gij hebt voor Mijn dienst niet gezorgd, zoals dat moest. Daarom zal Ik u het meerdere niet toevertrouwen. Wie ver van U de weelde zoekt, vergaat eerlang en wordt vervloekt.

Deze bede en het werk des Heiligen Geestes.

Nu komt het werk van de Heilige Geest. Wij worden afhankelijk gemaakt. Want noch onze zorg, noch onze arbeid heeft betekenis, zonder Gods zegen. Die belijdenis kennen wij en daarmee stemmen wij van harte in, door de werking van de Heilige Geest.

Zegen is niet hetzelfde als succes. Zegen is de gunst des Heren. Zegen wordt openbaar in wat wij met onze arbeid en met ons brood doen. Ook hierin, hoe wij het verkrijgen. Vreselijk, als iemand het goede in deze wereld heeft gehad, en straks zal moeten hongeren en dorsten, zonder verzadigd en zonder verkwikt te worden.

Daarom moeten wij het vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen. Dat is moeilijk, in het schepsel het schepsel te zien. Wij verwarren zo licht de eerste en de

tweede oorzaken. Wij zien alleen de tweede oorzaken en vergeten vaak, dat God alles regeert. Dan stellen wij vlees tot onze arm. Wij moeten ons schamen, als wij het van onszelf en van de mensen verwachten. De hand des Heren is over degenen, die Hem vrezen.

De Heilige Geest werkt hier en heeft hier veel arbeid te verrichten, omdat wij wel tegenwerken en niet meewerken.

Lot zoekt eerst de dingen der wereld en het is in Sodom niet best gegaan. Hij is al zijn bezittingen kwijt geraakt en als een vuurbrand uit het vuur gerukt.

Abraham heeft op de Here vertrouwd en niet de koning van Sodom, maar God heeft Abraham rijk gemaakt. God geeft hem al dat land. Hij zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid.

Het leven is meer dan het voedsel. God geeft de rijkdom als een geloofsbeproeving. Velen bezwijken. Wat baat het de mens, zo hij de gehele wereld wint en schade lijdt zijner ziel en wat zal de mens geven tot lossing zijner ziel? Denk aan de rijke jongeling. Daar is een knecht. Zijn meester geeft hem brood, om het de armen te geven en hij doet het niet en voedt er zich zelf mee. Wat zal die meester doen? Zullen de armen ons met blijdschap ontvangen in de eeuwige tabernakelen? Dat is het werk van de Heilige Geest.

Het brood is van de Vader, Die alle dingen heeft geschapen en nog onderhoudt. Christus heeft voor ons het brood verdiend door Zijn borgtochtelijk werk.

De Heilige Geest neemt het uit de volheid van Christus. Zo wordt God verheerlijkt.

DE SCHULDVERGEVING

ZONDAG 51

Vraag 126. *Welke is de vijfde bede?*

Antw. *En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Dat is: Wil ons, arme zondaren, alle onze misdaden, en ook de boosheid die ons altijd aanhangt, om des bloeds van Christus' wille niet toerekenen, gelijk wij ook dit getuigenis Uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is, onze naaste van harte te vergeven.*

Er wordt door velen gesproken van de *verzoening* met God. Dat willen allen wel. *Geleid* worden door de Geest, vergeving der zonden ontvangen, maar dan wordt niet gelet op de *voldoening* door Christus. En zonder voldoening is er *geen* verzoening. Eer God de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon, Die om onze overtredingen verwond en om onze ongerechtigheden verbrijzeld is geworden. Er moest *betaald* worden en Christus heeft betaald, en daarom mogen wij bidden: Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Derhalve zien wij *dat*, *waarom* en *hoe* God de zonden vergeeft.

Dat God de zonden vergeeft.

De laatste drie beden zijn nauw aan elkander door Christus verbonden. Zij staan niet los op zichzelf. Christus Zelf heeft ons geleerd te bidden: *en* vergeef ons onze schulden *en* leid ons niet in verzoeking. Op dat woordje "*en*" moeten wij letten. Dat moest dan ook in het antwoord van de catechismus staan! Het behoort er bij! Wie bidt om het dagelijks brood, moet ook bidden om de schuldvergeving.

God vergeeft de zonden. *Schulden*, zegt Christus. We moeten schuld belijden en dat gaat niet zo vlot. We bedekken en verbloemen vaak.

Misdaden zegt de Catechismus en dat is een juiste exegese. We zijn misdadigers. De tollenaar verstond dat en ging heen naar huis, gerechtvaardigd door het geloof. Zijn zonden zijn hem vergeven. Hij is bevrijd van zijn schuld en ongerechtigheid, en misdaden.

Christus spreekt in een gelijkenis van een koning. Een van Zijn dienaren, die grote verantwoordelijkheid had, heeft misbruik gemaakt van de plaats, die hem gegeven was. Hij heeft de ingezamelde gelden niet afgedragen en wordt gebracht voor de koning. Hij is tienduizend talenten schuldig. Het vonnis ligt al klaar. Hij moet in de gevangenis, en zijn vrouw en kinderen zullen verkocht worden. Dan werpt hij zich neder voor de koning als een smekeling; hij smeekt om uitstel en de koning scheldt hem al zijn schuld kwijt. Zo doet *God*. God vergeeft de zonde.

Onze schuld wordt bij de dag meer. Wij hebben bergen-hoge schuld, en velen leven voort met hun onverzoende zonden. Maar de Heilige Geest laat ons onze schuld zien, en dan belijden wij, niet in het algemeen, dat wij zondaar zijn, dan belijden wij onze *eigen* zonden en noemen die zonden bij name.

Wij kennen onze schuld en het is niet alleen dat kwaad, dat om straf roept, wij zijn in ongerechtigheid geboren. Wij *zijn* zondaren. En God vergeeft al onze zonden. Onze *erfschuld*, onze *dadelijke* zonden, die wij bedrijven in gedachten, met woorden en werken en ook onze zonden van *nalatigheid*.

De schuldige zondaar wordt uit genade gerechtvaardigd. Onze God vergeeft menigvuldiglijk. Wij weten, dat God de zonden vergeeft.

Waarom God de zonden vergeeft.

Voor velen is het o zo gemakkelijk te zeggen, dat God de zonden vergeeft. Zij menen, dat God er zelfs nooit aan gedacht heeft te straffen, en dat wij dat eenvoudig hebben te aanvaarden. Zij willen wel de verzoening met God, maar niet de voldoening.

God heeft reden uit Zichzelf genomen. De diepste grond ligt in Zijn welbehagen. Maar Hij vergeeft de zonden alleen in de weg van het recht. Sion zal door recht verlost worden. Eer God de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon. Wij ontvangen de vergeving der zonden, alleen om des bloeds van Christus wille.

En dat heeft God reeds onder het Oude Testament duidelijk getoond in de schaduwdienst. Wanneer iemand had gezondigd, dan moest er bloed vloeien. Alleen door bloedstorting ontvangt hij de vergeving van zijn ongerechtigheid. Dat bloed wijst heen naar Golgotha. Er is betaald. Christus heeft door Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid volkomen voldaan. Hij heeft de vergeving der zonden *verdiend* voor de Zijnen.

Door de voldoening van onze Borg ontvangen wij de verzoening met God. Wij dan, gerechtvaardigd door het geloof, hebben vrede met God. Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonde.

En daarom krijgen wij de verzoening, niet door ons gevoel en niet door onze ervaring, en niet door ons gebed. Neen, alleen om Christus' wil. Velen zeggen, het is zo gemakkelijk. Wie het zo gemakkelijk gelooft, gelooft het niet. Want het is niet gemakkelijk, van *genade alleen* te leven. Wij willen zelf iets aanbrengen, wij willen ons waardig maken de vergeving der zonden en wij ontvangen ze alleen omdat Christus voor ons de straf heeft gedragen. Wij kunnen de zonde niet ongedaan maken. Wij komen er niet met goede voornemens. Wij kunnen niet overdoen. Wij maken schuld. God vergeeft de schuld. Daarom pleiten wij door het geloof op de volkomen offerande van onze Here Jezus Christus. En dan zal God ons de zonden niet toerekenen. Waarom niet? Omdat Hij onze zonden toegerekend heeft aan Zijn eigen Zoon. Omdat Hij Hem tot zonde heeft gemaakt voor ons. Omdat Christus om onze overtredingen verwond is.

Wij bidden dagelijks om de vergeving der zonden. Niet alleen om het besef, dat onze zonden vergeven zijn, neen, om de vergeving zelf. God geeft haar elke dag. Dagelijks moeten de voeten worden gewassen. Wij putten uit de volheid van Christus.

Zo wordt het leven rijk en heerlijk. Dan delen wij in de gunst des Heren. Dan zijn wij gered. God vergeeft om Christus' wil menigvuldiglijk, onvoorwaardelijk, volkomen. Zo ver het West verwijderd is van 't Oosten, zover heeft Hij, om onze ziel te troosten, van ons de schuld en zonden weggedaan.

Hoe God de zonden vergeeft.

De tollenaar ging heen gerechtvaardigd naar huis. En ziet, nu worden wij wel eens gekweld door de vraag: Zou God mijn zonden wel vergeven? Er is bij de oprechte van hart vrees voor onoprechtheid. Want deze weldaad is zo groot en wij zijn zo schuldig. Het is dan wel voor anderen, maar is het ook voor mij?

Zo schuift er zich iets tussen de schuldbelijdenis en de beker der vertroosting, die wij uit de hand des Heren hebben ontvangen. Daarmee heeft Christus gerekend.

Nu zijn er mensen, die dan de nadruk leggen op *kenmerken*. Zij willen door de kenmerken zekerheid ontvangen. En het *geloof* bezit *zekerheid in zichzelf*. Wij worden van onze verkiezing verzekerd door het geloof en door het getuigenis des Heiligen Geestes, Die met onze geest getuigt, dat wij kinderen Gods zijn. En toch zijn er kenmerken, maar andere, dan

de mensen maken. Wilt gij een *kenmerk*, dat Christus gegeven heeft? *Gelijk ook mij vergeven onze schuldenaren*. Gelijk wij ook dit getuigenis Uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is, onze naaste van harte te vergeven.

Wij zijn van nature niet vergevensgezind. Het is moeilijk, de naaste de zonden te vergeven. Dat is genade. Zo licht behouden wij de toorn. En dan wordt het al moeilijker, zoals met roest, die het metaal aantast en verderft.

Gods Woord spreekt van het lied van de wraak, dat door Lamech is gezongen. Kaïn zal zeventvoudig gewroken worden en Lamech zeventig maal zeven maal. Petrus vraagt: Here, hoe dikwijls moet ik mijn broeder vergeven, zevenmaal? Petrus dacht, dat dit meer dan genoeg was. En Jezus antwoordt, als tegenstelling met het lied van Lamech. Niet zevenmaal, doch zeventig maal zeven maal. Dat is onmogelijk! Neen, als God u de zonden vergeven heeft niet. Hij maakt vergevensgezind. En een van de *kenmerken*, dat uw zonden vergeven zijn, is dat gij zijt bereid te vergeven, wat de naaste tegen u heeft misdreven. Dit is geen voorwaarde die God stelt, maar een toetssteen voor de oprechtheid van ons gebed.

Zie dan de tegenstelling in de gelijkenis. De koning heeft die man al zijn schuld kwijtgescholden. Hij ontmoet een andere dienstknecht, die hem een luttel bedrag schuldig is. Hij eist volle betaling en als de koning dat hoort, dan werpt hij de dienstknecht in de gevangenis, zodat hij betalen moet tot de laatste penning. Zo ook zal God de zonden niet vergeven die, die zijn naaste de zonden houdt.

Wie inderdaad kent de volle vergeving der zonden, kan de schuld van een ander niet meer houden.

Als ons veel is vergeven, kunnen wij het weinige niet houden. Laat ons daarom deze bede niet half bidden, alleen het eerste gedeelte, opdat wij onszelf niet bedriegen. De Vader heeft Zijn Zoon gegeven in onze plaats. Hij bidt voor Zijn vijanden. De Heilige Geest leert ons onze zonden kennen en belijden. Wij ontvangen, om Christus' wil, de vergeving der zonden en wij vergeven onze schuldenaren. Genade werkt genade. Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

DE VERZOEKING

ZONDAG 52 (A)

Vraag 127. Welke is de zesde bede?

Antw. *En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Dat is: Dewijl wij van onszelven alzo zwak zijn, dat wij niet een ogenblik souden kunnen bestaan en daartoe onze doodvijanden, de duivel, de wereld, en ons eigen vlees, niet ophouden ons aan te vechten, zo wil ons toch staande houden en sterken, door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat wij in dese geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden.*

Ook de zesde bede is door het woord "en" verbonden met de voorafgaande. *En* leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Wanneer wij van God ontvangen onderhouding van ons leven, versterking van onze kracht, en door de voldoening van Christus verzoening hebben ontvangen, zodat onze zonden ons vergeven zijn, dan wil Hij ons leiden. Dan komt het bijzondere werk van de Heilige Geest, Die ook Christus heeft weggeleid naar de woestijn, om verzocht te worden van de duivel. Wij bidden dat wij staande blijven en gesterkt worden door "de kracht Uws Heiligen Geestes".

Derhalve zien wij de verzoeking en God, en satan en onszelf.

De verzoeking en God.

En leid ons niet in verzoeking, dat mogen wij niet verzwakken. God *leidt* in de verzoeking. Hij kan het doen en Hij doet het ook. Hij kan de verzoeking voor ons nodig keuren. Als wij maar recht verstaan, dat Hij nooit is de Auteur der zonde. Niemand, als hij verzocht wordt, zegge: Ik word van God verzocht. Want *God verzoekt niemand*, en als wij verzocht worden, dan worden wij van onze eigen begeerlijkheden verzocht.

Maar God *leidt wel in de verzoeking*. Wanneer de Here Jezus gedoopt is, wordt Hij door de Geest weggeleid, zelfs gedreven naar de woestijn, om verzocht te worden van de duivel. De duivel verzoekt, maar dat geschiedt onder het bestel des Heren.

En zo is het ook in ons leven. Gods voorzienig bestel gaat over alle dingen. De wereld is vol valstrikken. En God leidt uw weg zo, dat gij er vaak heel dicht langs gaat. En daarom moeten wij bidden: Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

In die bede spreken wij uit *vijandschap* tegen de zonde. Gods volk haat de zonde en is bang voor de zonde. Wij verwachten in deze bede ook de *hulp* van onze God. En als wij bidden, dan veroordelen wij daarmee ook het zich *moedwillig* in gevaar begeven. Er zijn plaatsen, waar wij niet mogen komen, waar de duivel zijn valstrikken gezet heeft en het zou roekeloos zijn, als wij daarheen gingen, of onze kinderen daarheen lieten gaan. Vaak wordt de vraag gedaan: Mag dit wel? Is dat wel geoorloofd? Waarom zouden wij niet meedoen? En dan worden belijders van de naam des Heren genoemd, die er toch ook heen gaan en ook hun kinderen toestemming geven mee te doen. Maar die vragen zouden niet gesteld worden zelfs, als de vrager eerst eens het Onze Vader had gebeden in oprechtheid des harten. Het is heel iets anders, wanneer de verzoeking tot ons komt in fabriek of werkplaats, in het leger of op de vloot, waar wij of onze kinderen *moeten* zijn. Het kan zijn, dat God uw wegen zo leidt, dat gij niet in verzoeking komt. Het kan ook zijn, dat God u ergens brengt, waar heel veel valstrikken staan. En dan moet gij uw wapenen met de bede: Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Zoals Jozef in het huis van Potifar in zware verzoeking is geleid, maar door de kracht des geloofs heeft mogen zeggen: Zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God?

De verzoeking en satan.

De Here Jezus wordt door de Heilige Geest geleid, om verzocht te worden van de duivel. De satan verzoekt Christus, zoals hij ook de eerste Adam heeft verzocht.

Wij lezen in de geschiedenis van David, dat de *Here* David aanporde, om het volk te tellen, dat de *duivel* ook David aanporde, om het volk te tellen. David had in zijn leven een boze, antitheocratische zweer, de zonde van hoogmoed. God is de Koning en hij deed, alsof *hij* de koning was. Opdat die zweer David niet geheel zou infecteren, zoals dat bij Saul was geschied, *port* God aan die zweer, opdat het vuil naar buiten zich zou openbaren. En het mes, dat God, als de dokter, daarbij gebruikt, is de duivel. God doet het om David te behouden en de duivel doet het, om als het mogelijk ware, David te verderven.

De duivel wordt hier door Christus in deze bede genoemd. Christus stelt ons de volle werkelijkheid voor ogen, want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de geestelijke boosheden in de lucht. Wij moeten de vijand kennen, en het is de taktiek van de duivel, zich schuil te houden. Zelfs wil hij de mens doen geloven, dat hij niet eens bestaat.

Er zijn ook mensen, die, als zij de verantwoordelijkheid van zich willen schuiven, alles op rekening van de duivel zetten. Dan spelen zij voor slachtoffer.

Wij blijven *verantwoordelijk*, maar wij moeten oog hebben voor de listige aanslagen van satan, die omgaat als een briesende leeuw, zoekende, wie hij zou mogen verslinden. De duivel, met zijn boze geesten, beïnvloedt de wereld. Hij is de overste dezer wereld. Hij bewerkt de gedachten en prikkelt de zinnen. Hij neemt alle dingen in beslag, ook de wetenschap, ook de kunst, Hij is de leugenaar en de mensenmoorder van den beginne. Hij is dezelfde, die al de ellende in de wereld heeft gebracht. Dezelfde, die Christus heeft aangevallen. Hij heeft gewoed onder de apostelen, zodat hij in het hart van Judas is gevaren en Petrus in de zeef heeft gelegd: Simon, Simon, ziet de satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. Hij kent onze zwakke plekken. Hij houdt niet op ons aan te vechten. Hij is onze doodsvijand. Hij is listig en machtig.

En met geweldige haat tegen Christus en Zijn kerk is hij er op uit, de kinderen Gods te verleiden, opdat zij door zwakheid in zonde vallen. De gevaren zijn zo groot en de vijand is zo machtig, dat wij dagelijks bidden: Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

De verzoeking en wij zelf.

God leidt in verzoeking, de duivel verzoekt ons en wij blijven voor al onze daden verantwoordelijk. Want al staat er, dat de *Here* David aanporde om het volk te tellen en dat de satan David ook heeft aangepord, wij lezen, dat *David's hart hem sloeg*, nadat hij het volk had geteld. Straks zegt hij: *Ik heb gezondigd en wat hebben deze arme schapen gedaan.*

Aan de verzoeking zit altijd een aanlokkelijke kant, een lokaas, om ons te verleiden. Zoals bij een valstrik, die gezet wordt. Het dier gaat af op het lokaas en als het ervan eet, slaat de val dicht. Zo doet de duivel ook. En daarbij rekent hij heel sterk met de verschillende karakters. Wat voor de één een zware verzoeking is, is het voor de ander in het geheel niet. Hij rekent met onze leeftijd, met onze stand, omgeving en arbeid. Er zijn zoveel factoren, waarmee rekening dient gehouden te worden, omdat het hart zo arglistig is en de zonde zo gecompliceerd. Wij hebben ook een sterke neiging, af te keuren, waarin wij zelf sterk zijn, en goed te praten de zonden, die ook door ons zo gemakkelijk worden bedreven, hoewel het ook gebeurt, dat zondaren, die scherp anderen veroordelen, zelf aan die zonden schuldig zijn. Arglistig is het hart, dodelijk, meer dan enig ding.

En nu wil God, dat wij ons zullen wapenen in de strijd en dat wij zullen strijden in de gebeden. Wij worden niet voor elke verzoeking bewaard. Zeker er zijn ook hier gebedsverhoringen. Het kan zijn, dat wij niet in verzoeking geleid worden, omdat wij deze bede van harte hebben gebeden. Vooral het *morgengebed* is van zeer grote betekenis.

Ook kan God het *nodig* achten, dat iemand in een verzoeking geleid wordt, opdat een geheime zonde tot openbaring zou komen en niet langer zou voortwoekeren. Dan gaat het langs diepe wegen, maar tot behoud van de zondaar. De verzoeking kan ook dienen tot versterking van ons geloof.

Onze kracht is alleen in Christus, Die verzocht is geworden en staande gebleven is. Hij kón niet vallen. Hij moest *tonen*, dat Hij niet kon vallen. Hij heeft de duivel overwonnen. In Hem alleen staan wij sterk. Hij wil, dat wij bidden zullen, dat wij zo gesterkt worden door de kracht des Heiligen Geestes, dat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd sterke weerstand doen. Niet onderliggen, maar worstelen, niet toegeven, maar weerstand bieden. Dan zullen wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden. Want Gods rechterhand is hoog verheven, Des Heren sterke rechterhand doet door haar dâan de wereld beven, houdt door haar kracht Gods volk in stand.

DE GEBEDSVERHORING

ZONDAG 52 (B)

Vraag 128. *Hoe besluit gij uw gebed?*

Antw. *Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Dat is: Zulks alles bidden wij van U, daarom, dat Gij, als onze Koning en aller dingen machtig, ons alles goeds te geven de wil en het vermogen hebt, en dat alles, opdat daardoor, niet wij, maar Uw heilige naam eeuwiglijk geprezen worde.*

Vraag 129. *Wat beduidt het woordeke Amen?*

Antw. *Amen wil zeggen: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer.*

In het Onze Vader hebben wij de aanspraak, de zes beden en de lofverheffing. Deze lofverheffing behoort bij het gebed. Wij lezen immers: *Want Uw is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.*

Daarom staat zij in het nauwste verband met het gebed en met de gebedsverhoring. Wij pleiten op Gods beloften en doen een beroep op Zijn deugden en dan staan wij sterk in ons gebed. Hier wordt dus gesproken over de gebedsverhoring, en wij zien, dat God *kan* en *wil* en *zal* verhoren.

God kan ons gebed verhoren.

Het is een bedroevend feit, dat woorden, uitdrukkingen, die vaak gebruikt worden, hun betekenis gaan verliezen en verlaagd worden tot cliché's, termen en versieringen. Dat geldt in de omgang. Er wordt heel wat gezegd, dat van weinig betekenis is. Dit wordt erger, als wij over Gods Woord en Zijn dienst spreken en het wordt heel erg, als wij er ons aan schuldig maken in ons gebed.

In ons gebed gebruiken wij van die welbekende klanken en woorden, zonder dat wij verstaan, wat zij eigenlijk te betekenen hebben.

Wat moeten wij nu doen? Altijd weer ons kwellen, om toch maar fris te blijven en nieuwe zinnen te maken? Neen, het geeft niet, als gij hetzelfde zegt, als gij het maar *zegt*, als gij inderdaad *bidt!* Het gaat niet tegen het gebruik, maar tegen het *misbruik*.

Zo moeten wij voorzichtig wezen met de lofverheffing in ons gebed. Deze woorden, die Christus ons heeft geleerd, zijn van zo grote bekendheid, dat wij er aan gewend zijn en niet beseffen, hoe rijk de inhoud van die woorden toch wel is. Daarom zegt de catechismus: Hoe besluit gij uw gebed? Niet, hoe eindigt het Onze Vader. Maar, hoe besluit gij *uw* gebed. Verstaat gij, wat gij zegt? En dat is uit het hart gegrepen en op ons hart gericht. Deze woorden mogen niet gedachteloos worden gezegd. Wij spreken daarmee uit, door het geloof, dat God ons gebed *kan* verhoren.

Het Onze Vader is zo hoog begonnen. Onze Vader, Die *in de hemelen* zijt. En dan begint Christus met de *liefde tot God: Uw*, en komt zo tot de *liefde tot de naaste: ons*. Maar dan eindigen de beden bij *"de boze"*. En ziet dan gaat het weer omhoog. Want *Uw* is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.

Zo hebben de gelovigen van de oude dag, ook door de lofverheffing, gepleit op de beloften Gods en gewezen op de deugden Gods. Dat hebben Abraham, Jozua en David gedaan. Het is, alsof zij hebben willen zeggen: Neem redenen uit U-zelf, opdat Gij ons gebed moogt verhoren, want wij zijn het onwaardig.

Er is een oorzakelijk verband tussen wat wij gebeden hebben en hoe wij eindigen. Zulks alles bidden wij van U, *daarom*, dat Gij als onze Koning en aller dingen machtig ons alles goeds te geven de wil en het vermogen hebt- God *kan* ons gebed verhoren.

Want Uw is het *koninkrijk*. God is de Almachtige. Hij heerst over alle schepselen. Hij is de absolute Souverein, Gij zijt onze Koning.

Uw is de kracht. Hij is de Bron van alle kracht. Het is niet zo, dat de duivel machtig is en dat God nog machtiger is. Neen, van God is *alle* macht, ook de macht, die de duivel heeft, ook de macht, die de mensen hebben, ook de macht, die ons vlees heeft. *Uw is de kracht*. De boze, die woedt, de wereld, die haat, de verdorven wil, die zich verzet, heeft kracht ontvangen en werkt met geleende kracht. En daarom weten wij, dat God kan horen. Wij hebben veel gevraagd. Alle nooddrift van lichaam en ziel. Is het te veel? Neen, God *kan* ons gebed verhoren.

God wil ons gebed verhoren.

Het is een gedachte, die ons klein moet maken en houden, dat alle dingen zullen uitlopen op de verheerlijking van de naam des Heren. Dat is het doel van de schepping en van de val, van de herschepping, van de geschiedenis, van de rampzaligheid en van de gelukzaligheid. Alle dingen zullen zijn tot eer van God, tegen de wil der schepselen in de hel en in de Gode vijandige wereld. *Met* onze wil, in de hemel en bij Gods volk.

In het leven van de kerk, van Gods kind, wordt dit de hoofdzaak. En het is een steunende gedachte, dat het gebeurt, niettegenstaande de zonde.

Daarom eindigen wij ons gebed, met dit ook uit te spreken en te zeggen: want *Uw is de heerlijkheid*. Zo worden veroordeeld al onze *zelfzuchtige* gebeden, die gebeden worden, om het maar te hebben, en ook de gebeden, die *kwaliijk* worden opgezonden, om het in wellusten door te brengen. Wij moeten staan op het geloofsstandpunt en dan bidden wij ook om de eer van Gods naam, opdat daardoor niet wij, maar Uw heilige naam eeuwiglijk geprezen worde. Dan verstaan wij, als zo wordt gebeden, dat God niet alleen ons kan horen, maar ons ook *wil* verhoren, al geeft Hij het dan anders, dan wij zouden wensen.

Wij pleiten op de beloften Gods en doen een beroep op de verheerlijking van Zijn naam, omdat door de vervulling van die beloften God wordt groot gemaakt. Het gaat niet om onze tijd en om onze weg, maar om Zijn eer.

De eeuwigheid zal het openbaren. En gij mijn ziel, loof gij Hem bovenal!

God zal ons gebed verhoren.

Amen wil zeggen: het zal waar en zeker zijn, want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer. Sommige woorden raken hun betekenis kwijt. Dat geldt ook van het woord *amen*. Voor velen is *amen* niet meer dan: *nu is het gebed uit*. Dan zou het in ons persoonlijk gebed dus overbodig zijn. Neen het woord *amen* heeft rijke betekenis. *Amen* betekent *vastheid, zekerheid, waarachtig, voortvaar*.

De beloften Gods zijn in Christus ja en amen. Wanneer vroeger iemand bad, werd door de aanwezigen "amen" gezegd, ten bewijs, dat zij met de inhoud instemden en ook de verhoring verwachtten. Wie *amen* zegt, spreekt daarmee uit, dat hij gelooft.

Het zou heel duidelijk zijn, wanneer wij, aan het einde van ons gebed, dit antwoord van de catechismus letterlijk gebruikten. Hoevelen zouden dan met hun sleurgeden terugschrikken, of met hun egoïstische gebeden.

Hier is ook een wacht gesteld tegen de *twijfel*. Voor velen is het gebed niet meer dan een proefneming. Zij wagen het, want baat het niet, het schaadt ook niet en als zij gebeden hebben, dan denken zij niet aan verhoring. Dat zullen zij later wel zien en daar bekommeren zij zich ook niet om, of de zaak moet dringend zijn, want dan kunnen zij geen ogenblik meer wachten.

Wie twijfelt, kan niet amen zeggen, of hij moet het gedachteloos doen. Als wij amen zeggen, dan spreken wij daarmee uit, dat wij zeker geloven, dat God ons gebed zal verhoren. Wij *hebben* de beden, die wij van Hem gebeden hebben. In de belofte *hebben* wij reeds de vervulling. En wij weten, dat God ons zal horen, al zal Hij het ook doen op Zijn tijd en op Zijn wijze. Hier komen wij tot de *zekerheid*.

Veel zekerder, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer. Dat is de taal des geloofs, dat niet aanmerkt de dingen, die men ziet, maar de dingen, die men niet ziet. God is getrouw. Hij belooft en doet het. Eer zij roepen, zal Hij antwoorden. Wanneer een half uur stilte in de hemel geweest is, worden de gebeden van al de heiligen gelegd op het altaar, en daarop wordt gedaan het reukwerk van de kruisverdienste van onze Here Jezus Christus. In Christus is God, een Hoorder en Verhoorder der gebeden. Want Christus bidt voor ons. En Zijn gebed wordt altijd verhoord. Daarom rusten wij in Zijn verdienste.

God *kan* het gebed verhoren. Hij *wil* ons gebed verhoren en Hij *zal* ons gebed verhoren. Hij kan en wil en zal in nood, zelfs bij het naad'ren van de dood, volkomen uitkomst geven. Hem zij de eer en de heerlijkheid in der eeuwigheid. De Heer zij eeuwig lof en elk zegg': Amen, Amen!